
Előszó

A Magyar Hadtudományi Társaság 2010. november 17-én ünnepli fennállásának 20. évfordulóját. A két évtized alatt a Társaság tagsága, vezetése, választott szervei – az elnökség, a bizottságai, a szakosztályai – az alapszabályban meghatározottak szerint, támaszkodva a hagyományokra és a tapasztalatokra, végezték tevékenységüket. A Társaság töretlenül követte az alapítók szándékát: összefogta a hadtudomány, a katonai műszaki tudományok, a biztonság és a védelem kérdésköréből egyre többet vállaló, a kapcsolódó tudományterületeken szerveződő kollektívákat, mindazokat a kutatókat, szakembereket, akik önkéntes alapon gyarapítani tudják a tudomány tárházát.

*Az MHTT elnöksége a jubileumi évfordulóról, a fenti törekvések tükrében, az alapításával egy időben indított fórumában, a *Hadtudományban és egy központi ünnepi rendezvény, közgyűlés keretében emlékezik meg.**

A megemlékezés célja: a Társaság, az önkéntes társadalmi szerveződés értékeinek a bemutatása, tevékenységének, helyzetének, szervezeti életének az értékelése és a jövő irányainak, feladatainak a felvázolása, valamint a Társaság vezetőszerveinek, bizottságainak, építőelemeinek, a szakosztályoknak a mozgósítása a hatékonyabb és szervezettebb munkára.

*A fenti célok szolgálatában, az érintettekkel együttműködve állítottuk össze a Hadtudomány jubileumi (2010. évi 3. sz.) számát, amely sajátos szerkezetben *bemutatja* a két évtizedes tevékenység értékeit, eredményeit, tapasztalatait; *megerősítve a Társaság integráló szerepét* a védelemi szféra egésze és ezen belül, kiemelten a Honvédség előtt álló feladatokat is számba véve, *felvázolja* a Hadtudományi Társaság további tevékenységének főbb irányait.*

A jubileumi szám három részből áll:

Az első részben: dr. Szabó Miklós az MTA rendes tagja és Tömböl László nyá. vezérezredes köszöntője után a Társaság működését jól ismerő szerzők – dr. Szenes Zoltán: A hadtudomány szolgálatában, dr. Szabó József: A Társaság korábbi elnökének visszaemlékezései, dr. Padányi József: A hadtudományi kutatások hasznosulása és dr. Nagy László: A Magyar Hadtudományi Társaság múltja, jelene és jövője című tanulmányában – különböző nézőpontból tekintik át az MHTT 20 éves tevékenységét. Ezt követően a Felügyelőbizottság és az Etikai Bizottság elnökei számolnak be a

bizottságok munkájáról, majd a pályázatokért felelős elnökhelyettes számot ad a Társaság pályázatairól és a főszerkesztő mutatja be a Hadtudomány című folyóiratot.

A második részben – a Társaság szervezeti egységei tevékenységének fontosabb jellemzőit leíró szerkesztői bevezető után – 27 szervezeti egység: szakosztály, klub, kihelyezett tagozat elnökei, titkárai adnak számot az önálló közösségek tevékenységéről. A második rész végén egy rövid összeállításban számolunk be a Társaság által alapított és adományozott díjakról és a különböző elismerési formákról. Itt mutatjuk be a Társaság kitüntetettjeit is. Ezt követi egy képsorozat a Társaság életéről, működéséről.

A harmadik részben közreadott repertórium a 2002/1. és 2010/1–2. szám között megjelent kiadványok anyagait dolgozza fel, amelynek szerkezete igazodik a 2002/1. számban megjelent, az első tíz év adatait feldolgozó összeállításhoz. Ez a két repertórium teljes áttekintést ad a Társaság két évtized alatt kiadott kiadványairól, segítik a szerzők, az olvasók, valamint a kutatók munkáját.

A folyóirat szerkesztőbizottsága az alkalmat felhasználva megköszöni mindazok munkáját, akik a jubileumi számban megjelent, közösségünk két évtizedes tevékenységéről számot adó írások összeállításában részt vettek.

Szerkesztőbizottság

HÚSZ ÉV TÖRTÉNETE

Dr. Szenes Zoltán nyá. vezérezredes

A hadtudomány szolgálatában

„Ami pedig a szélesebb értelemben vett tudomány és a hadtudomány kapcsolatát jelenti, minden, a Hadtudományi Társaságnál folyó munka a magyar tudomány részét képezi. Ha a hadtudományt elhanyagoljuk, akkor a magyar tudománynak is kárt okozunk” Pungor Ernő¹

A Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT)² megalakuláskor fontos célként fogalmazódott meg a „hadi tudományok” művelése. Ez a cél teljesen összhangban volt a Kiss Károly Hadtudományi Klubban tevékenykedő hadtudósok elképzeléseivel, akik a Társaság alapítását kezdeményezték. A Társaság az alapszabályban kötelezte el magát a hadtudomány fejlesztése, a kutatási eredmények ismertetése, a tudományos eredmények gyakorlatban való alkalmazásának segítése, és a szélesebb értelemben vett hadtudomány művelőinek szakmai összefogása mellett.

Az elmúlt húsz évben *minden megváltozott* a Társaság körül: új biztonsági környezet alakult ki, Magyarország kilépett a Varsói Szerződésből és a NATO, illetve az Európai Unió tagja lett, a Magyar Honvédség önkéntes és professzionalizálódó haderővé vált, más lett a honvédelem feladatrendszere. De változtak a Társaság életét befolyásoló körülmények is: alább hagyott a rendszerváltáskor a magyar hadtudományt megújítani kívánó buzgalom; gyökeresen más lett a „hivatali” hadtudomány irányítási, szervezési rendje, finanszírozása, a tudomány fontossága; konkurens kutatóintézetek, szellemi műhelyek alakultak; a hadtudomány – a hadviseléshez hasonlóan – egyre inkább nemzetköziesedett, inter-, multi- és transz-diszciplináris tudományággá vált és beilleszkedett a társadalomtudományok sokarcú rendszerébe.

A húsz év nyomott hagyott a Társaság szervezeti fejlődésében, működési feltételeiben, tagsági összetételében is: az elnökség többször megújult, a „rendszerváltó” tagságból már csak kevesen dolgoznak aktívan a társasági közért, a szegényes gazdasági és pénzügyi lehetőségek behatárolták a működés lehetőségeit, a tagsági létszám és a belső szervezeti struktúra folyamatosan fluktuálódott. Mindezen körülmények

1 Pungor Ernő vegyészmérnök (1923–2007), akadémikus, 1990–1994 között az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnöke, tudományokkal foglalkozó miniszter. A hivatkozott idézet egyik miniszteri interjújából származik. Vö. Hadtudomány, 2000. november. 15. old.

2 A Magyar Hadtudományi Társaságot (MHTT) 1990. december 2-án jegyezte be jogi személyként a Fővárosi Bíróság (Pk.64401/1.sz)

lényegesen befolyásolták a Társaság keretei között végzett munka céljait, tartalmát, eredményességét és lehetőségeit. Egy dolog azonban nem változott, amelynek – többek között – a Társaság sikereit köszönheti. Van egy jelentős, nagy szakértői csoport, amely az évtizedek során – függetlenül, hogy kit merre sodort az élet – mindig fontosnak tartotta a hadtudományhoz kapcsolódó társadalmi tevékenység összefogását, és ezért önzetlenül és aktívan dolgozott. Változó módon, de a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség mindig anyagilag is támogatta a Társaság működését, rendezvényeit. Végül töretlen volt a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem támogatása is, amely szellemi és logisztikai bázist ad a Társaság működéséhez. Jelen cikk a Hadtudományi Társaság 20 éves tudományos tevékenységét igyekszik „feltérképezni” és összefoglalóan áttekinteni. Bár a szerző a Társaság „kemény magjához” tartozik, értékelése mégis megpróbál objektív lenni.

A hadtudományi kutatások ösztönzése

A Társaság vezetésének első teendői közé a hadtudományi kutatások műveléséhez szükséges keretek megteremtése, ösztönzéséhez szükséges módszertan kialakítása tartozott. Mivel a Társaság önálló kutatói létszámmal, kutatási feltételekkel megalakuláskor sem rendelkezett, szükség volt egy olyan „intézményrendszer” kialakítására, amely lehetővé tette a tudományos munka művelését, népszerűsítését, hasznosítását.

A Társaság keretében végzett tudományos munka a kezdetektől fogva öt pilléren nyugszik:

1. Részvétel a hadtudományi kutatások művelésében, hozzájárulás a kutatási, fejlesztési és oktatási tevékenységhez, megoldási javaslatok kidolgozása.
2. Konferenciák, fórumok, szemináriumok, vitaülések, klubdelutánok, szakirodalmi tájékoztatók szervezése, folyóiratok, szakmai anyagok kiadása.
3. A tudományos munka ösztönzése érdekében pályázatok kiírása, értékelése, díjazása, a legjobb munkák publikálása. A legkiválóbb tagok munkájának elismerése díjakkal és emlékérmekkel.
4. Együttműködés és kapcsolatok fejlesztése a honvédelemben érintett állami és társadalmi szervekkel, a Magyar Tudományos Akadémiával, a biztonság- és védelem-politikával foglalkozó intézményekkel, szervezetekkel és egységekkel.
5. Tudományos szolgáltatások (szakirodalmi honlap, folyóiratok biztosítása, kezdeményezések felkarolása, tudományos utak szervezése, szakértői címadományozása stb.) nyújtása a tagok és a közvélemény számára.

A tudományos munka művelésének tartalmi kérdései, szervezésének keretei, módszerei, lehetőségei az elmúlt két évtizedben – a tapasztalatok és pénzügyi lehetőségek függvényében – *folyamatosan változtak*, de a működés oszlopai változatlanok maradtak. Az eredményességet és hatékonyságot számos tényező határozta meg, amelyek közül fel kell sorolni a társasági vezetés aktivitását, a potenciális megrendelővel való együttműködést és kapcsolattartást, a tudományos közélet szerveztségét, a pályázati források megszerzésének lehetőségeit, valamint a hullámzó társasági élet dinamizálásának esélyeit.

Hadtudományi pályázatok

A Társaság a tudományos munka szervezése egyik legfontosabb módszerének *pályázatok kiírását tartja*. A pályázatokat először 1991-ben hirdette meg a vezetés, amelyet azóta majdnem minden évben megismételt. Az elmúlt 20 évben összesen 250 (111 központi, 139 szakosztályi) pályamunkát³ nyújtottak be a Társaság tagjai, amelyből I. díjat nyert 17, II. díjat kapott 27, III. díjban részesült 34 tanulmány. A kiadott díjakon kívül a Társaság 70 dolgozatot (alkotást) elismerésben részesített. A díjazott pályamunkákat megjelentette a *Hadtudomány* c. folyóirat, illetve hasznosításra megküldték az érintett HM szerveknek és más rendvédelmi szervezetek eljárásainak. Az évek során a pályáztatás témaköre, a benyújtandó munka jellege (tanulmány, elemzés, újítás), módszere (centralizált – központi, decentralizált – szakosztály szintű), a finanszírozás módja (szerződés alapján végzett kutatások, pályázatra benyújtott jelíges munkák), az elbírálás szempontrendszere, a hasznosítás lehetősége többször változott. 2000-ben az MHTT elnöksége megszüntette a szakosztályi és központi pályáztatást, véglegesen a központi kiírás mellett döntött, amelyet később szabályzott is.

A tudományos kutatások „orientálásánál” a Társaság próbálta figyelembe venni a hadtudományi közéletben megjelenő más pályázatokat (azok témaköreit, de más formai, szervezési kérdéseit is), különösen azokat, amelyeket a Honvédelmi Minisztérium (HM), a Magyar Honvédség Parancsnoksága, vagy a Honvéd Vezérkar írt ki. Az ilyen típusú informális koordináció használt a társasági pályázatoknak, mert segített a hadtudomány előtt álló legfontosabb témák és feladatok megtalálásában. A téma-kiírásoknál figyelembe vették a HM Oktatási és Tudományos Tanács, illetve a minisztérium tudományszervező egységei által javasolt kutatási témaköröket, hogy ily módon is segítsék a hadtudományi kutatások koordinációját.

A pályáztatási tevékenység sikeressége, a pályázatok retrospektív áttekintése *változó eredményességet* mutat. Számos díjnyertes munka hatása, kapcsolódása *jól tetten érhető* a védelmi politika változásain, a haderő-átalakítás és -fejlesztés gyakorlati problémáin. A teljesség igénye nélkül megemlítnék néhány példát. Nem nehéz felismerni az azonosságot *dr. Kurta Gábor A hierarchikus körzetvédelem, mint az új védelmi koncepció egy lehetséges változata* c. (1991) tanulmányában kifejtett nézetek és az ország akkori, formálódó hivatalos területvédelmi („körkörös védelem”) koncepciója között. Más példa: egy tudományos konferencián dr. Csabai Károly és dr. Móricz Lajos már 1993-ban felvetette az önkéntes haderőre való áttérés szükségességét, s a Társaság azóta is tudatosan és szisztematikusan foglalkozik e problémakörrel. Az utóbbi évek pályázatai közül mindenképpen kiemelendő *dr. Kassai László, Ocsovai János A területi katonai igazgatás új szervezeti rendjének kialakítása* c. (2008) tanulmánya, valamint *dr. Krizbai János A képesség alapú önkéntes haderő kulcsa a szervezeti teljesítmény javítása* c. (2009) pályamunkája. Egy pályázat sikerét azonban nemcsak a díjazása, hivatalos szerveknek hasznosításra való megküldése mutatja, hanem az is, hogy

3 Lásd dr. Ványa László A Magyar Hadtudományi Társaság pályázatairól c. értékelését. MHTT dokumentáció, 2010.

mennyire tudja megjelenésével „tematizálni” a szakajtót.⁴ De vannak más pályamunkák is, amelyek különféle okoknál fogva kiemelhetők. Jól vizionálta a jövőt például 2006-ban dr. Horváth Zoltán: *Javaslat a pilóta nélküli felderítő repülőeszközök rendszeresítésére a Magyar Honvédségben* c. pályázatában, hiszen az Afganisztánban szolgáló magyar erők 2009-től már izraeli gyártmányú harcászati UAV eszközöket is használnak felderítési célokra. Az ismétlődő árvizek miatt egyre fontosabbá válnak a haderő katasztrófa-védelmi feladatai és képességei. Dr. Szabó Sándor *Speciális műszaki technikai eszközök és felszerelések alkalmazási lehetőségei katasztrófavédelemben* (2008), vagy dr. Hadnagy Imre *A katasztrófavédelem rendszerszemléletű vizsgálata* (2009) című pályamunkák jól szemléltetik a növekvő követelményeknek való megfelelés elméleti igényét. Több színvonalas pályamunka foglalkozott a nemzetközi terrorizmus elleni harc kérdéseivel. A nemzetközi adaptált kutatások kiemelkedő feldolgozását mutatja Kiss Álmos Péternek *az aszimmetrikus hadviselésről* írt pályamunkája (2009).

Ez a kis ízelítő is jól mutatja, hogy a pályamunkák témái jól tükrözik az adott korszak legfontosabb haderő-átalakítási és -fejlesztési feladatait, megfelelően reprezentálják a legaktuálisabb hadtudományi feladatokat. A pályázatok azonban nemcsak kutatási szempontból, de a Társaság tagságának életét befolyásoló körülmények szempontjából is indikátorként szolgálnak. A pályázati teljesítmény hullámváltozása mögött tetten érhetők a haderő-átalakítások tagságra gyakorolt kedvezőtlen hatásai, a kormányváltások – sokszor a katonai elmélet tanításait figyelmen kívül hagyó – koncepciói, a pályázati témák szélesen strukturált kiírásai. Nem volt jó hatása a pályázati rendszerre a díjazás összegének visszavágása sem (Ma az I. díj bruttó 80 ezer, a II. díj 60 ezer, a III. díj 40 ezer Ft-ot jelent). Nem erősítette a pályázatok tekintélyét az sem, hogy a Társaság igazából nem tudott jó marketinget (bemutató fórum, konferencia, médianyilvánosság stb.) szervezni a pályázóknak és pályamunkáknak. Emiatt a pályázatok száma folyamatosan csökkent: míg az induló 1991-es évben 50 pályamunka érkezett be, addig az elmúlt 10 évben – éves átlagban – már csak 5–10 tanulmány közül kellett válogatni a zsűrinek.⁵ A pályázatok számának visszaesése, esetenkénti korlátozott eredményessége ellenére a Társaság ragaszkodik a megszokott módszerhez, pedig nyilvánvalóan újításokra van szükség e területen. A pályázatok a 2010. évre a Társaság elnöksége 15 témában írta ki, amely széles spektrumban tartalmaz kutatási témaköröket.

4 A közelmúltban – mintegy folytatásként – fontos tanulmányt publikált a Hadtudomány. Lásd dr. Kádár Pál: *Megjegyzések az önkéntes tartalékos rendszer felülvizsgálatának margójára*. Hadtudomány, 2009. 1–2. szám, valamint dr. Földesi Ferenc: *Értékek és kérdések. A toborzás irányelveiről*. Hadtudomány, 2010. 1–2. szám.

5 Lásd: *A tízéves Magyar Hadtudományi Társaság* (Budapest, 2000. november) 13. old., illetve az MHTT Elnökségének beszámolója a 2007–2009 évekről. 9. old.

Önálló kutatások

A kutatási tevékenység ösztönzésének másik formája az volt, amikor a Társaság maga pályázott különböző projekteken való részvételre (például HM, Nemzeti Civil Alapprogramok, társadalomtudományi kutatási pályázatok, Új Magyarország Fejlesztési Terv programok) önállóan, vagy más társadalmi szervezettel (például a Biztonságpolitikai és Hadtudományi Kutatások Központja Alapítvánnyal). A forrás-szerzés e módszere is változó eredményességgel folyt, és soha nem haladta meg a néhány millió Ft-os bevételt. Azonban nem nehéz megállapítani, hogy megfelelő finanszírozás esetén komoly eredményeket tudott elérni a Társaság. Két pozitív példát emelnék ki a Társaság történetéből: a 90-es években folyó és az MTA Kiemelt Társadalomtudományi Kutatások által támogatott nemzeti stratégiai kutatásokat, valamint a Társaság legnagyobb tudományos vállalkozását, a HM Honvéd Vezérkar által szponzorált Hadtudományi Lexikont.

Az 1990-es évek elején kiemelten fontos téma volt *egy önálló, nemzeti biztonság- és védelempolitika kialakítása*, ezen belül is egy nemzeti katonai stratégia megteremtése, amely már nem a szovjet-orsz hadtudomány adaptációjából született. Abban az időben a Társaság Hadművészeti Szakosztálya intenzíven vizsgálta a geopolitika, geostratégia, katonai stratégia problémáit, nemzeti és regionális összefüggéseit. A kutatásokat dr. Kovács Jenő vezette, akinek munkacsoportja (dr. Ölvedi Ignác, dr. Dombrády Lóránd, Siposné dr. Kecskeméthy Klára, Nagy Miklós, Bobvos Mihály) többéves pályázati támogatást nyert el az Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások keretén belül. A többéves munkát *Magyarország katonai stratégiája* (Komplex kutatási téma) címmel, három kéziratos kötetben (1993, 1995, 1996) összegezték. Az I. kötet fogalmi (geopolitikai, geostratégiai és hadtudományi alapvetések) tisztázást végzett, és feldolgozta Magyarország katonai stratégiáját és hadászataát a II. világháború utolsó éveiben, valamint a Varsói Szerződés időszakában. A II. kötet szintén történelmi tapasztalatok alapján felvetette – a még ma is vitákat generáló – hadikultúrák nemzeti specifikus vizsgálatának szükségességét, bemutatta a katonai stratégia geopolitikai és geostratégiai hipotéziseit, továbbá vizsgálta a hadtudomány, a hadművészet és a katonai stratégia kapcsolatrendszerét. A III. kötet egyfajta regionális, összehasonlító geostratégiai értékelést adott, amely részletesen elemezte egyes szomszédos országok geopolitikai helyzetét, geostratégiai ambícióit és katonai stratégiáit.⁶ Az akkori stratégiai kutatások nemcsak azért számítanak ma is *ideális modellnek*, mert civil tudományos környezetbe ágyazottan értek el komoly eredményeket.⁷ Fontos jellemzőjük volt az is, hogy újszerű megközelítést alkalmaztak (ne felejtjük el, hogy a geopolitika, geostratégia nem tartozott a szocialista hadtudomány favorizált területei közé), és több kutató generáció együttműködésével máig ható elméletet és módszertant teremtettek.

Ugyancsak a Társaság első ötéves időszakához fűződik a *kétkötetes Hadtudományi Lexikon* megalkotása, amely 4700 címszót (4000 szócikket és 700 utaló szót) tartalmaz

6 Dr. Forgács Balázs: In memoriam Kovács Jenő. Hadtudomány, 2009. 1–2. szám. 112. old.

7 Megjegyezzük azonban, hogy az akkori tudományos kutatások sem értek el eredményt (nem a kutatók hibájából), hiszen az első nemzeti katonai stratégiát csak 2009-ben fogadta el a kormány.

1600 oldalon. A lexikon a címszavakat fontosabb idegen nyelveken is feltünteteti (angol, német, francia, olasz és orosz), amely segít a nyelvtanulásban és szakszövegek fordításában. A közel 170 fős szerzői közösséget dr. Szabó József, az MHTT későbbi elnöke vezette.⁸ A Magyar Honvédség Parancsnoksága által finanszírozott két és fél éves munka CD-n is elérhető, amely mellékletként 2000 év hadtörténelmi kronológiáját is bemutatja.⁹ A közel 9900 példányban megjelent lexikon ma már hiánycikknek számít, változatlanul fontos hivatkozási forrás a hadtudományt tanulók és művelők számára. A szakkönyvet ma is előszeretettel forgatják a ZMNE diákjai, a katonai biztonsággal foglalkozó szakértők, a politikai elit honvédelemmel foglalkozó szereplői, valamint a parancsnoki kar tagjai. Már régóta többen megfogalmazták: szükség lenne a lexikon generális átdolgozására, hogy az új enciklopédia tükrözze a hadügy 21. századi változásait.

Tudományos konferenciák

A társaság talán leglátványosabb tudományszervezési tevékenységének a különböző rendezvények (konferenciák, szimpóziumok, fórumok stb.) szervezését lehet tekinteni. A Társaság még ma is közel 600 fős tagsággal rendelkezik (a csúcslétszám a 90-es években meghaladta az 1200 főt), amely 25 szakosztályban, vidéki tagozatokban és klubokban tevékenykedik (az utóbbi két évben egy szakosztály megszűnt, egy pedig beolvadt egy másikba), így nem csoda, hogy a rendezvények száma – szakosztályonként évenként 4–5 rendezvénnyel számolva – a két évtized alatt meghaladta a közel kétezret. Mivel az elnökség hagyta önállóan dolgozni a szakosztályokat, hamar kialakult a *rendezvények hierarchiája*. Kezdetben az volt az elképzelés, hogy a Társaság minden évben rendez egy országos hadtudományi konferenciát. Mikor kiderült, hogy erre nem mindig volt elég erő és pénzforrás, a vezetés módosított a politikán: vagy más szervezőkkel közösen vállalt fel nagyobb rendezvényeket, vagy egyes nagyobb és sikeresnek ígérkező szakosztályi konferenciákat nevezett ki központi rendezvénynek. A kiemelt rendezvény esetén több figyelemre, támogatásra és nagyobb hallgatóságra számíthatott a Társaság.

A Társaság a 20 éves működése során jól érzékelte a magyar biztonság- és védelempolitika változásait, fejlődési irányait, aktuális feladatait. Az első öt évben a tudós szervezet a nemzeti hadtudomány feladataival, az új biztonság- és védelempolitikai alapelvekkel, a nemzeti katonai stratégia elméleti megalapozásával, az új nemzeti haderő (Magyar Honvédség) átalakítási és fejlesztési problémáival, valamint az ország területén végrehajtandó hadászati védelem műveleti kérdéseivel foglalko-

8 A lexikon 12 fős szerkesztőbizottság irányításával készült el. A haditechnikai tudományterületet dr. Amaczi Viktor, a hadművészetet dr. Harcz Tibor, a légvédelem és repülő harcászatot dr. Kormos László, a védelemgazdaságot dr. Kovács Attila, a vegyi védelmet dr. Madaras Péter, a rendvédelmet dr. Opál Sándor, az anyagi-technikai biztosítást dr. Szenes Zoltán, a biztonságpolitikát dr. Vámosi Zoltán, a rádióelektronikát dr. Várhegyi István gondozta. A hadtörténelmi kronológiát dr. Ravasz István készítette. A szerkesztőbizottság titkári teendőit Zimics Rezső látta el.

9 Lásd dr. Szabó József A társaság megalakulásának körülményei, helyzete, eredményei és feladatai. Hadtudomány, 1995. 4. szám 11. old.

zott. Az 1990-es évek végén a NATO csatlakozás kérdései kerültek a tudományos kutatások és rendezvények központjába. Az ezredforduló után a Magyar Honvédség NATO integrációs feladatai, a két védelmi stratégiai felülvizsgálat (1999–2000, 2002–2003) katonatechnikai kérdései és a terrorizmus elleni harc nemzeti vonatkozásai kerültek a tudományos közélet fókuszába. Az évtized második felében a nemzetközi tendenciák tanulmányozása (például a 21. század korszerű háborúi,¹⁰ a NATO hosszú távú fejlődésének problémái), illetve az önkéntes és professzionális haderő fejlesztési kérdései kerültek előtérbe. Bár a Társaságnak sohasem volt közép- és hosszú távú kutatási és rendezvényterve, mégis éves programjai, főbb rendezvényei mindig összhangban voltak a HM, a Magyar Honvédség, tágabb értelemben a biztonsági szféra aktuális igényeivel. Ennek talán az a magyarázata, hogy a Társaság elnöksége az éves programok kialakítása során mindig figyelembe vette a HM hosszú távú kutatási irányelveit,¹¹ tudományos terveit, illetve a személyi kapcsolatrendszer (az elnökség és szakosztályok vezetésében mindenkor dolgoztak „kettős” jogviszonyban /hivatali pozícióban, társasági tisztségben/ működő tagok) segítségével állandóan képes volt beazonosítani a legfontosabb problémákat, vizsgálandó témaköröket. Ezt meggyőzően mutatja az országos hadtudományi konferenciák tematikája is, amely nagyon gyakran HM, HVK érdekű feladatkör tudományos igényű feldolgozását vállalta fel.¹²

A konferenciák témáinak tematikus elemzése azt is mutatja, hogy a Társaság tudományos tevékenységének egyik állandó témáját a *hadtudomány fejlődése, tartalmi gazdagodása, más tudomány-ágakkal való kapcsolatrendszer változása* képezte. Ez a munka 1991-ben kezdődött, a Társaság 20 éves története során többször napirendre került,

10 Különösen 2005-ben folyt egy színvonalas szakmai vita a jövő hadviseléséről, melynek során dr. Deák János (Napjaink és a jövő háborúja. *Hadtudomány*, 2005. 1. szám), dr. Hajma Lajos (A háborúval kapcsolatos elméletek változásai. *Hadtudomány*, 2005. 2. szám), dr. Bognár Károly (Néhány gondolat a „Napjaink és a jövő háborúja” c. cikkhez. *Hadtudomány*, 2005. 3. szám), dr. Bimbó József (A jövő háborújáról. *Hadtudomány* 2005. 3. szám), dr. Molnár István (A jövő háborújáról és fegyveres konfliktusairól. *Új Honvédségi Szemle*, 2005. 9. szám) és dr. Szenes Zoltán (Katonai kihívások a 21. század elején. *Hadtudomány*, 2005. 4. szám) fejtette ki nézeteit. A szakmai vita sikeresen megalapozta a 2005. évi országos hadtudományi konferenciát, amelyet a Társaság *A katonai erő újszerű alkalmazása a 21. század elején* címmel rendezett meg. A konferencia anyagát kiadó *Hadtudomány* tematikus száma (2005. évi 4. szám) ma is az egyik legnépszerűbb, magyar nyelven olvasott szakirodalmi forrás. Azt hiszem, nem tévedek, ha azt állítom, hogy a Társaságnak minden öt évben át kellene tekinteni ezt a témakört, figyelembe véve a nemzetközi hadművészet tapasztalatait, a háború és hadviselés problémáival foglalkozó szakirodalom eredményeit.

11 A legújabb tudományos kutatási irányelveket 2010 májusában készítette el a Honvédelmi Minisztérium, amely várhatóan ez évben megjelenik. Az *Irányelvek* meghatározza a hadtudományi kutatások hosszú távú céljait, a kutatások elvi, szervezeti és személyi alapjait, kijelöli a tudományos kutatóhelyeket, és meghatározza az együttműködés rendjét. Lásd: A Magyar Köztársaság honvédelmi miniszterének a honvédelmi tárcánál folyó tudományos kutatások rendjére vonatkozó irányelvei. HM TKF. 2010. (Tervezet).

12 Az MH katonai vezetésének tudományos munka szervezése iránti felelőssége folyamatosan háttérbe szorult, amely a HM civil és katonai feladatai közötti munkamegosztással kapcsolatos viták és változások következménye. Az utolsó MH Parancsnoki Tudományos Konferenciát 1993. szeptember 30-án tartották. *Vö. Hadtudomány* 1996. 4. szám. A társaság jól vette észre ezt az anomáliát, és „benyomult” az üresen maradt térbe. Jó témaválasztás, ismert előadók meghívása esetén a konferenciák mindig nagy érdeklődés mellett zajlottak, és sokáig témaként szolgáltak a hadtudományi közéletben.

Országos hadtudományi konferenciák

	<i>A konferencia témája</i>	<i>Időpont és helyszín</i>	<i>Megjegyzés</i>
1.	<i>A hadtudomány hazai értelmezése</i>	1991. október 26. Budapest	
2.	<i>Hadtudomány a honvédelemért</i>	1993. november 17–19. Balatonkenese	
3.	<i>Nemzeti katonai stratégia és az integráció</i>	1997. november 10–11. Budapest	Együttműködésben a HM Oktatási és Tudományos szervező Főosztályával
4.	<i>A Magyar Köztársaság katonai stratégiája</i>	1998. május Budapest	
5.	<i>A Magyar Honvédség feladatai és a fejlesztés irányai</i>	2001. április Budapest	
6.	<i>A haditechnikai eszközök fejlesztésének, korszerűsítésének kérdései</i>	2003. február Budapest	A HM Honvéd Vezérkarral közös szervezésben
7.	<i>Védelmi tervezés gazdasági vetülete</i>	2004. november Budapest	
8.	<i>A katonai erő újszerű alkalmazása a 21. század elején</i>	2005. november 3. Budapest	Közösen a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemmel
9.	<i>A NATO feladatrendszerében várható változások az elkövetkező 10 évben</i>	2006. szeptember 26. Budapest	Közösen a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemmel
10.	<i>A hazai katonai felsőoktatás helyzete, perspektívái és a tisztképzés sajátosságai</i>	2007. október 10. Budapest	Közösen a Honvédelmi Minisztérium, a Honvéd Vezérkar és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemmel
11.	<i>Missziós feladatok védelemgazdasági nézőpontból (a fókuszban Afganisztán)</i>	2008. május 29–30. Budapest	Közösen a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemmel és nemzetközi részvétellel
12.	<i>Napjaink hadtudománya konferencia-sorozat</i>	2009 – Budapest	Közösen a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemmel és az MTA Hadtudományi Bizottságával
	1. A 21. századi hadtudomány irányvonalai	2009. február 26.	
	2. A hadtudomány és a katonai műszaki tudományok kapcsolatrendszer	2009. november 12.	
	3. Béketámogató műveletek és a hadijog	2010. február 25.	

és 2009-től kezdve ismét *Napjaink hadtudománya* címmel konferenciák központi témája lett. Bár az első országos hadtudományi konferencia helyesen definiálta a hadtudomány fogalmát, tartalmi jellemzőit, a téma ilyen vagy olyan oknál fogva mindig visszakerült a tudományos testület érdeklődési körébe, többször jelentős vitát generált a Hadtudomány folyóirat hasábjain¹³. A Társaság indító konferenciája *időt állóan* fejtette ki a hadtudománnyal kapcsolatos tételeket. Megállapította, hogy nemzetközileg a hadtudományon a haderővel, hadviseléssel kapcsolatos diszciplínákat értik, még ha az elnevezés különbözik is koronként, régióként, politikai rendszerenként. A katonai elméletet a világ minden táján tudománynak tekintik, mert van igazi tárgya, a háború, és azon belül is a fegyveres küzdelem. A hadtudomány – más tudományágakhoz képest – egy sajátos ismeretrendszer, amely önálló, speciális kutatási módszertannal, saját szaknyelvvvel és intézményrendszerrel rendelkezik. A hadtudomány a legrégebb tudományok közé tartozik, egyetemes jellegű, törvényszerűségei, alapelvei minden korban hatnak. Ugyanakkor a hadtudománynak vannak sajátos nemzeti vonásai is, amelyek az adott ország földrajzi helyzetétől, katonai potenciáljától, történelmi hagyományaitól és más nemzeti sajátosságoktól függenek.¹⁴ A Társaságon belüli későbbi vitákban a hadtudomány különböző aspektusai kerültek elő: rendszertani szerkezete, egyes tudományterületek és a hadtudomány egészének viszonya, a hadtudomány nyugati értelmezése, a Társaság és a hadtudomány művelésének aktuális kérdései. 2007-ben dr. Kőszegvári Tibor¹⁵ cikke indított el egy újabb vita-sorozatot, amelyet az MTA Hadtudományi Bizottsága (köztestülete) II. köztestületi konferenciája próbált lezárni. A konferencia állásfoglalása szerint *„A hadtudomány a nemzetközi és nemzeti biztonságot fenyegető kihívások és veszélyek ellen alkalmazott katonai erők és eszközök sikerét meghatározó elméleti tételek és tapasztalatok összefoglaló ismeretrendszere”*¹⁶ Az állásfoglalás ellenére a Társaság 2009-ben újabb tisztázó vitát kezdeményezett, melynek során számos nézet jelent meg.

A hadtudományról szóló viták során a Társaság megpróbált kezdeményező szerepet játszani az elméleti kérdések formálásában, a tudományágak és tudományterületek közötti (interdiszciplináris) szakterületek összefogásában. Mivel a Társaság a „hósi időktől” kezdve a hadtudományt széles értelemben fogta fel, szervezeti felépítésével, tevékenységével, liberális munkastílusával folyamatosan befogadó és integráló szerepet töltött be Magyarországon, amelyet napjainkban már a biztonság szélesebb megközelítésére is kiterjesztett. Ezt a pozíciót, megközelítést lehet támogatni, bár ha a Társaság igyekezett volna a különböző vitákat összefoglalni, valamilyen közös állásfoglalással lezárni, akkor talán kevesebb skolasztikus vitát kellett volna folytatni, és homogénebb felfogás alakult volna ki a hadtudományi közéletben. Talán ez az oka annak, hogy ma már nem ritkán lehet találkozni a „kiter-

13 Az elmúlt két évtizedben közel harmincan fejtették ki véleményüket a hadtudomány ilyen vagy olyan kérdéséről. A vitában többször megszólalt dr. Móricz Lajos, dr. Simon Sándor, dr. Bognár Károly és dr. Nagy László.

14 Lásd A tízéves Magyar Hadtudományi Társaság 1990–2000. 13–14. old.

15 A hadtudomány mai problémái, területei és új fogalma. Hadtudomány, 2007. 1. szám.

16 Lásd Hadtudomány 2007. 1. szám. 14. old. Az MTA Hadtudományi Bizottsága és köztestületi tagsága II. tudományos konferenciájának állásfoglalása. 2006. november 27.

jesztő” (a hadtudományt a „biztonságtudományba” integrálni kívánó) állásponttal, amellett, hogy a „tradicionalisták” (a hadtudomány csak hadművészeti kérdésekkel foglalkozzon) folyamatosan sürgetik a szigorú értelemben vett katonai kérdések kutatásához való visszatérést. A viták lezáratlansága miatt mindig jelentkeznek „reformerek” (egyes organikus tudományterületek függetlenítése a hadtudománytól) is, akik a változtatás jegyében radikális megoldásokat követelnek, figyelmen kívül hagyják a hosszú évtizedek alatt elért eredményeket. Úgy gondoljuk, a Társaság akkor jár el jól, ha mindenkor – ahogy Szun Ce mondta – *a háború, a haderő tanulmányozására ösztönöz*, és ebben a munkában igényli a különböző tudományágak és -területek legszélesebb összefogását. Persze a hadtudomány változik, fejlődik, amit tudomány-szervezési és -szerkezeti szempontból követni kell. Nemrégiben alakult meg például a Rendészettudományi Társaság, illetve az MTA Rendészettudományi Bizottsága, amely a rendvédelem „leválását” jelenti a hadtudományról. Társasági szempontból azonban *az a fontos, hogy a kutatás objektuma, a háború és a hadsereg vizsgálati spektruma ne változzon*, amit aztán tanulmányozhatnak külön-külön, egymástól függetlenül is a különböző diszciplínák, de vizsgálhatják közösen, interdiszciplináris módon is. Sőt a nemzetközi tapasztalatok szerint a hadtudományi kutatások egyre inkább transz-diszciplinárisává válnak, mert a kutatásokban nemcsak a tudomány emberei, hanem a gyakorlati élet különböző szereplői is részt vesznek. Az ilyen típusú kutatásokra is kitűnően alkalmas lenne a Társaság, hiszen „kettős tagsága” (hivatali és társasági) egyenesen predestinálja erre.

Voltak időszakok, amikor a konferenciák mellett a Társaság rendkívül aktuális és érdekes *tudományos fórumokat* is szervezett, amelyek népszerűek és nagy létszám-ban látogatottak voltak. Különösen az 1990-es években voltak jelentős rendezvények, amikor a Társaság igen gyümölcsöző kapcsolatrendszer alakított ki az Országgyűlés Honvédelmi Bizottságával.¹⁷ Politika és honvédelem (1995), fegyveres erő és társadalom (1995), gazdaság és védelem (1995), geopolitika és geostratégia (1996), környezet és biztonság (1994) mind olyan tanácskozások voltak, amelyek nemcsak aktuális kérdéseket érintettek, hanem komoly elméleti és tudományos erővel bírtak. A fórumok anyagának egy része, amelyek ma is keresettek, külön kiadványban is megjelent, és pozitívan járult hozzá a katonai gondolkodásmód fejlődéséhez.

Az országos konferenciákon és tudományos fórumokon kívül a Társaságnál minden időszakban számos, rendkívül sikeres szakosztályi konferenciát, rendezvényt is tartottak, amelyek egy-egy tudományterület, vagy nagyobb horderejű téma (például új harcászati repülőgép beszerzése) feldolgozására vállalkoztak. Jelentős szakmai kisugárzású rendezvényeket azonban csak a nagyobb létszámú és központi szakmai támogatású szervezetek tudtak megrendezni. Húsz év távlatában mindenképpen ki kell emelni a Védelemgazdasági és Logisztikai Szakosztályt (egyetlen tartós nemzetközi kapcsolattal csak a védelemgazdászok rendelkeznek a Társaságon belül), a Műszaki Szakosztályt, a Biztonságpolitikai Szakosztályt és a Határőr Szakosztályt, amelyek végig kiegyensúlyozott jó teljesítményt mutattak.

17 Itt mindenképpen meg kell említeni dr. Gyuricza Béla nevét, aki képviselő korában – elnökségi tagként – motorja volt e rendezvények szervezésének.

Tudományos kiadványok

A Társaság megalakulásával szinte egy időben létrejött a Hadtudomány c. folyóirat¹⁸, amely az elmúlt két évtizedben *magas színvonalon* szolgálta a magyar katonai elmélet fejlődését. A Hadtudomány független, negyedévenként megjelenő, nyílt terjesztésű kiadvány, amelynek kiadását a Magyar Tudományos Akadémia támogatja. A folyóiratot a Művelődési és Közoktatási Minisztérium 1991-ben vette nyilvántartásba, és 1997-től nyilvántartott periodikaként szerepel az országos könyvtárhálózatban. A folyóirat cikkeinek összefoglalója 2007-től angolul is megjelenik, 2008-tól pedig elektronikus formában is elérhető. (Ma már 1998-tól valamennyi szám a honlapon megtekinthető). A cikkek angol nyelvű összefoglalója szerepel a visegrádi országok (V4) tudományos akadémiáinak szakirodalmi bibliográfiájában. A folyóiratot nemcsak a Társaság tagjai kapják meg, hanem a döntéshozók is (Honvédelmi Minisztérium, az Országgyűlés illetékes bizottságai, társ- minisztériumok és rendvédelmi szervek vezetése).

A folyóirat többféle feladatot lát el egyszerre:

1. tudományos cikkeivel hozzájárul a honvédelem aktuális feladatainak elméleti megalapozásához;
2. mint a hadtudomány „szócsöve”, figyelemmel követi a magyar és nemzetközi „hadi tudományok” fejlődését, hozzájárul a nemzeti hadtudományosság fejlődéséhez;
3. tevékenységének fontos része a Társaság életének szervezése, a tagság tájékoztatása. A folyóiratban mintegy 1350 cikk, tanulmány jelent meg, amelyek szerzőinek 80–90%-a a Társaság tagja. A kiadvány rovatonkénti felépítése (biztonságpolitika, hadtudomány–hadügy, védelemgazdaság, vezetés, felkészítés, rendvédelem) a katonai biztonsággal összefüggő témaköröket dolgozza fel, a hadtudomány tudományterületenkénti felosztásában. A folyóirat jól ismert a hadtudományi közéletben, olvasottsága és idézettsége megfelel a követelményeknek.

A folyóiraton kívül a társaság számos kiadványt, szakkönyvet jelentet meg. Rendszeresen megjelenteti az országos konferenciák előadásait, a tudományos fórumok anyagát, de több kiadvánnyal is hozzájárul a hadtudomány népszerűsítéséhez. A Társaság legjelentősebb kiadványának a Hadtudományi Lexikon számít, de több más figyelemre méltó könyvnek (például Magyar katonai vezetés és tisztképzés 1100 éve, 1956-os forradalom) is kiadója volt.

18 Az alapító szerkesztőbizottság elnöke dr. Simon Sándor, tagjai dr. Fülöp Imre, Lajtos Béla, dr. Pataky Iván, dr. Pekó József és dr. Szenes Zoltán voltak, a szerkesztői feladatokat pedig Molnár István és Horváth István látta el. Az elmúlt 20 évben az elnöki teendőket Molnár István (1992), Horváth István (1993), dr. Szabó József (1994–1995), dr. Czékus János (1995–1998), dr. Nagy László (1998–2004), majd dr. Padányi József (2004–2010) látta el, jelenleg dr. Király László a szerkesztőbizottság elnöke. A folyóirat főszerkesztői munkáját 1992-től Horváth István végzi. A két évtized alatt 30 fő vett részt a szerkesztőbizottság munkájában. Külön kiemelendő dr. Pataky Iván és dr. Pekó József munkássága, akik a megalakulástól tagjai a testületnek.

Címek, díjak, elismerések

A Társaság vezetése a hadtudományi kutatások ösztönzésére, a kiemelkedő tudományos munkát végző tagok elismerésére különböző díjakat, címeket alapított. A kiemelkedő hadtudósok tevékenységének elismerésére a Társaság 1992-ben megalapította az MTA első hadtudományi rendes tagjáról elnevezett *Tanárky Sándor-díjat*. Az elmúlt 20 évben 25 hadtudományt művelő szakember érdemelte ki a Tanárky-díjat, akik neve ma is igen jól cseng a tudományos közéletben. Mivel a Társaság régóta igyekszik fiatal, hadtudomány iránt érdeklődő szakembereket bevonni a tudományos közéletbe, 2000-ben megalapította a Korponay János-díjat. Az elismerést minden 35 évnél fiatalabb olyan MHTT tag kaphatja meg, aki tevékenységével kitűnik a tudományos munkában, tudományszervezésben, vagy tudományos közéleti aktivitásban. Sajnos – valószínűleg pénzügyi okok miatt – az utóbbi években elmaradt a díj odaítélése, így egy évtized alatt öt fiatal kutató, tudományszervező részesült e díjban.¹⁹

Az elnökség a Társaság vonzerejének növelése, a tagság felé nyújtandó szolgáltatások részeként 1998-ban megalapította a *Magyar Hadtudományi Társaság Szakértője* címet. A szakmai elismerés növeli a társasági tagok presztízsét, tudományos-szakmai elismertségét, hiszen a címet elnyert tagok használhatják azt névjegykártyájukon, szakmai életrajzukban. Jelenleg 74 fő szakértő van regisztrálva a társaság honlapján. Arról sajnos nincs statisztika, hogy a szakértők milyen gyakran és arányban lettek felkérve, különböző feladatokra, illetve az ilyen típusú megbízást közvetlenül, vagy a Társaságon keresztül kapták-e. A kezdeményezés mindenképpen jónak értékelhető, és ideális esetben ez a szakértői kör lehetne a Társaság „rohamcsapata”²⁰

Kihívások

Bár a Társaság két évtizedes hadtudományi munkásságának áttekintése *összességében pozitív eredményeket* mutat, a változó eredményesség, a kutatások ösztönzési rendszere egyes elemeinek tartós gyengesége, a partnerségi kapcsolatok fellazulása mindenképpen a *tudományos tevékenység megújítását igényli*.²¹ A feladat nem könnyű, hiszen a Társaság egyre erőteljesebb versenyhelyzetbe került, ugyanakkor nem rendelkezik jelentős forrásokkal, nem HM tudományos kutatóhely, nem része a hivatalos hadtudományi intézményi rendszernek.

19 A Társaság által alapított és adományozott díjakról és elismerésekről készült összeállítást lásd a kiadvány oldalán.

20 Mivel a szerző többször ült a „megrendelői” oldalon, meggyőződéssel vallja, hogy a szakértői kört sokkal aktívabban lehetne felhasználni, ha a Társaságnak lenne egy napi eseményeket figyelő, feldolgozó, médiával jó kapcsolatban lévő, *operatív csoportja*, amely „rámozdítaná” a szakértőket a közvéleményt érdeklő aktuális kérdésekre. (Ilyen típusú, zömében kritikai szakírói tevékenységet folytat Kovács Gyula nyá. alezredes, aki a 059. számú szakértői igazolvány tulajdonosa). Az új munkamódszer nemcsak jó szövetségi kapcsolatok építéséhez segítené hozzá a Társaságot, hanem nyilvánosságot is hozna a katonai szaktudásnak. 2003-ban például a HVKF felkérte a Társaság vezetését, hogy aktívan vegyen részt a Zengőre telepítendő radarral kapcsolatos társadalmi vitában, és független, társasági szakértőkkel próbálja szakmailag jó irányban befolyásolni a közvéleményt. A felkérés korlátozott sikereket hozott. A téma ma is a földön hever, csak le kellene érte hajolni.

A Társaság megalakulása óta gomba módra szaporodtak az olyan intézmények, kutatóhelyek, alapítványok, amelyek a biztonság és hadügy területén mozognak²² Ezen intézmények nemcsak kutatási és ismeretterjesztési szempontból jelentenek konkurenciát, hanem a forrásokhoz való hozzáférés szempontjából is. Mivel általában jobb lehetőségekkel rendelkeznek, mint a Társaság, jelentős brain-drain hatással is bírnak, amelyek tovább csökkentik a Társaság szubjektív lehetőségeit. Nem egy jelentős formátumú hadtudós személyiség, aki valamikor a Társaságot „erősítette”, ma már más utakon jár, más intézeteket igazgat, más szervezeti keretekben végzi tevékenységét. Jelentős probléma a megújulás szempontjából az is, hogy a csökkenő védelmi költségvetések miatt *gyengült* a HM beszerzési tevékenysége, kevesebb forrás jutott fejlesztésre, akvizícióra. Emiatt a rendezvények céges érdeklődése és támogatása csökkent, reklámtevékenység a társasági kiadványokban nincsen, a valamikor működő szponzori klub megszűnt.

A Társaság csak akkor kerülhet újra fejlődési pályára a tudományos tevékenység területén, ha a *HM/MH jobban fog rá támaszkodni*, a munkavégzéshez jobb feltételeket biztosít, illetve a kölcsönös érdekek alapján megragad minden lehetőséget a szervezet menedzselésére. Ennek persze két feltétele van: (1) a HM/HVK rendelkezzen olyan tudományszervezési koncepcióval, amelyben az MHTT-nak dedikált funkciója lesz, és ehhez az összes feltételt biztosítja. Ilyen modellre számos jó példa van nyugaton és keleten egyaránt; (2) a Társaságnak meg kell felelni a HM/HVK igényeinek, formális és informális „megrendeléseinek”, amely újszerű munkavégzést igényel a vezetéstől és társasági tagoktól. Elvileg létezhetne egy másik stratégiai forgatókönyv is, mely szerint a Társaság – a szakmaiságot képviselve – mindenkor a fennálló kormányzat „kritikusa” lenne, a nyilvánosság erejével lépne fel minden olyan döntés, koncepció, intézkedés és jelenség ellen, amely a haderő vagy a honvédelem érdekeivel szemben állónak vélné. Az aktív, kritikus nyilvánossági jelenléttől nagyobb ismertséget, és több szponzorációt remélhetne. Magyar viszonyok között egy ilyen működési modell hosszú távú lehetőségében nem hiszek, tehát *a Társaságnak marad a hivatalos állami szervekkel való konstruktív együttműködés*.

Egy ilyen *konstruktív, kooperáló stratégia* mentén is a Társaság persze csak akkor tud igazán sikeres lenni, ha tevékenységével a HM és az MH előtt álló feladatokat szolgálja. Ezért a Társaság vezetőinek mindig előtérbe kell helyezni a „hasznosságot”

21 A Társaság helyzetét felmérő Stratégiai Felmérő Bizottság (dr. Holló József, dr. Pataky Iván, dr. Turák János, dr. Várhegyi István) számos kritikai észrevételt fogalmazott meg a szervezettel kapcsolatban. Több nyilvánosságot, aktívabb tudományos rendezvényeket, fiatalabb társasági tagok bevonását, jobb belső szervezést, a külső kapcsolatok megújítását, a tudományos munkának jobban megfelelő szerveződés kialakítását javasolják a szakértők.

22 A teljesség igénye nélkül meg kell említeni a Biztonsági és Honvédelmi Kutatások Központját, a HM/ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézetét, a Magyar Atlanti Társaságot, a Szegedi Biztonságpolitikai Központot, a TIT Hadtudományi és Biztonságpolitikai Egyesületét, vagy a Demokratikus Átalakulásért Intézetet. A Társaság profiljába illő egyes kutatásokat nemcsak a ZMNE-en, hanem más egyetemeken „rokon” intézeteiben (Corvinus Külügyi és Kulturális Egyesület, ZMNE Biztonságpolitikai Szakkollégium, a Pécsi Egyetem Védelmi Kutató Központ) is végeznek. A különböző alapítványok (Manfred Wörner Alapítvány, Konrad Adenauer Alapítvány, Euro-atlanti Integrációért és Demokrációért Alapítvány), továbbá más társadalmi szervezetek is foglalkoznak a biztonság és hadügy egyes kérdéseinek vizsgálatával.

(ahogy Kiss Károly, első katona akadémikus fogalmazta), a tudományt éltető területek igényeit, feladatait, követelményeit. Meg kell találnia azokat a témákat, feladatokat és ügyeket, amelyben együtt tud dolgozni hivatalos állami szervekkel, tud segíteni és forrást szerezni, fel tudja hívni a hivatali nyilvánosság és a közvélemény figyelmét olyan eredményekre, eseményekre, jelenségekre, amellyel érdekes és hasznos partner lehet. Ehhez megítélésem szerint a Társaságnak újra kell építeni együttműködését a honvédség új és fiatal vezetőivel, meg kell találni évente azt a néhány témát, amelynek tudományos művelésével, megismertetésével, javaslatok kidolgozásával hozzá tud járulni a központi feladatokhoz. Az aktív együttműködés feltételezi a vezetés aktív és dinamikus szervező tevékenységét, menedzseri munkáját, a tagság megfiatalítását, illetve a jelenleg kihasználatlan nemzetközi kapcsolatok társasági „vérkeringésbe” való bekapcsolását. Fontos teendőknek látom a civil tudományosság felé irányuló építkezést is, amely új lehetőségeket hozna a szervezet részére. Mivel a Társaság működése, sikeressége a tagság aktivitásán múlik, *fel kell tárni a társasági lét finom és bonyolult érdekhálóját, és a valóságos tevékenységet valós motivációk alapján kell szervezni.*

A HM és az MH előtt a következő évtizedben is nagy horderejű feladatok állnak. Az ország katonai biztonságának és fegyveres védelmének garantálása, a szövetségi felelősségvállalás teljesítése, a hazai és nemzetközi követelményeknek való megfelelés a védelempolitika megújítását, a haderő transzformációjának és professzionalizálásának folytatását, új szolgálati kultúra megerősítését igényli. E feladatok megvalósításában *egy megújuló, innovatív Hadtudományi Társaság fontos szerepet játszhat*, hiszen állandóan korszerűsíteni kell az ország biztonságának és katonai védelmének elméleti kérdéseit, interdiszciplináris válaszokat kell adni a változó új és régi fenyegetésekre, kockázatokra, adaptálni kell a hazai és nemzetközi tudomány élenjáró eredményeit.

Dr. Szabó József nyá. vezérőrnagy*

A Társaság korábbi elnökének visszaemlékezései

A hadtudomány – tömören fogalmazva – a hadviselés, a fegyveres küzdelem törvényszerűségeivel kapcsolatos ismereteket foglalja magában. Ennek megfelelően, a hadtudomány alatt a háború jellegéről, törvényeiről, a haderők és az ország háborúra való felkészítéséről, a háború megvívásának módjairól szóló ismeretek rendszerét értjük. Mivel az ókor óta művelt tudományágazat, s mint egyik legrégebb tudományterület, rendkívül gazdag ismeretanyagot ölel fel. Vonatkozik ez a Magyarországon művelt hadtudományra is, hiszen művelői között már századokkal ezelőtt olyan neves személyiségek jelentek meg, mint Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér, vagy a Magyar Tudós Társaság első hadtudományi kérdésekkel foglalkozó tagjai, mint pl.: Tanárky Sándor, Kiss Károly, Baritz György, Szontágh Gusztáv és Lakos János, majd 1947-ig a Magyar Tudományos Akadémia neves katonatudósai. E neves katonaemberek egyértelműen bizonyították, hogy a hadtudomány igazi, tényleges tudomány, rendszerezett ismeretanyaggal, valamint megfelelő terminológiai bázissal rendelkezik.

A hadtudomány jeles képviselői mindig jelen voltak s jelen vannak ma is a magyar tudományos életben. Rövid kihagyás után 1963-tól újra indult a hadtudományi képzés, s ma már jelentősnek mondható a hadtudomány területén dolgozó és alkotó fokozatosok száma, s e fontos tudományterületnek tényleges tagja is van az MTA-n. Remélhetőleg az akadémikusok száma a jövőben növekedni fog.

A Társaság megalakulásának körülményei, az I. Országos Konferencia

Az 1980-as évek második felében a magyar társadalmi élet területén jelentős változások kezdődtek, amelyek a haderőre, a hadügyi kérdésekre is kihatottak. E változások érlelték azon gondolatokat, amelyek végül is 1982-ben a Kiss Károly Hadtudományi Klub megalakulását, majd e klub tagjainak javaslatára egy szélesebb összefogást kifejező szervezet, a Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT) létrehozását

* A szerző az MHTT elnöke volt három ciklusban (1995–2004). A Társaság örökös tagja. – *A szerk.*

eredményezték. Az MHTT alakuló ülésére 1990. november 18-án került sor, amelyen mintegy 200 fő, zömében tudományos fokozattal rendelkező érdeklődő jelent meg. A résztvevők akaratából ideiglenes elnökséget választottak, amelynek az elnök, az alelnök, a főtitkár és a titkár mellett, a létrehozott 12 szakosztály elnöke is tagja lett. Az elnökség feladata a cégbírósi bejegyzés előkészítése, az alapszabály, valamint az 1991-es év munkatervének elkészítése volt.

Miután az ideiglenes elnökség a rábízott feladatokat elvégezte, a Társaságot a cégbírósi bejegyzés 1990. december 2-ai dátummal bejegyezte, 1991. március 23-ára az ideiglenes elnökség összehívta az MHTT közgyűlését, amelyen 196 fő jelent meg. A közgyűlés véglegesítette a Társaság tisztségviselőinek névsorát, elfogadta az alapszabályt, s mint a Társaság legmagasabb fóruma, meghatározta a működési alapelveket, körvonalazta a tudományos tevékenység fő irányait.

A közgyűlés után, a Társaság 13 szakosztállyal kezdte meg a tevékenységét, de már ebben az időszakban alakulóban volt két további szakosztály és két vidéki tagozat (Székesfehérváron és Szolnokon) is. A tagság létszáma ekkor 585 fő volt.

Ami a feladatokat illette, bőven volt választási lehetőség. Ebben az időszakban különösen izgalmas probléma volt hazánk biztonsági helyzetének erősítése, az MH újjászervezése, feladatainak meghatározása, s természetesen a hadtudomány nemzeti jellegének erősítése. Ekkor kerültek napirendre a délszláv válság megoldásának kérdései, valamint az Öböl-háború körül kialakult világméretű vita is. Az MHTT így nem szűkülködött a választható témakörökben, s ezzel a szakosztályok éltek is, a kidolgozott javaslatok sokasága felpozícionálta a szakosztályok életét.

Jelentős esemény volt Társaságunk életében az *I. Országos Konferencia*, amely a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola dísztermében került megtartásra. A konferencia témaköre a hadtudomány kérdéseivel, tovább annak hazai művelésével kapcsolatos feladatokkal foglalkozott. A konferencia megállapításai közül kiemelésre kívánkozik: *A hadtudományt az egész világon mindenhol valódi tudománynak tekintik. Ezt négy okkal indokolják:*

- 1) *Van igazi tárgya, ami nem más, mint a háború, s azon belül is a fegyveres küzdelem.*
- 2) *A hadtudomány – más tudományokhoz hasonlóan – sajátos vonásokkal rendelkező ismeretrendszer, eredményrendszer és intézményrendszer.*
- 3) *Van fejlett szókincse, szakterminológiája, fogalomtára.*
- 4) *Rendelkezik sajátos kutatási módszerekkel és e tudomány ismeretanyagát művelő, gazdagító fokozatosokkal.*

A konferencia beszámolója előre elkészült, amelyhez dr. Móricz Lajos ezredes, a Társaság alapító tagja és első elnöke fűzött kiegészítéseket. A beszámolóhoz csatoltak a korreferátumok, amelyek az alábbi témákkal foglalkoztak:

- Dr. Kovács Jenő, a Hadművészeti Szakosztály elnöke:
A hadtudomány és a hadászat kapcsolatáról;
- Dr. Pirtyi Sándor, az elnökség tagja:
A hadtudomány és a biztonságpolitika kapcsolatáról;
- Dr. Kormos László, a Repülő, Légvédelmi és Űrhajózási Szakosztály elnöke:
A hadtudomány és a légi erők kapcsolatáról;
- Perjés Géza hadtörténész:
A hadtudomány és a hadtörténet kapcsolatáról;

- Dr. Opál Sándor rendőr alezredes, az elnökség tagja:
A hadtudomány és a rendvédelem kapcsolatáról;
- Dr. Kovács Attila főtitkár:
Az informatika és a rendszerelmélet hatása a hadtudomány alakulására;
- Dr. Prokai Béla, a Határrendészeti Szakosztály elnöke:
A hadtudomány és a határőrizet.

A konferencia fővédnöke dr. Göncz Árpád, köztársasági elnök volt, akinek a konferencia résztvevőihez írt levelét dr. Pick Róbert ezredes, az elnök parancsőr-tisztje olvasta fel. Védnökök voltak dr. Boros Péter belügyminiszter, dr. Fűr Lajos honvédelmi miniszter, és dr. Pungor Ernő akadémikus, tárca nélküli miniszter.

A konferencián megjelent dr. Pungor Ernő akadémikus és Lőrinc Kálmán vezér ezredes, a Magyar Honvédség parancsnoka, Kondor Lajos vezérőrnagy, a HM helyettes államtitkára tolmácsolta dr. Fűr Lajos honvédelmi miniszter üzenetét és szólt a konferencia résztvevőikhez. A konferencián az MHTT tagjain kívül megjelent számos érdeklődő és ott voltak a sajtó képviselői is.

A konferencián 25 hozzászólás hangzott el. A Társaság elnöke foglalta össze a legfontosabb tapasztalatokat, amelyek a következő években útmutatásul szolgáltak a Társaság tevékenységét illetően.

A II. Országos Konferencia, az első évek eredményei és gazdasági gondjai

A Társaság első országos konferenciáját követő időszakot ténylegesen a pezsgő tudományos élet, a rohamos fejlődés, valamint, sajnos a felelőtlenség szülte anyagi problémák korszaka követte. Miközben készültek a tervek a második országos konferenciára, új szakosztályok létesültek, mások megújultak, s ebben az időszakban alapította meg a Társaság által odaítélhető legmagasabb tudományos elismerést, a Tanárky-díjat.

A II. Országos Konferencia 1993. november 17–19-e között Balatonkenesén került megrendezésre. A háromnapos konferencia foglalkozott hazánk biztonságpolitikájával, a honvédelmi politika kérdéseivel, belső rendjének védelmével, valamint az állampolgárok honvédelemmel kapcsolatos magatartásának alapkérdéseivel. A konferencia elérte célját, bemutatta a közben több mint 1000 főre növekedett Társaság alkotó energiáját. A konferencia anyaga két kötetben jelent meg.

Társaságunk célul tűzte ki a hadtudomány további művelését, a közgondolkodás alakítását a haza védelme érdekében. A hadügy fogalomrendszerének megteremtése érdekében elkezdődött a hadtudományi lexikon előkészítése.

A konferencia során egyértelművé vált, hogy szükség van a határőrség, a rendőrség, a polgári védelem, valamint a vám- és pénzügyőrség honvédelemhez való viszonyának a tisztázására, ezek részleteinek kidolgozására és a honvédelem tudományrendszerében történő elhelyezésére. E kérdésekkel kapcsolatban a konferenciát követő években számos tanulmány látott napvilágot az immár negyedik évfolyamába lépő Hadtudomány oldalain. A szakosztályokat érintő kérdésekről az érintett szakosztályok különféle rendezvényeket tartottak, s számos kérdésben értek el eredményeket. 1994-től a Társaság rendszeresen meghirdette a pályázatot, amely jelentős segítséget nyújtott a hadtudomány különböző területein való eredmények elérésében.

A Társaság kezdeményezésére – dr. Ács Tibornak, dr. Deák Péternek és dr. Szabó Józsefnek az írásos kérésére – az MTA elnöksége jóváhagyta a Magyar Tudományos Akadémia keretében a Hadtudományi Bizottság (HB) újbóli felállítását, s ezzel több mint 40 év után a magyar tudomány legfelsőbb szervében újra megjelenhetett a hadtudomány képviselője. A HB-t az elnökség a IX. osztály alárendeltségébe utalta.

Az eredmények mellett, sajnos, a Társaság életét negatívan befolyásoló esemény is történt. A főtitkár által jogtalanul és az elnökség tudta nélkül kihelyezett pénzből, mintegy 7 millió forint nem került vissza. Ennek következtében időközi választásra került sor, s az új elnök bírósági feljelentést tett az ügyben. A kivizsgálást követő bírósági ügyben a Társaság javára történt döntés, de a tartozás behajtására, a kölcsönt felvévő cég csődje miatt nem került sor. Így a Társaságot jelentős anyagi kár érte. Ennek következtében a Hadtudományi Lexikon 1995-ben esedékes kiadására csak a HM segítségével kerülhetett sor.

Az elnökség soron kívüli újraválasztása, a szükséges intézkedések megtétele után, viszonylag gyorsan konszolidálódott a Társaság helyzete, s a következő, 1996-os évben igen eredményes munkát végeztek mind a szakosztályok, mind az új elnökség.

Ebben az időszakban fogadta a Társaság elnökét és a vezetés két tagját dr. Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság elnöke. A köztársasági elnökkel való találkozás igen eredményes volt. A protokoll által megszabott 30 percből másfél óra lett. A Társaság elnöke beszámolt az MHTT életéről, terveiről, az 1996-os évben megoldandó fontosabb problémákról, a tervezett konferenciák témaköreiről. Göncz Árpád elnök úrnak nagyon megtetszettek a Társaság éves célkitűzései, s felajánlotta, hogy a tervezett konferenciasorozat fölött védnökséget vállal. Sőt azt is bejelentette, hogy *A geopolitika, geostratégia címmel megtartandó konferencián szeretne részt venni és felszólalni*. Ekkor tudtuk meg, hogy Elnök úr egyetemista korában behatóan foglalkozott a geopolitika kérdéseivel.

A témával kapcsolatos konferencián – amelyre 1996 őszén került sor – az elnök úr beszédében a geopolitika aktuális kérdéseivel foglalkozott. Megállapította, hogy az európai egység létrejöttét a geopolitikai kényszer határozza meg. Megemlítette, hogy nem szabad figyelmen kívül hagyni: *Európa növekedési potenciálja jelenlegi formában többé-kevésbé kimerült. Az európai államoknak lépniük kell, ha a világméretű versenyben nem akarnak lemaradni. Hangsúlyozta, hogy Magyarország sorsának jövőbeni alakulását történelmi múltunkból vezethetjük le. A világméretű globalitás folyamatával kapcsolatban kifejtette, hogy „a globalitás felé törekvő világ gazdaság új szálakkal szövi át mindnyájunk életét, az igazi diktátumok a nemzetközi gazdasági erőktől származnak. Már aligha lehet liberális és szabad verseny gazdaságpolitikáról beszélni, még akkor sem, ha az érdekek és az erővonalak nem láthatóak, mivel valamilyen módon elfedik őket. A globalitás felé haladó másik erő az informatika robbanása, ami tovább erősíti a világ gazdaság globalitását. Az informatika új szálakkal köti össze még a távoli régiókat is, ettől nem tudunk, de nem is lenne célszerű megszabadulni*.

Végül az elnök úr egy ironikus megjegyzéssel utalt az MHTT feladatainak nehézségeire: *„Önöknek nagyon könnyű dolguk van, hiszen „csak” egy számtalan változó egyenletet kell megoldaniuk, ami kizárólag képlet kérdése, csak helyettesítsék be a szükséges adatokat”* Igen, nekünk, hadtudományi kutatóknak tényleg könnyű dolgunk van, pláne, ha azt is figyelembe vesszük, hogy a behelyettesítendő adatok nem csak változók, de gyakran ismeretlenek is.

A konferencián számos, figyelemreméltó referátum hangzott el, amelyek az alábbi kérdéseket tárgyalták:

- geopolitikai elméletek, valamint Magyarország stratégiájának geopolitikai és geostratégiai alapjai,
- Magyarország katonaföldrajzi helyzetének legfontosabb jellemzői,
- Magyarország és a kelet-közép-európai régió nem katonai jellegű válságai,
- a nagyszerb állameszme kialakulásának elméleti és történelmi alapjai.

Az elhangzott referátumok színvonala az elnök úr véleménye szerint is elismerésre méltó volt, a Társaság kutatóinak magas fokú felkészültségét bizonyították.

Tovább a fejlődés útján

1996. március 29-én, mintegy másfél évvel az új elnökség megválasztását követően, a Társaság küldöttértekezletet tartott. Ezen megvitatták a küldöttek a gazdasági gondok megoldásának lehetőségét. Az értekezlet megállapította, hogy sikerült konszolidálni a Társaság pénzügyi helyzetét, bár ennek ára az volt, hogy az eredeti terveket át kellett dolgozni, s a lehetőségekhez kellett igazítani. Az elnökség ezen feladatát eredményesen oldotta meg, és sikerült a Társaság elismertségét tovább erősíteni.

Az 1996. évi munkatervben fontos kérdések megvitatása szerepelt. Ezek közül is kiemelkedett a honvédelemmel, a haderő-átalakítással és a rendvédelem korszerűsítésével, valamint a NATO-hoz való csatlakozás előkészítésével kapcsolatos elméleti és gyakorlati problémák vizsgálata. Eredményes volt az elnökség és a szakosztályok együttműködésének továbbfejlesztése is. Fontos tényként kell megemlíteni a Társaság és az Országgyűlés Honvédelmi Bizottsága közötti együttműködés pozitív irányú fejlődését is.

Társaságunk 1997. évi terve olyan célokat jelölt meg, amelyek megvalósítása eredményeként tovább javult a kapcsolat a szakosztályok által művelt területek állami vezetőivel, akik közül többen rendszeresen vállalták előadások megtartását a fórumokon.

Évi rendszerességgel ítélte oda az elnökség a Tanárky-díjat az arra legilletékesebb kutatóknak, s rendszeresen megjelent Társaságunk folyóirata, a Hadtudomány, amely eljutott az állami vezetőkhez is. Jól működött az évi rendszerességgel meghirdetett pályázati rendszer, színvonalas írások születtek, amelyek a Hadtudomány folyóiratban is helyet kaptak.

A Társaság, 1998. március 20-án vezetőségválasztó küldöttgyűlést tartott. A választások eredményeként az elnök ismét dr. Szabó József lett. Alelnökké dr. Nagy Lászlót, elnökhelyettesé dr. Hajma Lajost, dr. Héjja Istvánt, dr. Grúber Nándort, dr. Kovács Istvánt és dr. Zachar Józsefet választották. A Felügyelőbizottság elnöke dr. Turák János, az Etikai bizottság elnöke pedig dr. Várhegyi István lett.

Az elnökség nagy figyelemmel kísérte a már korábban megfogalmazott célkitűzések elérése érdekében végzett munkát, hiszen a honvédelem, a haderőreform és a NATO-hoz való csatlakozás egyre fontosabb tennivalókat állított elénk. Összel, a kérdés fontosságára való tekintettel a HM Oktatási és Tudományszervező Főosztállyal együttműködve megrendezésre került a Magyar Köztársaság katonai stratégiájának meg tárgyalásával kapcsolatos konferencia. A másik fontosnak tartott konfe-

renciát, amely a fiatal tudósok konferenciájaként került megrendezésre, 1999-re tettük át, s tartottuk meg.

Társaságunk a század- és ezredfordulóig számos kérdés tisztázásához járul hozzá mind a nemzeti katonai stratégia, mind az ország előtt álló NATO-csatlakozás, valamint a honvédség átalakítása kérdései terén. Ezen eredmények elérésében fontos szerepet játszott az a tény, hogy Társaságunk és az állami szervek közötti együttműködést sikerült magas szinten tartani. Az állami vezetők pozitív hozzáállása nélkül bizonyára szerényebb eredménnyel büszkélkedhettünk volna ezekben az években.

A hadtudomány az ezredfordulón

A tudomány, s benne a hadtudomány is állandóan változik, fejlődik. Ezen változások jelentek meg a szakosztályok munkájában és ezek jellemezték a Társaság munkájának egészét is, valamint erről szólt az MTA IX. osztály jelentése is.

2000-ben megalakult az MHTT debreceni tagozata, az alakuló ülésen részt vett az MHTT elnöke is. A tagozatban aktív munka indult, lelkes munkásai és támogatói segítették az eredmények elérését, s 2001-ben sikeresen megtartották első konferenciájukat. A tagozatokkal való kapcsolattartás, működtetés módszereinek javítása terén azonban nem sikerült kellően előrelépni, az ebből fakadó nehézségeket nem tudtuk minden tekintetben leküzdeni.

Az új évezred első évében a Társaság figyelme az tizedik évforduló felé fordult. A Társaság 2000 őszen ünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját, amelyről egy központi rendezvény keretében emlékeztünk meg. Erről egy önálló kiadvány – „*A tízéves Magyar Hadtudományi Társaság 1990–2000*” című könyv – került kiadásra, amelyben értékeltük a Társaság egy évtizedes munkáját, és megfogalmaztuk a jövő tennivalóit, feladatait. Emellett a Hadtudomány folyóirat oldalain is többen foglalkoztak a tíz év eredményeivel, gondjaival.

Örömteli fejlemény, hogy ez évben, 2001-ben választották az MTA levelező tagjai sorába Szabó Miklóst, a hadtudomány doktorát. Érdemes itt emlékeztetni, hogy ilyen aktus 1947 óta nem volt, illetve nem lehetett, hiszen akkor szüntették meg az MTA-n a hadtudomány képviselőinek a fórumát.

2001-ben ismét vezetőségválasztó küldöttértekezletre került sor. Ez alkalommal harmadszor választották az MHTT elnökének Szabó Józsefet, és az előző vezetés tisztségviselői közül is sokan bizalmat kaptak. Az országos fórum elfogadta a Korponay-díj alapítására vonatkozó javaslatot, amely a Társaság által a fiatal hadtudósok részére adományozható legmagasabb kitüntetése lett.

A NATO tagság számos új problémát vetett fel, amely elsősorban a szövetségi tagságból adódó feladatok megoldására kereste a választ. Korábban is voltak eredményes próbálkozások a már jól érzékelhető lépés előkészítésére, de 2001-től ez a probléma testközelivé vált. Számos kérdést vetett fel az a tény is, hogy az MH még a régi fegyverrendszerekkel rendelkezett, s a megjelenő új eszközöknek a régiekhez való csatlakoztatása, az együttes üzemeltetés számos problémát vetett fel. Különösen jelentős problémaként jelentkezett a régi és az új repülőtechnika kényszerű együttüzemeltetése. E kérdéskörrel széleskörű vita folyt, s jelentős eredmények születtek, amelyek nagymértékben segítették az optimális megoldás megtalálását.

Értelemszerűen, a haderő-átalakítás, bizonyos vonatkozásokban a haderőfejlesztés állandóan napirenden volt az új évtized első éveiben is. Közben döntés született a légierő fejlesztésével kapcsolatban is, s a svéd javaslat került elfogadásra, azonban hibásan, a régi, az 1990-es évek első felében gyártott 14 repülőgépre vonatkozott a lízingszerződés. E gépszériáról (A/B) tudni kell, hogy ez volt a Gripen első szériája, s ez még a semlegesség igényeit kielégítendő, olyan termék volt, amely sem az egyik (NATO), sem a másik (VSZ) katonai tömb gépeivel nem volt kompatibilis. E széria rendszerbe állítása nem biztosította volna az adott esetben a tagországok légierőiből összeállított NATO légiereje kereteiben való magyar részvételt. Ezért volt szükség a szerződés átalakítására, s az új, ún. C/D változat rendszeresítésére.

A MHTT intenzív tudományos tevékenysége, értékes, minden tudományos igényt kielégítő témakörök feldolgozása és megjelentetése jellemezte az új évezred első éveinek tevékenységét. Számos cikk foglalkozott az MK biztonságpolitika környezetének változásaival, a nemzetközi migrációnak a biztonságra gyakorolt hatásaival, valamint a katonai vezetéselmélettel és más, a magyar haderőt érintő kérdéssel. Szó esett a haderő-fejlesztési feladatok gazdasági vonatkozásáról és a fegyvernemek fejlesztésének alternatíváiról is. Ez utóbbi kérdéssel kapcsolatban azonban azt is látni kell, hogy ha a fegyvernemi egységek lassan megszűnnek, fejlesztésük érdekében tett erőfeszítések is értelmüket veszítik. Márpedig az utóbbi évtizedek „fejlesztési” tendenciái nem azok erősödését célozták. Így jutottunk oda, hogy ma már némely fegyvernem mögött nincs, vagy alig van a szakterületnek értelmet adó fegyverrendszer. Nem szabad elfelejteni, hogy valamit megszüntetni egy tollvonással is lehet, de az újjáépítéshez sokszor egy évtized is kevés lehet. Megfontoltan kell tehát az ilyen kérdésekkel bánni.

Az ezredfordulón, a haderőfejlesztéssel, s természetesen a hadtudomány fejlődésével kapcsolatban is számos kérdés merült fel. Olyan kérdések kerültek előtérbe, mint a haderőn kívüli feltételek és hatások szerepe a haderőreform megvalósításában, valamint a Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezetének változásai a 21. század küszöbén. A haderőn kívüli tényezőknek, így pl. a biztonságpolitikai helyzetben beállt jelentős változások hatása a haderő átalakítására, minden haderő viszonylatában jelentkezik. A haderőcsökkentés, a modernizálás törvényszerű velejárója. Nagyon fontos azonban, hogy a döntéshozók a létszámcsökkentés során megfontoltan cselekedjenek, mert a megreformált haderő csak akkor képes betölteni hivatását, szavatolni a hitelességet, ha a jelentkező feladatok megoldására az adott időpontok mindegyikében, a szükséges szinten képes. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a feladatok az idők változásával ugyancsak változóak lehetnek, s nem elegendő készen lenni a minimum követelmények teljesítésére. Ebben is egy optimális erőszintet kell fenntartani, mert ellenkező esetben a haderő védelmi lehetőségeibe vetett hit hamar elszáll.

Vita tárgyát képezi a haderőreform egészséges és szükséges mértékének betartását biztosító anyagi háttér alakulása is. Ez gyakran a technikai vonatkozású fejlesztések elmaradásával járó, s a haderő féloldalú, torz fejlesztését hozza létre. Amikor tehát a korszerűsítést az anyagi lehetőségek alapvetően határozzák meg, a védelmi stratégia torzulása szinte elkerülhetetlen. Ugyanakkor a meggondolatlan beszerzések veszélyeztethetik a NATO-tagságból adódó együttműködés biztosítását. Ezért a beszerzési döntések alapos elemzést és megfontolt lépéseket igényelnek.

A hadtudomány művelői az ezredfordulón is számos, fontos kérdés vizsgálatát végezték el, jelentősen segítve a döntéshozókat. Esetenként azonban fellelhető volt az együttműködés terén az összhang hiánya, ami nem kívánatos. Szükség van a vezetés és a hadtudomány művelői közötti szorosabb együttműködésre, a megfontolt döntés-előkészítésére.

Az ezredforduló táján, az MHTT fennállásának tizedik évfordulója időszakában egyértelmű megállapítást tehetek a Társaság vezetőszervei, hogy további erőfeszítések szükségesek a Társaság elismertségének növelése érdekében, javítani kell a kapcsolatot a katonai és honvédelmi szervek, valamint az őket irányító minisztériumi szervek vezetőivel, tudományos szerveivel. A társaság vezetőinek határozott véleménye volt, hogy a kapcsolat javítása mindkét fél hasznára válik.

Változások a vezetésben

Az új évezred első éveiben, 2004-ig a vezetésben különösebb, meghatározó változás nem történt. Az elnök azonban, előrehaladott korára való tekintettel (76. életévében járt), a 2004-es választásokon nem indult, így a Társaság vezetését dr. Nagy László ezredes, addigi alelnök vette át, aki lényegében biztosította a Társaság tevékenységének, életének folytonosságát.

A Társaság kutatóinak tevékenysége a továbbiakban is olyan témakörökre irányult, mint a napjaink problémái és a jövő háborúja, a háború és a terrorizmus, illetve a terrorizmus elleni haderő problémakörei. A Hadtudomány folyóiratban számos, értékes és előremutató cikk jelent meg a NATO jövőjével, megújulásával kapcsolatos kérdésekről, a tűztámogatás a béketámogató műveletekben, valamint a katonai műveletek műszaki támogatásának kérdéseiről.

Igen hasznos konferenciákra került sor az utóbbi években, amelyekben az MHTT kezdeményező és vezető szerepet töltött be. Ilyen volt pl. a 2009 februárjában megrendezett konferencia a 21. századi hadtudomány irányvonalairól, vagy a 2010 februárjában, ugyancsak az MTA Hadtudományi Bizottságával együttműködve megrendezett konferencia, amelyen a béketámogató műveletek: helyük a hadtudományban, nemzetközi és hazai jogi hátterük kérdéseire tartozó témaköröket dolgozták fel a hadtudomány képviselői.

E konferenciák keretében olyan témakörökből hallhattunk előadásokat, mint: a katonai műszaki tudományok legújabb kutatási eredményei; a hadtudomány és a terrorizmus viszonya. Napirendre kerültek olyan témák is mint a védelem-egészségtudomány kihívásai a hadtudomány tárgyának bővülése, a katonai műszaki kutatások legújabb eredményei, a 21. századi fegyveres konfliktusainak hatása a hadtudományra.

A fenti témakörök is jól érzékeltetik, milyen új és izgalmas témakörök jelentkeztek a hadtudományi kutatásokban az ezredforduló első évtizedében. Az MHTT vezetése helyesen mérte fel a helyzetet, jól választott témakörök felvetésével irányítja az új kutatási területekre a hadtudósok, kutatók figyelmét. Ezt a hozzáállást követeli az élet, s ez biztosítja az új eredmények elérését, a folyamatos haladást. E munkafolyamatban fontos szerepet játszott és játszik ma is a Hadtudomány, a Társaság tudományos folyóirata. A gondos válogatásnak, és a szerkesztőbizottság, valamint a szerkesztő körültekintő munkájának köszönhetően, a folyóirat nagy

segítség a tudományterület művelői számára. A folyóiratnak köszönhető, hogy az MHTT tagsága sokoldalú tájékoztatás kap a hadtudomány helyzetéről, a világban és hazánkban zajló, a hadtudományt is érintő kérdésekről.

A folyóirat oldalain a hadtudomány sokoldalúságát olyan érdekes témakörök megjelenése is bizonyítja, mint az energiabiztonság megnövekedett jelentőségéről, az összehasonlító jogtudomány időszerűségéről, az éghajlatváltozás és a biztonság összefüggéseiről írt, vagy éppen az ÁBV fenyegetettség napjainkban című cikkek, és még számos más témakört említhetnénk.

Merre tovább MHTT?

Ezt a kérdést az elmúlt húsz év alatt többször is feltehették, s fel is tették az MHTT vezetői, kutatói. Egy tudományterületet képviselő társadalmi szervezetnél e kérdés időnkénti felvetése – úgy gondolom – törvényszerű. Erre kényszerítenek bennünket az állandó változások, s az idő múlása is. Tudomásul kell venni, hogy ez utóbbi csak egy irányba halad, s törvényszerűen felveti az időszakonkénti, de feltétlenül szükséges generációváltást.

A Hadtudományi Társaság még csak a közelmúltban jutott el a „felnőtt korba”, s élén harmadik elnök áll, immár ő is harmadik ciklusát tölti. Hasonló helyzetben vannak az elnökség egyes tagjai is. Várható a következő választáson a soron következő váltás, amikor ismét fiatalabbak veszik át e fontos társadalmi szervezetnek, a hadtudományi kutatások egyik alapvető bázisának az irányítását. Úgy gondolom, ez nem történhet ötletszerűen, ezen váltást is elő kell készíteni, olyan fiatalabb korosztályhoz tartozó személyek kell, hogy előtérbe kerüljenek, akik elődeikhez hasonlóan, új lendületet adnak a Társaságnak ahhoz, hogy tagjai, alkotó közösségei válaszolni tudjanak korunk felmerülő kérdéseire, kihívásaira.

A váltás mindig érzékenyen érinti az adott szervezetet, ugyanakkor tudni kell, hogy két-három cikluson keresztül végzett lelkiismeretes munkában jelentős mennyiségű energiát igényel egy ilyen társadalmi szervezet összefogása, irányítása. E mellett még az évek száma is állandóan szaporodik az emberek fölött, amit szintén figyelembe kell venni.

A magam részéről biztos vagyok abban, hogy Társaságunk rendelkezik olyan jól felkészült utánpótlással, amely felveszi a küzdelmet a követelmények áradatával, mert abban biztosak lehetünk, hogy a hadtudomány előtt még beláthatatlan ideig ott lesznek az igények, hogy a mindenkori kihívásokra választ adjon. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy nincs szükség a tudatos előkészítő munkára, a Társaság jövőbeli vezetőinek a felkészítésére.

A Hadtudományi Társaság két évtizedes tevékenysége során számos jelentős feladatot oldott meg. Úgy gondolom, tiszteletet és elismerést érdemelnek azok a vezetői tagok, azok az elnökök, alelnökök és elnökhelyettesek, de a szakosztályok elnökei is, akik az elmúlt húsz év alatt vezették, irányították Társaságunk munkáját, sikeresen oldották meg feladataikat. Meggyőződéssel állíthatjuk, hogy így lesz ez a jövőben is.

Meggyőződéssel állíthatjuk, hogy Társaságunk fontos szerepet tölt be a honvédelem és a biztonságpolitika területén, eredményesen jutott túl a felmerülő problémákon, s hasonlóan eredményes szerepet fog betölteni a jövőben is.

Dr. Padányi József mk. ezredes

A hadtudományi kutatások hasznosulása

A Hadtudomány 2001. márciusi számában volt lehetőségem méltatni azt a kiadványt, amely a 10 éves Magyar Hadtudományi Társaságot (MHTT) köszöntötte. „A Társaság tagságának elmúlt tíz évben végzett munkája, megalapozta a következő tíz évet. A kétségtelen eredmények azonban csak a szükséges, de nem elégséges feltételeket alapozzák meg. Arra kell törekednünk, hogy a „Húszéves a Magyar Hadtudományi Társaság” című jubileumi kiadványban majdan, egy aktív és széles körben elismert szerveződést köszönthessünk. Egy olyan, a saját vállalásait finanszírozni tudó társaságot, amely élen jár a hadtudomány és a katonai műszaki tudományok művelésében és menedzselésében.” [1]

Eltelt újabb tíz év és eljött az ideje, hogy számot vessünk akkori céljainkkal, megnézzük mit sikerült elérnünk és mi maradt megvalósítatlan. Társaságunk 1991-ben fogalmazta meg alapszabályát, amelyben célját az alábbiakban határozta meg: „Az MHTT célja a hadtudomány és a kapcsolódó más tudományterületek iránt érdeklődő és tudományos igényrel foglalkozó vagy foglalkozni kívánó állampolgárok összefogása a hadtudomány fejlődésének szolgálatában, a tudományos eredmények gyakorlatban történő alkalmazásának segítése, valamint tagjai szakmai ismereteinek bővítése, fórum biztosítása részükre, munkájuk és a szakterület eredményeinek elismerése és elismertetése.”

A fentiekben megfogalmazott célok egy része teljesült, egy részük eléréséért reménytelennek tűnő harcot vívunk, míg a célok egy része megváltozott. A számos vizsgálendő kérdés közül most a kutatások hasznosulására, a kutatás és oktatás kapcsolataira szeretnék összpontosítani. Azért erre, mert ezen a területen lehet igazán lemérni egy, a tudományok művelésére és menedzselésére létrejött társaságot.

A hadtudományi kutatások elsődlegesen a katonai felsőoktatásban hasznosulnak. Ennek oka az, hogy a közös ügy, a hadtudományok művelése mindkét szervezet alapvető feladata. A társaság tudományos műhely, az egyetem pedig használója és alakítója a hadtudomány ismeretanyagának.

A Magyar Hadtudományi Társaság megalakulásának pillanatától szoros kapcsolatokat ápol a katonai felsőoktatással, legyenek azok a korábbi katonai főiskolák és a katonai akadémia, vagy a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. Nem is lehet ez másképp, hiszen egyrészt a ZMNE biztosítja az infrastruktúrát, másrészt az egyetem

oktatói és kutatói meghatározó szerepet játszanak a társaság életében. Ezt mutatja a vezetőség és a tagság összetétele, de ezt bizonyítják a társaság utóbbi évtizedének rendezvényei is. Ezek döntő többségét az egyetemmel közösen, az egyetem bázisán rendeztük. Ilyen volt a felderítő, és a korszerű katonai technológiák című konferencia (2000), a műszaki, és a honvédség átalakításával foglalkozó konferencia (2001), a tömegpusztító fegyverekkel foglalkozó konferencia (2002), a katonai erő újszerű alkalmazásával foglalkozó konferencia (2005), a NATO feladatrendszerének változásával foglalkozó konferencia (2006). Kiemelkedik témája szerint a 2007-ben közösen rendezett konferencia a hazai katonai felsőoktatás helyzetéről, hiszen ezen olyan kérdések voltak terítéken, amelyek közvetlenül érintették a hadtudományi kutatások beépülését az oktatásba. Ahogy megfogalmazódott: *„az egyetem oktatóinak is nap, mint nap meg kell újítaniuk a tudásukat. Az egyetem infrastrukturális adottságai alkalmasak arra, hogy az oktatók folyamatosan bővítsék, fejlesszék ismeretanyagukat. Az internet, az egyetemi könyvtár és persze más felsőfokú tanintézményekkel és kutató műhelyekkel való folyamatos együttműködés eredményeként a Nemzetvédelmi Egyetem lehet a magyar hadtudományi gondolkodás fellegetője. De látni kell, hogy ehhez az egyetem oktatóinak a jövőben olyan szellemi tudást kell felhalmozniuk, amelynek elsőként a hazai és külföldi tudományos publikációkban, majd az oktatott tananyagban kell megjelennie, és végül a széles olvasóközönség számára is elérhetővé kell válnia.”*[2]

A sor 2009-ben folytatódott, amikor a hadtudomány irányvonalairól vitatkoztunk, és még ugyanebben az évben a hadtudomány és a katonai műszaki tudományok kapcsolatáról cseréltünk eszmét. Utóbbi azért volt igazán izgalmas, mert egy olyan területre engedett bepillantást, ahol a kutatások, az új tudományos eredmények egy része konkrét technikai-technológiai fejlesztésekben ölt testet.

Nem ünnepontás, de arról is beszélnünk kell, hogy *az elmúlt évtized átalakításai nem kedveztek a hadtudományi kutatásoknak*. A védelmi ipar (mint megrendelő) kapacitása jelentősen csökkent, a kutatásra fordítható összegek minimálisak, az egyetemi kutatóhelyek száma erősen korlátozott, a katonai-technológiai fejlesztésekért felelős Haditechnikai Intézet nyomokban sem létezik. Nem segített a helyzeten az sem, hogy utoljára 2006-ban írt ki kutatási pályázatot a honvédelmi tárca. Meggyőződésünk, hogy javítana a helyzeten, ha a tudományszervezés szervezeti kereteit sikerülne helyreállítani minisztériumi szinten, mert akkor újra lenne gazdája ennek a területnek. Akkor talán az sem lenne mosolyogtató célkitűzés, hogy elkészítsük az 1995-ben megjelent Hadtudományi Lexikon kiegészítő kötetét.

Kedvezőbb a helyzet, ha az egyetem által elkészített – és a társaság tagjai által is végzett – K+F+I pályázatokat nézzük. Szervezeti oldalon megalakult az egyetemen a Pályázati Iroda, amely összefogja, segíti és követi az intézményi szintű pályázatokat. Személyi oldalon pedig kialakultak azok a – kiemelkedő személyiségű kutatókhoz köthető – műhelyek, amelyekre mindig támaszkodhatunk a pályázatok összeállításánál. Az összeállítás, mint kifejezés nem túlzás, hiszen ezek a pályázatok már komoly tanulmányoknak és elemzéseknek felelnek meg, melyek terjedelme meghaladja a száz oldalt. Az utóbbi három évben – egyetemi szinten – ez a pályázati tevékenység eredményesség szempontjából meghaladta a 333 000 000 forintot.

Szólnunk kell a tudományos kutatás és az eredmények közlésének legfontosabb eszközéről, a Hadtudomány című folyóiratról. A társaság országosan ismert fóruma mértékadó a had-

tudományok és a katonai műszaki tudományok területén. Publikációs lehetőség a társaság tagjainak, az egyetem kutatóinak, hallgatóinak, doktorjelöltjeinek. Elektronikus változata egyre népszerűbb a tagság körében. A folyóirat elismertségét, tudományos értékét a fentiekén túl bizonyítja a Társaság helyzetét 2009-ben felmérő úgynevezett Stratégiai Bizottság, sokak véleményére alapozott összefoglaló, értékelő jelentése is, amely szerint „A Társaság legnagyobb közmegebecsülést és elismerést kiváltó orgánuma a Hadtudomány, amely a magyar hadtudomány legégetőbb, legaktuálisabb kérdését dolgozza fel magas színvonalon, ezért meg kell őrizni a színvonalát és megteremteni a kiadáshoz szükséges anyagi hátteret”. A folyóiratban megjelent tanulmányok értékét minősíti az is, hogy az MTA 2004-től, a nem kevés katonai folyóirat közül Társaságunk folyóiratát jelölte ki az ún. Visegrádi Négyek adatbázisainak építésében való részvételre. Ugyanakkor el kell azon gondolkodnunk, hogy a tudományos életben méltó helyén van-e az újság? Az elismert eredmények alapján a közel tíz éves gyakorlatot elfogadva, mindent meg kell tennünk azért, hogy a Társaság fóruma a Hadtudomány mielőbb bekerüljön az MTA Köztestületi és Publikációs Adattár lektorált folyóiratai közé.¹

A Magyar Hadtudományi Társaság egyik legfontosabb vívmánya, amit máig sikerült megőrizni, az a tudományos kutatási pályázatok kiírásának éves gyakorlata. A hadtudomány és a katonai műszaki tudományok művelői ma már nosztalgiával emlékeznek azokra az időkre (2001), amikor a HM Oktatási és Tudományszervező Főosztálya, a HM Oktatási és Tudományos Tanácsa, és a HM Tudományszervező tanácsa párhuzamosan jelentett meg pályázatokat tudományos írásművek megalkotására. Mára – eltekintve néhány üdítő kivételtől, mint a Somos Alapítvány – gyakorlatilag a társaság az, amely évente megpróbálja átlátható módon, anyagilag is motiválni a tudományos kutatókat. Az éves pályázatok témái átfogják a művelt tudományágak kutatási területeit, összhangban vannak a Honvédelmi Minisztérium célkitűzéseivel, és megfelelnek az egyetem kutatási tervében rögzített célokkal. Mindennek ellenére azt tapasztaljuk, hogy a pályázatok száma és minősége nem igazán meggyőző. Az elmúlt három évben 23 pályázatot nyújtott be 28 szerző. A nagyobb érdeklődés hiányának okait mielőbb fel kell tárunk, mert nem elegendő a rendelkezésre álló források szűkösségére hivatkozni.² Jellemző ugyanakkor, hogy a szerzők 40%-a az egyetem polgára.

Érdemes vetni egy pillantást azokra a kutatási területekre, amelyeket a Hadtudományban megjelent cikkek, a társaság pályázatára beérkezett munkák és az egyetem K+F pályázatainak kiemelt kutatásai érintenek. Ebből jól látszik, hogy kutatóink gyorsan követik a katonai műveletek jellegében bekövetkező változásokat, keresik a megváltozott körülményekre és kihívásokra adható válaszokat.

A teljesség igénye nélkül néhány kiemelt kutatási terület:

- A katonai műveletek felosztása, változása, jellemzői.
- A hadikultúrák jellemzői és megjelenése napjaink katonai műveleteiben.

1 Az erre vonatkozó kérésünket az MTA Tudományszervezési Intzetének továbbítottuk. MHTT elnöke, 2010. június 14-én kelt átirat.

2 Érdemes felidézni, hogy csak 1993-ban a szakosztályok által kiírt pályázatokra 50, a társaság központi pályázatára 16 tudományos pályaművet adtak be.

- A katonai műveletek harci támogatása és harci kiszolgáló támogatása.
- A terrorizmus elleni harc katonai feladatai.
- Az új hangsúlyokkal jelentkező támogatási formák (civil-katonai együttműködés, pszichológiai műveletek, a nyilvánosság kezelése, különleges katonai műveletek, a kultúrantropológia lehetőségei).
- A logisztikai támogatás változása.
- A katona egészségügyi kutatások.
- Az éghajlatváltozás hatása a katonai erő alkalmazására.
- A katasztrófák elleni küzdelem katonai feladatai.

Napjainkban is változik a tudományos kutatás iránya. Egyetértek dr. Szternák György véleményével: „a tudományos kutatás középpontjába került a jövő hadművelési környezetének, hadművelési- és harci jellemzőinek a vizsgálata; az összhaderőnemi működést támogató szemlélet és gondolkodási mód fejlesztése; a kiskötelékek, kisalegységek és az alkalmi harci kötélekek, a harccsoportok kialakításának, felkészítésének, alkalmazásának és vezetésének kérdése. Továbbá, a képességfejlesztés lehetőségének a kutatása a szövetségi rendszerben való hatékony működés és együttműködés biztosítása-, a meghatározott küldetések és feladatok végrehajtása érdekében.

Az említett kérdések hadtudományi kutatása és vizsgálata a Szövetség politikai és katonai felsőszintjén is fontos helyet kapott.” Ennek megfelelően úgy gondolom, hogy a hadtudományi kutatásoknak – megőrizve az elért eredményeket és kutatási irányokat – nagyobb hangsúlyt kell fektetni azokra a területekre, amely a katonai műveletek közvetlen végrehajtására vonatkoznak.

Amikor a hadtudományi kutatások hasznosulásáról beszélünk, nem mehetünk el szó nélkül a *doktori képzésben meghatározó szerepet játszó törzstagok megfelelőségéről*. A Magyar Akkreditációs Bizottság – többek között a publikációs minőséget, azaz a kutatások hasznosulásának egy formáját vizsgálva – alkot véleményt a törzstagok munkájáról. Sajnos azt látjuk, hogy az egyetem doktori iskoláinak javaslata és a MAB szakértők véleménye jelentősen eltért a legutóbbi vizsgálatkor. Iskoláink 34 főt jelöltek, a MAB 21 főt fogadott el. Az elutasítás leggyakoribb okai a publikációk (elsősorban az idegen nyelvű) és a hivatkozások alacsony száma, vagy hiánya. Ha ez igaz, akkor azt jelenti, hogy a doktori képzésben a kutatások hasznosulásának ez a formája nem igazán hatékony. Ha ehhez hozzátesszük az idegen nyelven írt publikációk alacsony számát, akkor a kép még elszomorítóbb. Nem véletlen a Magyar Tudományos Akadémia törekvése – pontosabban ma már adminisztratív kényszere – hogy a kutatók minél nagyobb számban tegyék átláthatóvá publikációs tevékenységüket.³ Az MTA Köztudományi Publikációs Adattára egyre árnyaltabb képet rajzol mindazokról, akik veszik a fáradságot, hogy nyilvánossá tegyék munkásságukat. Közvetve persze azokról is, akik nem hajlandók erre.

Itt kell szólnunk a tudományos utánpótlás helyzetéről is, hiszen napjaink kutatási eredményei, a kutatás minősége, a „nagy nevek” eredményei, az elméleti kutatások

3 Az MTA Doktori Szabályzata tartalmazza, hogy a doktori címre pályázók publikációs tevékenységével és hivatkozásaival kapcsolatos adatokat a Magyar Tudományos Művek Tára rendszerével kell elkészíteni, melynek része a Köztudományi Publikációs Adattár. <http://www.mta.hu/index.php?id=454> Letöltve: 2010. június 29.

gyakorlati hasznosulása jelentős hatással vannak az utánpótlásra. Ha a fiatal kutatók azt látják, hogy érdemes időt és energiát fektetni egy-egy probléma tudományos igényű vizsgálatára. Ha látják az eredmények felhasználását, ha érzik azt, hogy szükség van erre a munkára, akkor a hadtudományi kutatások jövője miatt nem kell aggódunk. De ha az íróasztal mélye nyeli el a kutatási jelentéseket, ha az elefántcsonttoronyból nem látunk ki és nem látszunk ki, akkor a jövő borúsabbnak tűnik.

Nem ringatjuk magunkat abban a hitben, hogy a hadtudományi kutatások, csak az egyetemi oktatásban hasznosulnak. Amikor az MTA Hadtudományi Bizottsága meghallgatta a doktori iskolák beszámolóját a hadtudományi kutatás helyzetéről, kritikaként hangzott el, hogy erősen egyetem központú a beszámoló. A Katonai Felderítő Hivatal, a Katonai Biztonsági Hivatal, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum, az Összhaderőnemi Hadművelési Parancsnokság, valamint a Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség a maga területén hasonlóan elkötelezett a hadtudományi kutatások támogatásában, az eredmények hasznosításában.

Befejezésül néhány gondolat a hadtudományról, a társaság és az egyetem által művelt egyik tudományágról. Mára elültek azok a viták, amelyek a hadtudomány elismertetéséért folytak. A Magyar Tudományos Akadémia befogadta és létrejött az MTA IX. osztály Hadtudományi Bizottsága, az egyetemen Hadtudományi Kar és Hadtudományi Doktori Iskola működik, 20 éves a Hadtudományi Társaság és a Hadtudomány című folyóiratot olvassuk. Talán nem tűnik túlzásnak, ha azt mondjuk márka lett a név. Tartalmában változó, folyton megújuló, a hangsúlyokat változtató, de továbbra is a harc, a katonai tevékenység törvényszerűségeit kutató tudományág. Azon lehet vitatkozni, hogy melyik terület a domináns, miben változott a kutatás célja és területei, hová helyezzük a tudományos kutatás hangsúlyait. A névhez azonban – már csak a tradíciók miatt is – érdemes óvatosan közelíteni, annak megváltoztatását nem érzem indokoltnak.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Padányi József: Tíz év a hadtudomány szolgálatában. Hadtudomány, 2001. március. Budapest. <http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2001/1/18/tizev.htm> Letöltve: 2010. június 14.
- [2] Vadai Ágnes: A Honvédelmi Minisztérium elgondolásai a katonai felsőoktatás helyzetéről. Előadás „A hazai katonai felsőoktatás helyzete, perspektívái és a tisztképzés sajátosságai” című konferencián. Budapest, 2007. október 10. http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2007/4/2007_4_3.html Letöltve: 2010. június 14.
- [3] Szternák György: A katonai műveletek megvívásának jellemzői napjainkban, levonható következtetések hatása a hadtudomány fejlődésére. Kézirat, 2010. 2. oldal.

Dr. Nagy László nyá. mk. ezredes¹

A Magyar Hadtudományi Társaság múltja, jelene és jövője

Nagy fába vágja a fejszét, aki megpróbálja felvázolni a Társaság jövőjét, akár csak 5 vagy 10 évre is. Hiszen felesleges olyan sablonokat leírni, hogy lényegében folytatódik az eddigi tevékenység, csak – esetleg – magasabb színvonalon. És ez bizony méltatlan is lenne a huszadik születésnaphoz. A múltban gyökerező, a jelenre támaszkodó jövőképet azonban mégis fel kell vázolni, ez a megtisztelő feladat a Társaság elnökének jutott.

Eppen csak utalni szeretnék arra, hogy okos emberek százai nagyon sokszor és sokféle formában megírták, elmondták: nincs jövője annak a népnek, országnak, szervezetnek vagy intézménynek, amely a múltját nem becsüli, a jelen teljesítményét nem értékeli. Én a magam részéről csak egyetérteni tudok ezekkel a bölcs gondolatokkal. A múlttól, az eltelt húsz évről nem nekem kell számot adnom, mert ugyanezen jubileumi számban olyan szakavatott kollégák teszik ezt meg, mint Szenes Zoltán vagy Szabó József (utóbbi cikkére több ízben is fogok hivatkozni).²

Mit mondjunk azonban a várható perspektívákról mi, a Hadtudományi Társaság idősödő tagjai a fiatalabb nemzedékeknek, az utánunk következőknek, akik majd átveszik a képzeletbeli stafétabotot?

Változó hagyományok

Mindenekelőtt néhány szót szólnék a hagyományokról. A hagyományok, jók és kevésbé nemesek, fokozatosan alakulnak ki, olykor évszázadok alatt, máskor néhány éven vagy hónapon belül. Nekünk is megvannak a magunk hagyományai, amelyeket illik tisztelnünk, megőriznünk. De tudatában kell lennünk: a „történelem előtt” ezek a hagyományok még nem léteztek, vagyis valamikor, egy adott időszakban létrejöttek, keletkeztek, majd változtak, fokozatosan alakot öltöttek, megszilárdultak. Tehát nem akkor vagyunk hűek hagyományainkhoz, ha mindenáron jelenlegi állapotukban, vál-

1 Az MHTT harmadik ciklusban újraválasztott elnöke, egyetemi docens.

2 Tanulmányomban sehol nem tüntetem fel a doktori címeket illetve tudományos fokozatokat

tozatlan formában konzerváljuk őket, ellenkezőleg, a lényegi tartalom megőrzésével a külső máz bátran változtatható. Esetenként egyenesen változtatandó. Ha valamiről bebizonyosodik, hogy elavult, elévült, már nem szolgálja azt az ügyet, amelynek érdekében annak idején megalkottuk, akkor szakítanunk kell vele. *A haladás, a megújulás nem általában a hagyományokkal áll szemben, csak az elkorhadt, idejétmúlt hagyományokkal.*

A hagyományok őrzése és tisztelete valamint a megújulás, az előrelépés két olyan fogalom tehát, amelyek harmóniába hozhatók. Úgy kell fejlődünk, haladnunk, korszerűsödünk, hogy közben megőrizzük értékeinket és hagyományainkat, és oly módon kell hasznosítanunk az elért eredményeinket, tisztelnünk és becsülnünk hagyományainkat, hogy közben előre tudjunk lépni, alkalmazkodni tudjunk a megváltozott körülményekhez és feltételekhez.

A Társaság eddigi húsz éve sok hasznos tapasztalattal, jó példával szolgál. Az egyik leg-szilárdabb építőköve a Hadtudományi Társaság épületének az alapszabály. Hagyomány? Fel-tétlenül az, bár a jelenlegi változatot „csak” öt évvel a Társaság megalakítása után öntöttük formába. Változtatlan? Épp ellenkezőleg, az elfogadása óta eltelt tizenöt évben hétszer kellett kisebb-nagyobb mértékben megváltoztatnunk, új és új elemekkel bővítenünk. A jelenleg érvényes alapszabály első bekezdése így hangzik: „A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvényben biztosított alapvető jogok, valamint az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény alapján a Magyar Hadtudományi Társaság ... 1995. évi közgyűlésén elfogadott, majd hatszor módosított, legutoljára 2009. március 26-ai küldöttgyűlés határozatai alapján módosított alapszabálya a következő.”

A 2010. március 29-én tartott küldöttgyűlésünk nem változtatott az alapszabály szövegén, de már megalakult az az előkészítő bizottság, amely 2011-ben javaslatot tesz a küldöttgyűlésnek a további módosításra.

Egy másik ugyanilyen szilárd építő elem a szakosztály. A mostanra már-már legendává nemesülő Kiss Károly Hadtudományi Klub és az 1991-ben alakult Láhner György Haditechnikai Klub mellett – a szakosztályok képezik a Társaság tudományos tevékenységének igazi bázisát. Kezdetől léteztek (az alakulás után 12, jelenleg 25 – benne 2 klub, 21 szakosztály és 2 tagozat), és valószínűleg mindig lesznek, amíg a Társaság létezik. Hagyomány? Természetesen. Változtatlan? Többé-kevésbé. De a szakosztályokon kívül életteret követeltek maguknak a területi tagozatok, tehát megalakultak. A szakosztályokon belül – szintén a területi elvet követve – szekciók jöhettek, jöttek létre. Az alapszabályban megjelent a „szervezeti egység” fogalma (szakosztály, területi tagozat illetve klub). Fokozatosan intézményesült az a spontán, de törvényszerűen kialakult helyzet, amelynek megfelelően a szakosztályok nagyfokú autonómiával rendelkeznek, maguk döntenek olyan kérdésekben, mint az egyesülés más szakosztályokkal, a szétválás, a tevékenység szüneteltetése, a megszűnés (nem is említve a szakosztályi vezetés megválasztását). Ugyanis „felülről” ezeket a megoldásokat semmilyen erő nem tudhatta rákényszeríteni a szakosztályokra. Így aztán idők során még az a bekezdés is kimaradt az alapszabályból, hogy a szervezeti változásokat az elnökség hagyja jóvá. A valóságban mindig is csak – helyesen – tudomásul vette.

A kilencvenes évek első felében létezett a *főtitkári poszt* a szűkebb vezetőségen belül. Történelmi tapasztalat azonban, hogy a főtitkár kezében sokszor túl nagy hatalom összpontosul, ami visszaéléseket eredményezhet. Történt ilyen „baleset” a Had-

tudományi Társaság életében is. 1995-ben aztán rendkívüli közgyűlés határozott a főtktári poszt megszüntetéséről, a kollektív vezetés elveit jobban érvényesítő struktúra, a héttagú Intéző Bizottság létrehozásáról, természetesen az elnökség intézményének megtartásával. A tartalmat, a kollektív vezetést megőriztük, átmentettük, de a formát megváltoztattuk, mert a régi struktúra nem szolgálta maradéktalanul a tartalom megalósítását.

Felügyelő Bizottság kezdettől létezett a Társaság keretében. Időnként merülnek fel kétségek, teret kapnak olyan vélemények, hogy ez a testület alapvetően csak a gazdálkodás szabályosságát hivatott felügyelni, de mindig felülkerekedik a „józan ész”: az *FB igenis az egész Társaság jogszerű működésének legfőbb őre*.

Még egy példa: Sokáig nyűglódtunk a *Kiss Károly Hadtudományi Klub helyének és szerepének korrekt meghatározásával*, mert mindenáron szerettük volna megőrizni a Társaság jogelődjét. Egy időre megváltoztattuk a hagyományos szerepkört, és szakosztályi „jogkörökkel” ruháztuk fel a klubot (saját nyilvántartott tagság, küldöttek választása stb.). Mivel a változtatás nem hozta meg a várt eredményt, nagyon hamar visszatértünk a Társaság fennállása óta kialakult gyakorlatra: elvileg az MHTT minden tagja egyúttal tagja a Kiss Károly Hadtudományi Klubnak is, amelynek rendezvényei nyitva állnak mindannyiunk előtt (mint egyébként a többi szervezeti egység rendezvényei is). Hogy mégis legyen valami újszerűség, a Biztonságpolitikai és a Nemzetbiztonsági Szakosztály – együtt a Biztonságpolitikai Szakkollégiummal – felváltva szervezik a klub életét.

A Társasággal lényegében egykorú Hadtudomány című folyóirat 1993-tól már hagyományosan negyedévente jelent meg, tulajdonképpen 2002-ig (kivétel az 1999-es év, amikor a 3. és 4. szám összevontan került kiadásra). Hagyomány vagy formabontás? Valószínűleg mindkettő. A 2003. és a 2004. évi számok – szervezési okok miatt – ismét a 3. és 4. szám összevonásával jelentek meg, tehát az év második felében egy kicsit „testesebb” kötet megjelentetésével kompenzáltuk a negyedévenkénti kiadás ritkítását. A következő három évben sikerült visszatérnünk az évi négy szám megjelentetéséhez, de 2008-tól erre már nem futotta a szűkösebbé vált anyagi lehetőségeinkből. Ebben és a következő, 2009-es évben már csak két kötetet tudtunk nyomdába adni, de elvi döntéssel ezeket 1–2. és 3–4. számként jelentettük meg (hátha később – anyagi lehetőségünk növelése esetén – sikerül visszatérnünk a negyedévi kiadáshoz). Új hagyományt teremtettünk? Inkább azt mondanám, megtartottuk a szokás-jog tartalmi elemét és megváltoztattuk a formáját. Segített ebben az a körülmény is, hogy időközben megszületett a folyóirat internetes változata, amely lényegesen takarékosabb publikálási lehetőséget jelent számunkra. Ma már minden szám – kis késleltetéssel – teljes terjedelemben megjelenik az interneten is, és ezenkívül nagyon sok publikáció csak elektronikus formában kerül az érdeklődők elé. Már olyan gondolatok is megfogalmazódtak, hogy lemondhatnánk a nyomdai megjelentetésről (például takarékosági okokból). Ezúttal is győzött azonban az ésszerű kompromisszum elve, hiszen a hagyomány szerves része az a terjesztési forma, amelynek keretében – a tagdíj fejében – tagjaink ingyen kapják meg a Hadtudományt. Ezzel is kötődnek a Társasághoz, amely hagyománnyal semmiképp sem akarunk szakítani.

A Magyar Hadtudományi Társaság hagyományosan rendelkezett éves munkatervvel (amelyet általában az évente megtartott közgyűlés vagy küldöttgyűlés

hagyott jóvá), de – bármilyen meglepő –, *soha nem rendelkezett többéves elgondolással*. Csak a legutóbbi években „jutott eszünkbe” több évre előre tervezni, mégpedig két újszerű körülmény hatására. Az egyik egy civil kezdeményezés, a Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központjának 2015-ig érvényes pályázata, amelyhez a Társaság is csatlakozott, több más civil szervezettel együtt. A pályázat keretében meg kellett adnunk a 2015-ig terjedő időszak vázlatos munkatervét. A másik egy konferencia-sorozat rendezésére vonatkozó saját elképzelés volt, amelynek keretében 2009-től kezdődően *Napjaink hadtudománya* összefoglaló címmel tűztük napirendre a hadtudomány tartalmával, fogalmával, kutatási irányjaival kapcsolatos kérdéseket. A két mozzanat eredőjeként a 2010-es küldöttgyűlés már elfogadhatta a Társaság középtávnak nevezhető, perspektív munkatervét is. Szakítottunk a régi hagyomány egy elemével, és – remélhetőleg – megteremtettük egy újnak az alapjait.

Ha már a munkatervek jóváhagyása kapcsán szó esett a közgyűlésről és a küldöttgyűlésről, a Hadtudományi Társaság létezésének első évtizedében jellemzően közgyűléseket tartottunk, az utolsót 1999-ben. Ekkorra „esett le a tantusz”, hogy egy ezer főnél népesebb szervezet esetében nem racionális dolog ragaszkodni a közgyűléshez, mint a Társaság legmagasabb döntéshozó fórumához: egyetlen egyszer sem sikerült még csak megközelíteni sem az 50%-os részvételt. *Megváltoztattuk tehát az alapszabályt, legmagasabb fórumként a küldöttgyűlést neveztiük meg*, amelyre a szervezeti egységek küldötteket választanak (minden tíz tag után egyet). Egyszerűbb lett a döntéshozatal, a küldöttgyűlések kezelhetőbb fórumnak bizonyultak, ugyanakkor a küldöttválasztással a demokratikus közélet újabb eszköze lépett be kötelező elemként a Társaság működésébe. Ez lett tehát az „új” hagyomány. De ehhez sem ragaszkodunk mindenáron: éppen a 20. évforduló kapcsán tervezzük, hogy november 18-ára meghívjuk a Társaság minden tagját egy emlékező-tervező-előretékintő fórumra, amelyet bátran nevezhetünk közgyűlésnek.

A hagyományok mellett ideje szót ejteni az újszerűségekről, az új kezdeményezésekről is, mint amilyen például a már említett internetes megjelenés vagy a többéves munkaterv összeállítás. A Társaság életében ismételtelen előfordult, hogy a kritikai észrevételek tartalmazták a „megújulás” igényét is, sokkal ritkábban fogalmazódott meg azonban ennek a megújulásnak a mibenléte. De voltak ilyen esetek is.

A stratégiai irányok felmérése

A 2008. évi küldöttgyűlésünk a beszámoló vitája során fogadott el egy olyan határozatot, hogy nagy tekintélyű tagjainkból *létre kell hozni egy felmérő bizottságot, amely megvizsgálná a Társaság helyzetét és javaslatokat fogalmazna meg a szükségesnek látszó változtatásokra*. Az Intéző Bizottság és az elnökség többször is napirendjére tűzte a határozatból fakadó feladatokat, végül négy érdemes tagtársunkat kérte fel a munka elvégzésére, Holló Józsefet, Pataky Ivánt, Turák Jánost és Várhegyi Istvánt. Magát a testületet az egyszerűség kedvéért „stratégiai bizottságnak” neveztük el, mivel három valóban stratégiai jelentőségű kérdésben konkretizálódott a felmérés iránya: a szakosztályok tevékenységét, a Társaság szakértőinek szerepkörét illetve a pénzügyi összefüggéseket kellett a bizottságnak felmérnie.

Ilyen hosszú távú, átfogó felmérés még sohasem készült a Hadtudományi Társaságban, ilyen feladattal korábban soha nem hoztunk létre eseti bizottságot. Azt is mondhatnám, a stratégiai fontosságú területeken még soha nem fogalmazódtak meg ilyen megalapozott, előre tekintő javaslatok és elképzelések. Magának a stratégiai bizottságnak a létrehozása, mandátumának meghatározása, javaslatainak megfogalmazása és a 2010. évi küldöttgyűlés elé terjesztése teljesen újszerű mozzanatot jelentettek Társaságunk életében. Hozzá kell tennem, a bizottság tagjai rendkívül alaposan és lelkiismeretesen végezték el önként vállalt feladataikat, a szervezeti egységek helyzetének, tevékenységének részletes elemzésén túl (ami munkájuk leglényesebb részét jelentette) jól hasznosítható elképzeléseket öntöttek formába az MHTT vezető szerveinek munkáját, módszereit illetően is. Érdemes néhányat ezek közül konkrétan is megemlíteni.

Megítélésem szerint a legradikálisabb javaslat a „*társadalmi elnök*” tisztségének bevezetésére, jogállásának meghatározására, funkciójának körvonalazására irányult. Ilyen tisztség mindeddig nem létezett a Magyar Hadtudományi Társaságban. Az elképzelések szerint a társadalmi elnök olyan tekintélyes személyiség (például nyugalmazott tábornok, államtitkár vagy nagykövet) lehetne, aki – korábbi munkakörénél, beosztásánál fogva is – széleskörű kapcsolati rendszerrel rendelkezik, elsősorban hazai társadalmi és politikai körökben. Aki előtt tehát „megnyílna” bármilyen magasabb beosztású vezető ajtaja, aki ennek szellemében méltóan tudná képviselni a Társaságot bármilyen társadalmi rendezvényen a Magyar Tudományos Akadémiától a köztársasági elnök hivataláig. Akit nem kötnének le a Társaság mindennapos tevékenységének szervezésével, koordinálásával kapcsolatos gyakorlati teendők, de jól ismerve közösségünk eredményeit és gondjait, megfelelő módon „el tudná adni” a Magyar Hadtudományi Társaságot. Tudomásul kell vennünk, hogy a piacgazdaság törvényszerűségei a civil szervezetek életében is érvényesülnek.

A társadalmi elnöki tisztség mellett megmaradna a jelenlegi elnöki funkció (tehát a Társaság mindennapos tevékenységének koordinálása) *ügyvezető elnök* megnevezéssel. A húsz éven keresztül létezett elnöki hatás- és feladatkör egyetlen szegmensét venné át az új tisztség betöltője, a jó értelemben vett reprezentálással járó feladatokat. Azokat tehát, amelyeket – függetlenül a napi elfoglaltsággal járó teendőtől – lényegesen hatékonyabban és magasabb színvonalon tudna ellátni.

Ugyanebben a szellemben született meg a *stratégiai bizottság* egy másik javaslata, amely a Társaság szóvivőjének intézményét vezetné be. A szóvivő elsődleges feladata lenne a Hadtudományi Társaság ismertségének és elismertségének növelése, rendezvényeinek ismertetése, tevékenységének tudatosítása a tudományos közéletben, közhasznú – idegen kifejezéssel a PR-tevékenység. Vagyis gyakorlatilag aprópénzre váltaná a társadalmi elnök képviselői szerepkörét, segítene „eladni” a Társaságot. Ehhez természetesen tisztában kellene lennie működésünk minden részletével, központi és szakosztályi szintű rendezvényeinkkel, munkatervünkkel, részt kellene vennie a döntéshozatal minden fázisában. Véleményem szerint az Intéző Bizottság egyik tagjának feladatkörét kellene kibővíteni a szóvivő funkciójával.

Még egy további „stratégiai” javaslatról kívánok említést tenni. A bizottság fellelte, hogy célszerű lenne valamilyen formában elismerni a nem nagyszámú *sponzoraink önzetlen anyagi támogatását, alapítani valamiféle kitüntetést számukra*. A javaslat

még nem öltött végleges formát, de egyértelmű támogatással találkozott tagságunk körében. Megfontolásra, kidolgozásra érdemes tehát.

Anélkül, hogy részleteiben ismertetném és méltatnám a stratégiai bizottság munkáját és annak eredményeit, szólnom kell röviden egy felvállalt, de tudatosan későbbre halasztott feladatról is. *A bizottság elhatározott szándéka ugyanis a Hadtudományi Társaság „külső” kapcsolatrendszerének felmérése* a tudományos és politikai közélet, a szélesebb értelemben vett honvédelmi szféra, továbbá a civil társadalom intézményeivel, szerveivel és szervezeteivel, azok vezetőivel. Ha jobban belegondolunk, ez a szándék szorosan kapcsolódik az előbbieken ismertetett két konkrét javaslat lényegéhez.

Miért is halasztották későbbre a bizottság tagjai ezt a felmérést, miért határoztak úgy – az elnökség egyetértésével –, hogy munkájukat két fázisban végzik, és tulajdonképpen a 2010. évi küldöttgyűlés elé csak az első fázisban megfogalmazott javaslatokat terjesztik? Azon egyszerű oknál fogva, hogy a felmérés időszakában hazánk országgyűlési választások előtt állt, és a kapcsolatfelvétel az említett intézmények és szervezetek egy részével óhatatlanul aktuálpolitikai színezetet öltött volna, ami nem egyeztethető össze a Társaság alapokmányában is deklarált távolságtartásával mindenfajta politikai tevékenységtől. Viszont a bizottság tagjai világossá tették, hogy feladatuknak, a bizottság mandátuma szerves elemének tekintik a második fázisnak nevezett felmérés elvégzését 2010 őszétől, az új struktúrák, személyi összetételek stabilizálásától kezdődően. Ez tehát az előttünk álló rövidtávú feladatok egyik fontos összetevője, úgy is fogalmazhatnánk, hogy közvetlen teendőink lényegi eleme. Mivel pedig a Társaság elnökségének, Intéző Bizottságának illetve konkrétan elnökének is fel kell vennie a kapcsolatot az új együttműködő partnerekkel (a Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar vezetőitől az Országgyűlés Honvédelmi és Rendészeti Bizottságáig), máris előremutató megegyezés született a stratégiai bizottsággal a kontaktusok megteremtésének összehangolásáról.

Ha majd sikerül kieszközölni egy bemutakozó látogatást valamelyik vezetőnél, feltétlenül tájékoztatni kívánjuk – a Magyar Hadtudományi Társaság általános ismertetésén túl – néhány előttünk álló eseményről. Mindenekelőtt a 20. évforduló alkalmából, 2010. november 17-én rendezendő kibővített közgyűlésről, amelyen fórumot, megszólalási lehetőséget teremtünk többek között például a Honvédelmi Minisztérium vezetésének.

A jövő feladatai

Szenes Zoltán jubileumi tanulmányában megemlítette, hogy *eljött az ideje az 1995-ben megjelentetett Hadtudományi Lexikon megújításának*. Maximálisan egyetértek a felvetéssel. A Társaság fennállásának első évtizedében maradandót alkottunk a lexikon kibocsátásával (Szabó József főszerkesztésével száznál is többen kapcsolódtak be a munkába). Ugyanígy a 2010-es évek elején, első felében hasonlóan időtálló alkotással kell kirukkolnunk, és ehhez a nagy ívű munkához meg kell nyernünk a HM, a Vezérkar, az OGY Honvédelmi Bizottságának a támogatását. Véleményem szerint nem a lexikon új, átdolgozott kiadásának megjelentetése lehetne az optimális megoldás, hanem egy megalapozott kiegészítő kötet összeállítása. Ez a kiegészítés tartalmazná a lexikon megjelenése óta polgárjogot nyert, meggyökeresedett kifejezéseket, illetve

a lexikonban már szereplő fogalmakban bekövetkezett változásokat (elegendő ennek indoklásául például a többenemzeti békemissziók fogalomkörének nagymérvű bővülésére utalni).

Egy lényegi feladatot tehát megfogalmazhatunk, amely a Társaság kollektívája előtt tornyosul, ez pedig a Hadtudományi Lexikon kibővítése vagy újrakiadása.

Nem kevésbé ambíciós, bár feltehetően sokkal kevésbé munkaigényes feladat a közeli évekre vonatkozóan a *2009-ben megkezdett konferencia-sorozat folytatása*. Mint arról már jelen kiadvány több tanulmányában történt említés, 2009 februárjában egy sorozat első konferenciáját rendeztük meg a hadtudomány fogalmában, tartalmában, rendeltetésében, eszköztárában, kutatási irányjaiban stb. bekövetkezett változások feltárása céljából, közösen a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen és a Magyar Tudományos Akadémia IX. osztályának Hadtudományi Bizottságával. Ugyanaz év novemberében a második, majd 2010 februárjában a harmadik konferenciát már tudatosan *Napjaink hadtudománya* gyűjtőcímmel rendeztük. Tulajdonképpen hagyományt teremtettünk: ugyanazok a szervezők, ugyanolyan stílusú meghívót készítettünk, egyazon nagy téma köré csoportosítottuk az egyes konferenciák konkrét témaköreit. A hagyomány pedig bizonyos mértékben kötelez, 2011-ben és a következő években további két-két konferenciát tervezünk (amelyek bekerülnek a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem és reményeink szerint a Honvédelmi Minisztérium tudományos kutatási terveibe is, és ugyancsak folyóiratunkban, a Hadtudományban tennénk közre a konferenciák teljes anyagát).

Többé-kevésbé körvonalazódott az egyes rendezvények témaköre is, így a következő évben *Az informatikai hadviselés és a hadtudomány* illetve *Az aszimmetrikus hadviselés legújabb típusai* címmel, 2012-ben pedig *A nem halálos fegyverek és a hadtudomány összefüggései* illetve *A robotika, robothadviselés és a hadtudomány* címmel rendeztük meg a soronkövetkező konferenciákat. A 2013-as év tervezett témái: *A nukleáris (tömegpusztító) fegyverek hatása a hadtudomány fejlődésére* és *A civil és a katonai feladatok, funkciók kölcsönkapcsolata válságkezelés során*. További témaként kínálkoznak még olyan problémakörök, mint *Az energiabiztonság katonai aspektusai*; *A klímaváltozás lehetséges katonai vonatkozásai*.

Közbevetőleg jegyzem meg: az élet gyakran produkál váratlan helyzeteket, amelyek módosíthatják a terveket. Itt van például az a kormányzati elképzelés, amely egy közigazgatási profilú egyetem kialakítását célozza a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, a Rendőrtiszti Főiskola és a Corvinus Egyetem államigazgatási irányultságú egységeinek összevonásával. Meggyőződésem, hogy a folyamatban lévő tervezés különböző változatainak kidolgozásában leteheti névjegyét a Magyar Hadtudományi Társaság is. Felajánljuk tehát szellemi kapacitásunkat akár egy ilyen témájú konferencia, akár egy kerekasztal-beszélgetés megszervezése, akár tanulmányok kidolgozása formájában, akár önállóan, akár más kutató műhelyekkel együttműködve. Az életképes tudományos műhelyek egyik fontos vonása ugyanis, hogy időben, késedelem nélkül reagáljanak a felmerülő új körülményekre.

Egy további rövid távú, de mégis évekre szóló feladat tehát a konferencia-sorozat töretlen folytatása és sikerre vitele. Megítélésem szerint ez kellő alapot adhat ahhoz, hogy a Társaság jelenlegi és majdani vezetése meghonosítsa a hosszabb távú, több évre előre tekintő munkatervet rendszerét.

Már említést tettem arról, hogy *javaslat készül az alapszabály újabb módosítására*, amelyet a 2011-es küldöttgyűlés elé fogunk terjeszteni. Elsősorban azért vált szükségessé az alapszabály korszerűsítése, mert a társadalmi elnök tisztségének intézményesítését tükröztetnünk kell a dokumentumainkban. Létrehoztunk tehát egy háromtagú eseti bizottságot Csery-Szücs Péter (Felügyelő Bizottság), Gligor János (Etikai Bizottság) és Nagy László (Intéző Bizottság) összetételben az alapszabály módosításának előkészítésére, a szövegszerű javaslat beterjesztésére a küldöttgyűlés elé. Kis munkacsoportunk már megkezdte a javaslat kidolgozását, megállapítottuk, hogy alapszabályunk több vonatkozásban is pontatlan, elavult, esetenként nem egyértelmű. Egy további közvetlen feladat tehát körvonalazódott.

Végül, zárószóként, néhány gondolatot kívánok megfogalmazni a Társaság elnevezése körüli vitával kapcsolatban. Egyértelműen az az álláspontom, hogy a Magyar Hadtudományi Társaság most és a belátható jövőben is a legmegfelelőbb, sőt az egyetlen megfelelő név. Nemcsak tartalmilag, hanem formailag is, hiszen ez szerepel a bírósági bejegyzésben, ezt ismeri és fogadja el az egész magyar tudományos közélet.

Tartalmilag valamivel bonyolultabb a dolog. A Hadtudományi Társaság mindenkor büszkén vállalta integráló, befogadó jellegét, elég csak a szakosztályaink megnevezésére és szakmai-tudományos profiljára gondolni (a szűken vett katonai szakosztályok mellett vannak olyan határterületi szakosztályaink is, amelyek a vám- és pénzügyőri vagy éppen a belügyi területek szakembereit tudhatják tagjaik között). Vagyis a hadtudományt sohasem próbáltuk leszűkítve értelmezni, ellenkezőleg, a lehető legtágabb értelmezést fogadtuk el.

Mindez még nem indokolná a megnevezés körüli vitákat. Tény azonban, hogy a hadtudománynak az utóbbi években fel kellett dolgoznia egy névleg új tudományág, éspedig a katonai műszaki tudományok integrálását. Ennek kapcsán felmerült, hogy jó néhány határterület léphetne fel ugyanilyen jogon új tudományágként (például a védelemgazdaság, a katonai orvostudomány, hogy csak ezeket említsem). Az érem másik oldala, amivel jómagam is több cikkben foglalkoztam már: a hadtudományon belül néhány valóban új kutatási irány megjelenése jelzi, hogy az integráló jelleg mellett esetleg az új tudományterületek önállósulása is elképzelhető. Ilyen kutatási területek például a más vonatkozásban már említett békemissziók, a civil-katonai kapcsolatok, a háború elkerülésének lehetőségei, az információs hadviselés, az aszimmetrikus hadviselés, a terrorizmus elleni küzdelem katonai vonatkozásai és így tovább. Nem véletlen, hogy felmerültek javaslatok olyan tudományterületek megfogalmazására, mint a béketudomány, a védelemtudomány, a biztonságtudomány.

Jómagam azok sorába tartozom, akiket Szenes Zoltán említett tanulmányában reformereknek, bővítéspártiaknak nevez (szemben a tradicionalistákkal): akik indokoltnak tartják a biztonságtudomány fogalmának intézményesítését. Tudatában vagyok azonban, hogy egy új fogalom bevezetése, egy új tudományág elfogadása hosszadalmas folyamat, amelynek a legelején tartunk. És amíg a folyamat véget nem ér, a Magyar Hadtudományi Társaság nevének megváltoztatására nincs szükség. Azután pedig majd megvitatják a teendőket és a megoldásokat azok, akik azt a bizonyos stafétabotot átveszik tőlünk.

Folyamatosság és megújulás a vezetésben

A Magyar Hadtudományi Társaság történetének áttekintése nem lenne teljes azon vezető szervek összetételének ismertetése nélkül, amelyek a Társaság életének különböző aspektusait az egymást követő választási ciklusokban összefogták. A visszaemlékezések és méltatások ugyanis gyakorta „megfelelnek” a végrehajtás aprómunkájában szerepet vállalókról.

Az 1990. november 18-ai alakuló ülés ideiglenes jelleggel megválasztotta a tisztségviselőket:

Elnök: Móricz Lajos
Alelnök: Szabó József
Főtitkár: Kovács Attila
Titkár: Lajtos Béla

Az elnökség tagjai lettek a szakosztályok vezetői, elnökei is.

Az 1991. március 23-ai közgyűlés által megválasztott elnökség:

Elnök: Móricz Lajos
Alelnök: Szabó József
Főtitkár: Kovács Attila
Tagok: Gyuricza Béla, Harcz Tibor, Kurucz István, Lajtos Béla, Nagy István, Nagy Pál, Opál Sándor, Ósz Sándor, Pataky Iván, Pick Róbert, Pirityi Sándor, Simon Sándor, Tabák Péter, Tamási Ferenc, Várhegyi István

Felügyelő Bizottság:

Elnök: Gyaraki Károly
Tagok: Hajma Lajos, Héjja István, Nagy György, Turák János

Intéző Bizottság:

Elnök: Móricz Lajos
Alelnök: Szabó József
Főtitkár: Kovács Attila
Tagok: Harcz Tibor, Kormos László, Opál Sándor, Pataky Iván, Várhegyi István.

Az 1994. április 29-ai közgyűlés a következő összetételű vezető szerveket választotta meg:

Intéző Bizottság:

Elnök: Móricz Lajos
Alelnök: Szabó József
Főtitkár, gazdasági elnökhelyettes: Kovács Attila

Tudományszervező elnökhelyettes:

Gyuricza Béla

Belső ügyeket felügyelő elnökhelyettes:

Opál Sándor

Külsőügyeket szervező elnökhelyettes:

Hajma Lajos

Sajtó- és propagandaügyekért felelős elnökhelyettes: Nagy László

Felügyelő Bizottság:

Elnök: Gyaraki Károly
Tagok: Báthy Sándor, Bodrogi László, Héjja István, Nagy György

Ugyanezen év októberében *elnöki tanácsadó testület* került megválasztásra:

Elnök: Várhegyi István
Tagok: Bakos Klára, Csabai Károly, Kiss Jenő, Komáromi István, Ladányi László, Munk Sándor, Pataky Iván, Perlusz András

(a későbbiekben ilyen testület nem működött).

Az 1995. június 16-ai rendkívüli közgyűlés új vezető szerveket választott.

Intéző Bizottság:

Elnök: Szabó József
Alelnök: Czékus János
Elnökhelyettesek: Kovács Jenő, Nagy László, Opál Sándor, Turák János, Zachar József

Felügyelő Bizottság:

Elnök: Héjja István
Tagok: Kaitzinger Tibor, Kurucz István, Nagy György, Sebesi Béla

Etikai Bizottság:

Elnök: Léka Gyula
Tagok: Berka István, Kovács Károly, Pirityi Sándor, Várhegyi István
Tiszteletbeli elnökségi tagok: Gyarmati István, Gyuricza Béla, Janza Károly, Komáromi István

(1996-ban tiszteletbeli elnökségi tag lett Móricz Lajos, 1999-ben Simicskó István (Gyuricza Béla halála miatt). Később ezt a tagsági formát felváltotta az örökös tag tisztsége.)

Az 1998. március 20-ai közgyűlés ismét új vezető szerveket választott.

Intéző Bizottság:

Elnök: Szabó József
Alelnök: Nagy László
Elnökhelyettesek: Gruber Nándor,
Hajma Lajos, Héjja István,
Kovács István, Zachar József

Felügyelő Bizottság:

Elnök: Turák János
Tagok: Kurucz István, Király György,
Nagy György, Székely Zoltán

Etikai Bizottság:

Elnök: Várhegyi István
Tagok: Piriti Sándor, Szendy István,
Szternák György, Zimits Rezső

A 2001. évi küldöttgyűlés az alábbi összetételű Intéző Bizottságot választotta meg:

Elnök: Szabó József
Alelnök: Nagy László
Elnökhelyettesek: Gruber Nándor,
Héjja István, Kecskeméthy Klára,
Kovács István, Padányi József

Felügyelő Bizottság:

Elnök: Nagy György
Tagok: Nagy Pál és Paskó József

Etikai Bizottság:

Elnök: Várhegyi István
Tagok: Buknicz Ferenc, Piriti Sándor

A 2004-es küldöttgyűlés az alábbi testületeket választotta meg:

Intéző Bizottság:

Elnök: Nagy László
Alelnök: Padányi József
Tagok: Berek Lajos, Felházi Sándor,
Horváth József, Szabóné
Szalánczi Erika, Ványa László

(Horváth József gazdasági elnökhelyettest később Antal Erika váltotta az IB-ben.)

Felügyelő Bizottság:

Elnök: Gruber Nándor
Tagok: Nagy György, Nagy Pál

Etikai Bizottság:

Elnök: Piriti Sándor
Tagok: Berger Csaba, Haig Zsolt

2007. évi küldöttgyűlés a következő összetételű bizottságokat megválasztotta meg:

Intéző Bizottság:

Elnök: Nagy László
Alelnök: Padányi József
Elnökhelyettesek: Felházi Sándor,
Fodor Péter, Kovács Zoltán,
Szabóné Szalánczi Erika,
Ványa László

Felügyelő Bizottság:

Elnök: Gruber Nándor
Tagok: Csontos András, Nagy György

Etikai Bizottság:

Elnök: Héjja István
Tagok: Gligor János, Haig Zsolt

A 2010. március 29-ei küldöttgyűlés az újabb hároméves ciklusra a következő tisztségviselőknek szavazott bizalmat:

Intéző Bizottság:

Elnök: Nagy László
Alelnök: Király László
Elnökhelyettesek:
Felházi Sándor, Fodor Péter,
Kis-Benedek József,
Kovács Zoltán, Ványa László

Felügyelő Bizottság:

Elnök: Csontos András
Tagok: Csery-Szücs Péter,
Markal Marietta

Etikai Bizottság:

Elnök: Gligor János
Tagok: Földesi Ferenc, Haig Zsolt

Mindenkit köszönet illet, mivel – sok más aktív tagunkkal együtt – tevélegesen hozzájárultak a Magyar Hadtudományi Társaság működőképességének fenntartásához, tekintélyének megszilárdulásához.

A szerkesztőbizottság

A Felügyelő és az Etikai Bizottság tevékenysége

Felügyelő Bizottság

A Magyar Hadtudományi Társaság megalakulását követő első hónapokban az önkéntes közösség működését, szervezeti életét biztosító szervezési kérdések keretében megszerveződött a Felügyelő Bizottság (FB), melyet a Társaság ideiglenes elnöksége javaslata alapján az 1991. március 23-ai, első közgyűlés meg is erősített.

Az FB a Társaság alapszabály szerinti működését ellenőrző szerv, amely a küldöttgyűlés által három évre megválasztott elnökből és két tagból áll. Az FB szükség szerint ülésezik és évente beszámol a küldöttgyűlésnek munkájáról.

A megalakulást követő két évtizedben – a természetes rotáció és a kontinuitás szellemében – hat váltás látta el ezt a felelősségteljes munkát. A váltások során a megújulás mellett mindannyiszor fontos szempont volt a folyamatosság is, hiszen az egymást követő bizottság tagjai közt megtalálhatók olyan személyek is, akik legalább két ciklusban tevékenykedtek az FB-ben.

1990–1993 között az FB elnöke:	Dr. Gyaraki Károly
az FB tagjai:	Dr. Héjja István Dr. Hajma Lajos Dr. Nagy György Dr. Turák János
1994–1997 között az FB elnöke:	Dr. Héjja István
az FB tagjai:	Kajzinger Tibor Dr. Kurucz István Dr. Nagy György Dr. Sebesi Béla
1998–2000 között az FB elnöke:	Dr. Turák János
az FB tagjai:	Dr. Kurucz István Dr. Király György Dr. Nagy György Székely Zoltán

2001–2004 között az FB elnöke:	Dr. Nagy György
az FB tagjai:	Dr. Nagy Pál Dr. Daskó József
2004–2007 között az FB elnöke:	Dr. Gruber Nándor
az FB tagjai:	Dr. Nagy György Dr. Nagy Pál
2007–2010 között az FB elnöke:	Dr. Gruber Nándor
az FB tagjai:	Dr. Nagy György Dr. Csontos András

Jubileumi évünkben, a harmadik évtizedünkbe is belépve a legutóbbi küldöttgyűlésen megválasztásra került immár a hetedik, ismét új összetételű Felügyelő Bizottság, melynek elnöke: dr. Csontos András, tagjai: dr. Csery-Szücs Péter és Markal Marietta.

Az új FB elnökének és a bizottság tagjainak az elődök nevében jó, és sikeres munkát kíván e sorok írója.

Néhány szó az eltelt húsz évről, a FB-k tevékenységéről. A bizottság ellenőrző tevékenységét a Társaság elnöksége által elfogadott szervezeti és működési szabályzat alapján, a tagjaira meghatározott funkcionális felosztás szerint végezte. A gazdálkodás felügyelete, és az Intéző Bizottsággal a kapcsolattartás általában az FB elnökének volt a feladata, az elnökségi üléseken a tagok meghívottként (tanácskozási joggal) felváltva képviselték az FB-t. A bizottság egyes tagjai szakmai orientáltságuknak megfelelően egy-egy részterületet felügyeltek, mint például a Társaság szervezetségét egyikük, míg másikuk a szervezeti élet napi tevékenységeit. Az FB általában félévenként ülésezett, de szükség esetén ennél többször.

A Társaság fennállásának eddigi időszakában az FB tevékenységéből két fő irány emelhető ki.

A Társaság megalakulását követő első periódusban jelentős figyelmet követelt az előírt működési rend betartása a Társaság szervezeti egységeinél. Ezt tapasztalva az FB szorgalmazta az akkor még hiányzó belső szabályozások kidolgozását, a szakosztályok és klubok tevékenységét rögzítő szabályzatok lefektetését, a rendezvények jegyzőkönyveinek és határozatainak előírt dokumentálását. Kezdetektől észrevételezte a tagnyilvántartás rendezetlenségeit, valamint a tudományos pályázati tevékenység szabályozását. A közös erőfeszítések eredményeként, ezek már a múlté, kinőttük a gyermekbetegségeket.

A FB rendszeres feladatába tartozott a Társaság tervének és költségvetésének időszakos ellenőrzése. Ennek a bizottság általában két alkalommal év közben a könyvelésen keresztül, és minden évben az éves beszámoló és mellékletei útján tett eleget.

Tartalmilag és formailag ellenőrizte a Társaság alapidokumentumait, szabályozóit, gazdálkodását, valamint a működéssel, gazdálkodással kapcsolatos okmányokat, nyilvántartásokat. Ennek során pl. az FB a következő megállapításokat, javaslatokat tette:

- az alapidokumentumok, szabályozók, nyilvántartások megvannak, tartalmilag alapvetően megfelelőek;
- az MHIT számviteli politikáját szabályozó dokumentumban meg kell jeleníteni a kötelezettségvállalás, és pontosítani szükséges az utalványozás rendjét

(javaslat: kötelezettségvállalónak javasoljuk az MHTT elnökét, ellenjegyzőnek a gazdasági ügyekért felelős elnökhelyettest. Utalványozási jogkörre javasoljuk a Társaság alelnökét, ellenjegyzőnek a pénztárnokot.)

Az FB javasolta azt is, hogy a Társaság 2008. január 1-jétől az analitikus és szintetikus könyvelés követelményeinek megfelelően térjen át az elektronikus könyvelésre.

A Társaság írásos anyagainak rendszerezettsége és rendezettsége érdekében kezdeményezte egy ügyviteli szabályzat elkészítését.

Amennyiben a bizottsághoz kérelem, vagy kezdeményezés érkezett, azt rendkívüli feladatnak tekintette, soron kívül megvitatta, és szükség esetén határozatot hozott, amelyet az elnökség elé terjesztett.

Az eltelt két évtized alatt mindössze egy alkalommal kellett az FB-nek kezdeményeznie a rendkívüli küldöttgyűlés összehívását. A bizottság 1994. évi gazdasági vizsgálata során súlyos pénzügyi szabálytalanságot tárt fel, melyet az akkori gazdasági elnökhelyettes követte el. A Hadtudományi Lexikon előállítására elkülönített pénztartalékát – az elnökség megkerülésével és az elnök megtévesztésével – az akkori gazdasági elnökhelyettes magánvállalkozásoknak nyújtott kölcsönzésébe fektette be, mely sohasem térült meg. A Társaság akkori elnökét és főtitkárát az 1995. évi küldöttgyűlés megbízásaiból felfüggesztette, majd ugyanebben az évben az FB kezdeményezésére megtartott rendkívüli közgyűlés új elnökséget választott. E visszaélést következménye során a Társaság vezetésében bekövetkezett szervezési és személyi változások után a gazdálkodási rend megszilárdult, jelenleg is szabályos és rendezett.

A 2009. évi küldöttgyűlés – az Etikai Bizottság jelentése alapján – a Társaság szervezeti életét javító kezdeményest tett, illetve szabott feladatot az elnökség számára. A feladatot a Felügyelő Bizottság is megvitatta, úgy ítélte meg, hogy a kiváltó okok sem jogszabályok, sem az alapszabály, sem a küldöttgyűlés valamely határozata megsértésén alapult, így nem tartozik a Bizottság hatáskörébe, abba érdembe beleszólni nem tiszte. E mellett azonban mind az Intéző Bizottság, mind az elnökség, illetve a felmérést ténylegesen végrehajtó Stratégiai Felmérő Bizottság megkeresésére érdemi válaszokat adtunk. Az FB testületi állásfoglalást a továbbiakban nem tett.

Elmondható, hogy az FB az alapszabály szerinti működés biztosítása érdekében folyamatosan figyelemmel kísérte a Társaság vezető, operatív és szakmai szervezeteinek ügyrendi, tudományos és gazdálkodási tevékenységét.

A rendeltetésszerű működése az FB fenállása során egyszer sem került veszélybe, feladatát maradéktalanul ellátta. A Társaság elnökségével és Intéző Bizottságával a kapcsolat szoros, az együttműködés jó.

Végezetül egy időszak értékelése végén illik valami jó tanácsot adni a jövőre, nos mint volt FB elnök többet én sem tudok tanácsolni, mint amit a Stratégiai Felmérő Bizottság a legutóbbi küldöttgyűlésen ajánlott. Új alapokon célszerű folytatni a Társaság szervezeti tevékenységét, szigorúan be kell tartani a gazdálkodásra vonatkozó szabályokat, tovább kell fejleszteni a tudományos és publicisztikai tevékenységet, és nagyobb súlyt helyezni a nemzetközi kapcsolatokra.

*Dr. Gruber Nándor
nyá. dandártábornok,
az FB volt elnöke*

Etikai Bizottság

A Magyar Hadtudományi Társaság Etikai Kódexének kidolgozása és elfogadása után az EB feladata lett a kódexben rögzített normák érvényesülésének figyelemmel kísérése, illetve az előírtak megsértése esetén a szükséges lépések megtétele. Az Etikai Bizottság tizenöt évvel ezelőtt, az 1995. június 10-i rendkívüli közgyűlés határozatával jött létre, azzal az eredeti céllal, hogy őrökdjék a társaság tudományos tevékenységének és szervezeti életének tisztaságán, segítse az etikai normák érvényesülését.

A megállapodások szerint etikai vizsgálat kezdeményezhető a tagság bejelentése nyomán, de az elnökség, a Felügyelő Bizottság, az Intéző Bizottsági bejelentés keretében csak írásos bejelentés fogadható el. Az Etikai Bizottság induló működési szabályzatát a Társaság elnöksége 1995. szeptember 22-i ülésén fogadta el és léptette hatályba, az Etikai Kódexet pedig a Hadtudományi Társaság 1996. évi küldöttgyűlése fogadta el.

A küldöttgyűlés által megválasztott EB elnökökből és 2–4 tagból állt. A 15 év alatt a bizottság tagjai 5 váltásban, többen 3–4 időszakban is, felelősségteljesen látták el feladataikat.

Az Etikai Bizottság történetének és munkájának néhány fontosabb epizódja:

Már az 1998-as közgyűlésen megfogalmazódott, hogy a szakosztályok az éves beszámolóikban értékeljék a „saját etikai helyzetüket” is. Ekkor az elnök: dr. Várhegyi István, a tagok: dr. Pirityi Sándor, dr. Szternák György, dr. Szendi István és dr. Zimics Rezső voltak.

2000-ben az EB főleg a tudományos kutatással kapcsolatos érdemi vitákat hiányolta, három évvel később a tagdíjfizetési fegyelem, valamint egyes szakosztályvezetők munkájának hiányosságaira, illetve ezek erkölcsi vonatkozásaira hívta fel a figyelmet.

A 2004. évi beszámolóból kitűnik, hogy az ekkor már a háromtagú Etikai Bizottság: dr. Várhegyi István, dr. Buknitz Ferenc és dr. Pirityi Sándor – egyik fő feladatuknak az Etikai Kódex fejlesztését tekintették.

A 2008-as küldöttgyűlésen – ekkor az EB. elnöke: dr. Héjja István – a tagok: dr. Haig Zsolt és dr. Gligor János voltak –, a szervezeti étellel, a vezetéssel, valamint az anyagi helyzettel kapcsolatos gondok tartalmi és erkölcsi kérdéseire helyeződött a hangsúly. E mellett azt is rögzítették, hogy nem szabad megfélemlkezni a tudományos kutatás és publikálás erkölcsi kérdéseiről sem.

A 2010-es küldöttgyűlésen megválasztott új Etikai Bizottság, melynek elnöke: dr. Gligor János, tagjai: dr. Haig Zsolt és dr. Földesi Ferenc, rövid távon a jubileumi rendezvény feladataiban, valamint a társaság működésében szükséges változások kidolgozásában való részvételt határozta el, hosszabb távon pedig az Etikai Kódex felülvizsgálatát tűzte ki céljául.

Az EB éves beszámolóit a küldöttgyűléseken rendszerint megállapíthatták, hogy a társaság életében etikai értelemben lényeges negatív változás nem következett be, ami számunkra azt jelenti, hogy a társaság minden tiszteletet megérdemlő aktív tagja elfogadja és tudományos tevékenysége során magára nézve kötelezőnek tartja az érvényben lévő etikai irányelveket és az Etikai Kódex normáit. Az Etikai Bizottság a Társaság 2005. évi küldöttgyűlésén tartott beszámolójában konkrétan megfogalmazódott: „Az EB-nek egyébiránt nem volt feladata szakmai kérdésekben állást foglalni,

csak azok etikai vonatkozásait lett volna hivatott megtárgyalni, de ilyen megkeresés nem érkezett hozzá. Az általunk örökölt Etikai Kódex megfelelően körülövekelte a Társaság tagjainak, tisztségviselőinek nyilvános viselkedését. Módosítását, bővítését semmi sem indokolta, legfeljebb az a kérdés foglalkoztatott (bennünket), hogy tagjaink – mondjuk ötvenként – „háányszor veszik elő ezt az írásművet, amely sohasem akart büntetőtörvénykönyv lenni.” (dr. Pírityi Sándor).

Az elmúlt évek történései alapján megállapítható, hogy van a Társaságnak egy „aktív magja” általában ők szerepelnek, ők reprezentálják a kutatói, szakértői, szerzői, ismeretterjesztő tevékenységet. Ugyanakkor számosan nem tagjai az MHTT-nek, pedig itt volna a helyük.

Az Etikai Bizottság visszatérően megállapította, hogy a szervezeti életben tapasztalható anomáliákért a fő felelősség a szakosztály-vezetőségeké, amelyek közül néhány egyszerűen nem méltatta a küldöttgyűlést arra, hogy tájékoztatást adjon az elvégzett munkájáról. (Különösen igaz ez a 2008-as, illetve a 2009-es esztendőkre.) Remélni lehet, hogy az Intéző Bizottság szakosztály-illetékesei a jövőben erre a kérdésre nagyobb figyelmet fordítanak. Szeretnénk, ha a szakosztályvezetők (vezetőségek) teendői között lenne a tárgyszerű, közvetlen felügyelet plenáris, kiscsoportos és egyéni szinteken az etikai természetű kérdésekben, és ha nem restelnék eljuttatni ilyen jellegű észrevételeiket az Etikai Bizottsághoz.

A 2008. évi EB beszámoló figyelemkeltő utalást tartalmazott arra, hogy az országos megszorító intézkedések következtében az MHTT-nek olyan feladatokat kell majd átvállalnia, amelyekre a hadseregnek ezután hivatalosan már nem lesz pénze, miközben a feladatok maradnak, sőt sokasodnak. Ezeket az új feladatokat, megbízásokat, a tudományos foglalkoztatás szándékát és megnyilvánulásait nem kezeli súlyának megfelelően a Társaság, a körünkben elhangzott magas szintű ígéretek és fogadkozások zömmel feledésbe merülnek. A fenti kérdésekben Társaságunk még nem képes követni a nagy nyugati testvértársaságoknál kialakult gyakorlatot. Pedig ez társadalometikai és nem kevésbé tudományetikai kötelezettsége lenne.

Az MHTT foglalkozhatna prognózisok készítésével, alternatívák felvázolásával és a külföldi felismerések tolmácsolásával. Mint annyiszor elhangzik – „a politikai felelőssége”, hogy mennyire akar és tud élni a kidolgozott anyagokkal. Akkor az is kiderülhetne, hogy mi a különbség a tudomány iránti deklarált és tényleges igény között.

Kapcsolódó probléma, hogy hiába hoznak létre a tudomány függetlenségét, a tudományos vizsgálódás szabadságát célzó normarendszert, a politikai kultúra kérdése, hogy a politikusok megpróbálják-e a maguk százjéze szerint befolyásolni a kutatókat, illetve a tudományos következtetéseket, hagyják-e őket, illetve azokat kibontakozni és érvényesülni.

Mindehhez persze az MHTT-nek állandó szakmai vitafórumokat, „agytröszt-szerű” műhelyeket kellene működtetnie, amelyek szakszerű következtetésekre jutnak, jutnának, alternatív javaslatokkal lazítanak a felsőbb szintek monopolisztikus érvrendszerét. Figyelemmel kellene követnünk a külföldi társaságok és azok vezető testületeinek ilyen jellegű szerepvállalásait és fellépési tapasztalatait. Ehhez azonban nemzetközi kapcsolatrendszer kellene, ami viszont okmányainkban csak hevenyészett utalások formájában szerepel, konkrét tartalmi és iránymegjelölések nélkül. Saj-

nos a belföldi kapcsolataink, egyesületközi érintkezéseink, szakosodásunk, tapasztalatcseréink intenzitásával sem dicsekedhetünk.

Az Etikai Bizottság az Etikai Kódex érvényesítésénél az alábbi alapelveket tartotta szem előtt:

- Az MHTT mint társadalmi részközösség elsősorban szakmai etikai irányelveket és szabályokat állít fel és fogad el, amelyek a társaság tagjai, a tagság meghatározott csoportjaira vonatkoznak;
- A Társaság etikai rendjét azokra az általános emberi, állampolgári erkölcsi-etikai normákra alapozza, amelyeket a társadalom egésze alakított ki és fogadott el;
- A Társaság ebből kifolyólag, saját szakmai-etikai irányelveinek és normáinak kidolgozása során azokat a viszonyokat, körülményeket vizsgálja, amelyek a társasággal függenek össze, olyan magatartásformákat hivatott támogatni, amelyek jogilag vagy a társasági alapszabályban rögzítetteken túl segítik a társaság fennmaradását, elfogadtatását, fejlődését, szellemi és erkölcsi gyarapodását, ezen keresztül is hozzájárulnak az ország biztonságának erősítéséhez, a hadügy egészének korszerűsítésén keresztül a honvédelem tökéletesítéséhez.

Összefoglalva úgy ítéljük meg, hogy az MHTT általános etikai állapota, erkölcsi helyzete jó. A Társaság az elmúlt húsz évben jól vizsgázott. Erre a morális teljesítményre méltán lehet büszke közösségünk minden tagja.

*Dr. Héjja István nyá. ezredes, a korábbi és
Dr. Gligor János nyá. alezredes, a jelenlegi EB-elnök*

A Társaság tudományos pályázatairól

Az MHTT 1991-től minden évben pályázati felhívást ad ki tudományos cikkek, tanulmányok megírására. *A pályázat meghirdetésének célja:* a Társaság tagságának aktivizálása, a tudományos tevékenység, mindenekelőtt a kutatás ösztönzése; publikálásra alkalmas, elsősorban a gyakorlatban is hasznosítható anyagok készítése, a tagság önmegvalósítási lehetőségeinek bővítése.

Történetének első tíz évében, 2000-ig a Társaság központi és szakosztályi pályázatokat is hirdetett. Ez a rendszer akkor azért volt jó, mert a „központi”, átfogó jellegű tudományos problémák mellett az egyes szakosztályok, szakterületek speciálisabb kérdéseiben is ráirányíthatták a kutatók figyelmét a megoldásra váró aktuális kérdésekre, feladatokra.

Az 1991-es, első pályázati év kiugró aktivitást és eredményességet mutatott, mintegy 50 pályamunkát nyújtottak be a szerzők. Sajnos ez a kezdeti lendület fokozatosan csökkent az évek folyamán. Az elnökség a szakterületek jobb szakmai összehangoltságát remélve 1992-től inkább a szakosztályi kiírásokat ösztönözte, de a beérkezett összesen 25 pályamunka már jelentős csökkenést mutatott.

Az 1994-es év központi pályázatára 16, a szakosztályi kiírásokra 50 művet nyújtottak be, ami ismét bizakodásra adott okot. Sajátos vonása ennek az időszaknak az is, hogy az 1995-ös pályázatok a benyújtott szinopszisok alapján ún. megbízásos, szerződéses pályázat volt, amely akkor az Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások (OKTK) rendszeréhez hasonlított. A beérkezett 30 szinopsziszból 18 pályamunka készült, amelyből 15 került elfogadásra és kifizetésre is. A kérdések aktualitása érdekében több évben is (pl. 1996-ban és 1997-ben) egyeztetésre kerültek a HM és a HVK tudományos szerveivel a meghirdetni kívánt témák. Az 1996-os év vegyes kiírást hozott, voltak szerződéses és jelíges pályaművek is. Az előzetes szinopszisok többségében biztosították az elkészült anyagok színvonalát és tartalmát, ugyanakkor volt példa arra is, hogy végül nem került néhány mű elfogadásra. Nehezítette a helyzetet a pályamunkák díjazására szolgáló fedezet előteremtése.

Ebben az időszakban a tagság nyomására kialakult a jelíges pályázati rendszer, ami erősítette a függetlenséget, a szakmai értékek objektívebb megítélését. Az időszak vége felé a szerződéses pályázatok anyagi fedezetének biztosítása egyre problémásabbá vált, mivel ennek nem voltak fix forrásai, mint más szervezeteknél (MTA, OKTK). A pályázati anyagok a bírálók megítélése szerint megfeleltek az elvárásoknak, ezért egy részük szerkesztett változatban közlésre kerülhetett a Hadtudomány-

ban, más részüket átvette a Honvéd Vezérkar Tudományszervező Osztálya, felvállalva a díjazásukat is, illetve a dolgozatok egy részét a szakmai előljáró szervek felé továbbítottuk feldolgozás, felhasználás céljából.

A Társaság tízéves történetét feldolgozó kötet¹ összegzett adatai szerint 2000-ig összesen 250 pályamunka érkezett be, amelyből 111 központi, 139 pedig szakosztályi pályázati felhívásokra készült. A bírálók javaslatai alapján I. díjat nyert 17, II. díjat 27, III. díjat pedig 34 tanulmány. A fentiekén kívül különdíjat kapott 70 tanulmány szerzője.

2000-ben az MHTT elnöksége felülvizsgálta a pályázati rendszert. Megszüntette a szakosztályi és központi pályáztatást és a központi kiírás mellett döntött.

A második tízéves időszak pályázati aktivitása változónak, egyes években alacsonynak is mondható, ami sok okra vezethető vissza. Azok a folyamatok, amelyek a társadalmat és ezen belül a védelmi szféra szervezeteit érintették, nem hagyták érintetlenül a Társaságot sem. Az átszervezések, összevonások, diszlokációk, objektumbezárások jelentős mértékben leterhelték a tagságot és ez óhatatlanul rányomta bélyegét a pályázati aktivitásra is.

Nem hagyható figyelmen kívül az a hatás sem, hogy a Társaság anyagi helyzetéből adódóan például 2003-ban kénytelen volt a pályázati felhívástól eltekinteni, más években pedig olyan mendemondák is szárnyra kaptak, miszerint azért nem díjazza az elnökség megfelelő számban a pályamunkákat, mert nincs rá pénz. Ez utóbbiak alaptalan hírek voltak. Az igazság az volt, hogy a kiírásnak megfelelően csupán a pályamunkák fele díjazható, így pl. amikor 5 pályamunka érkezett be, egy helyezés már nem került kiadásra, a színvonaluk miatt esetleg éppen az első hely, de ennek nem anyagi okai voltak.

A táblázatból jól látható, hogy a Társaság második tízéves periódusában 5–10 körüli pályázati mennyiséggel stagnál a benyújtott anyagok száma. Jól érzékelhető az a tendencia is, hogy a pályázók között egyre több (bár a tényleges számukhoz képest kevésnek tűnő) fiatal kutató, doktorandusz nyújt be pályaművet, illetve, az is kiderül az évenkénti eredményekből, hogy több „állandó” pályázó dolgozik évről-évre.

Ami a pályamunkák célját, felhasználását illeti, egyrésztől szolgálják a személy tudományos kutatói fejlődését, íráskészségét, az adott szakmai terület megoldásra váró kérdéseinek kidolgozását, másrésztől a hadtudományi irodalom szerves részévé válva híven tükrözik egy időszak előrehaladásának lépéseit, hozzájárulnak a szerzők nézeteinek megmérettetéséhez, a hadtudomány idősebb, már sok éve pályán lévő szakembereivel való eszmecseréhez.

A pályaműveket szerkesztett formában, a Hadtudomány is közzéteszi, sőt azokat is, amelyek ugyan nem nyertek díjat, de a bírálók véleménye szerint alkalmasak a nyílt közlésre, így az interneten is elérhetővé válnak. A későbbi hadtudományi kutatások támogatása céljából a pályázatok a Társaság titkárságán katalogizálva megtalálhatók, kutathatók.

1 A tízéves Magyar Hadtudományi Társaság 1990–2000. MHTT, Budapest, 2000. november. ISBN: 963-00-4712-8. 56. p.

Kimutatás az évenként beérkezett pályamunkák számáról és díjazásáról²

Év	Beérkezett pályamunkák száma/megfelelő	Szerződéses benyújtott/elfogadott	Jeligés	I.	II.	III.	Különdíj
				helyezett			
2001	10/7	3/2	7	1	1	1	1
2002	13/13	7/7	6	1	1	1	0
2003	Anyagi források hiányában nem került kiírásra pályázati felhívás ebben az évben						
2004	12/12	0	12	1	2	3	0
2005	5/5	0	5	0	2	0	0
2006	5/5	0	5	0	1	1	0
2007	10/10	0	10	1	1	2	0
2008	5/5	0	5	1	1	0	0
2009	8/8	0	8	1	1	2	0
Összesen	68/65	10/9	58	6	10	10	1

Össességében az MHTT tudományos pályázati kiírásai évről-évre nem csak az aktuális hadtudományi témák, feladatok tükrévé, de a társaság tagságának életét befolyásoló körülmények visszajelzőjévé is váltak, akár önálló vizsgálat, kutatás tárgyát is képezhetnék. Mindezek ellenére és dacára a Társaság vezetősége eltökélt a pályázati rendszer folytatásában, ha az élet úgy kívánja, korszerűsítésében is.

Dr. Ványa László mk. alezredes

² Az adatok forrása a Hadtudományban, illetve az interneten megjelent pályázati eredmények közzlése volt.

Horváth István nyá. ezredes

A Hadtudomány húsz évéről

A Magyar Hadtudományi Társaság megalakulása huszadik évfordulójára emlékezve örömmel állapíthatjuk meg – miként arra az évfordulót köszöntők is utalnak –, hogy a Társaság folyóirata, a *Hadtudomány*, az eltelt két évtized alatt folyamatosan fejlődött és egyre magasabb színvonalon, mind hasznosabban tölti be szerepét a Társaság életében.

A folyóirat főszerkesztőjeként módomban állt már előzetesen megismerni a Társaság két évtizedes tevékenységével foglalkozó négy tanulmányt, valamint a bizottságok és a szakosztályok működéséről, eredményeiről számot adó írásokat, továbbá a jelen kiadványban megjelenő különböző tájékoztató jellegű anyagokat. Jó érzéssel olvastam, hogy szinte kivétel nélkül elismeréssel szóltak a folyóirat eredményeiről és arról, hogy elsőrendű fóruma, reprezentánsa a Társaság életének, működésének. Úgy gondolom, hogy ezek az elismerések a Társaság egészének szólnak, engem viszont felmentenek az alól, hogy hosszsan részletezzem a folyóirat céljainak elérését bizonyító tényeket. Ezért, miután a folyóirat együtt született a Társasággal, az erre utaló néhány megállapítás után *négy kérdéstről kívánok szólni*: a folyóirat tartalmi eredményeiről, a Társaság életében betöltött helyéről, szerepéről; a szerzőkről, az írások tartalmi és formai kérdéseiről, s ezzel összefüggésben a szerkesztőbizottság tevékenységéről; a folyóirat kevésbé kihasznált rovatáról, a Társaság életéről szóló tudósításokról; s végül a jövő néhány kiemelt feladatáról.

A jubileumi évfordulóját ünneplő *Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT) 1990. november 18-án alakult meg*, amelyet december 2-ai bejegyzéssel a Cégbíróság hitelesített. A megalakulással egy időben természetsszerűleg felmerült egy folyóirat megalapításának a gondolata is. Az alapítók – többségükben a hadtudomány kutatói, doktori – jól tudták, hogy a katonai sajtó, egy szakfolyóirat képes leginkább lépést tartani az állandóan gyorsuló változásokkal, s ami még lényegesebb, a cselekvés egységéhez szükséges egyetértést elősegíteni. A gondolat életre-keltésére, dr. Móricz Lajos, a Társaság első elnöke és alapítója 1991 elején felkérte dr. Simon Sándort a tervezett folyóirat szerkesztőbizottsága elnöki teendőinek az ellátására és egyben megbízta a kiadvány alapításával kapcsolatos munkák beindításával.

A szerkesztőbizottság elnökének irányításával a bizottság tagjai: dr. Fülöp Imre, Sajtos Béla, dr. Pataky Iván, dr. Pekó József és dr. Szenes Zoltán, majd a felkért szer-

kesztők – Horváth István az 1990-ben megszűnt Honvédelem volt főszerkesztője és Molnár István a VK 2. Csoportfőnökség tájékoztató tisztje, osztályvezető-helyettese – kidolgoztak egy elgondolást: a folyóirat megjelenetésére vonatkozó alapelvekre, a kivitelezést biztosító feltételrendszerre, irányelveket a folyóirat szerkesztésére és kiadására, valamint a Hadtudomány szerkesztőbizottságának működési rendjére. Mindezt egy szabályozó okmányban rögzítették. Az elgondolás alapján megkezdődtek a folyóirat kiadásával kapcsolatos egyéb munkák: nyomdai előkészítés, tördelő, kivitelező keresése, nem utolsó sorban az első két szám tartalmának tervezése.

Ilyen előkészítés után, 1991 szeptemberében megjelent a Hadtudomány első száma dr. Simon Sándor köszöntőjével és Borsits László, az akkori vezérkari főnök közös munkára biztató írásával, majd az év végére a folyóirat második száma is elkészült¹, ezzel a két kiadvánnyal a Társaság kilépett a nyilvánosság elé. Ennyit az alapításról, az indulásról.

A Magyar Hadtudományi Társaság által alapított, a Társaság elnökségének felügyeletével kiadott Hadtudomány című folyóirat független, önállóan működő, időszakos (negyedévenként megjelenő), nyílt terjesztésű kiadvány, amelyet a Művelődési és Köznevelési Minisztérium B/FL/1991 számú Okiratban vett nyilvántartásba.

A folyóiratnak alapvetően hármas célja van:

- egyrészt lehetőséget, fórumot biztosít ahhoz, hogy a Társaság tagjai a hadtudomány olyan kérdéseiben, amelyek a biztonság és a védelem területén jelentkező feladatok megoldását elősegítik, véleményeiket, gondolataikat, tapasztalataikat közreadják;
- másrészt a magyar tudományos élet és a katonai sajtó, a szakirodalom részét képezve, bemutatja, reprezentálja a Társaság eredményeit, törekvéseinek irányát;
- s végül tájékoztatja a Társaság tagjait a hadtudomány legújabb eredményeiről, a honvédség életéről és törekvéseiről, nem utolsó sorban építi a Társaság tagjainak kapcsolatát és szervezi a társasági életet.

A folyóirat az elmúlt húsz év alatt az alapító okmányokban és a Társaság elnökségének határozataiban foglaltak szellemében működött, *s eredményesen töltötte be helyét és szerepét a tudományos életben, a Társaság működésében.* A publikációk révén jól mutatta be a Társaság tagjai és szakosztályai elméleti és gyakorlati munkájának eredményeit, a közösség tudományos tevékenységét. A folyóirat témakörei, széles skálán mozogva, átfogták a hadtudomány egészét (beleértve ebbe más tudományágaknak is a védelemhez kapcsolható ismeretanyagát), választ keresve korunk kihívásaira.

A két évtized alatt megjelent kiadványok számokban is kifejezhető adatait a közölt cikkekről, tanulmányokról készített – a témák megoszlását is mutató – táblázat foglalja össze² és az ehhez fűzött kiegészítő adatok mutatják. A jubiláló Hadtudo-

1 Ebben olvasható a Társaság első országos konferenciájáról egy részletes tájékoztató és a rendezvényen elhangozott hat korreferátum, amelyeknek a szerzői a hadtudomány hazai, nemzeti művelődésével kapcsolatos kérdésekkel foglalkoznak. Hangsúlyozva: „a hazánkban végbement rendszerváltás gyökeresen új helyzetet teremtett, megnyílt az út a korlátok lebontására, ugyanakkor új célokot és távlatokat nyitott meg a hadtudomány előtt is”.

2 Lásd az 60. oldalon lévő Tanulmányok témák szerinti megoszlása című táblázatot.

mány című folyóirat eddig megjelent 78 számában (ebből tíz összevont) 1330 cikk, tanulmány jelent meg, melyből mintegy háromszáz rövid tájékoztató jellegű írás és hírértékű közlemény (ez utóbbiak terjedelme minimális, számonként 2–6. oldal).

Az előzőeken kívül, mintegy 20 különszám terjedelemben adtuk ki, főleg az első tíz évben a központi rendezvények írásos anyagait és második tíz évben pedig a beküldött nagyobb terjedelmű tanulmányokat a folyóirat elektronikus mellékletében.

Összegezve: Húsz év alatt a közel száz kiadványban megjelent mintegy kétezer tanulmányt, cikket a Társaság 700–800 tagja jegyzi szerzőként. Néhányan évente több tanulmányt is írtak. A folyóirat hasznosságát mutatják a tartalmi, mennyiségi eredmények, amelyek kifejezésre jutnak az olvasók – közöttük a Társaság tagjai és más érdeklődők, továbbá a Stratégiai Felmérő Bizottság – véleményében. Erősíti mindezt az a tény, hogy az MTA 2004-től – a nem kevés számú katonai folyóirat közül – a hadtudomány képviselőjében Társaságunk folyóiratát jelölte ki az úgynevezett Visegrádi 4-ek adatbázisának építésében való részvételre.

Néhány gondolatot a folyóirat olvasottságáról, hasznosításáról: A Hadtudomány számait a Társaság tagjain kívül megkapják: az Országgyűlés Rendészeti és Honvédelmi Bizottságának tagjai; a HM/MH felső katonai szervezeteinek a vezetői és a katonai szakkönyvtárak; a magyar tudományos élet fontosabb szervezetei, képviselői; a polgári egyetemek, a megyék és a megyei jogú városok könyvtárai. Ezen kívül az Interneten is hozzáférhető, havonta három-négyezerre tehető a rákeresők, a hadtudomány kérdéseiről érdeklődők száma.

Az MHTT eddigi – két évtizedes – publikációs tevékenységének áttekintéséhez – kellő tájékoztatást ad az eddig megjelent kiadványok anyagait feldolgozó két repertórium (az első megjelent a Hadtudomány 2002/1. számában), amelyek jól mutatják, hogy a Társaság tagjai milyen témakörökben, milyen gyakorisággal és kikre hivatkozva jelentettek meg mintegy kétezer cikket, tanulmányt és rövidebb tájékoztató jellegű közleményt, több mint tízezer nyomdai oldalon.

A folyóiratnak nincs szerkesztősége, apparátusa, a főszerkesztő egyedül látja el az ezzel kapcsolatos feladatokat. A Társaság anyagi helyzete miatt nincs lehetőség, hogy a főszerkesztőnek legyen olyan segítője, aki legalább az adminisztrációs és az egyéb ügyintézésekkel járó feladatokat ellátná. Ebből adódóan *a főszerkesztő mögött álló szerkesztőbizottságnak kettős feladata van.* Egyrészt, mint testület, a kollektív munka, a vita révén a közös döntés alapján részt kell, hogy vegyen a folyóirat feladatainak formálásában, alakításában, másrészt a szerkesztőbizottság tagjai – az adott szakterület képviselőjében – a főszerkesztő megbízható, aktív támogatói kell, hogy legyenek a cikkek szervezésében, szerkesztésében. A folyóirat cikkeit, a nyomdai munkákat megelőzően a főszerkesztő gondozza. Mivel apparátus nincs, nagy támogatást jelent a szerkesztőbizottság, amelynek tagja – erre az előzőekben már utaltam – konzulensként segítik a főszerkesztőt és képviselik az adott szakterületen működő szakosztályt, tágabb értelemben a hadtudomány egy-egy szakterületét. Együttal szakterületükön népszerűsítik a folyóiratot, s végül részt vesznek olyan szaktémák feltárásában, amelyek a folyóiratban megjelentethetők.

A magam részéről – 20 év (és az előtte ugyanilyen beosztásban eltöltött 30 év) tapasztalataira építve – állítom, hogy erre a feladatra egy szerkesztő nem elegendő.

Már csak azért sem, mert a jövőben több, főleg jobb munkára lesz szükség. Áthidaló, de „szükséges” megoldás lehetne: a szerkesztőbizottság létszámának növelése úgy, hogy minden szakosztálynak, esetleg a szakterületileg közelállóknak közös képviselője legyen a testületben, akik a folyóirat működési szabályzatában előírtaknak megfelelően látják el feladataikat.

A szakosztályok beszámolóit közlő második rész szerkesztői bevezetőjében azt írtam – a beküldött adatok alapján –, hogy a Társaság szervezeti egységei évente átlag 4–5 rendezvényt tartanak, 25 szakosztály (a 27-ből egy megszűnt, egy pedig másik szakosztállyal egyesült) esetében ez húsz év alatt, több mint kétezer rendezvény. Ez nagyon szép és jó eredményt mutató szám. Igen, ezt lehet írni kerek évfordulók alkalmából, de ahhoz nem elegendők, hogy a folyóirat lehetőségeit kihasználva, a szakosztályok szervezeti életéről, működésük tartalmi eredményeiről számot adjanak, a részletekről folyamatosan tájékoztassanak. Ez az oka annak, hogy az utóbbi években a Társaság híreiben – néhány kivételtől eltekintve – hiányoztak a szakosztályok rendezvényeiről szóló közlemények. Mindezt a „kihagyást” bizonyos mértékben pótolhatnák a szakosztályok szervezettebb és jobban előkészített rendezvényei és azok eredményeit összegző és értékelő, ún. „utómunkák” és azokról a nyilvánosság – az olvasók – megfelelő tájékoztatása, amelyhez kapcsolódhatnának a szakosztályok képviselőjét jobban ellátó szerkesztőbizottsági tagok is.

A folyóirat legfontosabb személyiségei a szerzők. Az utóbbi években az idősebb szerzők, akik jól felkészültek és jól írók ritkábban jelentkeznek írásaikkal. Ez mögött lehet fáradtság, betegség, de az is lehet, hogy olyan publikálási lehetőséget keresnek, ahol az erkölcsi elismerés mellett szerzői tiszteletdíjat is kapnak. Ezért a jövőt illetően megfontolandónak tartom a szerzői, lektori tiszteletdíjak mielőbbi visszaállítását. E nélkül követelményt, igényt támasztani, tartalmat, határidőt előírni nem igazán lehet.

A szerzők között egyre nagyobb számban fiatal szerzők is megjelennek. Többségük doktorandusz-jelöltként érdekelt abban, hogy a tudományos fokozat megszerzéséhez szükséges pontokat megszerezze³. Az idősebb nemzedék tagjai az elsajátított ismeretek és a megszerzett tapasztalatok, létrejött készségek okán nyilvánvalóan többet látnak, érzékelnek a világ dolgaiból. Ezért a kezdő, fiatal szerzők több odafigyelést, törődést igényelnek. Az ő cikkeik a folyóiratunknál vitatásra, doktoranduszok esetében a jelölt témavezetője, más esetekben a lektorok elé kerülnek, hogy általuk az alkotások „a bölcsesség mértékével” mérettessenek meg, s ha a szándék és a teljesítmény olykor nem fedi is egymást, segít a jóindulat és az ifjonti igyekezetet méltányoló támogatás.

A szakosztályok és a szerzők kérdésköréhez kapcsolódva *néhány szót a vitáról* – mert ez is hiánycikk folyóiratunkban. Azt szokták mondani a tudományosság egyik kritériuma, megnyilvánulási formája a vita, a konstruktív, az ügyet előrevivő, a megoldást segítő vita. Úgy is fogalmazhatunk, hogy ebben van – mármint a vitában – a tudomány ereje, hiszen az egyéni bizonyítás, állítás, a törvényszerű összefüggések

3 2005–2009 között megjelent számokról 2009 végén készítettem egy feljegyzést a Társaság elnökének, mely szerint 5 év alatt megjelent 20 számban 100 olyan tanulmány jelent meg, amelyet doktoranduszok írtak – ez számonként öt fiatal szerző.

Tanulmányok témák szerinti megoszlása

<i>Évszám és lapszám</i>	<i>BP*</i>	<i>HH*</i>	<i>VF*</i>	<i>VG*</i>	<i>RV*</i>	<i>Egyéb</i>	<i>TJ*</i>	<i>Össz.</i>
1991. 1., 2. szám	9	10	2	–	3	4	5	33
1992. 1., 2., 3–4. szám	12	16	3	2	5	3	13	54
1993. 1., 2., 3., 4. szám	12	20	4	3	5	5	23	72
1994. 1., 2., 3., 4. szám	13	24	13	2	4	5	21	82
1995. 1., 2., 3., 4. szám	17	18	14	3	5	11	11	79
1996. 1., 2., 3., 4. szám	14	18	17	1	6	5	13	74
1997. 1., 2., 3., 4. szám	11	23	15	5	3	1	21	79
1998. 1., 2., 3., 4. szám	9	25	11	1	3	5	30	84
1999. 1., 2., 3–4. szám	9	13	15	1	4	5	20	67
2000. 1., 2., 3., 4. szám	15	23	13	1	4	3	23	82
2001. 1., 2., 3., 4. szám	9	22	16	2	2	7	27	85
2002. 1., 2., 3., 4. szám	10	18	16	2	3	3	21	73
2003. 1., 2., 3–4. szám	8	16	6	4	5	2	15	56
2004. 1., 2., 3–4. szám	10	12	7	4	2	2	15	52
2005. 1., 2., 3., 4. szám	16	20	16	8	3	3	9	75
2006. 1–2., 3., 4. szám	20	21	8	–	1	3	5	58
2007. 1., 2., 3., 4. szám	9	17	22	4	5	3	9	69
2008. 1–2., 3–4. szám	6	8	9	7	3	1	3	37
2009. 1–2., 3–4. szám	5	17	7	3	–	2	10	44
2010. 1–2., 3., 4. szám	11	14	12	5	7	11	11	71
Összesen	225	355	226	58	73	84	305	1326

* BP – Biztonságpolitika, HH – Hadtudomány–Hadügy, VF – Vezetés–Felkészítés,
VG – Védelem-gazdaság, RV – Rendvédelem, TJ – Tájékoztató jellegű (hírtértékű)

Megjegyzés:

A táblázat összesített adatai szerint a húsz év alatt a folyóirat negyedévenként megjelent lapszámaiban mintegy 1350 tanulmány, cikk, közlemény jelent meg. Ugyancsak a két évtized alatt megjelent kiadványok anyagait feldolgozó repertóriumokban – a címleírásokat követve – ettől eltérő számokat találunk. A repertórium készítői – helyesen – a lapszámok mellett, a bővítés és a tételek részletesebb bontásával, az összeállításba beépítették a különkiadványokban, mellékletekben, a közös rendezvényekről készült tájékoztató jellegű füzetekben, nem utolsósorban a folyóirat elektronikus mellékletében megjelent (Internetre feltett) tanulmányokat, cikkeket is, mint egy négy-ötszázat.

bemutatása, felismerése stb., többek által nyer megerősítést, kerül módosításra, vagy elvetésre. Így válik az állítás hitelessé.

A Társaság az elmúlt húsz évben mintegy 20 kiemelt témából szervezett központi rendezvényt. Ezekon természetesen volt vita, voltak hozzászólások, amelyeket a folyóirat közreadott. Én azonban nem az ilyen központilag szervezett, tervezett rendezvényekre gondolok, hanem olyan személyek, csoportok, vagy a Társaság sajátos szervezeti felépítéséből adódóan a szakosztályok közötti vitákra, amelyeken személyes nézetek, vélemények fogalmazódnak meg és történik valamilyen elmozdulás a közös álláspontok kialakítására. Nos, szerintem az ilyen viták, hozzászólások közlésével is adós folyóiratunk.

A vitához tartozóan *néha az írás módjával is baj van*. A szerzők egy része összehasonlítás, szembeállítás, hivatkozás nélkül úgy ír bizonyos kérdésekről, mint első felismerő, pedig előttük már többen végig „szántották” az adott témát. Nem az a baj, hogy újra és újra előveszünk bizonyos témákat, hiszen minden mindig fejlődik, új kérdések merülnek fel, módosításra, pontosításra, bizonyos tételek továbbfejlesztésére szükség van. Ha a szerző azonban mindezt bizonyítás, szembeállítás, a korábbi állítások kritikája nélkül teszi, nem tudni ki a „felfedező”, nem meggyőző az állítás, egy idő után elveszti hitelét a talajtalan állítás és előbb-utóbb a szerző is.

Nagyon fontos tehát, hogy a vitázó írásmód, a tudományos bizonyítást igénylő írás a folyóirat sajátjává, általános jellemzőjévé váljon, ez ugyanis a színvonal emelésének, a cikkek tudományos értéke növelésének az egyik útja, ettől lesznek az írások olvasmányosak és érdekesek.

Az évfordulókról a megemlékezések akkor helyénvalóak, ha azok nem öncélúak, hanem állomásai a végzett munka összegezésének és *a jövő feladatai áttekintésének*. Így van ez a mi folyóiratunk esetében is. Bizton számíthatunk arra, hogy a Társaság vezetése, különösen a folyóirat szerkesztőbizottsága, a jubileumi számban megjelent írások alapján és az évfordulóról megemlékező központi ünnepségen (közgyűlésen) elhangzott gondolatok jegyében, mélyrehatóan megvizsgálja, hogy mely területeken kell előrelépni a Társaság egészének, benne a folyóiratnak: milyen feladatai lehetnek, különösen a publikált tanulmányok témái és színvonala tekintetében; hogyan lehet erősíteni a folyóirat tudományos jellegét, szélesíteni a szerzők körét; segíteni, támogatni a fiatal, új írókat, a doktoranduszokat. Olyan cikkek közlésére kell törekedni, amelyek hiteles adatokra épülnek, tudományosan igazoltak, elemzőek és érvelésük meggyőző.

A folyóiratnak a tudományos eredmények megismertetése mellett, *a Társaság életének szervezésében, a tagság tájékoztatásában is részt kell vállalni*. Ehhez a társasági élet rovatot alkalmassá kell tenni arra, hogy tájékoztasson: a hadtudományt, a Társaságunkat érintő tervekről és döntésekről, a vezető testületek – az elnökség, az IB – munkájáról, az előterjesztésekről, a szakosztályok életéről. A rovatot arra is alkalmassá kell tenni, hogy áttekintést adjon a magyar tudományos élet hadtudományhoz, a honvédelem kérdéseire kapcsolódó eredményeiről és az együttműködés lehetőségeiről. Az ilyen kiterjedt tájékoztatást, amely más módon aligha megoldható, központilag kell tervezni, szervezni.

A fentiekén kívül *több területen van még tennivaló*. Ilyenek: a kapcsolatok bővítése, a folyóirat olvasottságát növelő írásmódok és formák javítása. Különösen fontosnak

tartom a szerzők, lektorok munkáját ösztönző, motiváló erkölcsi és anyagi elismerések módszereinek kidolgozását és érvényesítését.

A Honvédelmi Minisztérium, illetve a honvédség ez évben hivatalba lépett vezetése új szellemben tervezi a honvédség működésének irányítását. Ennek megvalósítása a magyar hadtudományra is újszerű feladatokat ró. Ebből következően még inkább *felértékelődik a Hadtudomány szerepe és felelőssége. Folyóiratunkra hárul az a feladat, hogy még az eddigieknél is fokozottabban működjön közre az új szellemű kutatási információs eredmények, anyagok összegyűjtésében és közreadásában.* Úgy tűnik: annak érdekében, hogy a szerzők, olvasók minél szélesebb körét vonhassuk be a Magyar Honvédség új szellemű feladataival kapcsolatos gondolatok megvitatásába, majd megvalósításába, a jövőben nem mondhatunk le, legalább az évi négy szám tényleges megjelentetéséről, sőt valószínű, hogy a terjedelem növelésének és a kiadás gyakoribbá tétele feltételeinek megteremtésén célszerű gondolkodni.

A folyóirat szerkesztőbizottsága, szerzői és közreműködői sokat várnak a Társaság soron következő, ünnepi közgyűlésétől, minthogy nagy és komoly feladatok állnak a hadtudomány, a Magyar Honvédség előtt is, s ha ezek elősegítésére törekszünk, olykor a folyóirat eszközeivel is elébe kell menni az élet diktálta feladatoknak, ezzel hozzájárulva a honvédelmi vezetés munkájához. A változások nem riaszthatják vissza az elmélet művelőit a további munkától, mert tudjuk, hogy a gyakorlat és az elmélet egymást kiigazító kölcsönhatása a fejlődés útja.

A Hadtudomány című folyóirat két évtized alatt megjelent számaiban közel ezer szerző gondolatait összegző írásokban (cikkek, tanulmányok, tájékoztató jellegű közlemények) – az igény, az ötlet, a gondolat megjelenésétől, a kész szám elkészítéséig – sokak igényes és önzetlen munkája van. Az alkalmat felhasználva megköszönöm a szerzők, a lektorok, a szerkesztőbizottság elnökei és tagjai, a Társaság vezető szervei, bizottságai és a szakosztályai közös munkában történő alkotó-segítő részvételét és mindazon „külsősök” igényes és pontos tevékenységét, akik a folyóirat technikai, formai jellegű előkészítésében és kivitelezésében részt vettek.

Klubok, szakosztályok, tagozatok

A Magyar Hadtudományi Társaság alapszabálya szerint ezek a szervezeti egységek a Társaság önkormányzattal rendelkező alappillérei, a tudományos tevékenység műhelyei, amelyek nagyfokú önállósággal rendelkeznek, beleértve a megalakulás, a társulás, a szétválás, a névváltoztatás, esetleg a megszűnés jogát is.

Az MHTT megalakulásától kezdve a hadtudomány minden területére, a fegyvernemek, szolgálati ágak és más összetevőkre is kiterjedő képviseletet vállalt fel, ide értve a határőröket, a belügyi szerveket, a rendőrség és általában a bűnüldözés, a vám- és pénzügyőrség, a polgári védelem és a titkos szolgálatok képviselőit is.

A Társaság szervezeti egységei több irányban kifejtett kutatómunkával, a központi törekvésekhez is kapcsolódva segítik a szakterület előtt álló feladatok megoldását, a hadtudomány vitatott kérdéseinek tisztázását és biztosítják azok vitafórumokon, konferenciák keretében történő megtárgyalását.

A szakosztályok tevékenysége eltérő intenzitású és tartalmú, azok a szervezeti egységek a legeredményesebbek, amelyeknek operatív támogatói vannak, egy szakterület bázisára épülnek, tehát ott van mögöttük a szakmai vezetés.

A Társaság elnöksége és Intézőbizottsága mindig hangsúlyozta: az MHTT szakmai tudományos tevékenysége alapvetően a szakosztályokban zajlik. Ezt mutatják azok a számadatok is, amelyek a szakosztályi rendezvényeket jellemzik. Az elmúlt 20 évben – szakosztályonként, évenként átlag 4–5 rendezvényt számítva – több mint kétezer rendezvényen, különböző fórumokon folytattak le vitát aktuális kérdésekről.

A szakosztályok száma az elmúlt évek során változott. 1990 végén a Társaság megalakulását deklaráló közgyűlésen 12 szakosztály és két kihelyezett tagozat alakult. Egy év múlva, 1991-ben az első közgyűlésen már 17, később, 23 szakosztály és két kihelyezett tagozata működött. Jelenleg a Társaságnak 21 szakosztálya, 2 klubja és 2 kihelyezett tagozata van. (Egyesült a Logisztikai és Védelemgazdasági, megszűnt a Hadtudomány-történelmi és Elméleti Szakosztály.)

A következő oldalakon a Társaság 27 szervezeti egységének elnökségei adnak számot a megalakulásuktól számított évek alatti tevékenységük eredményeiről, szervezeti életükről, és felvázolják a következő időszak törekvéseinek főbb irányait is.¹

1 A jubileumi számban megjelent írásokban, a szervezeti egységek által készített anyagokban a nevek előtt és utáni feltüntetett szavakat, rövidítéseket, amelyek a tudományos fokozatokra, a rendfokozatra, a szolgálati viszonyra stb. utalnak (vagy olykor nem utalnak), a szerzők által használt formáját hagytuk meg. – a szerk.

Kiss Károly Hadtudományi Klub

A '80-as évek elején a progresszív hadtudományi gondolkodás megteremtette azt a fórumot, amely elvezette a hadtudomány iránt érdeklődő közösséget a Magyar Hadtudományi Társaság létrehozásához, és eredményes működtetéséhez. Az 1983 elején megalakult klub, az év őszére megtervezte a programját és megkezdődtek rendezvényei. A névválasztás a kezdeti időszak feladata volt. Olyan nevet terveztek adni a közösségnek, amely kifejezi az összefogás célját és jellegét. A nemzeti hadtudomány kutatás hagyományait keresve – dr. Ács Tibor javaslata alapján – a reformkor eszméjével azonosuló katonai teoretikusok közül a hadtudományi kutatás terén a Magyar Tudományos Akadémia tagjaként ismert és elismert *Kiss Károly*² honvéd ezredesre esett a választás.

A megalakult *Kiss Károly Hadtudományi Klub* a klubélet formai-tartalmi céljait, a szervezeti élet kereteit alapszabályban rögzítették. Elnököt, elnökhelyettest és titkárt választottak. A klub az MN Művelődési Ház keretén belül – nem jogi személyként – kezdte meg a működését.

A klub céljait az alábbiakban határozták meg:

- a hadtudomány és a kapcsolódó más tudományok közti eszmecsere;
- a hadtudomány művelésével összefüggő kérdések megvitatása;
- a hadtudomány szakterületeit érintő kérdések elemzése, a tudományos képzésekben résztvevők segítése;
- a kutatások eredményeinek, összetevőinek ismertetése, és más aktuális kérdések megvitatása.

A klub 1983 végén 31 fős alapító taglétszámmal a tudományos minősítés, a hadművelési tervezés, a haditechnikai fejlesztés, az anyagtervezés és más területek jeles képviselőivel kezdte meg a működését. Alapító tagok között voltak többek között dr. Deák Péter, dr. Móricz Lajos, dr. Ács Tibor, dr. Vasvári Vilmos, dr. Várhegyi István, dr. Madaras Péter, dr. Szenes Zoltán, dr. Csabai György és dr. Kőszegvári Tibor.

A későbbiek során értékes szerepet játszottak a klub életében, akár mint előadók, vagy mint levezető elnökök: dr. Szentesi György, dr. Kovács Jenő, dr. Nagy László, dr. Héjja István, dr. Pataky Iván, dr. Enzsöl Gyula, dr. Pintyi Sándor, dr. Szternák György, dr. Opál Sándor, dr. Léka Gyula, dr. Bodrogi László és dr. Lajtos Béla.

A klub elnökeiként kiemelkedő tevékenységet folytattak: dr. Móricz Lajos, dr. Vasvári Vilmos, dr. Berek Lajos, dr. Csabai György (mint alelnök), majd dr. Héjja István és dr. Csery Péter.

1990. november 18-án megalakul a *Magyar Hadtudományi Társaság*. A Kiss Károly Hadtudományi Klub tagjait már korábban inspirálta, hogy önálló jogi személyként működő hadtudományi társaság létrehozását kezdeményezzék a klub további fenntartása mellett. A klub az MHTT elnökségének fórumaként – a Társaság szervezeti ta-

2 Kiss Károly (1793–1866) honvéd ezredes hadtudós. A Magyar Tudós Társaság I. nagygyűlésén 1831. február 17-én levelező taggá, 1840. szeptember 5-én pedig hadtudományi rendes taggá választották. Kiss Károly egész életében a nemzeti függetlenség és a tudományos haladás ügyét szolgálta. Elévülhetetlen érdemeket szerzett a magyar katonai nyelv, és a nemzeti hadtudomány létrehozásában.

gozódásába beillesztve –, annak támogatása mellett kívánt tevékenykedni (alapvetően gazdasági, szervezeti és feladatelosztási beszámoltatásokkal).

A működés szakaszait a következőkben lehet megjelölni és a vizsgált tartalmat meghatározni:

- 1992–1995: a honvédelemmel összefüggő újszerű feladatrendszer értelmezése (pl. a szárazföldi csapatok legújabb tapasztalatai; a tisztképzés új rendszere; a biztonságpolitika aktuális kérdései; a doktori képzés stb.)
- 1996–1998: a nemzetvédelem, a békefenntartás és a NATO-orientáció összefüggései (pl. a katonai integráció, a hadtudomány magyar művelésének megújítása; az euro-atlanti csatlakozás helyzete stb.)
- 1999–2006: a NATO-tagság, az EU-ba történt felvétel és annak hatása az ország életére, a biztonságpolitikára, a haderóreform, valamint a biztonságpolitika más aktuális kérdései.
- 2006-tól új formában működik a klub. Folyik az új fórum kialakítása, más szakosztályok bevonásával a folytonosság, a megújulás jegyében. Felmerült, hogy az új klub legyen „Király Béla Hadtudományi Klub” a Biztonságpolitikai Szakkollégium” bevonásával. Kezdődjön egy újabb időszak egyetemesebb tartalommal és ezt a forma is megfelelően, fejezze ki.

Ezek a témák mai napig fontos tényezőit képezik a Kiss Károly Hadtudományi Klub életében. A biztonságpolitika széles spektrumának vizsgálata vezetett oda, hogy később, 2007-ben, a célszerűséget figyelembe véve a Klub és az MHTT Biztonságpolitikai Szakosztálya fenntartva a jogfolytonosságot egyesült Kiss Károly Hadtudományi és Biztonságpolitikai Szakosztály néven.

A Kiss Károly Hadtudományi és Biztonságpolitikai Szakosztály – eddigi elődei (a Kiss Károly Hadtudományi Klub és a Biztonságpolitikai Szakosztály) sikeres tevékenységének megfelelően – folytatja az átalakulás utáni munkáját. E két szervezeti egység gazdag tapasztalatait felhasználva, a kezdeti nehézségeket felszámolva, tervezte meg a már újjáalakult vezetőség a 2008 évi rendezvényeit, illetve a 2009. évi programjait.

A programokban szerepelnek biztonságpolitikai, nemzetbiztonsági kérdések, geopolitikai fejtegetések, de olyan nagy világpolitikai szervezetek bemutatása is, mint az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió. A szakosztály tagjainak kérésére, napirendre tűztünk hazai és világgazdasági kérdéseket, technikai ismeretterjesztéseket. A Biztonságpolitikai Szakosztály tapasztalatai alapján (a szakosztály tagjai az évek során jártak a komáromi erődben, Kecelen a haditechnikai múzeumban, a Budai várban, a Hadtörténeti Múzeumban). Terveztek kirándulásokat is nevezetesebb helyekre.

Ahhoz, hogy a szervezeti életünk még hatékonyabb legyen, továbbra is folytatni kell a már jó bevált együttműködési formákat, miszerint közös rendezvényeket tartunk a Nemzetbiztonsági Szakosztállyal és a Biztonságpolitikai Szakkollégiummal. Az utóbbiak tagjai döntő többségében fiatalok, így minden korosztály képviseltetve van egy-egy téma kifejtésénél. A tapasztalataink alapján a fiatalok jól felkészültek, érdeklődnek a társadalompolitikai és biztonságpolitikai kérdések iránt. Ezért lehetőséget biztosítunk egy-egy téma önálló kifejtésére.

A vezetőség véleménye szerint, ha azt akarjuk, hogy a szakosztály továbbra is működőképes legyen, akkor egyrészt fiatalítani kell a vezetőségben (ez részben megtörtént, mivel két fő 35 év alatti, s az egyik hölgy volt), másrészt a tagságot érintő, érdeklődésre számító programokat kell nyújtani a szakosztályokrendezvényein. Megfelelő PR tevékenységgel el kell érniünk, hogy tagjaink rendszeresen vegyenek részt a programokon, és egyre több fiatal váljon tagunkká, érezzék úgy, hogy az esemény kihagyása pótolhatatlan úrt hagy az életükben. Ehhez persze a legjobb előadókat, szakembereket kell felkérni az előadásokra, a vitákra.

Létre kellett hozni a szakosztály honlapját, hiszen a XXI. században az Internet használata mind a fiataloknak, mind az idősebbeknek elengedhetetlen az információ megszerzéséhez és továbbításához. Ehhez természetesen a fiatalabb generáció hatatos segítségét is igénybe kell venni.

A szakosztály ebben a formában is méltó örököse lett a korábbi szervezeti egységeknek (és a Biztonságpolitikai Szakosztálynak).

A Kiss Károly Hadtudományi Klub kutatói jelentős szerepet töltek és töltenek be a tudományos életben, többek között a biztonság- és a védelmi politika alakításában is. Rendezvényeik témakörei kapcsolódtak: az Alkotmány alapelveinek módosításához 1989–1990-ben; a biztonságpolitikai és honvédelmi alapelvek kidolgozása és országgyűlési határozatokkal történő elfogadtatásához 1993-ban; az új Honvédelmi törvény elfogadásához 1994-ben és 2005-ben; a haderő-átalakítás tervének elfogadása 1995, 1998, és 2004-ben, a Védelmi Felülvizsgálatához, a prágai képességfejlesztési csomag érvényesítéséhez. Itt kell szólni a katonai stratégiák kidolgozásáról és egyéb kérdésekről is, melyek jelzik a tudományos kutatók tevékenységének eredményességét és a rendezvények fontos témáit.

A kutatók eddigi munkájának tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a szakkutatók mellett a biztonságpolitikai szakértőknek és katonai szakembereknek jövőben még aktívabban és célirányosabban kell közreműködniük a felmerülő feladatok megoldását elősegítő tudományos munkában.

A fentiek miatt indokolt a klub működtetése, ahol a szakértők kifejthetik az aktuális problémákkal kapcsolatos nézeteiket és segíthetik a többi terület bekapcsolódását a probléma feldolgozásába vagy megoldásába. Ezzel segíthetjük, hogy kellő figyelmet fordítsanak a tudomány, ezen belül a hadtudomány elvi és gyakorlati kérdéseire. Ennek kapcsán célszerű tájékoztatást adni a hazánkban és külföldön szerzett ismeretekről, így járulhatunk hozzá a hazai hadtudományi gondolkodás XXI. századi alakításához.

A hadtudományhoz kapcsolódó alapkérdések köre tágulóban van, így új témakörként jelentkezik a rendőrség, a polgári védelem bevonása a vizsgálandó témák sorába. Nem volt módunk igazán foglalkozni a honvédelemben résztvevő más fontos elemek szerepével, többek között úgy látjuk nem kapott megfelelő hangsúlyt: az államigazgatás és a védelemigazgatás, a gazdaság mozgósítása, a logisztika és a katonai logisztika stb. vizsgálata sem, hiszen egy ilyen klub működésének szervezése meghaladja néhány ember társadalmi munkában végzett erőfeszítéseit.

Kiss Károly Hadtudományi Klub kiemelt rendezvénye volt a 2009. november 26-i ünnepi rendezvény, melyen a jogelőd, a Kiss Károly Hadtudományi Klub megalakulásának 25. évfordulójáról emlékeztünk meg. Dr. Csery Péter szakosztályelnök

ünnepi beszédében méltatta a hadtudóst, Kiss Károlyt. Dr. Ványa László MHTT IB tag leplezte le a felújított márványtáblát, Bakos Klára ZMNE Központi Könyvtár igazgató, dr. Németh József Biztonságpolitikai Szakkollégium elnöke társaságában.

Az ünnepség dr. Berek Lajos visszaemlékezésével folytatódott, majd az Egyetemi Könyvtár, a Biztonságpolitikai Szakkollégium és az MHTT képviselője dr. Padányi József, alelnök együttműködési megállapodást kötöttek, amely biztosítja a nagy múltú klub további kiemelt színvonalú tevékenységét.

Tagjaink közül többen rendszeresen publikálnak különböző rangos folyóiratokban, valamint idegen nyelvű kiadványokban. Ki kell emelni a tagjaink közül dr. Szemes Zoltánt, dr. Kassai Lászlót, dr. Hautzinger Gyulát, Vogel Dávidot, Czene Grétát, dr. Héjja Istvánt.

A 2010-es évben is tovább folytatjuk azt az elmúlt években jól bevált gyakorlatot, mely szerint a Kiss Károly Hadtudományi Klub keretében a Biztonságpolitikai Szakosztály, a Nemzetbiztonsági Szakosztályal és a Biztonságpolitikai Szakkollégiummal közösen összeállított program alapján szervezik a rendezvényeiket. Ennek jogi keretét 2009. november 26-án aláírt együttműködési megállapodás biztosítja. 2010-ben az érvényes együttműködési megállapodás alapján a Biztonságpolitikai Szakkollégium tölti be az elnökségi szerepet (éves váltással rotációs alapon). Elhatároztuk, hogy minden év szeptemberében megkoszorúzzuk Kiss Károly emléktábláját.

Az önkormányzatiság szellemét érvényesítve, az alapszabály adta lehetőségeket kihasználva, az elmúlt években bátor tettet hajtottak végre azok, akik a hagyományokat megtartva, szervezetileg átalakulva teremtették meg a nagy múltú klub távlatokat jelentő további működési feltételeit.

*Dr. Héjja István nyá. ezredes,
a klub volt elnöke*

Láhner György Haditechnikai Klub

A Haditechnikai Klub 1989-ben alakult meg a Magyar Honvédség Művelődési Ház keretében. A klub 1991-ben csatlakozott a Magyar Hadtudományi Társasághoz, amelynek azóta szerves részét képezi.

A klub célja:

- A magyar haditechnikai és hadiipari szakmai kultúra megőrzésének segítése;
- A haditechnikai szakirodalom megismerésének és a szakirodalmi tájékozottságnak a növelése;
- A haditechnika történet ismeretének növelése;
- A hadtudomány és a katonai műszaki tudományok kapcsolatának erősítése;
- A haditechnikai szakterület fejlesztésének és a szakmai utánpótlás nevelésének támogatása;
- Fórum teremtése a hadtudományi, a haditechnikai, a hadiipari és a műszaki-logisztikai ismeretterjesztés részére.

A klub tagja lehet a MHTT minden tagja és mindazok az érdeklődők, akik a fenti célokkal egyetértenek, azok megvalósulását támogatják.

A Láhner György Haditechnikai Klub rövid története

1989–1991

A Haditechnikai Klubot 1989 tavaszán Amaczi Viktor, Csűrös János, Kónya Béla és Turcsányi Károly hozták létre. A klub 1991-ben csatlakozott a Magyar Hadtudományi Társasághoz.

A klub vezetője az első időszakban Csűrös János volt, a szervező munkát Turcsányi Károly, Kónya Béla és Amaczi Viktor végezték.

A Haditechnikai Klub tagsága 1991 végén választotta meg elnökének Turcsányi Károlyt. Ekkor fogalmazódtak meg a klub célkitűzései és ezt követően kapcsolódott a klub tevékenysége az Magyar Hadtudományi Társasághoz.

1992–1995

A klub titkári teendőit Dobos Endre látta el, Magyar Honvédség Művelődési Ház részéről a programok és a helyszínek biztosításában Hajdú Irén segítette a munkánkat. Szorosabbá vált a kapcsolat a MHTT elnökségével, és célszerű munkamegosztás alakult ki a „Kiss Károly Hadtudományi Klubbal és az MHTT Haditechnikai Szakosztályával.

Egyrészt kialakult a vezetésben egy jó munkamegosztás – elnök, titkár, rendezvény szervező –, másrészt a klub tevékenységének kiszélesedése maga után vonta a programok látogatottságának jelentős növekedését. Néhány rendezvényen a hallgatóság létszáma ebben az időszakban meghaladta az 50 főt.

1995-ben a Haditechnikai Klub felvette Láhner György honvédtábornok, az 1848/1849-es forradalom és szabadságharc hadfelszerelési főfelügyelője, aradi vértanú nevét.

1996–1997

A klub tagsága állandósult. A titkári teendőket Pataki István vette át. A klub tevékenységének anyagi támogatásában a MHTT mellett az MH Haditechnikai Csoportfőnökség is jelentős szerepet vállalt. A klubélet szervezését és irányítását az elnök és a titkár szoros együttműködésben végezte.

Az MH Haditechnikai Csoportfőnökség a klub rendszeres támogatója lett, mindkét évben biztosította egy külföldi szakmai program utazási feltételeit.

1998–2003

A klub titkára Lengyel János lett, a Magyar Honvédség Művelődési Háza részéről pedig Mázi Gábor vette át a szervezőmunkát. A klub életében rendszeressé váltak a nagyobb létszámú, gazdag szakmai és kulturális tartalmú külföldi programok. 1999-ben a 10 éves jubileum alkalmából a klub kiadványt készített, amely szponzorálásához több támogatót is megnyert (MHTT, MH/HM, MH Haditechnikai Csoportfőnökség, HM Currus Harcjárműtechnikai Rt, Wallis Motor Kft, MH Logisztikai Főigazgatóság).

Nőtt a klub szerepe a haditechnikai kutatási eredmények bemutatásában, a magyar hadiipar és a polgári képző, termelő és szolgáltató szervezetek szakmai jellegű kapcsolataik erősítésében.

2004–2010

2003-ban egy esztendőre a titkári feladatokat Hangya Gábor doktorandusz vette át. Ezt követően a klub titkár nélkül működött és működik ma is. A szervező és mozgósító munkában ugyanakkor az elnök hathatósan tudott támaszkodni a tagság – különösen Kelemen Györgyné és Rákos Ottóné – közreműködésére. A szakmai programok előkészítésében Pataky Iván szerepe volt fontos és unikális. Kiváló hadtörténeti ismeretei, széles körű irodalmi és művészeti felkészültsége, minden szempontból kiemelkedő műveltsége azóta is nélkülözhetetlen a klub számára. Az elmúlt évek során Polgári Védelem aktív és nyugállományú tagjai közül többen programjaink rendszeres látogatóivá váltak. Ők ma már a klub tőrzstagjainak számítanak.

Új kezdeményezésünk volt a környező országok magyarlakta területeinek, a kapcsolódó történelmi és kulturális hagyományoknak a tudatos megismerése, a nemzeti értékek megőrzése. Ebben a sorozatban több alkalommal jártuk be Erdély különböző tájait, megismertük Kárpátalján az Árpád-vonalat, körutazásokat tettünk a Felvidéken és Burgerlandban.

2009 nevezetes esztendő, miután a Láhner György Haditechnikai Klub működésének második évtizedét töltötte be. Ezt az eseményt egy új kiadvánnyal kívánunk emlékeztetessé tenni, amelyet ez év őszén fogunk megjelentetni. Varga László tagtársunk összeállításában egy DVD-vel is meglephetjük tagjainkat, amelyen szakmai-kulturális útjaink nagy számú felvétele segíti majd az emlékek felidézését.

A második évtized kiemelkedő rendezvényei

2000-ben

Magyar feltaláló sikere – a körpanoráma objektív (Greguss Pál professzor, feltaláló előadása)

A logisztikai kutatás-képzés fő irányai és a PhD képzésben elért eredményei (Chikán Attila és Turcsányi Károly előadása az MTA-n). A Currus Harcjárműtechnikai Rt. megtekintése Gödöllőn.

2001-ben

A logisztika támogató és végrehajtó szerveinek új rendszere a Magyar Honvédségnél (dr. Gáspár Tibor előadása). A termelői logisztika időszerű kérdései és szervezeti (dr. Kunos Bálint előadása)

2002-ben

Hadmérnökképzés a haditechnikai korszerűsítés szolgálatában (Turcsányi Károly és Sipos Jenő előadása a Bologna folyamat vizsgálatáról). A Keceli Haditechnikai Park megtekintése. Az MH Elektronikai, logisztikai és Vagyonkezelő Rt. bemutatása.

2003-ban

A magyar légierő egy lehetséges jövőképe, különös tekintettel a Gripenek rendszerezésére (Dr. Szabó József előadása). Bécs, Hadtörténeti Múzeum, az Osztrák–Magyar Monarchia katonatörténeti emlékeinek megtekintése.

2004-ben

Az EAGBUS szerepe az MH Gépjármű Beszerzési Programjában (Etienne Vigie vezérigazgató előadása). Az MFS 2000 Rt. Suroki Lőszergyár megtekintése. Rákóczi emléktúra a felvidéken

2005-ben

A haderő fejlesztés alternatívái (dr. Szenes Zoltán előadása). Az MH Központi Logisztikai Bázis koncepciója és a megvalósítás feladatai (dr. Kovács Ferenc és dr. Turcsányi Károly előadása az MTA-n). Gábor Áron emléktúra Erdélyben.

2006-ban

Az Árpád vonal története, leírása (dr Szabó József János előadása). Magyarország biztonsági és védelmi kutatási stratégiája (Gócze István – közös rendezvény a Kiss Károly Hadtudományi Klubbal). Emléktúra az Észak-keleti Kárpátokban.

2007-ben

Légideszant I. Elméletek, eljárások és a légi gépesítés a kezdetektől 1945-ig. (Turcsányi Károly és Hegedűs Ernő előadása). Emléktúra Közép-Erdélyben.

2008-ban

Dr. Pataky Iván A vonakodó szövetséges (Könyvbemutató). Turcsányi Károly: Nehéz harckocsik (Összehasonlító értékelések, műveleti alkalmazások és a magyar TAS tervezése (Könyvbemutató, előadó dr. Végh Ferenc). Emléktúra az Délkelet-Erdélyben.

2009-ben

A haderő harckocsi igénykielégítési folyamatának makro-szemléletű vizsgálata (Turcsányi Károly MTA doktori értekezés védeése az MTA nagytermében). Emléktúra Dél-Csehországban.

2010-ben

Emléktúra Észak-Erdélyben.

A Láhner György Haditechnikai Klub 20 esztendeje arról tanúskodik, hogy céljait nem csupán megfogalmazta, de cselekedett is azok megvalósításáért. Mindezt nem tehette másként, mint az MHTT és a klub tagsága hathatós támogatásával és közreműködésével. A klub ma sem tűzhet jobb és méltóbb célt maga elé, mint a hadtudomány és a katonai műszaki tudományok eredményes művelését, a hiteles szakmai tájékoztatást valamint a szakmai kapcsolatokon túl az emberi kapcsolatok erősítését tagjaink között és a tapasztalatok átadását a következő generáció számára.

*Dr. Turcsányi Károly mk ezredes,
a klub elnöke*

Belügyi Szakosztály

Az MHTT 1990. november 18-án megtartott alakuló közgyűlésén az első, demokratikusan megválasztott elnökségébe egy belügyi dolgozót, dr. Opál Sándor rendőr alezredest, a BM Közrendvédelmi és Szakoktatási Kutatások Programirodájának vezetőjét is beválasztották.

Dr. Opál Sándor 1990 végén kezdte meg a szakosztály megszervezését: levelet küldött valamennyi önálló belügyi szerv vezetőjének, rendvédelmi és az időközben különvált polgári biztonsági szolgálatok tudományos fokozatosainak, és a belügyi sajtón keresztül felhívást intézett minden belügyi dolgozóhoz, akik korábban a szakmai munkát segítő tudományos kutatások iránt érdeklődtek, valamint beszélgetést folytatott a szakosztályi tagságra számításba jöhető személyekkel.

A közös erőfeszítések eredményeként – több előkészítő ülés után – 1990 végén körvonalazódik a szakosztály létszámkerete és működési rendje.

A szakosztály létszáma kezdetben mintegy 60 fő volt, azonban hamarosan meghaladta a 150 főt. A tagok között nem csak tudományos kutatók és a tudomány iránt érdeklődő szakemberek, hanem felsőoktatási és rendvédelmi szakképzési intézményekben oktatók, továbbá országos és megyei, fővárosi hatáskörű rendvédelmi vezetők is (pl. dr. Pintér Sándor, dr. Túrós András rendőr tábornokok, dr. Ábel László hőr. vezérőrnagy, Orovecz István pv. vezérőrnagy, megyei rendőrfőkapitányok és -helyettesek) szép számmal voltak.

Az MHTT elnöksége 1991 tavaszán dr. Opál Sándort a társaság egyik, szervezési feladatokkal megbízott elnökhelyettesévé választotta, és delegálta a Hadtudomány című folyóirat szerkesztőbizottságába.

A tagság által egyhangúlag megválasztott első *elnökség összetétele az alábbi volt*: elnök: dr. Párdi Mátyás rendőr alezredes, az RTF Bűnügyi Tanszékének tanára; elnökhelyettesek: Borsányiné dr. Czégény Júlianna rendőr ezredes, az ORFK Idegenrendészeti Főosztály vezetője; dr. Nagy Sándor rendőr ezredes, az ORFK Közbiztonsági Főosztály vezetőhelyettese; dr. Kerics László rendőr ezredes, az RTF tanszék-vezetője (később: ORFK osztályvezetője).

Elnökségi tagok: Horváth Endre rendőr őrnagy, a dobogókői BM-üdülő parancsnoka; Budainé Hamar Gizella rendőr alezredes, az ORFK Informatikai Központ vezetője; Kopasz Árpád rendőr ezredes, a Heves Megyei RFK főkapitány helyettese; Bartha Vámos László pv. alezredes, a PV Országos Vezetőképző Intézet mb. tanszék-vezető-helyettese, majd tanszékvezetője.

A szakosztály a kezdő éveiben – 1991-et leszámítva – a virágkorát élte. 1996ban és 1997-ben azonban már az országban, különösen a rendőrségnél történt változások hatására a szakosztályban folyó tudományos munka hatékonysága csökkent, a szervezeti élet és a működés zavarai mutatkoztak, a taglétszám jelentősen csökkent, és így közösségünk – minden erőfeszítés ellenére – a szinuszgörbe negatív ágára került.

Dr. Párdi Mátyás nyugállományba vonulása és más elfoglaltsága miatt lemondott szakosztályelnöki tisztségéről. Helyette a tagság Borsányiné dr. Czégény Julianát választotta meg, és megerősítette tisztségükben a korábbi elnökségi tagokat. Az új elnök vezetésével további két éven át szervezett szakosztályi élet folyt és ez

akkor sem tört meg, amikor sokirányú elfoglaltságára hivatkozva ő is megvált elnöki tisztségétől.

Az új elnökségnek sikerült néhány nagyszabású tudományos rendezvényt szervezni, s erre mozgósítani a tagságot. A körülmények miatt azonban az érdeklődés, az aktivitás a tudományos munka iránt csökkent. Nagyobb létszámú tudományos megmozdulásokra ritkábban került sor, alábbhagyott a tagság aktivitása és csökkent a létszáma (elsősorban a rendvédelmi vezetők morzsolódtak le).

A szakosztály vezetését két évig megbízott elnökként dr. Nagy Sándor, majd Kopasz Árpád látta el. 1997 végén egészségi okok miatt dr. Opál Sándor is kénytelen volt lemondani az MHTT vezetésében viselt elnökhelyettesi tisztségről, ami azzal járt, hogy a szakosztály (a belügy) átmenetileg megfelelő képviselő nélkül maradt a Társaság elnökségében. Mindezek mellett megszűnt a belügyminisztérium és a rendvédelmi szervek erkölcsi és anyagi támogatása, az elnökség számára térítésmentesen biztosított helyiség és egyéb szolgáltatás igénybevételi lehetősége, így a kapcsolattartás a tagsággal csak az MHTT-n keresztül volt lehetséges.

A helyzet tarthatatlanságát felismerve, az MHTT 1998. márciusi közgyűlésének határozata alapján a Társaság elnöke kezdeményezte a szakosztály működésének áttekintését, tevékenységének átszervezését, a szervezeti élet újraindítását és új vezetőség megválasztását.

A változások hatására a taglétszám csökkent, a megmaradt 59 tag közül többen is kezdeményezték a szakosztály újjászervezését és a tudományos munka folytatását. Ebben kiemelkedő szerepet vállalt Kopasz Árpád rendőr ezredes (időközben a JNKSZ megyei rendőrfőkapitánnyá nevezték ki), aki személyes és szolgálati kapcsolatait is felhasználva ismét intenzív szervezőmunkába kezdett. A szakosztály helyzetéről tájékoztatást adott az ORFK vezetőinek és tájékoztatta a BM illetékes államtitkárárt is, majd elvi egyetértésükkel és támogatási ígéretükkel vállalta a szakosztály újjászervezését. Az MHTT elnökségének segítségével, a megmaradt tagság mozgósításával a Szolnokon megtartott újabb nagyszabású tudományos rendezvénnel új erőt öntött a már-már kihunyó belügyi tudományos életbe.

Ilyen előzmények után az MHTT elnöke 1999. február 11-ére összehívta a szakosztály értekezletét, hogy döntsön a tagság a szakosztályi munka megszüntetéséről vagy újjászervezéséről. Az ülés résztvevői egyöntetűen a szakosztály újjászervezése mellett foglaltak állást és megválasztották az új vezetőséget.

A szakosztály gyűlésén elnökké dr. Szabó Gyula rendőr alezredest; elnökségi tagokká: dr. Párdi Mátyást, Lovas Attila hőr. őrnagyot, Horváth Edét (elfoglaltsága miatt hamarosan kivált az elnökségből) és Bartha Vámos Lászlót választották.

Az újjáalakult szakosztály elnöksége tudta, hogy csak nehéz, szívós, az alapkérdésekben egységet teremtő szervezőmunka révén képes a szervezeti életet és a munkát újraindítani, ezért a kezdeti hónapokban szinte minden héten ülésezett. A közgyűlési határozatnak megfelelően – a Társaság elnökének segítségnyújtása mellett – elkészítette a szakosztály éves munkatervét, megvitatta az aktuális tennivalókat.

Ezt követően körvonalazódtak a belügyi tudományos munka kérdései, a kutatás fő irányai és távlatai, intézményrendszere és kutatói köre. A kerekasztal-beszélgetések legfontosabb eredményei abban összegezhetők, hogy megfogalmazódtak egy

hosszú távú stratégia irányvonalai, amelyek lehetővé tették a szakosztály tevékenységének besorolását a Társaság szervezeti keretébe, a belügyi (elsősorban a rendvédelmi) tudományos munka rendszerébe, és így volt mire – a rendvédelmi célkitűzések és feladatok tudományos megalapozására – mozgósítani a tagságot. *Ilyen háttérrel, konkrét célkitűzésekkel kezdhettük meg a 2000 második évtizedébe átívelő éveket.*

Az „újraindulás után” pár évig – 2000 és 2005 között a szakosztály vezetőség kemény munkája révén – mutatkoztak pozitív eredmények. A későbbiekben azonban nem csak a belügyi tudományos tevékenység társadalmi meghatározottsága változott meg, hanem a hadtudomány és a katonai, műszaki tudományok, a multidiszciplinális tudományok és azok szakterületi rendszere is. Azt is figyelembe kellett venni, hogy a rendvédelmi, a rendészeti tudományok irányában csökkent az érdeklődés, növekedett a perifériás szemlélet és gondolkodásmód.

A rendőrség állományából 2002 és 2004 közötti időszakban több százan távoztak, akiknek pótlása igen komoly gonddal járt. Az évtizedek folyamán felhalmozódott szakmai tudás, párosulva a gyakorlattal óriási értéket képviselt, hiányuk pótlását technikai fejlesztéssel nem lehetett kompenzálni.

A szakosztály munkáját változatlanul igen nehéz körülmények között végezte, az átszervezések, a létszámleépítések, gazdasági lehetőségek kereteinek további szűkülése közepette. A gondokat csak fokozta, hogy sem az elnökségnek, sem a szakosztálynak nem volt olyan „törzshelye”, amely biztosította a volna a kiegyensúlyozott munkatervezést, szervezeti életet.

Az előzőekben leírtak ellenére szakosztályunk tagjai mindent megtettek a Társaság tekintélyének növelése érdekében. A rendőrség és más rendvédelmi szervek szakmai imázsának csökkenése miatt szakosztályunk tagjai lakókörnyezetükben és a rendezvényeken, igyekeztek a rendvédelmi szervek munkájával, a lakosság széles réteget és az ifjúságot megismertetni.

Szakosztályunk munkáját igen nehéz körülmények között végezte, mivel tagjaink fontos beosztásokat töltöttek be nem csak a fővárosban, hanem attól távolabb levő szolgálati helyeken, így igen nehéz volt a szakosztály üléseinek megtartása.

Tagtoborzó munkánkban nyitottunk a büntetés-végrehajtási dolgozók, illetve a határőrségtől a rendőrség állományába átvettek felé. Jelentkezők vannak, de többen a szolgálati helyektől távol laknak, így a bejárással nagyon sok időt töltenek el.

A szakosztályunk tagjai a polgári oktatási intézményekben előadások tartásával népszerűsítették a testületek tevékenységét; szolgálati helyükön segítik a tudományos kutatásokat, és a doktoranduszok képzését. Szakosztályunk több tagja a Magyar Hadtudományi Társaság szakértője. Több cikket, tanulmányt írtak, jegyzeteket készítettek, vizsgáztattak a Rendőrtiszti Főiskolán és a ZMNE-n.

Az MTA által szervezett előadásokon az MTA köztestületi tagjaiként szinte állandóan képviseljük szakosztályunkat. Az MTA és a Magyar Történelmi Társaság, valamint a Rendészettudományi Társaság szervezésében is több esetben vettünk részt tudományos rendezvényeken.

Elnökségi- és szakosztály üléseket megtartottuk. Az üléseken elsősorban a szakosztály szervezeti működésének kérdései, a taglétszám növelése és a tagdíjfizetési fegyelem megbeszélése szerepelt első helyen, illetve a különböző rendezvényeken elhangzottak értékelése.

Napjainkban a rendvédelmi szerveknél ismét átszervezések vannak, mivel visszaállították a belügyminisztériumot, így a kormányváltás is újabb bizonytalansági tényezőként jelentkezik. Reméljük, hogy a helyzet konszolidálása után sok éve tartó átszervezések végleges formát nyernek és így megteremtődnek a hatékonyabb munka feltételei.

A változások a belügyi szerveket, így szakosztályunkat is új helyzet elé állították. Ennek csak akkor tud megfelelni, ha képes szakmai alapon a tudományra jellemző előrelátással támogatni a társadalom átalakítását segítő élet- és vagyoni biztonságot.

A jelenlegi állapotokat figyelembe véve szakosztályunk fenn maradása és működő képességének megőrzése az elsődleges cél. A remélt változások elindíthatják egy felfelé ívelő pályán. Bízunk a tagtoborzás eredményeiben és a többéves tagsággal rendelkezők elkötelezettségében, akik e válságos időszakban átsegítik a szakosztályt a történelmi rubiconon.

*Dr. Szabó Gyula rendőr ezredes,
szakosztályelnök*

Biztonságpolitikai Szakosztály

A jelenleg működő Biztonságpolitikai Szakosztály a Magyar Hadtudományi Társaság – az 1990. november 18-ai megalakulása után – az elsőként létrejött két szakosztály az 1991 elején megalakult a Biztonságpolitikai Szakosztály és a Társadalomtudományi és Biztonságpolitikai Szakosztály jogutódja. A két szakosztály tevékenysége között témákban bizonyos átfedések voltak, de gyakorlatilag 1994-ig külön – külön működtek.

A Biztonságpolitikai Szakosztály célja és feladata:

- a hadtudománnyal, a biztonság, a biztonságpolitika átfogó értelmezésével összefüggő társadalmi-politikai kérdések elméleti vizsgálata;
- a hazai és a nemzetközi kutatások eredményeinek értelmezése, adaptálása;
- a nemzetközi tudományos közéletbe való bekapcsolódás, szakmai tanácskozásokon, tudományos elméleti konferenciákon való részvétel, azok hazai szervezésének segítése;
- együttműködés a biztonságpolitika kérdéseivel foglalkozó más szervezetekkel, a tudományos műhelyekkel illetve az MHTT más szakosztályaival;
- hozzájárulás a társadalomtudományok és a hadtudomány szerves fejlődéséhez, társadalmi és tudományos presztízsének növeléséhez.

A Társadalomtudományi és Biztonságpolitikai Szakosztály cél- és feladatként a következőket fogalmazta meg:

- alakítson ki a szakosztály interdiszciplináris jellegéből fakadó célszerű munkaformákat;
- vállaljon aktív részt a Társaság tevékenységi rendjének kialakításában;
- teremtsen meg a működéshez szükséges szervezeti-technikai és személyi feltételeket.

Szervezeti kérdések

A Biztonságpolitikai Szakosztály tevékenységét 1994-ig háromfős vezetőség irányította, melynek elnöke: dr. Kőszegvári Tibor, titkára dr. Fülöp Imre volt.

A Társadalomtudományi és Biztonságpolitikai Szakosztály első elnöke: dr. Vámosi Zoltán, első titkára: Váradai Géza volt. 1992-ben a lemondott titkár helyett Csery Péter kapott bizalmat. 1993-tól az alábbi vezetőség irányította a szakosztály tevékenységét: elnök: dr. Vámosi Zoltán, elnökhelyettes: dr. Hajma Lajos, titkár: Csery Péter.

A Biztonságpolitikai Szakosztály és a Társadalomtudományi és Biztonságpolitikai Szakosztály 1994 januárjában megtartott közös szakosztály fórumán a tagok döntése alapján a két szakosztály Társadalomtudományi és Biztonságpolitikai Szakosztály néven egyesült. A szakosztály keretében eleinte két szekció működött: *a társadalomtudományi*, mely a biztonság legtágabb értelmezésével és társadalomtudományi megközelítésével foglalkozott, és *a biztonságpolitikai*, amely a biztonság katonai aspektusait kutatta. Az új vezetőség tagjai az alábbiak voltak: elnök: dr. Vámosi Zoltán, elnökhelyettesek: dr. Hajma Lajos, dr. Hegedűs Róbert és dr. Mórocz Lajos, titkár: dr. Csery Péter.

A szakosztály 1995 decemberétől: Biztonságpolitikai Szakosztály névvel működött. 1998-ban dr. Mórocz Lajos, 1999-ben dr. Vámosi Zoltán kiváltak a vezetőségből. 2000 februárjában a szakosztály új vezetőséget választott, elnök: dr. Hajma Lajos, elnökhelyettesek: dr. Csery Péter és dr. Matus János, titkár: Buknicz Ferenc. 2004-ben a szakosztály új elnöksége: elnök: dr. Csery Péter, titkár: dr. Buknicz Ferenc, tagok: dr. Hajma Lajos és Matus János. 2007-ben a szakosztály új elnöksége: elnök: dr. Csery Péter, titkár: dr. Buknicz Ferenc (2006-ban lemondott), tagok: Czene Gréta, dr. Hajma Lajos. 2007. május: a szakosztály új elnöksége: elnök: dr. Csery Péter, tagok: Czene Gréta, dr. Hajma Lajos, dr. Héjja István. 2008. dr. Csery Péter elnök, dr. Németh József titkár, tagok: Czene Gréta, dr. Hajma Lajos, dr. Héjja István. 2010. január 28-án elnök: Czene Gréta, titkár: dr. Németh József, tag: dr. Héjja István.

A szakosztály létszáma az alábbiak szerint alakult:

- Biztonságpolitikai Szakosztály: 48 fő (1991), 46 fő (1992), 48 fő (1993).
- Társadalomtudományi és Biztonságpolitikai Szakosztály: 18 fő (1991), 37 fő (1992), 37 fő (1993), 88 fő (1994).
- Biztonságpolitikai Szakosztály: 87 fő (1995), 51 fő (1996), 52 fő (1997), 47 fő (1998), 46 fő (1999), 46 fő (2000), 58 fő (2001), 59 fő (2002), 62 fő (2003), 62 fő (2004), 65 fő (2005), 68 fő (2006), 71 fő (2007).
- Kiss Károly Hadtudományi és Biztonságpolitikai Szakosztály: 83 fő (2007), 50 fő (2008), 53 fő (2009).
- Biztonságpolitikai Szakosztály (2010. január 29. óta): 53 fő (2010).

A szakosztály főbb rendezvényei

A szakosztály az elmúlt időszakban 118 rendezvényt tartott, melyen átlagosan a szakosztálytól 15–30 fő vett részt.

Az MHTT küldöttgyűlésének javasolt témák illetve megtartott rendezvények:

- A katonai erő újszerű alkalmazása a 21. század elején (2005. november 3.)

- A hazai katonai felsőoktatás helyzete, perspektívái és a tisztképzés sajátosságai (2007. október 10.)

A szakosztály négy központi konferencia témát javasolt az MHTT küldöttgyűlésének, amelyből kettő megvalósult. („A missziók helye, szerepe a hadsereg életében, további feladatok” témát, valamint „Az elmúlt 15 év tapasztalatai a hadseregben” témákat a küldöttgyűlés nem fogadta el).

A szakosztály fontosabb rendezvényei – az előd szervezeti egységeket is figyelembe véve – az alábbiak voltak:

- Biztonsági garanciák kitől, kivel szemben – (1991. november 10. Előadó: Banai Károly KÜM).
- A biztonságpolitika tartalma és összetevői – (1992. február 19. vitafórum. Levezető: dr. Mórocz Lajos).
- Az MK katonai védelmének rendszere és létrehozásának aktuális problémái – (1992. szeptember 30. A vitafórum levezetője: Reményi Gyula).
- A honvédelmi alapelvek és a Honvédelmi Törvény megvalósulásának helyzete – (1993. december 14. Előadó: Baraczk Róbertné BM).
- A többrendeltetésű haderő perspektívái – (1994. április 26. Gyuricza Béla).
- Az SFOR Boszniában – (1999. április 29. dr. Padányi József).
- A szakosztály a TIT HABE-vel, 1999. október 28-án közösen tartott ülést, amelyen meghívott előadó Simicskó István országgyűlési képviselő, a Fidesz frakcióvezető-helyettese, az Országgyűlés Honvédelmi Bizottságának (OHB) alelnöke, a szakosztály tagja volt, aki az OHB tevékenységéről tartott előadást.
- Kirándulás Komáromba, a Monostori-erődbe – (2000. október 10).
- Az USA nemzetbiztonsági stratégiája – (2000. május 11. Előadó: dr. Matus János).
- Kirándulás a Keceli Haditechnikai Parkba – (2001. október).
- Látogatás a Hadtörténeti Intézet és Múzeumba, a „Korona és koszorú”, valamint a román katonai kiállítás megtekintése – (2003. november 12).
- Irak közelképekben – (2004. november 18. dr. Hautzinger Gyula).
- Afganisztán egy hallgató szemével – (2004. december 15. Csorba Kata).
- A NATO új hadműveleti rendszere – (2005. február 24. Szarka Csaba HM HVK J-3).
- Tájékoztató az új Honvédelmi törvényről – (2005. március 31. Előadó: dr. Kassai László. Levezető: dr. Csery Péter).
- Kína napjainkban egy attasé szemével – (2005. december 13. dr. Rácz Lajos).
- Az angolszász vezetési modell, terv vagy valóság – (2007. február 22. dr. Szenes Zoltán).
- Magyar katonai logisztika a Magyar Honvédség átalakulása tükrében – (2007. május 10. Előadó: Hazuga Károly. Levezető: dr. Szenes Zoltán, több szakosztállyal együtt).
- Beszélgetés a honvédség belső kommunikációjáról – (2007. május 31. Előadó: Sajner Gyula HM HVK és Kovács Attila HM).
- A délszláv válság, különös tekintettel Koszovóra – (2007. november 29. Előadó: Őszi István nagykövet).
- Oroszország Putyin után – (2008. január 31. dr. Tömösváry Zsigmond).

- Törökország egy katonai attasé szemével – (2008. március 20. dr. Fenyves Péter).
- Paradigmaváltás a hírszerzésben – (2008. május 29. Tóth András).
- Oroszország geopolitikája a kezdettől napjainkig – (2008. szeptember 25. Czene Gréta).
- EBESZ megfigyelő voltam Dél-Oszétiában – (2008. október 22. Kóvári László).
- Amerikai elnökválasztásról – (2008. november dr. Matus János).
- Az Amerikai Egyesült Államok Hírszerző közösségének (NIC) értékelése a világpolitikai kihívásokról, irányvonalairól 2025-ig – (2009. január 22. dr. Kiss-Benedek József).
- A magyar nemzetbiztonsági szolgálatokról – (2009. február 26. Várhalmi Miklós).
- Demokrácia Törökországban – (2009. április 30. Tófalvy Fruzsina).
- Oroszországi Föderáció Fegyveres Erői reformjának elgondolása, az új nemzeti biztonsági stratégia értelmében – (2009. május 28. dr. Deák János).
- Kína a fejlődés tükrében – (2009. szeptember 24. dr. Szenes Zoltán)
- A tömegpusztító fegyverek nemzetközi ellenőrzésének tapasztalatai – (2009. október 29. dr. Meglécz Miklós) (együttműködve a Vegyivédelmi és Környezetbiztonsági Szakosztállyal).
- Elemzés a rendőrséggel a nemzetbiztonsági szolgálatoknál – (2009. november 26. Keceli Tamás).
- A múlt év végén, 2009. november 26-án a Kiss Károly Hadtudományi Klub közelgő fennállásának 25. évfordulóját megünnepeelve – a 2009. évi tudomány napi rendezvényhez kapcsolódóan – a szakosztály a régi emléktáblát helyezte el a ZMNE Egyetemi Központi Könyvtár bejárati falánál. Az ünnepségen dr. Csery Péter, a szakosztály elnöke méltatta Kiss Károly tevékenységét, majd koszorút helyeztek el az MHTT, a Szakkollégium és az Egyetemi Központi Könyvtár képviselői. Ezután a Kiss Károly Hadtudományi Klub tevékenységét idézte fel egy régebbi elnök, dr. Berek Lajos, majd emléklapok átadására került sor.
- A török külpolitika hangsúlyeltolódása (2010. február 25. Kicsi Valéria)
- Az EBESZ katonai-politikai dimenziója Korfu és Athén után (2010. március 25. Szatmári László)

Az elmúlt évek során végzett kiemelkedő munkájuk elismeréseként a szakosztály tagjai közül az alábbiak részesültek elismerésben:

Dr. Buknicz Ferenc (Társasági oklevél 2006); dr. Bognár Károly (Tanárky Sándor-díj 1997); dr. Csabai Károly (Tanárky Sándor-díj 2004); dr. Csery Péter (Száz Endre által tervezett váza 2001, Társasági oklevél 2006); dr. Hajma Lajos, (Száz Endre által tervezett váza 2001, Tanárky Sándor-díj 2000, Életmű-díj 2007); dr. Héjja István (Tanárky Sándor-díj 2000); dr. Hautzinger Gyula (Társasági oklevél 2006); dr. Kovács Jenő (Tanárky Sándor-díj 1995); dr. Móricz Lajos (Tanárky Sándor-díj 1997, Életmű-díj); dr. Mórocz Lajos (Száz Endre által tervezett váza 2001); dr. Nagy László (Tanárky Sándor-díj 2003); dr. Németh József (Korponay-díj 2007); dr. Pataky Iván (Tanárky Sándor-díj 1994); dr. Piriti Sándor (Tanárky Sándor-díj 1995, Életmű-díj 2009); dr. Szenes Zoltán (Tanárky Sándor-díj 2006).

A szakosztály kiemelkedő publikációs tevékenységet folytató tagjai: Dr. Buknicz Ferenc, dr. Bognár Károly, Czene Gréta, dr. Csabai György, dr. Csabai Károly, dr. Csery

Péter, dr. Hajma Lajos, dr. Héjja István, dr. Hautzinger Gyula, dr. Kassai László, dr. Kovács Jenő, dr. Kőszegvári Tibor, dr. Matus János, dr. Mezey Gyula, dr. Móricz Lajos, dr. Mórocz Lajos, dr. Nagy László, dr. Pataky Iván dr. Pirityi Sándor, dr. Remek Éva, Reményi Gyula, dr. Szabó A. Ferenc, dr. Szenes Zoltán, dr. Vámosi Zoltán, Varga Mihály.

Az évek során az MHTT vezető szerveiben tevékenykedő szakosztály tagjaink: Dr. Buknicz Ferenc (Etikai Bizottság tag 2001–2003), dr. Csery Péter (Elnökségi tag 2004–2010, Felügyelő Bizottság tag 2010), dr. Hajma Lajos (Felügyelő Bizottság tag 1991–1994, elnökhelyettes 1994–1999, Elnökségi tag 1999–2004), dr. Héjja István (Felügyelő Bizottság tag 1991–1995, Felügyelő Bizottság elnök 1995–1998, 2005–2010 Etikai Bizottság elnök 2002–2005, -elnökhelyettes 1998–2002), dr. Kőszegvári Tibor (Elnökségi tag 1991–1994), dr. Móricz Lajos (elnök 1990–1995, tiszteletbeli elnökségi tag 1996–, örökös tag), dr. Nagy László (elnökhelyettes 1993–1998, alelnök 1998–2001, elnök 2004–), dr. Pataky Iván (elnökségi tag 1991–1995), dr. Pirityi Sándor (Etikai Bizottság tag 1995–2001), dr. Vámosi Zoltán (Elnökségi tag 1991–1999)

A jövő feladatai

A Kiss Károly Hadtudományi és Biztonságpolitikai Szakosztály 2009. november 26-án – együttműködve a Nemzetbiztonsági Szakosztállyal és a Szakkollégiummal a tevékenységét új alapokra helyezte. Ünnepléses keretek között az MHTT, a ZMNE Egyetemi Központi Könyvtár és a Szakkollégium együttműködési megállapodást kötött, melynek lényege, hogy a 25 éves Kiss Károly Hadtudományi Klubot a két szakosztály és a szakkollégium az elkövetkezendő években egy-egy éves elnökség mellett, minden év januárban kidolgozott éves tervben rögzítetteknek megfelelően koordinálja a klub tevékenységét, melynek otthont ad a ZMNE Egyetemi Központi Könyvtár, a Tudós Kávézóban. Ennek megfelelően februártól májusig havonta 1 alkalommal, ill. szeptembertől decemberig havonta 1 alkalommal, a hónap utolsó csütörtökén fél négytől saját rendezésben nyilvános rendezvényt tartanak. A megállapodást kötött felek közül az éves elnökséget betöltő 3, a másik kettő pedig 2-2 rendezvényért felelős. Ez az együttműködés hosszú távon biztosítja az együttműködő szakosztályok és a Szakkollégium folyamatos tevékenységét a tagok és a máshonnan érkezők érdekében.

A Biztonságpolitikai Szakosztály éves tervének megfelelően – együttműködve a Nemzetbiztonsági Szakosztállyal és a Szakkollégiummal – szervezi és rendezi a programjait. A programban szereplő első két rendezvény: A török külpolitika hangsúlyeltolódása; 2010. február 25-én Az EBESZ katonai-politikai dimenziója Korfu és Athén után; 2010. március 25-én tartott két előadás Kicsi Valéria és Szatmári László szervezésében végrehajtásra került.

Feladatként jelölte meg az új vezetőség továbbá, hogy a tagság létszámát stabilizálja ill. fiatal aktív tagok bevonásával még hatékonyabbá teszi a szakosztály tevékenységét. A lehetőség függvényében mielőbb létre kell hozni a szakosztály Internetes honlapját, hiszen a 21. században mind a fiatalabbaknak, mind az idősebbeknek az ilyen jellegű információk megszerzése és továbbítása elengedhetetlen.

*Dr. Csery-Szücs Péter nyá. alezredes,
a szakosztály volt elnöke*

Civil-katonai Kapcsolatok Szakosztály

Az igény a szakosztály létrehozására 2007. őszén fogalmazódott meg az MH Civil-katonai Együttműködési és Lélektani Műveleti Központ (MH CKELMK) és a ZMNE néhány tagja részéről, melynek következtében 22 fő 2007. december 10-én megalakították a Magyar Hadtudományi Társaság „Civil-katonai kapcsolatok” szakosztályt. A szakosztály elnevezése ugyan nem fedi le az általa művelt tudományterületek teljes egészét, de az egyszerűség kedvéért választottuk a rövidebb nevet.

A szakosztály célja: a CIMIC és a PSYOPS szakterület megismertetése, bevezetése, helyének kialakítása és megerősítése a hadtudomány rendszerében. A szakterületek tudományos szinten való művelése lehetőségének megteremtése, a gyakorlati tapasztalatok levonása, a szakterületek fejlődésének biztosítása, a tudományos publikálási lehetőségek szélesítése. A biztonság egyéb dimenzióinak aktoraival a kapcsolatok felvétele, fenntartása, hogy a komplex gondolkodás képességének kialakítása által az erőfeszítések hatékonyságát növelni lehessen. Az érdeklődő közönség számára a szakterületek megismerésének lehetővé tétele.

Célunk továbbá a szakosztály tagjainak és a tudományterületek művelői rendszeres találkozásának biztosítása, a szakmai tapasztalatok megosztása, tudományos munkák készítése, illetve az elméleti ismeretek gyakorlatba való átültetése lehetőségeinek vizsgálata. Lehetőség szerint szakmai konferenciák szervezése, más kapcsolódó, kapcsolható szakterületekkel, illetve más nemzetek hasonló szakterületeken tevékenykedő szervezeteivel a kapcsolatok felvétele, ápolása.

A szakosztály neve: Civil-katonai Kapcsolatok Szakosztály.

A szakosztály bővített neve: Civil-katonai együttműködési (CIMIC) és Lélektani Műveleti (PSYOPS) szakosztály.

A szakosztály rövidített neve: CIMIC szakosztály

A szakosztály vezetése 4 fős elnökségből áll:

elnök: Dr. Boldizsár Gábor ezredes
tagok: Dr. Kovács Csaba alezredes
Kolossa Sándor nyá. alezredes
titkár: Hetzmann Diána főhadnagy

A szakosztály programja szerint, együttműködve a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemmel, a HM és az MH szervekkel, az MH CKELMK-val és a civil (külföldi) szervezetekkel, eddig három – egy angol, kettő magyar nyelvű – *nagyobb méretű konferencia megtartására került sor a szakterületet érintő alábbi kiemelt témákból:*

- *„A civil-katonai együttműködés és a lélektani műveletek tapasztalatai és jövője a Magyar Honvédségben.* („The experiences and future of the civil-military cooperation and the psychological operations in the Hungarian Defence Forces”) című konferencia megtartására 2007. december 10–11-én került sor a ZMNE Dísztermében és az MH CKELMK-ban (Zách u. 4.). A konferencián, amelyen részt vett 68 fő, elhangzott 21 előadás és 10 hozzászólás.
- *„A civil-katonai együttműködés és a lélektani műveletek missziós tapasztalatait”* feldolgozó gyakorlatias jellegű konferenciára 2009. szeptember 18–20-án a csopaki csapatpihenőben került sor. A rendezvényen részt vett 48 fő, elhangzott 14 előadás és 8 hozzászólás.

- A szakosztály ez év májusában, 2010. május 13-án rendezte meg a harmadik nagyobb méretű konferenciáját a Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológiai Intézetében. A rendezvény témája volt: „Az alkalmazott antropológia szerepe a XXI. század katonai műveleteiben”. A téma újszerű kérdéseinek a megbeszélésen részt vett 122 fő, elhangzott 8 előadás és 11 hozzászólás.

A civil-katonai együttműködés a (CIMIC) és a lélektani műveletek (PSYOPS) elvi-elméleti kérdéseit és a műveletek tapasztalatait feldolgozó, fenti konferenciák teljes anyagai megjelentek a katonai szakirodalomban és az Interneten.

A szakosztály támogatja és segíti a ZMNE-n folyó hallgatói tudományos diákköri kutatómunkát, konferenciáikon rendszeresen részt veszünk, ezen kívül szakmai segítséget nyújt a ZMNE-en vagy más egyetemeken a doktori képzésben résztvevő hallgatók számára. A szakosztály tagjai rendszeresen előadásokat tartanak a ZMNE katonai vezetői, biztonság- és védelempolitikai, védelmi igazgatási képzési szakjain, együttműködési szerződés alapján a Pécsi Egyetemen, illetve hasonló tevékenységet tervezünk a Miskolci Egyetemen is. Rendszeresen részt veszünk néhány fővel a ZMNE KLHTK záró-gyakorlatán.

A szakosztály szakmai felügyeletével az MH CKELMK szakmai kutatóhelyet biztosít évente a ZMNE CIMIC, PSYOPS, kultúr-antropológia iránt érdeklődő 15-15 hallgatója számára.

*Kolossa Sándor nyá. alezredes,
a szakosztály mb. elnöke*

Csata- és Hadszintérkutató Szakosztály

2001. június 25-én a Honvéd Kulturális Egyesület és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtörténelem Tanszékének közös szervezésében került megrendezésre az egyetem hadtörténelem tantermében „Csaták néma tanúi” címmel a csata- és hadszintérkutatók első konferenciája.

Veress D. Csaba hadtörténész megnyitó szavai után az alábbi előadások következtek: Lénárt Sándor őrgy. a mezőkeresztesi csata egykori színhelyén folytatott terepbejárásairól; dr. Szabó József János alez. a Keleti-Kárpátokban az Árpád-vonal maradványainak kutatásáról; Hangodi László a Balaton-felvidék II. világháborús repülőgéproncsairól; Nemes Zsolt fhdgy. az 1. Honvéd Aknakutató és Tűzszerész Zászlóalj tevékenységéről; Négyesi Lajos őrgy. a csatatérkutatásról; dr. Winkler Gusztáv Mosonmagyaróvár erődítéseiéről; dr. Kováts László Dezső pedig Kováts Mihály ezredesről beszélt.

A rendezvény elsődleges célja annak demonstrálása volt, hogy a hadtörténelmi terepkutatások során tudományos eredmények születnek és ezek szervesen illeszkednek az ilyen jellegű nemzetközi kutatások sorába. A helyszín kiválasztása, azt jelképezte, hogy a csata- és hadszintérkutatókat a hadtudomány bázisán, a hadtörténelem keretébe szeretnénk beilleszteni, mint önálló kutatási területet. A rendezvény védnöke dr. Holló József vezérőrnagy a Honvédelmi Minisztérium főcsoportfőnöke volt, aki a Magyar Dolomit Baráti Kör tagjaként rendszeres résztvevője az első világháborús harctereken folytatott feltárásoknak. Az, hogy a levezető elnöki feladatra Veress

D. Csabát kértük fel, addigi tevékenységének elismerését jelezte. Gyakorlatias kutatói szemlélete, melyben komoly szerepet kap a terepbejárás és a helyszíni adatgyűjtés, komoly motivációs erőt jelentett a fiatalabb kutatói nemzedék számára.

A konferenciát követő beszélgetés során a továbblépés lehetőségét kerestük. Winkler Gusztáv vetette föl, hogy a térinformatikai szakmérnök hallgatók őszi terepgyakorlatát összekapcsolhatnánk egy hadtörténeti objektum kutatásával. Hosszas egyeztetés és szervező munka után 2001 októberében egy második világháborús szovjet védőállást kutattunk át. Ez elsősorban a kutatásmódszertan szempontjából volt tanulságos. A három napos munka során a térinformatikai szakmérnök hallgatók pontos felmérési rajzot készítettek az állásról, átkutattunk egy 100x50 méteres területet és az előkerülő leletek helyét pontosan rögzítettük, majd kutatóárrakkal vizsgáltuk az állás néhány szakaszát.

Az elvégzett feladat megmutatta, hogy csak a jól előkészített, alapos munka hoz tudományos eredményeket. Ehhez azonban meg kellett teremteni a kutatás szervezeti kereteit. *2002. február 28-án előzetes egyeztetések után megalakítottuk a Magyar Hadtudományi Társaság Csata- és Hadszínintézkutató Szakosztályát.* Az elnöki tisztségre dr. Holló József vezérőrnagyot, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatóját, alelnöknek dr. Winkler Gusztávot a BME adjunktusát, titkárnak dr. Négyesi Lajos őrnagyot választotta a tagság.

A szakosztály tevékenységét a tudományos útkeresés jellemezte. Az átlagosan havonta megtartott szakosztályüléseken módszertani, szervezeti és elméleti kérdések kerültek megvitatásra, míg a terepkutatások során igyekeztünk tapasztalatokat szerezni és megismerni a különböző korok összecsapás helyszíneinek sajátosságait, majd kidolgozni a hatékony kutatási módszereket.

A Komárom közelében fekvő ácsi erdőben az 1849-es, a Salgótarján melletti Karancs tetőn az 1919-es, a Pilis és a Vértes lövészárkaiban a második világháború harcainak nyomait kerestük.

Az első világháborús helyszínek közül az olasz frontot jelöltük meg célpontként, hiszen sokunknak harcolt itt rokona. A kutatási helyszín kiválasztásánál sokat segített Lugosy József ezredes a Hadtörténeti Múzeum igazgatója, aki azt javasolta, hogy a Kobaridi Múzeummal vegyük fel a kapcsolatot, akik hosszú idő óta folytatnak kutatásokat a környéken. A múzeum munkatársai – Jozse Serbec és Zeljko Cimpric – azt ajánlották, hogy a Mrzli Vrh hegyet célozzuk meg, ahol magyar katonák harcoltak. Amikor Hangodi Lászlóval megmásztuk a Mrzli-t, be kellett látnunk, hogy ez a „kis” hegy több évre való kutatómunkát tartogat számunkra.

A nyárra tervezett expedíciónk előkészítése során átnéztük a rendelkezésünkre álló könyvészeti és levéltári anyagot. Kiderült, hogy az Isonzó front felső szakaszán a Mrzli volt az egyik legfontosabb pont. Az itt harcoló zászlóaljok közül a szegedi 46/III-as került a figyelmünk középpontjába, mivel egy 1915-ben és egy 1916-ban vívott összecsapásukról viszonylag részletes leírást találtunk. A nyári kutatótáborunk során ennek a két helyszínnek a beazonosítását tűztük ki célul. Az előkészítés során a Kobaridi Múzeum munkatársainak segítségével felvettük a kapcsolatot a területen kutatásokat folytató tolimini „Peski 1916” hagyományőrző csoporttal. Abban állapodtunk meg, hogy az egy hetes kinttartózkodásunk alatt a kaverna-kápolna körüli munkákba kapcsolódunk be. Mivel az általunk kutatni kívánt helyszí-

nek ettől távolabb helyezkedtek el, úgy terveztem, hogy a délelőtti munkavégzés után keressük fel az említett helyeket. Meglepetésként ért, amikor megláttam, hogy a szállásunk a Sleme tanyán van, ahol az 1915-os harcok zajlottak. Később Pörge József fedezte fel a tanya fölött magasodó sziklafalban Rizetti alezredes emléktábláját. A meglepetések sora azonban még nem ért véget, hiszen a kaverna kápolnáról is kiderült, hogy a 46/III. zászlóalj katonái építették. Amikor a következő évi kutatások előkészítése során a bécsi Hadilevéltárban átnéztük a 3. hegyidandár anyagát, kiderült, hogy szinte az egész Mrzli vrh-en megtalálhatók a 46-osok nyomai.

2003 júliusában két napos terepbejárást szerveztünk, egyrészt az augusztusi kutatótábor előkészítésére, másrészt a levéltári anyagban megtalált korabeli vázlatokon jelölt állások és kavernák lokalizálására. Elvégeztük a későbbi GPS mérésekhez szükséges alappontok felvételét és sikerült megtalálni az 1916 márciusi vállalkozás helyét is. A Mrzli keleti oldalán, a csúcs alatt felfedeztünk egy hasadékot, ahonnan hideg levegő áramlott ki. Feltételeztük, hogy nagyobb üreg lehet mögötte, ezért elhatároztuk, hogy az augusztusi kutatótábor során alaposabban megvizsgáljuk a helyet.

2003 augusztusában ismét a Peski csoport vendégeiként folytattunk kutatásokat. Három feladatot tűztünk magunk elé. Először tovább folytattuk a kaverna-kápolna második kijáratának előző évben megkezdett kutatását, másodsorban a júliusban felfedezett hasadékot bontottuk ki és ezzel párhuzamosan GPS mérésekkel próbáltuk azonosítani a levéltári vázlatokon található védelmi létesítményeket. A hasadék dolgában beigazolódottak a sejtéseink, mivel mögötte egy méretes kaverna rejtőzött.

A kaverna kápolna második kijáratát már sokkal nehezebb feladatnak bizonyult. Azt, hogy létezik a kijárat, a nagyterem végén lévő oldalvágatban lévő omlás bizonyította. Belülről nem lehet megbontani, mivel nem tudhattuk mekkora törmelék-réteg van fölöttünk, a hegyoldalban pedig semmi nem utalt arra, hogy hol lehet a kijárat. Négy nap ásás után találtuk meg a bejárat egyik sarkát a törmelék-réteg alatt.

A két kutatótábor tapasztalatai azt mutatták, hogy nem érdemes a Mrzli-re ásatást tervezni. 2005-től GPS mérésekkel azonosítottuk a levéltári anyagban fennmaradt vázlatokon ábrázolt védelmi létesítményeket. 2007-ben megjelent a „Csatatér Útikönyvek” sorozat első kötete, mely a 46/3 szegedi zászlóalj harcait mutatja be a Mrzli Vrh-en.

Szeged város önkormányzata anyagilag támogatta a 2002–2003-as kutató táborokat. 2003-tól dr. Horváth Ferenc állandó szegedi résztvevője volt a kutatásoknak.

2007-ben Szanka Józseffel jártuk be a 46-os emlékhelyeket. Ettől az évtől kezdődően a Csongrád megyei Önkormányzat rendszeresen képviseltette magát a Mrzli Vrh-en a 46-osok kaverna kápolnájánál rendezett augusztusi megemlékezéseken.

A szakosztály másik kutatási iránya a Doberdó, ahol Rózsafi János, Stencinger Norbert a szeékesfehérvári 17-es honvédek, Pintér Tamás pedig a szegedi 46-os ezred harcainak helyszíneit azonosította. 2007-ben a 17-esek kapcsán szoros együttműködésünk alakult ki a Honvédség és Társadalom Baráti Kör szeékesfehérvári szervezetével. Az év nyarán a szeékesfehérvári önkormányzat küldöttségét kalauzoltuk el az ezred harcainak helyszíneire. 2008-ban a Pákozdi Katonai Emlékhelyen egy első világháborús kiállítóhely került kialakításra a 17-eseknek ajánlva Szanka József közreműködésével. 2008 októberében a szakosztály kutatóinak vezetésével csongrád megyei történelemtanárok csoportja járta végig a 46-osok harctereit.

A szakosztály kutatásokat folytat a keleti hadszíntéren is. 2005-ben az Úzvölgy környéki 1916-os harcok nyomait kutatva megtaláltuk egy összecsapás helyszínét, valamint egy 1917-es hegyi ágyús üteg állását azonosítottuk. 2008-ban a szegedi Meritum Egyesület szervezésében a 10. miskolci honvéd gyalogezred 1917-es támadásához kapcsolódó helyszíneket jártuk be Csíkszögödön valamint a Magyaros hegy területén. Ehhez kapcsolódva, Csíkszeredán és Csíkszentmártonban előadást tartottunk az eseményekről.

2005 nyarán a Kisbajom közelében fekvő Móric erdőben bolgár hadtörténészekkel közösen vizsgáltuk a 44/III. bolgár zászlóalj 1945. márciusi harcainak helyszínét.

2006 nyarán az 1664-ben lerombolt Zrínyi-Újvár területén folyó régészeti kutatások során alkalmaztuk a harctérkutatás módszereit, melynek eredményeként sikerült feltárni az ostrom nyomait, ami fontos információkat jelentett a vár korábban vitatott lokalizációjának kérdéséhez.

A szakosztály életéről és kutatások eredményeiről a Magyar Hadtudományi Társaság honlapján és több folyóiratcikkben számoltunk be. 2003-ban a Hadtörténelmi Közlemények, „Csata- és hadszíntérkutatás”³ rovatával bővült. 2007-ben a Mrzli Vrh-en folyó kutatásokról,⁴ 2008-ban pedig a 17-es székesfehérvári honvédek doberdói harcainak helyszínén folytatott terepbejárások eredményeiről⁵ jelent meg egy-egy kötet a „Csatátér Útikönyvek” sorozatban. 2009-ben a visintini magyar kápolna felszentelésének alkalmából a szakosztály három kutatója – Pintér Tamás, Rózsafi János és Stencinger Norbert – megírta a „Magyar ezredek a Doberdó védelmében”⁶ című könyvet. Azóta számos könyvbemutatót vettek részt Magyarországon és külföldön.

2002-től a csata- és hadszíntérkutató konferenciák helyszíne a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum lett, ahol a módszertani és harctérkutató előadások mellett a roncskutatók is számot adtak eredményeikről.

2008 őszén a belgiumi Ghent-ben került sor a magyar hadirégészet bemutatkozására a „Fields of Conflict” konferencián, a terület nemzetközileg elismert szaktekinintélyei előtt. Stencinger Norbert az 1849-es ácsi csaták, Négyesi Lajos az úzvölgyi első világháborús harcok, Dávid Ferenc pedig az 1956-os felkelők mecseki összecsapásának helyszínén folytatott kutatásairól számolt be.

A szakosztály működése során elért tudományos eredmények bizonyították, hogy a terepkutatások során feltárt információk fontos szerepet játszanak a hadtörténelmi kutatómunkában. Ennek hatására, 2006-ban dr.Holló József altábornagy, a HM HIM főigazgatójaként jelentős lépést tett a magyar hadirégészet fejlesztése érdekében, amikor a múzeum szervezetében megalakította a Hadirégész, Hadszíntérkutató és Hagyományőrző osztályt. A „hivatalos kutatások” elindulásával a rendszeres

3 Holló József Ferenc: Rendhagyó beköszöntő.; Négyesi Lajos: Csata- és hadszíntérkutatás – hadtörténelmi régészet. Hadtörténelmi Közlemények 2003. 1.szám, 196–205.

4 Négyesi Lajos: 46-os szegedi bakák a tolmeini hídfőben. Hadimúzeum Alapítvány 2007.

5 Rózsafi János, Stencinger Norbert: 17-es székesfehérvári honvédek a Doberdón. HTBK Székesfehérvár 2008.

6 Pintér Tamás, Rózsafi János és Stencinger Norbert: Magyar ezredek a Doberdó védelmében. Zrínyi Kiadó, Budapest 2009.

szakosztály élet háttérbe szorult, azonban tagság önálló kutatási témán dolgozó tagjai továbbra is kapcsolatban maradtak és együttműködtek a terepmunkák során.

2010 tavaszán a szakosztály megújítását határoztuk el. Pintér Tamás személyében új titkárt választottunk és a Honvéd Kulturális Egyesülettel való együttműködésről határoztunk. Ennek célja, hogy a MHTT keretén belül folytatott tudományos munka eredményeit az egyesület segítségével ismertessük meg az érdeklődőkkel. Terveink szerint a Stefánia Kulturális Központban tartott nyitott szakosztály ülésen rendszeresen beszámolnánk a kutatásainkról.

*Dr. Négyesi Lajos alezredes,
szakosztálytitkár*

Elektronikai-Informatikai és Robotikai Szakosztály

A szakosztály 1990. december 13-án Elektronikai-Informatikai Szakosztály néven alakult meg. Az alakuló ülésen dr. Várhegyi István elnökölt. A szakterületi tagozódásnak megfelelően nyolc szakcsoportot alakítottak, majd megválasztották azok vezetőjét és titkárát (zárójelben):

- Távközlési szakcsoport (Pesti István, Soltész József);
- Rádióelektronikai szakcsoport (Csikász István, dr. Bán Miklós);
- Informatikai szakcsoport (dr. Munk Sándor, Szalma László);
- Információgazdálkodási szakcsoport (dr. Széplaki János, Csikós István);
- Rádiótávközlés-kutató szakcsoport (Kevei Gyula, Fenyves Péter);
- Katonai elektronikai kutatás-fejlesztési szakcsoport (Ráth Tamás, Zakor Géza);
- Frekvenciagazdálkodási szakcsoport (Nemes István, Hatternik György);
- Rádióelektronikai infrastruktúra-kutató szakcsoport (dr. Várhegyi István, Koczák Imre).

A szakosztály első elnökének dr. Nagy Pált, titkárának dr. Papp Ivánt választották. A szakosztály azon kutatókat és a katonai elektronika iránt érdeklődő magyar állampolgárokat kívánta összefogni, akik érdeklődtek a katonai elektronika iránt és tenni is kívántak az ország védelme érdekében. Az önkéntes alapon létrejött szerveződés nem a honvédség napi, operatív feladatait akarta megoldani, hanem elméleti kutatások segítségével, alternatívákkal kívánta támogatni a döntéshozókat. Szakosztályunk mindvégig feladatának tekintette, hogy tagságán és szakértőin keresztül a katonai elektronika különböző szakterületeit tudományos alapossággal és hozzáértéssel művelje.

A Magyar Hadtudományi Társaság elsők között megalakult Elektronikai-Informatikai Szakosztálya 1991. február 23-án tartotta meg első tudományos konferenciáját, amelyen a szakcsoportok bemutatták szakterületüket, és felvázolták a jövőbeli kutatásaik fő irányát. A vándorgyűlésen részt vettek a polgári kutatóintézetek és a Híradástechnikai Tudományos Egyesület jeles képviselői is. A szakosztály taglétszáma 1991 végére elérte az 59-et, így az MHTT második legnagyobb szakosztálya lett abban az időben.

Az elektronika és az informatika területén lezajló gyors változások okán a szakosztály vezetősége fontos kérdésnek tartotta a naprakészséget, amelyet a szakosztály konferenciák és bemutatók szervezésével ért el. Ezek a rendezvények hozzájárultak a szakosztály tagjai tudományos szakmai felkészültségének emeléséhez, erősítve ragaszkodásukat a szakosztályhoz.

A kiemelkedő szakmai rendezvényeink sorában meg kell említeni az 1993 decemberében, a szakmai főnökséggel és a ZMKA-val együtt rendezett konferenciát, amelyen már akkor kiemelt figyelmet fordítottak a térinformatika katonai alkalmazásának tanulmányozására.

A szakosztály feladatai között mindig fontos szerepet játszott a tudományos fokozat megszerzésére pályázók tudományos műhelyvitáinak megszervezése, lebonyolítása, a publikációs lehetőségek felkutatása, a pályázati kiírások előkészítése.

A taglétszám 1995 elején 52 volt. Ebben az évben a szakosztály már igen szerteágazó tevékenységet folytatott, (10 szakcsoportból állt) ezért szükségessé vált a csoportok újraalakítása és rendezvényeik rendszeressé tétele és összehangolása. Ebben az időben sikerült bekapcsolni a legnagyobb hazai hadiipari kutatással, fejlesztéssel foglalkozó vállalatokat: a Videoton-Mechlabort, a Műszeripari Kutatóintézetet, a Távközlési Kutató Intézetet és az Elektronikai Igazgatóságot. Ezek a vállalatok biztosították a szakosztály szponzorálását is. Az MHTT elnökségének döntése lehetővé tette a szakosztály szakértői csoportjának kialakítását. A mai napig a szakosztály 7 tagja rendelkezik az „MHTT Szakértője” címmel.

A szakosztály felfogása és érdeklődése mindig is nyitott volt a hadtudomány és más tudományágak legújabb eredményei iránt. Ennek köszönhetően az MH-n belül elsőként kezdte kutatni az információs kor, az információs társadalom, az információs hadügyi forradalom, az információs és vezetési hadviselés problémakörét. Ezen a téren jelentős eredményeket ért el a téma feltárásában. Két olyan egyetemi jegyzet is született, amely tartalma egyre gyorsuló ütemben ment át a magyar katonai köztudatba. Több konferencián és szakmai fórumon cseréltek véleményt ebben a témakörben.

1995-ben a szakosztály az alábbiakban fogalmazta meg küldetését: a kor követelményeinek magas szinten megfelelő tudományos műhely kialakítása, ami lehetővé teszi tagjai számára a szakmai-tudományos véleményalkotást azzal a céllal, hogy rendszeresen segítsék a katonai felső vezetés döntéseit és a katonai elektronika, informatika fejlődését; olyan vonzó alkotó környezet létrehozása, amely elősegíti a tagjai szakmai fejlődését.

1997. december 17-én a szakosztály új vezetőséget választott. Titkos szavazással elnökké választották dr. Nagy Pált, titkárrá dr. Ványa Lászlót, a vezetőség tagjaivá pedig dr. Várhegyi Istvánt, dr. Király Györgyöt és Zakor Gézát. A vezetőség már nem a szakcsoportok jelöltjeiből állt össze, hanem a szakosztály aktív tagjainak döntése alapján. Erre az időre gyakorlatilag megszűnt a szakcsoporti tagozódás, a taglétszám elérte a valaha volt legkisebb, 31-es számot. A szakosztály vezetésének megújításával ugyanakkor a tagság aktivitása is megnőtt. Célul tűzték ki a tevékenység javítását, az aktív tagság létszámának stabilizálását, a hatékonyabb tájékoztatást, és új tagok bekapcsolását a szakosztály munkájába. 1998 folyamán kiemelt kérdésként foglalkoztunk a híradás és az informatika helyzetével a NATO-csatlakozás tükrében.

1998-ban az MHTT elnöksége hosszú időn át végzett kiemelkedő hadtudományi kutató, oktató-nevelő munkássága elismeréseképpen dr. Várhegyi Istvánnak ítélte a Tanárky Sándor-díjat. 1999-ben ismét növekedett a szakosztály létszáma és az év végén már harmadik legnagyobb szakosztály volt az MHTT-n belül.

Az Elektronikai Igazgatósággal és a Távközlési Kutató Intézettel közösen lebonyolított szakmai délutánjaink méltán váltották ki a résztvevők elismerését. Az információvédelem legmodernebb eszközeinek, a műholdas járműkövetés eljárásainak, vagy a különböző elektronikai felderítő eszközök fejlesztésének kérdéseiről folytatott szakmai beszélgetések bizonyították, hogy a hadiipar és az alkalmazók, illetve a hadiipar és a tudományos kutatóhelyek közötti kapcsolat sokkal élőbbé, gyakorlatiasabbá tehető a hasonló szakosztályi rendezvényekkel.

A konferenciaszervező tevékenység 1999 és 2000-ben felerősödött a korábbi évekhez képest. Két nemzetközi és egy hazai szakmai konferencia társrendezője volt a szakosztály. Tagjai előadásokat tartottak, doktoranduszai beszámoltak legújabb kutatási eredményeikről. Az előadások mintegy 80%-a angol nyelven hangzott el.

2000 decemberében a szakosztály vezetőségének újraválasztása során elnökké választotta dr. Makkay Imrét, titkárrá dr. Ványa Lászlót, tagokká dr. Vánca Júliannát, dr. Várhegyi Istvánt és Zakor Gézát. Szakosztályunk tagjai sorából 2001-ben a Felügyelő Bizottságba választotta a közgyűlés dr. Nagy Pált, az Etikai Bizottság elnökévé pedig dr. Várhegyi Istvánt.

A Társaság küldöttgyűlése által 2001-ben alapított Korponay János-díjat első alkalommal szakosztályunk tagja, Magyar Ferenc Attila nyerte el.

Rendezvényeink sorában kiemelkedő helyet foglalt el a 2001. április 24–25-én, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen első alkalommal megrendezett *Robothadviselés nemzetközi konferencia*, amelyet akkor a Honvéd Vezérkar Vezetési Csoportfőnöksége, az MHTT Elektronikai-Informatikai Szakosztálya és a ZMNE Elektronikai hadviselési tanszéke közösen rendezett. Ez a konferencia, amelyet szakosztályunk azóta is minden évben megrendez, emblematisz rendezvényévé vált, 2010-ben kerül sor a jubileumi tizedik konferenciára.

Hasonló, évről-évre megrendezett konferencia a *„Kommunikáció 200x” konferenciasorozat*, amelyen a szakosztályunk több tagja aktív szervezőként, előadóként vesz részt.

2001 ősztől az MHTT hadtudósai és meghívott szakértői szabadegyetemi előadássorozatot tartottak a HM Kulturális és Szabadidő Központ KHT Stefánia úti művelődési házában, amelyen dr. Várhegyi István, majd dr. Haig Zsolt tartott előadást az információs társadalomról és a digitális hadseregről.

Szakosztályunk létszáma 2002 novemberében 48 fő volt. Ebben az évben szakosztályunk több tagja aktívan bekapcsolódott a pilóta nélküli repülőök önálló kezdeményezésű fejlesztési programjába. A szellemi tőke az elektronikai hadviselés tanszék, illetve ezen keresztül a szakosztály körül koncentrált. Az év során kísérleti repülések egész sorát hajtottuk végre. Az elért eredményeket bemutatókon, kiállításokon igyekeztünk minél szélesebb szakmai körben publikálni.

2002 márciusában fejezték be a Széchenyi Terv SZT-IS-1 projektben dolgozó szakosztálytagok a *„Az információs társadalom veszélyforrásai. A kormányzat szerepe a védelem és az ellentevékenység műszaki és szervezeti megoldásaiban”* című tanulmányt.

Az ezzel kapcsolatos prezentációs anyagot, majd az elért eredményeket egy szimpózium keretében bemutatták. Az év kiemelkedő eseménye volt a „SZABLYA-2002” harcászati gyakorlat és a hozzá kapcsolódó szakmai bemutató. 2002. szeptember 23–26. között a Baglyas-hegyen volt módunk a fejlesztés alatt álló pilóta nélküli repülőket és alkalmazási kérdéseiket a miniszterelnök, a Honvédelmi Minisztérium katonai felső vezetése és az érdeklődők számára bemutatni.

Dr. Haig Zsolt és dr. Kovács László személyében szakosztályunk tagjai is bekapcsolódtak a 2002. október 10–11-én megrendezett *Szövetség a biztonságért konferencia* és kiállítás lebonyolításában. 2002. december 12-én A Magyar Hadtudományi Társaság konferenciát rendezett a Magyar Honvédség haditechnikai eszközeinek korszerűsítése tárgykorban, a Honvédelmi Minisztériumban. A konferencián dr. Várhegyi István kapott lehetőséget, hogy az utóbbi években folytatott trendkutatási eredményeit ismertesse egy korreferátumban. 2002. december 15-én a Petőfi Rádió Gordiusz Magazin című műsorában szakértőként részt vett dr. Makkay Imre és dr. Várhegyi István, akik a modern kor technikai kihívásairól, a hadviselés új és perspektivikus eszközeiről beszélgettek a műsor készítőivel.

2003-ban szakosztályunk több tagja aktívan folytatta a pilóta nélküli repülő fejlesztési programját. A kutatás és fejlesztés az Elektronikai hadviselés tanszék, illetve ezen keresztül továbbra is az Elektronikai-Informatikai Szakosztály körül koncentrált. Az év folyamán Torinóban, Brüsszelben, Stockholmban, Párizsban és Gosseliében tartottunk előadást a NATO, illetve az Európai Unió UAVNET szervezeteinek rendezvényein. A program sikeres folytatásához a további szakértők mellett anyagi támogatásra volt leginkább szükség, ezért egy Oktatási Minisztériumi pályázat keretében kidolgoztunk egy kétéves futamidejű K+F projektet „Pilóta nélküli légi hordozókon telepített környezet- és katasztrófavédelmi monitoring rendszer” címmel. A pályázatban kitűzött célok sajnos forráshiány miatt nem valósulhattak meg. Az év során ismét kísérleti repülések egész sorát hajtottuk végre. Az elért eredményeket bemutatókon, kiállításokon mutattuk be a szakmai kör számára.

A szakmai előjáró szervezetekkel rendszeres kapcsolattartás keretében több közös szakosztály értekezletet tartottunk, amelyen például 2003-ban kerekasztal-beszélgetésre hívtuk meg Csizmazia László mk. alezredest, a HM HVK Felderítő Csoportfőnökség Elektronikai Hadviselési Osztály osztályvezető helyettesét, aki tájékoztatót adott a szolgálat jelenéről, a haderőreform nyomán kialakult helyzetről és a várható további lépésekről.

2003-ban a beszámoló-vezetőségválasztó szakosztályülés dr. Várhegyi István javaslatára, egyhangúlag úgy döntött, hogy a szakosztály nevét MHTT Elektronikai-Informatikai és Robotikai Szakosztályra változtatja. A szakosztály tagsága mandátumának lejártával felmentette a vezetőséget, majd titkos szavazással újat választott. Elnök – dr. Ványa László, titkár – dr. Kovács László, tagok – dr. Dárdai Árpád, dr. Fekete Károly, dr. Vass Sándor és dr. Várhegyi István lettek.

Az MHTT 2004. évi közgyűlése a szakosztály tagjai közül a Társaság Intéző Bizottsága tagjává, elnökhelyettesévé választotta dr. Ványa Lászlót, a Felügyelő Bizottság tagjává dr. Nagy Pált és az Etikai Bizottság tagjává dr. Haig Zsoltot.

2004-ben szándékunk egybeesett az MHTT vezetésének kommunikációt élénkítő törekvéseivel. Dr. Kovács László összeállításában elkészült a szakosztály hon-

lapja, amely jelenleg is a szakosztály legfontosabb történeti és elérhetőségi és aktuális rendezvényadatait tartalmazza. (Az MHTT honlapját is ő készíti, illetve tartja karban.)

Az év során szakmai, tanulmányi kirándulást szerveztünk a T-Mobile Száva-utcai objektumába, ahol bemutatták nekünk az egyik legnagyobb hazai mobilszolgáltató rendszer felügyeleti munkahelyeit. Kísérőnk segítségével bepillanthattunk a 24 órás folyamatos szolgálat munkájába, a cég jelenlegi munkájába és jövőbeni terveibe.

2005-ben a kutatások eredményeképpen megjelent dr. Várhegyi István és dr. Haig Zsolt: *Hadviselés az információs hadszíntéren* c. könyve a Zrínyi Kiadónál. (ISBN 963-327-391-9, 286 o.) A könyv lektora Dr. Ványa László volt. A könyv nyilvános bemutatójára nagy érdeklődés mellett június 21-én került sor a ZMNE Tudós Kávézójában. Azóta dr. Kovács László kivitelezésében elkészült a könyv multimédiás, 2 CD-s elektronikus tananyag változata is.

2006-ban a Társaság elnöke a küldöttgyűlés előtt a honlap szerkesztésében végzett munkájáért elismerésben részesítette dr. Kovács László tagtársunkat. Tagjaink folytatták kutatási tevékenységüket ebben az évben is az információs társadalom biztonságpolitikai vetületei, az információs hadviselés, az információs terrorizmus, illetve az információs biztonság témakörében. E tárgykörben dr. Kovács László 2005-ben, dr. Haig Zsolt pedig 2006-ban nyerte el a MTA Bolyai Kutatási Ösztöndíját.

2006 júliusában indult el a ZMNE BJKMK és a KMDI on-line tudományos kiadványa a HADMÉRNÖK az interneten, amelynek főszerkesztője és webmestere dr. Kovács László, egyik rovatvezetője pedig dr. Haig Zsolt. 2006. június 13-án egy igen sikeres előadással és gyakorlati bemutatóval egybekötött szakmai délutánt tartottunk a BM Távközlési szolgálat szakembereinek közreműködésével a rendszeresítés alatt álló Egységes Digitális Rádiórendszeréről. A résztvevők a rendszer elgondolásán túl – megismerkedhettek – a legfontosabb szolgáltatásokkal, majd kézbe is vehették a készülékeket és kipróbálhatták őket.

2007. január 17-én a szakosztály elnökké választotta dr. Ványa Lászlót, titkárrá dr. Kovács Lászlót, vezetőségi taggá pedig dr. Dárdai Árpádot, dr. Fekete Károlyt és dr. Vass Sándort.

2007. október 2-án szakmai kirándulást szerveztünk az Antenna Hungária Széchenyi hegyi Országos Mikrohullámú Központjába. A szakosztály éves beszámoló gyűlése hagyományosan szakmai nap is volt, amely a 2007-es év zárásaként két igen érdekes előadást tartalmazott. „Az MH felderítő és elektronikai hadviselési képességeinek fejlesztési elgondolásai” címmel Miskolczi József okl. mk. alezredes, majd a „SAGAX Kft. és az Integrált elektronikai fejlesztő és zavarórendszer fejlesztése c. Jedlik Ányos projekt” címmel dr. Eged Bertalan ügyvezető igazgató előadását hallgathattuk meg.

2008-ban sokoldalú szakmai-tudományos tevékenységének és iskolateremtő munkássága elismeréseként az MHTT elnöksége Életmű-díjban részesítette dr. Várhegyi Istvánt.

Az EIR Szakosztály szakmai délutánját 2008. október 30-án 14.00–16.00 között tartottuk a ZMNE Hungária körúti objektumában, amelyen a résztvevők megtekinthették az egyetem költözése után kialakított új elektronikai hadviselési szakkabinetet, a híradó szaktantermeket és a Híradó Múzeumot. 2009. január 28-án egy kisebb

létszámú szakmai látogatáson lehetőségünk nyílt megtekinteni az NHH MONITORING rendszereit az NHH telephelyén.

A szakosztályok közötti kutatási együttműködés erősítése jegyében került sor 2009. május 5-én az EIR Szakosztály és a Hírszerzéstörténeti Szakosztály szervezésében a „Biztonság az Interneten” című közös szakosztályrendezvényre a ZMNE Tudós Kávézójában. Ezt követte június 30-án „A jövő internete és a kritikus infrastruktúra védelem” c. műhely megbeszélés a szakosztály szervezésében, 10 fő szakosztálytag és meghívott külső szakértők közreműködésével.

Különösen eredményes évet zárhattunk 2009-ben, amikor is szakosztályunk tagjai aktív tudománysszervezői, oktatói és kutatói tevékenységükért az alábbi elismeréseket vehették át:

- Bolyai János Hadmérnöki-díj Gyémántfokozatát Konzulensi-díj kategóriában dr. Ványa László okl. mk. alez.;
- Bolyai Gyűrűt dr. Haig Zsolt mk. alez.;
- az Oktatási és Kulturális miniszter főiskolai tanári kinevezését dr. Muha Lajos;
- a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Címzetes Egyetemi tanári címét dr. Várhegyi István nyá. ezds.;
- a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Címzetes Egyetemi docensi címét dr. Somos András nyá. ezds.;
- Bolyai János Hadmérnöki-díj Aranyfokozatát PhD Doktori Különdíj kategóriában: Koncz Miklós Tamás;
- Bolyai János Hadmérnöki-díj Gyémántfokozatát Témavezetői-díj kategóriában dr. Kovács László mk. őrgy.;
- Bolyai Pajzsot dr. Németh András okl. mk. szds.;
- a Doktori Tanács mb. elnöke köszönő oklevelét prof. dr. Munk Sándor nyá. ezds.;
- az Országos Tudományos Diákköri Tanács Mestertanár Aranyérmét dr. Ványa László okl. mk. alez.;
- „Bolyai Karért” névre szóló érdemérmét dr. habil. Kovács László okl. mk. őrgy.;
- a Vezető Informatikusok Szövetségének „A 2009. Év Informatikai Oktatója” díját dr. habil. Kovács László mk. őrgy.

Az EIR Szakosztály a 2010. január 10-i szakosztály értekezletén ismét új vezetőséget választott 3 évre. Elnök: dr. Ványa László, titkár: dr. Kovács László, tagok: dr. Várhegyi István, dr. Fekete Károly, Tibenszky dr. Fórika Krisztina és dr. Németh András.

A jövőbeni fő célkitűzésünk, hogy 20 év tanulságainak figyelembevételével lehetőségeinkhez mérten megőrizzük, ahol lehet, ott pedig továbbfejlesszük a katonai elektronika és kiemelten a robotika általunk művelt területeit. A kutató, oktató-nevelő munka fejlesztése mellett arra törekszünk, hogy a szakosztály aktív tagságát tájékoztassuk az új eredményekről, valamint a rendelkezésre álló lehetőségeink keretein belül segítsük a fiatal kutatók, doktoranduszok munkáját.

*Dr. Ványa László mk. alezredes,
szakosztályelnök*

Geoinformációs Szakosztály

A Magyar Hadtudományi Társaság 20 évvel ezelőtti megalakulását – a hadtudományhoz kapcsolódó – számos szakosztály alapítása követte. 1992 tavaszán alakult meg, mintegy 40 fővel, jogelődünk a Katonaföldrajzi Szakosztály is, hogy a szakterület iránt érdeklődő és elkötelezett szakemberek számára ebben a keretben is tudományos fórumot biztosítson. Ezzel a térképészet és a katonaföldrajz szakterülete egy nagyon erős – intézményeket összekapcsoló, de ugyanakkor független – tudományos platformot kapott. A szakosztály első elnöke dr. Lánszki János egyetemi tanár, nyá. ezredes, első titkára dr. Szánki László mérnök alezredes volt. A szakosztály, mint tudományos műhely lehetőséget adott a XX. század utolsó évtizedében felmerült, és egyre inkább az információtechnológia által is generált kérdésekre adandó, tudományos igényű válaszok megtárgyalására.

A kezdeti időszaknak új lendületet adott az 1993-ban megválasztott új vezetőség, élén dr. Lánszki János egyetemi tanár, nyá. ezredessel, aki ismét a szakosztály elnöke lett és dr. Für Gáspár őrnaggyal, aki a titkári teendőket látta el.

Az új vezetés aktivitását igazolta, hogy a szakosztály már a következő évben két sikeres konferenciát is szervezett, úgymint „Az új követelményeknek megfelelő katonai tematikus térképek tartalma és formája” és a „A katonaföldrajz helye és szerepe a Magyar Honvédség előtt álló feladatok meghatározásában” címmel. A szakosztály 1994 elején egy önálló kiadvánnyal is jelentkezett, amely a „Térképészeti és katonaföldrajzi közlemények” címet viselte, a folytatás azonban az erőforrások szűkössége miatt elmaradt.

1996-ban a konferenciák sorozata folytatódott. A szakosztály közreműködött a „A katonaföldrajz elméleti és gyakorlati kérdései az új követelmények tükrében” című konferencia szervezésében.

1997-től a Társaság tevékenysége az euroatlanti integráció, illetve a NATO-csatlakozás kérdései felé fordult. Ez a tény a szakosztályunk életében is óriási változást hozott és új kihívásokat teremtett. Olyan új kérdésekkel kellett foglalkozni, amelyek a korábbi szövetségi rendszerhez viszonyítva teljesen más szemléletet igényeltek. Nem véletlen, hogy ebben az időben a szakosztály hathatós támogatásával számos fiatal szakember⁷ foglalkozott az integráció által generált problémákkal⁸ és kezdett intenzív tudományos tevékenységbe.

A szakosztályunk által támogatott tizenegy fő doktorjelöltből eddig heten szereztek PhD fokozatot. A PhD aspiránsoknak szakosztály értekezleteink és egyéb rendezvényeink lehetőséget biztosítottak és biztosítanak ma is kutatásaik eredményeinek a bemutatására, megvitatására, előadó készségük fejlesztésére, tapasztalatszerzésre és nem utolsósorban problémáik megoldásához segítség, támogatásszerzésre, a tapasztaltabb kollégák eredményeinek, módszereinek megismerésére, műhelyviták előkészítésére és lebonyolítására.

7 Alabér László, Kovátsné Balla Csilla, Bognár István, Fehérvári István, Für Gáspár, Kállai Attila, Molnár Emília, Mihalik József, Paskó Attila, Pócsmegeyeri Gábor, Szabó Gyula

8 A fenti kutatások címei a Tízéves jubileumi kiadványban szerepelnek.

Az 1999–2000-es évek számos változást hoztak. Nemcsak a NATO-csatlakozás ténye állította a szakosztály keretében tevékenykedő szakembereket újabb és újabb kihívások elé, hanem a Magyar Honvédségben elkezdődött haderőreform is, amely a katonai térképészet és katonaföldrajz teljes vertikumára hatással volt.

Számos vitát folytattunk le a szövetségi rendszer követelményeihez történő alkalmazkodás, így a katonai topográfiai térképek új geometriai és geodéziai alapjai, új formai kialakítása, kétnyelvűsége és a vonatkozó STANAG-szabványok tárgyában. A műhelyviták egyik központi és kritikus kérdése volt a digitális térképek és az úgynevezett papírtérképek felhasználására vonatkozó ismétlődő polémia.

A szakterület életében bekövetkező változást és új szemléletet a 2001. december 13-án tartott „A tér szerepe a korszerű harcban” című konferencia⁹ előadásai is mutatják. A konferencia megnyitó előadását dr. Lánszki János a szakosztály elnöke, tartotta meg. Őt követte dr. Kőszegvári Tibor „A hadviselés és tér összefüggései”, dr. Mráz István „A tér értékelésének szempontjai a korszerű hadászati célú műveletekben”, dr. Bognár Imre „A katonaföldrajzi tér előkészítése a fegyveres küzdelemre”, dr. Berkes Pál „A terep értékelésének szerepe a parancsnoki munkában”, Szabó Gyula „A térképészszolgálat és a térinformatikai adatstruktúra”, dr. Alabér László „A térképészeti támogatás szerepe a harctér megjelenítésében” dr. Fehérvári István „A szárazföldi csapatok és törzsek harctevékenységének támogatása korszerű terepmodellezési eljárásokkal”, dr. Pócsmegyeri Gábor „A közlekedés és a szállítás korszerű értelmezése”, Kállai Attila „A tematikus térképekről”, dr. Mihalik József „Operatív technológiák a katonai térképészetben” című igen értékes előadások.

Kállai Attila nevét még egyszer meg kell említenünk, mert a fiatal szakember 2002-ben elnyerte a Hadtudományi Társaság Korponay János-díját.

A szakmapolitikai változásokat tükrözte a doktori képzésre jelentkező fiatal szakemberek témaválasztása is. 2003-ban elkészült a „NATO Térképészeti Ismeretek” című, hiánypótló egyetemi jegyzet, dr. Für Gáspár és Miskolczi Erzsébet munkája nyomán.

A '90-es évek végén és a 2000-es évek első felében néhány szakmai-tanulmányi kirándulás megszervezésére is volt lehetőségünk. Az ország különböző, térképészeti és katonaföldrajzi szempontból érdekes, jellegzetes tájait és műemlékeit kerestük fel egy-egy tapasztalt, helyismerettel rendelkező kollégánk vezetésével.

A haderőreform és a rendre ismétlődő létszámcsökkentések a szakosztály tagjainak munkahelyeinél, a szakosztály tudományos életét is megnehezítették. Számos fiatal szakember – kényszer miatt, vagy saját kérésre jobbra egzisztenciális okokból – a versenyszférában keresett újabb lehetőségeket.

A szakosztály életét, működését sok esetben érintette negatívan, a HM Térképész Szolgálat és a ZMNE Térképészeti és Katonaföldrajzi Tanszék folyamatosan változó szervezeti struktúrája és helyzete. Szakosztályunk tagjait is folyamatosan érték ezek a strukturális változások és ennek következtében a tudományos munkára jutó erőforrások is jelentősen csökkentek.

9 Az előadások megjelentek a KARD ÉS TOLL sorozat, Válogatás a doktoranduszok tanulmányaiból című kiadványában (2001).

A szakosztály 2001-ben Weibli József alezredes személyében új elnököt választott, aki egészen 2007-ig töltötte be ezt a tisztséget. Weibli József alezredes elsősorban pragmatikus szemléletével és a csapatoknál szerzett tapasztalatával igyekezett megújítani a térképészeti és katonaföldrajzi támogatás szemléletét és tudományos irányultságát.

Az MHTT 2003-as tisztújításakor a szakosztályunk tagját, Szabóné dr. Szalánczi Erikát az a megtiszteltetés érte, hogy a Társaság küldöttgyűlése megválasztotta az MHTT elnökhelyettesének és egyben az IB tagjának.

Közben tagságunk új kihívásokkal nézett szembe és nagymértékben járult hozzá a magyar katonai térképészet jelentős feladatainak megoldásához. Ezek közül a legfontosabb a NATO térképrendszerére történő – 2004-ben sikeresen végrehajtott – átalálás, amely a szakosztály tudományos életére is nagy hatással volt. Erre utalt a 2004. december 15-én, az MH Térképész Szolgálat és az MHTT Térképészeti és Katonaföldrajzi Szakosztálya által rendezett, „A térképészeti és katonaföldrajzi támogatás a NATO térképészeti politikája tükrében” című konferencia¹⁰ is, ahol az előadók az új digitális térképészeti technológiák alkalmazásának hatásaival is foglalkoztak.

Újabb lendületet adott szakosztályunk tevékenységének az, hogy 2005. október 1-jével a ZMNE Térképészeti és Geoinformációs Tanszék újjá alakult, ismét önállóan folytathatta oktatási és kutatási tevékenységét. Ezt a megújulást mutatja, hogy 2005. december 9-én az MH Térképész Szolgálat, és az MHTT Térképészeti és Katonaföldrajzi Szakosztály közösen szervezett konferenciát „Térképészeti és katonaföldrajzi támogatás aktuális kérdései” címmel. A konferencián¹¹ megjelentek a missziókkal és a terrorizmussal foglalkozó előadások is. A konferencián súlyt kapott a *geoinformációs támogatás*, mint új fogalom. „A geoinformatika, mint tudományterület, teret és önálló értelmezést nyert. Ebben az összefüggésben a katonai geoinformációs támogatás halmozába integrálódnak a különböző, a Föld felszínére vonatkozó specifikus adatok és alkalmazások” – mondta Szabó Gyula mk. ezredes, térképész szolgálatfőnök a konferencián.

A 2007. év elején a szakosztály életében újabb jelentős változást hozott az MH Meteorológiai Szolgálat összevonása az MH Térképész szolgálattal és ennek következményeként az MH Geoinformációs Szolgálat megalakulása. A meteorológus kollégák közül számosan csatlakoztak szakosztályunkhoz új szint és új tudományos témákat, együttgondolkodásra érdemes problémákat hozva életünkbe. A szakosztály – az említett változások következményeként – a tagság teljes egyetértésével megváltoztatta a nevét. A korábbinál szélesebb szakmai tevékenységet jobban kifejező Geoinformációs Szakosztály nevet vette fel.

2007-ben – a Magyar Honvédség újabb létszámcsökkentése és átszervezése következtében – a szakosztály elnöke is nyugállományba vonult és egy másik életpályát választva lemondott elnöki tisztségéről is. A következő tisztújításnál a tagság dr. Mihalik József nyá. mk. alezredest elnöknek, dr. Radics Kornélia századost pedig titkárnak választotta meg. Dr. Radics Kornélia a 2008. év végén – egyéb elfoglaltságai

10 Az előadások megjelentek a MHTÉSZ Térképészeti és katonaföldrajzi tájékoztató 2. számában (2004)

11 Az előadások megjelentek a MHTÉSZ Térképészeti és katonaföldrajzi tájékoztató 3. számában (2005)

miatt – lemondott tisztségéről. Helyette a tagság Péliné Németh Csilla századost választotta a szakosztály titkárává. Az MHTT 2007-es tisztújításakor a Társaság küldöttgyűlése ismét megválasztotta Szabóné dr. Szalánczi Erika tagtársunkat az MHTT elnökhelyettesének és egyben az IB tagjának.

A 2007 és 2009 közötti időszakban Hadtudományi Társaság rendezvényeinek szervezésébe a Geoinformációs Szakosztály két alkalommal kapcsolódott be. Szabóné dr. Szalánczi Erika, mint IB tag közreműködött az MHTT több rendezvényének – mint „A hazai katonai felsőoktatás helyzete perspektívái, a tisztképzés sajátosságai” című 2007-ben és a „A hadtudomány és a katonai műszaki tudományok kölcsönkapcsolata” 2009-ben tartott konferenciák – előkészítésébe, amelyet a szakosztály többi tagja térképkiállításal és a geoinformáció oktatását bemutató poszterkiállításal színesített.

A szakosztály tagságának egyhangú javaslatára, 2009-ben a Tanárky-díjat Szabóné dr. Szalánczi Erika nyerte el.

A elmúlt két évben a szakosztály tagjainak tudományos érdeklődése a doktrinális kérdések felé fordult. Az erre irányuló tudományos tevékenységet a jelenlegi MH Geoinformációs Szolgálatfőnök, Tóth László mk. ezredes is folyamatosan ösztönzi.

*Dr. Mihalik József nyá. mk. alezredes,
szakosztályelnök*

*Péliné Németh Csilla százados,
szakosztálytitkár*

Haditechnikai Szakosztály

A Magyar Hadtudományi Társaság szakosztályai, köztük a Haditechnikai Szakosztály az elmúlt húsz évben fontos szerepet töltek be. A társaság tudományos és társadalmi élete ezekben a szervezetekben zajlott le. A haditechnika az említett időszak alatt jelentős változáson ment keresztül és ez a szakosztály életén, összetételén, programjain mind nyomot hagyott.

A Haditechnikai Szakosztály 1990-ben alakult és személyi összetétele az azon területen dolgozó, a rendszert működtető és a jövő elképzeléseit többé-kevésbé meghatározó szakemberekből állt.

A szakosztály elnöke dr. Fehérvári Tamás mk. vörög, alelnöke Geller István vörög., titkára Amaczi Viktor mk. alez. volt. Vezetőségi tagok: dr. Turcsányi Károly mk. ezds., Szabó Tibor ezds. A fenti vezetést 1994-ben megerősítette és újválasztotta a tagság.

A szakosztály programjai az 1990–1994 időszakban a napi élettel, az akkori jelenrel és főleg az elképzelt jövővel voltak összhangban. Elemezték a haditechnikai területen meglévő és várható problémákat, a jövő haditechnikájának a Magyar Honvédséghez való illeszthetőségét, illetve a meglévő eszközök, rendszerek karbantarthatóságát, korszerűsíthetőségét, rendszerben tarthatóságát.

A szakosztály által kiírt pályázatokban való részvétel jellemzően mutatta, hogy a haditechnikával kapcsolatos kérdések a hadsereg jövőjének egyik meghatározó oldalát képezik. A szakosztály által 1993-ban kiírt pályázatra 7 pályamű érkezett, ebből első díjat kapott Kovács Lajos: „A 122 mm-es önjáró tarackok légphelyretolónak meg-

hibásodása" című mű. Második díjat kapott dr. Gáspár Tibor: „A polgári életben alkalmazott technikai biztosítási elvek és módszerek”, illetve Rózsás Tamás: „A katonai lézertávmerők áttekintése” című művek.

A fenti időszakban sorra került konferenciákon a szakosztály képviselői előadásaikban taglalták a haditechnika szerepét, helyzetét a technikai korszerűsítés, a struktúra átalakítás terveinek tükrében, nem beszélve a hadiiparban folyó tendenciák hatásáról.

A haditechnika mellett az ember meghatározó szerepének elemzése is helyet kapott az 1994 márciusában a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián a szakosztály által tartott konferencián, melynek során áttekintésre került a mérnök tisztképzés helyzete és az abból levonható jövő haditechnikát érintő folyamányai.

A konferencia előadásaiból kiderült, hogy a haditechnikai szolgálatok tisztí állományának helyzete nem mondható perspektivikusnak, mert sokan kerülnek át más területekre, illetve áramlanak ki a polgári életbe. Az okok között jelentős a szakmai alulfoglalkoztatás, illetve a csökkenő tisztí beosztások száma a haditechnikai szolgálatoknál. A konferencia következtetései messzemenően időállóak voltak.

A szakosztály tevékenysége jelentősen kötődött a Honvédelmi Minisztérium Haditechnikai Intézet, majd HM Technológiai Hivatal által szervezett szakmai konferenciákhoz is, mely újabb szint adott a jelen rendszerben lévő eszközök és a jövő hazai haditechnikai fejlesztési eredmények összehangolási lehetőségeinek megvitatására. Ezekon a konferenciákon magas színvonalú előadások keretében hangzottak el olyan fejlesztési elképzelések, melyek a haderő fejlődéséhez megpróbálta a hazai szellemi és fizikai kapacitásokat megfelelően illeszteni.

A szakosztály vezetésében változás állt be 1997-ben dr. Fehérvári Tamás halála miatt. Az új megválasztott elnök dr. Ráth Tamás mk. ezds. lett, az alelnök személyében nem volt változás, a titkári funkciót Szabó Miklós mk. alezredes vállalta el.

A szakosztály részt vett több olyan haditechnikát érintő rendezvényen, melyet más szervezetek rendeztek. Ezek közül 1998-ban „A haditechnikai eszközök technikai kiszolgálási rendszere korszerűsítésének lehetőségei” címmel a Haditechnikai Csoportfőnökség konferenciáján elhangzottak fontosak ma is, mely szerint lényegesen csökkentek a technikai kiszolgálás érdekében alkalmazható alegységek, szervezetek és a MH javítókapacitása.

Az ország NATO csatlakozása után 1999-ben a szakosztály több rendezvényen ismertette a Szövetség hadfelszereléssel kapcsolatos politikáját és ennek várható hatását az új tagállamokra. Mivel a HM Technológiai Hivatala bekapcsolódott a NATO Kutatás Technológiai Szervezetének munkájába a szakosztály tagjainak alkalma nyílt a személyes tapasztalatszerzésre.

A szakosztály 1999-es konferenciáján az előadások áttekintést adtak a haditechnikai eszközök helyzetéről és az akkor elképzelt jövőről, illetve a hazai fejlesztési elképzelésekről.

Az év kiemelkedő eseménye volt a HM Technológiai Hivatal és a szakosztály által közösen rendezett „A magyar haditechnikai fejlesztés megszületésének, szervezetének a Haditechnikai Intézetnek a 80 éves évfordulója” címmel rendezett konferencia, melyen az előadások áttekintették az időszak kiemelkedő személyeinek sorsát, illetve a megszületett eszközöket, berendezéseket.

A szakosztály tevékeny részt vállalt a 2002-es „A haditechnikai eszközök fejlesztésének, korszerűsítésének kérdései” című konferencia szervezésében, melynek előadásai a fegyverzetfejlesztés és korszerűsítés elvi szempontjaival és összefüggéseivel, illetve a légierő típusváltási lehetőségeivel foglalkoztak.

A haditechnikai korszerűsítés területén kibontakozó nemzetközi együttműködés további aktivitási dimenziót nyitott a szakosztály számára, ami főleg a Közép–Európai országok számára rendezett konferencián valósult meg. A HM Technológiai Hivatal által megrendezett első Közép–Európai Kutatás–Fejlesztési konferencia nagy sikert aratott főleg azért, mert a régió országai közötti együttműködés lehetőségeit boncolgatta, rámutatva azokra az előnyökre, melyek jelentős költségvetési megtakarítást is eredményezhetnek.

A szakosztály számára szintén fontos lehetőséget nyújt a nyilvánosság előtti szereplésre a HM Technológiai Hivatal, illetve a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség Technológiai Igazgatósága által rendszeresen évente megrendezésre kerülő „Haditechnikai kutatók-fejlesztők napja”, melyen a fejlesztők és az ipar képviselői cserélnek véleményt, illetve adnak számot egymásnak az elért eredményekről.

Az elmúlt húsz évet áttekintve megállapítható hogy a Haditechnikai Szakosztály életére, aktivitására is jellemző a Magyar Honvédségben végbemenő folyamatok haditechnikai területre vonatkozó vetületi hatásai. Ezek közül a szakember területen jelentkező problémák a legjelentősebbek, mert a tudás és tapasztalat igen nehezen pótolható. Emiatt a szakosztálynak növekedő felelőssége lesz a jövőben, hogy a haditechnika fontosságát, a hazai kutatás–fejlesztés szükségességét a rendszerben lévő eszközök korszerűsítési lehetőségeit szünet nélkül hangsúlyozza olyan determinációk mellett, melyek ma ezt eltakarják.

*Dr. Ráth Tamás mk. ezredes,
szakosztályelnök*

Hadtörténelmi Szakosztály

A harmadik évezred első éveiben 2004–2010 között, a Hadtörténelmi Szakosztály működése nem a kívánt, illetve elvárt közösségi-, szakmai- és tudományos tevékenység megvalósulását eredményezte. A tények ok-okozati összefüggéseit elemezve, mind objektív, mind szubjektív elemek közrejátszottak. Nagy veszteséget jelentett az is, amikor 2002-ben szakosztályunkból kivált a Csata- és Hadszintértudató Szakosztály. Mindezeknek köszönhetően a szakosztály elnöksége, a ZMNE Hadtörténelem Tanszéke, valamint a tagság elkötelezett és aktív hányada úgy döntött, újjászervezi a Hadtörténelmi Szakosztályt. Az elhatározásnak megfelelően, 2004. március 3-án került sor a szakosztály újjáalakuló ülésére. Ennek lebonyolításra és a szakosztály vezetése új tagjainak megválasztására szervezőbizottság alakult, mely javaslatokat kért a személyi kérdések mellett egy programtervezet kidolgozására is.

A napirendnek megfelelően, a tagság megtárgyalta és elfogadta a szakosztály újjászervezésének indokait és a programban meghatározott célkitűzéseket.

Ezek a következően foglalhatók össze:

- a hadtörténelem tudományos presztízsének helyreállítása, a hadtudományon belül a hadtörténelem népszerűsítése,
- a legfrissebb tematikus kutatási eredmények megvitatása,
- a hagyományápolás tudományos alapjainak kidolgozása,
- a fiatal kutatók szakmai támogatása,
- a hazafias nevelés elősegítésén keresztül a Magyar Honvédség társadalmi támogatásának és elismerésének erősítése.

A személyi kérdések megtárgyalása alapján a tagság dr. Csikány Tamás alezredest, a ZMNE Hadtörténelem Tanszékének vezetőjét egyhangúan megválasztotta a Hadtörténelmi Szakosztály elnökévé, Lippai Péter őrnagyot pedig a szakosztály titkárává. A megválasztott vezetőség által előterjesztett, részletes programtervet a tagság egyhangúan elfogadta. Ezek:

- a szakosztály előadásokkal egybekötött rendezvényei, a jobb kiszámíthatóság érdekében havi rendszerességgel, előre meghatározott időpontokban legyenek;
- a Hadtörténelmi Intézet „Hadtörténelmi délutánok” című rendezvénysorozatának időpontjait és a szakosztály tagjainak elfoglaltságát, az egyetemista és főiskolai hallgatók délutáni programjait is figyelembe véve, minden hónap utolsó keddjén, 17 órától kezdődnek a rendezvények.

Az események állandó helyszíne: ZMNE Könyvtár „Tudós Kávézó”, később a Perjés Géza Hadtörténelmi Szaktanterem. Az újjászervezés utáni hónapokban a szakosztály élete és tevékenysége a programtervezetben meghatározott szakmai szempontok alapján elvárt rendszerességgel valósult meg. A tervezett előadásokat és az egyéb rendezvényeket megfelelő érdeklődés mellett megtartottuk.

Sajnos már 2004. augusztus 1-jével személyi változás történt a szakosztály vezetésében. Lippai Péter őrnagy, szakosztálytitkárt a vezérkari főnök új beosztásba helyezte, ennek következményeként lemondott titkári funkciójáról. Dr. Csikány Tamás alezredest, elnök rendkívüli közgyűlés összehívását kérte, az új titkár megválasztása érdekében. A közgyűlés 2004. szeptember 28-án, a szervezőbizottság javaslata alapján, egyhangúan Bágyi Ferenc nyugállományú őrnagyot választotta a szakosztálytitkári funkcióra. Sajnos az új titkár objektív okokból csak rövid ideig láthatta el a tevékenységét, hosszantartó betegsége, majd 2009-ben bekövetkezett halála megakadályozta a munka folytatásában.

A szakosztály újjászervezése utáni években tagjainak kutatási eredményeit, konzekvenciáit és tényeit folyamatosan, előadások és konzultációk formájában kívántuk megismertetni a tagsággal. E tervek közül azonban sajnos keveset sikerült érdemben megvalósítanunk. A szakosztály szervezésében már 2004-ben valóban elkezdtük a Hadtörténelem előadásorozatot, mely azonban másfél-két év után érdektelenség miatt abba maradt. Ebben valószínűleg közrejátszott a programok meghirdetésének, illetve a kiértékelések alacsony hatásfoka is.

A rendszeresnek induló előadásorozat mellett még ez év, tehát 2007 novemberében Bocsakai István emlékkonferenciára került sor, decemberben pedig a XIX–XX. századi hadművészettel foglalkozó konferenciát szerveztünk. A következő évben folytatódtak a Hadtörténelem előadásai, közte márciusban Számvéber Norbert tartott egy nagyszerű előadást az 1944–45-ös Budapest körüli harcok harcászati vezetéséről.

A 2006. év legjelentősebb programja „A magyar haditudósítás évszázadai” című konferencia volt, melyet Tinódi Lantos Sebestyén halálának 450. évfordulója alkalmából, novemberben szerveztük meg. E mellett májusban „A hagyományörzés szerepe a hazafias honvédelmi nevelésben” címmel szerveztünk előadásokat, októberben pedig „A magyar tábori lelkészek tevékenysége a világháborúkban” című konferenciát tartottuk meg.

2007 októberében egy sikeres nemzetközi tudományos konferenciára is sor került „Gróf Hadik András élete és kora” címmel, melyet a híres Berliini-portyázás 250. évfordulóján tartottunk. Novemberben ismét a katonai elméletek történetéről tartottunk előadásokat.

2008-ban a magyar katonai felsőoktatás 200 évfordulója állt rendezvényeink középpontjában. Novemberben országos konferenciát szerveztünk a témában, sajnos csekély létszámú érdeklődővel, illetve egy egyetemtörténeti kiadvány is napvilágot látott.

2009-ben ismét több rendezvényt szerveztünk: márciusban „A Kárpátalján történt 70 évvel ezelőtt” címmel, májusban az 1919-es hadműveletek Magyarországon, szeptemberben pedig a második világháború kitörésének emlékkonferenciáját szerveztük meg.

A konferenciák iránt elsősorban a ZMNE hallgatói, kisebb részben tanárai érdeklődtek, a szakosztály tagsága kevésbé. A jövőben ezen feltétlenül szükséges változtatni, növelve a programok meghirdetésének hatékonyságát szükséges a tagság aktívabb bevonása a szervezőmunkába és előadások megtartásába. Ehhez minél hamarabb össze kell hívni a közgyűlést, ahol szakosztály titkárt kell választanunk. Az új titkár közreműködésével a szakosztály munkáját meg kell újítanunk. 2004 óta kiderült, hogy az akkor megfogalmazott céljainkat nem tudjuk teljesíteni. Keresnünk kell olyan célokat, melyek megvalósításával a szakosztály bizonyíthatja létjogosultságát és keresnünk kell olyan módszereket, eszközöket, melyekkel a tagságot aktivizálni tudjuk.

*Dr. Csikány Tamás alezredes,
szakosztályelnök*

Hadtudomány-történeti és Elméleti Szakosztály

A Magyar Hadtudományi Társaság 16 évvel ezelőtti, 1994. április 29-ei éves közgyűlésén dr. Ács Tibor kezdeményezte egy új, a Hadtudomány-történeti és Elméleti Szakosztály megalakítását. Ekkor mintegy 20 fő szóban és írásban kinyilvánította, hogy be kíván lépni az új szakosztályba. A szakosztály alakuló ülését 1994. június 2-án tartotta az alábbi alapító tagok részvételével: dr. Ács Tibor, dr. Benke Gyula, dr. Berek Lajos, Csóka Ferenc, dr. Hajma Lajos, Harcz Tibor, Horváth István, dr. Kovács Jenő, Lajtos Béla, Molnár Károly, dr. Móricz Lajos, Oroszi Antal, Pekó József, Szanati József, Szabó József, Varga Mihály és Zimits Rezső.

Az alakuló ülésen résztvevők megvitaták és elfogadták a szakosztály működési rendjét, amely konkrétan körvonalazta a megoldandó feladatokat. A dokumentum alapján a szakosztály feladatának tekintette egyrészt a magyar hadtudományi irodalom fejlesztését, a magyar hadtudomány történetének és elméletének mind teljesebb fel-

tárása céljából a hadtudomány-történeti és elméleti kutatás ápolását; másrészt az egyetemes és a magyar hadtudomány története és elmélete iránti érdeklődés felkelését és ébrentartását minél szélesebb katonai és polgári körökben.

A fenti feladatokat figyelembe véve, a tagság szem előtt tartotta, mintegy eszmei irányvonalként, hogy ha a történelem az élet tanítómestere, akkor a hadtudomány-története a mai honvédelem tanítómestere kell, hogy legyen. A szakosztály arra vállalkozott, hogy kutatja, feldolgozza és széles körben megismerteti a magyar hadtudomány eredményeit. Korunk olyan új feladatok elé állította a hadtudományt is, hogy járuljon hozzá a hadügyi problémák megoldásához. Történelmi gyökerek, tapasztalatok nélkül ezek feltárása és elméleti általánosítása nélkül nem jöhet létre egy korszerű hadsereg. A hadtudomány-története és elmélete néhány évtizede nem csak kutatási téma, ma már sok helyen önálló tanszékek foglalkoznak a tudománynak ezzel a területével, sőt a tudományos akadémiákon is elismert helye van.

Az alakuló ülés résztvevői a szakosztály elnökéül dr. Ács Tibor nyá. ezredest, a Magyar Tudományos Akadémia doktorát, titkárául dr. Oroszi Antal nyá. ezredest, a hadtudomány kandidátusát választották meg.

A szakosztály elé állított feladatok fajsúlyuknál fogva nagy volumenű kutató-feldolgozó- és szervező munkát igényeltek. A témák nagysága sokszor a Társaság közreműködését is igényelte és a szakosztály kezdeményezésére a Társaság által szervezett igényes, társasági szintű, nagy nyilvánosságot igénylő rendezvényekké váltak. Több jelentős, a hadtudomány kérdéseit megvitató konferenciára került sor az évek során. Már a szakosztály megalakulása évében központi rendezvény volt a Hadtudományi Társaság és a Hadtörténeti Intézet és Múzeum szakembereivel megrendezett konferencia, ahol „*A katonai gondolkodás története az újabb kutatások tükrében*” című előadás-sorozat nagy érdeklődést váltott ki, oly annyira, hogy a konferencia anyagát a Társaság folyóirata, a Hadtudomány különszáma jelentetett meg. A Zrínyi Kiadó pedig Tanulmánygyűjteményként a nagyközönség és az érdeklődők számára közkinccsá tette, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen pedig doktorandusz-képzésben tankönyvként került állandó használatba.

A következő évben újabb jelentős konferencia váltott ki nagy érdeklődést. A Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága, valamint a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia közreműködésével neves szakemberek ismertették, „*A hadtudomány története 1945–1995 között*” című átfogó témakört. A rendezvény anyaga az Új Honvédségi Szemle 1995 szeptemberi számának füzetében jelent meg.

Nagy megtiszteltetés érte a szakosztályt, amikor dr. Ács Tibor, a hadtudomány története, kutatása és terjesztése terén kifejtett kiemelkedő munkásságáért, a Társaságban elsőként kiérdemelte a Tanárky Sándor-díjat.

Mozgalmas társasági életet igényelt 1996 is, a millecentenáriumi éve. Három olyan rendezvényünkre került sor, melyet felkarolt a Társaság elnöksége is, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia (1996 ősztől Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem), valamint a Hadtörténeti Intézet és Múzeum is. Ilyen rendezvény volt *Mészáros Lázár, az 1848/1949-es szabadságharc hadügyminisztere és katonatudós bicentenáriumi ünnepe*, amelyen Ács Tibor ismertette kutatási eredményeit. Mészáros Lázárról szóló könyve az Akadémiai Könyvkiadó gondozásában jelent meg. Majd „*A hadtudomány korszerű*

értelmezése” címen felolvasóülésre került sor, amelyen Móricz Lajos vezette munkabizottság által összeállított anyag került megvitatásra. Ezen belül feldolgozták a fegyveres erőkkkel és haditechnikai eszközök alkalmazásával foglalkozó tudomány tárgyról; a hadtudomány rendszerjellegéről, tartalmának, feladatainak és társadalmi szerepének lehetséges jövőbeni változásairól című témaköröket. A katonai gondolkodás és tevékenység terén mind a mai napig foglalkoztatják a szakembereket és kutatókat ezek a témák.

A millicentenárium jegyében két rendezvényre került sor. A ZMNE hadtörténelem tanszék rendezésében kétnapos tudományos konferencián a résztvevők megvitták *A magyar katonai vezető- és tisztképzés története* című érdekes témát, majd Kulcsár Kálmán akadémikus elnökletével sor került „*A Magyar Honvédelem 1100 éve*” című emlékülésre.

A szakosztály továbbra is kezdeményezője, szervezője és rendezője volt több tudományos rendezvénynek, tanácskozásnak, a publikációs munkában pedig a szakosztály tagjai közül többen rendszeresen részt vettek cikkekkel, tanulmányokkal. Napvilágot láttak önálló tanulmányok a különböző katonai szaklapokban. 1997. november 3-án az első évben megrendezett és a törvényben meghatározott Tudomány Napja rendezvényein a szakosztály tagjai is részt vettek. Ez évben megvitatásra került „*A Tudományos pályázatok szerepe a magyar hadtudomány fejlődésében*” című téma.

Az 1998. év rendezvényei és eseményei az 1948/1949-es forradalom és szabadságharc, valamint a honvédség megalakulásának 150. évfordulója jegyében szerveződtek és zajlottak le. A szakosztály tagságának egy része részese volt a Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztály Hadtudományi Bizottságának felolvasó estjén rendezett megemlékezésnek, ahol Kulcsár Kálmán akadémikus elnökletével dr. Ács Tibor méltatta Kápolnai Pauer István (1833–1896) nyá. ezredes, akadémiai tag hadtudományi munkásságát.

Az év során a különböző tanácskozásokon más szervekkel együttműködve a szakosztály egy felkért csoportja véleményt mondott a hadtudomány történetéről, a hadtudományi folyóiratok jelentőségéről és szerepéről a hadtudomány fejlesztésében. Ez alkalomból a Magyar Televízióban *bemutatásra került a Hadtudomány című folyóirat*, a hadtudomány történetével kapcsolatban készült riport során. A Magyar Tudomány Napja alkalmából történelmi áttekintést nyújtott a szakosztály elnöke a Honvédelmi Szövetségének történetéről, valamint a Ludoviceum szerepéről a magyar katonai tisztképzés megteremtésében.

1999-ben a szakosztály szerényen, a lehetőségek függvényében hozzájárult a nemzeti stratégiai kutatásokhoz. Részanyagok bedolgozásával segítette elő „*A hadtudomány múltja, jelene, jövője*” című stratégiai kutatási anyag összeállítását. Emellett a szakosztály több tagja a hadtudomány presztizsének növelésével részt vett a ZMNE oktató-nevelő munkájában, a kutatásokban és pályázatokon. Az év őszén a ZMNE szakembereinek bevonásával megvitatásra került „*A vezérkar fejlődéstörténetének 150 éve*” című témakör. Ebben az évben Tanárky-díjban részesült a szakosztály tagja, Horváth István nyá. ezds. a Hadtudomány főszerkesztője tudományos szervezői és alkotó munkásságáért.

A 2000-től eltelt évek során a szakosztály létszáma csökkent, dr. Kovács Jenő, Molnár Károly és Zimits Rezső eltávoztak sorainkból, néhányan más szakosztályokban tevékenykedtek, és voltak, akik kimaradtak. Törekvés volt a fiatalításra, a

doktoranduszok bevonására. Fontos volt, hogy más szakosztályok tagjai is bekapcsolódjanak a szakosztály munkájába. Így pl. a szakosztály új tagja lett dr. Nagy Miklós Mihály egyetemi docens, aki a katonai folyóiratokon kívül a hazai tudományos kiadványokban is közzétette új kutatási eredményeit – a magyar katonai utazókról szóló írásait. Az utóbbiak könyv formájában is napvilágot láttak.

A hadtudomány-történet szempontjából jelentős ismeretekhez jutottak az érdeklődők, amikor dr. Ács Tibor megemlékező cikket jelentetett meg *Hollán Ernő (1824–1900) hadmérnök altábornagyról, az MTA. III. osztálya Hadtudományi Bizottsága első elnöke (1882–1889) halálának 100. évfordulója alkalmából*, a *Hadtudomány* 2000/1. számában. A HB-elnökének neve is felkerült a katonai felsőoktatásban jelentős szerepet játszó *magyar hadtudósok emléktáblájára*, melyet 2002-ben ünnepélyesen felavattak a ZMNE törzsépületében.

2004-ben, a megalakulást követő tíz év után, részben a taglétszám csökkenése miatt, dr. Ács Tibor kezdeményezte a szakosztály megszüntetését. A helyzetet úgy értékelte, hogy egyrészt a hadtudomány fontosabb történeti és elméleti kérdései a kerek évfordulókhoz kapcsolódva feldolgozásra kerültek, másrészt azok a feladatok, amelyekkel, a szakosztály, illetve a Társaság foglalkozott – azt a szerepet, amelyet a szakosztály felkarolt és betöltött –, más szakosztályok (hadtörténelmi, csata- és hadszíntérkutató stb.) feladatkörébe is beilleszthetők, segítve a hadtudomány-történeti kutatások folytatását és az eredmények nyilvánosságra kerülését.

*Dr. Oroszi Antal nyá. ezredes,
a szakosztály volt titkára*

Határőr Szakosztály

Határőrnek lenni különleges küldetés, megköveteli az elhivatottságot, értéket, közösséget, szuverenitást véd, érvényesíti a gátló, elválasztó szerepet, de kaput nyit az újnak, hasznosnak, összeköt a jóval és széppel. Elkötelezett híve és ápolója a természetnek és tudománynak. A magyar határőrizeti hagyományok, az államhatár ellenőrzésének és védelmének több mint ezer éves kultúrájának ápolására, fejlesztésére teremtett kiváló lehetőséget a *Magyar Hadtudományi Társaság*, és annak részeként megalakult *Határrendész Szakosztály*. Két évtized történéseiről az alábbiak szerint emlékeznek a szakosztály volt elnökei.

Dr. Prókai Béla nyá. hőr. ddtbk.a hadtudomány kandidátusa (1990–1993)

A szakosztályt a hadtudomány iránt érdeklődő, annak művelésében élenjáró és azért a gyakorlatban is tenni akaró személyek alapították. Az alakuló ülésen a ZMKA Határőr Tanszék oktatási kabinetjében több mint 50 fő vett részt. Programunkban többek között a hadtudomány fejlődésének, a Határőrség tudományos életének segítése és tagjaink szakmai érdekképviselete állt.

Az alakuló ülés egyik érdekes epizódja volt, hogy az MHTT képviselőjében résztvevő főtitkár köszöntőjében – a honvédelmi tárca akkori koncepciójának megfe-

elően – a Határőrségnek a Magyar Honvédség szervezetébe történő mielőbbi integrációját tartotta szükségesnek. Első elnöki megnyilatkozásomban ezen elképzelés szakmai megalapozatlanságára kellett rámutatnom.

Az első évek munkáját a viszonylag sok és változatos rendezvény jellemezte. Több konferenciát, vitafórumot, tanulmányi utat szerveztünk. Lehetőséget adtunk az MHTT első tudományos konferenciáján a hadtudomány és a határőrizet kapcsolatának bemutatására. Igen sikeres volt az első tudományos pályázatunk. Segítettük a tudományos fokozat megszerzésére törekvők munkáját. Aktív és gyümölcsöző kapcsolatot alakítottunk ki a Határőrség Tudományos Bizottságával. Ennek egyik konkrét példája volt az 1992 márciusában a „*Változó határőrség*” címmel közösen rendezett tudományos konferencia.

Természetesen az ilyenkor jellemző útkeresés mellett még így utólag is elmondható, hogy sikerült egy pezsgő, dinamikus tudományos életet teremtenünk, s abba viszonylag sok embert aktívan bevonnunk.

Ma már, de egyesek körében korábban is nehezen volt érthető, hogy miként lehet a hadtudományt reprezentáló társaságban helye egy rendvédelmi szervezet képviselőinek. A történelmi előzményekre nem hivatkozom, ez legyen a történészek gondja, dolga. Amire hivatkozom, az elkötelezettség, amely az akkori Határőrség hivatásos állományát áthatotta, aziránt hogy hivatását a tudomány eredményeinek felhasználásával gyakorolja. A Magyar Hadtudományi Társaság biztosította számunkra azt a keretet és lehetőséget, hogy tisztjeink, akik hivatásnak tekintették munkájukat, bekapcsolódhassanak a tudományos közéletbe, partnereket találjanak saját szervezetükön belül és a biztonság, a Magyar Köztársaság biztonságát szolgáló más szervezetek tagjai körében. Ezáltal az általam mindig is vallott komplex biztonság felfogást tapasztalhatták, és ennek értelmében kutathattak, alkothattak, végezhettek mindennapi – vezető – munkájukat.

Prof. dr. Sándor Vilmos nyá. hőr. dandártábornok (1994–1996)

A társaság ilyen szellemisége inspirált arra, hogy a megtisztelő elnökséget elvállaljam. E szellemiségben nagyszerű partnerekre találtam, a korábbi elnökségek tagjaiban és mindazokban a munkatársainkban, bajtársainkban, akik azóta már többen tudományos fokozattal rendelkeznek, vagy éppen tudományos műhelyek vezetői, és munkájukban, hivatásukban a tudományosság igénye meghatározó. A társadalom szükséglete, a politika igénye, fontos lehet, de a tudományos gondolkodás nem nélkülözhető. Annak mellőzése később, netán generációkat követően, súlyos hiátusként jelenhet meg.

Nagy tisztelettel emlékezem azokra a tagtársainkra, akik ezen gondolatok jegyében csatlakoztak szakosztályunkhoz, a Társasághoz és a mai napig képviselik a komplex biztonság eszméjét. Abban a ciklusban és ma is a pécsi csoport az, amelyik jelentős nemzetközi konferenciákkal és kiadványokkal bizonyította, hogy a Határőr Szakosztály élen járt a biztonság, a rendvédelem, a rendészet és a kapcsolódó tudományágak kutatásában, eredményeinek hasznosításában.

Társadalmi szervezetről lévén szó, meg kell említenem, hogy az akkori tudományos- és közélet felfogásunk azonos volt az összetartozás, az együvé tartozás érzésé-

vel. Valamennyi rendezvényünk a szép időket idéző csapatszellemben, a közös gondolkodás, és a kellemes időtöltés mellett, a szellemi inspirációt is mindig magukban hordozta. A jövő generációinak kívánom, hogy a tudomány és a köz szolgálata iránt érzett, hasonló igénnyel, jó csapattal és szellemben képviselje közös biztonságunk ügyét a Magyar Hadtudományi Társaság tagjaként.

Dr. Kovács István hőr. ezredes a hadtudomány kandidátusa (1997–1999)

Hívatásos pályámnak különlegesen szép emlékei kötődnek a tudományos és oktatói tevékenységhez. Az a bizalom, amellyel a civil szervezet, tudományban jártas tagjai megtiszteltek a szakosztály elnöki feladatok ellátására történő megválasztással, megerősítette hitemet és elkötelezettségemet a határőr kultúra ápolása és továbbadása iránt. A mai napig büszkeséggel tölt el, hogy vezetésemmel tartani tudtuk a korábbi színvonalat, és a határőrök aktívan részt vettek a Magyar Hadtudományi Társaság szervezeti életében és segítették a határőrizeti, határforgalom-ellenőrzési feladatok gyakorlati végrehajtását, valamint javaslataikkal hozzájárultak, tudományos alapossággal támogatták a sorállomány kiváltásához szükséges szervezési és felkészítési intézkedéseket.

Dr. Beregnyei József nyá. hőr. dandártábornok (2000–2002)

A tudományos munka megismerése, megszeretése tekintetében az akkori ZMKA-n túl a MHTT és ennek Határrendészeti Szakosztálya elég erős hatást fejtett ki rám, akarva-akaratlanul vitt magával a tudomány világa felé. Sok határőr kollégámnak is innen indult el tudományos pályája, vagy csak innen kapott hozzá kedvező impulzusokat.

A Határrendész Szakosztály, de a Határőrség állománya összességében is aktív, eredményes munkát végzett e vonatkozásban. Nagyon sokszor pozitív példaként szerepelt mind a többi szakosztály, vagy a más fegyveres szervek számára egyaránt. Nyilvánvalóan ez nemcsak az akkori vezetés, hanem leginkább a tagság, az ilyen munkát végző kollégák érdeme volt. Ennek alátámasztására megemlítek néhány adatot az akkori dokumentumokból: A tagságunk létszáma 100 fő fölötti volt, egy tagozati (Sopron) és 9 szakcsoport keret között (Győr, Szombathely, Nyírbátor, Miskolc, Pécs, Nagykanizsán, Budapesten, 3 helyen) folyt a munka az ország különböző részein.

Az MTA köztestületeiben 10 fő, az MTA IX. osztály Hadtudományi Bizottságában egy, az MHTT. elnökségében, vezető szervezeteiben és a Hadtudomány Szerkesztőbizottságában 3 fő képviselte szakosztályunkat. Csak kandidátusokból már akkor 12 fő tevékenykedett a határőrségnél, akik e társaság segítségével szereztek meg tudományos fokozatukat.

A szakosztály sokféle jellegű rendezvényt, összejövetelt szervezett, melynek színvonala leginkább jónak volt minősíthető.

Pozitív dolog volt, hogy a szakosztályunknál nem érződött a főváros centrikus-ság, Budapesten kívüli helyszínek is nagyon aktív tudományos életet éltek.

Jó érzéssel emlékszem vissza arra, hogy három határőr szakemberrel együtt közreműködhettem a Hadtudományi Lexikon határrendészeti jellegű szakkifejezései kidolgozásában.

Az MHTT. Határrendész Szakosztálya korábbi tagjainak egy része közreműködött a Magyar Rendészettudományi Társaság (MRTT) saját szervezeti elemének felállításában, működtetésében is.

Összegzésül elmondhatom, szerencsésnek mondhatom magam, hogy valamilyen mértékben részese lehettem a MHTT. Határrendész Szakosztálya működésének, részt vehettem a téma iránt érdeklődők ilyen irányú igényeinek kielégítésében.

Gratulálok a MHTT tagjai, aktivistái, vezetői részére a tudományos társaság 20. születésnapja alkalmából.

Dr. habil. Kovács Gábor rendőr ezredes

A Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály befogadó intézménye – a tanszék megszűnéséig – a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Határőr Tanszéke volt. A szakosztályban kiemelkedően aktív tudományos közéleti munka folyt, melyet az – elnökség által előterjesztett és a közgyűlés által jóváhagyott – 3 éves munkaprogramok és az éves munkaterv alapján végeztünk. Célkitűzéseink közül kiemelkedett a Határőrség tevékenységének támogatása a tudományos kutatás eszközeivel, az aktuális problémák megoldásának segítése, a Határőrség schengeni csatlakozásának előkészítése.

A tagdíjat befizető tagság létszáma a kezdeti 120 főről 2003 és 2007 között – kismértékű növekedés után – sajnos folyamatosan csökkent. Annak ellenére, hogy kiemelkedő figyelmet fordítottunk a taglétszám falakulására, 2005-ben a szakosztálynak már csak 91 fő fizető tagja volt, ami 2006. december 30-án 43 főre csökkent. A csökkenő létszám ellenére a szakosztály a Hadtudományi Társaság egyik legaktívabb és legsikeresebb szervezeteihez tartozott. A munkánkat jól segítette az a körülmény, hogy együttműködésünk a Határőrség Tudományos Tanácsával példaértékű volt, a két szervezet folyamatosan tájékoztatta egymást a rendezvényeiről, a Tanács mind anyagilag, mind erkölcsileg jelentős mértékű támogatást biztosított.

A szakcsoportok is aktív elemei voltak a Határőr Szakosztálynak, számos sikeres konferenciát, fórumot rendeztek a különböző helyszíneken, kiemelkedő tevékenységet végzett a pécsi és a nagykanizsai csoport. A rendezvények előkészítése szempontjából problémát két dolog jelentett. Az egyik a távolság, a másik az anyagi feltételek biztosítása, amely minden szinten folyamatosan csökkent.

A tagság tájékoztatására 2003-ban létrehoztuk a *Határőr Szakosztály internetes honlapját* www.hunbord.hu, ahol a bemutatkozáson túl lehetőség nyílt a programok ismertetésére, beszámolókra, fórumra. A honlap fejlesztése és karbantartása folyamatosan megtörtént, az egyben publikációs lehetőséget is nyújtott a szakosztály tagjainak.

2003–2007 között huszonhárom rendezvényt szerveztünk különböző helyszíneken és változó, a gyakorlati kihívásokhoz kapcsolódó témákkal. Szerepet kapott a képzés, a szervezeti kapcsolatok nemzetközi kitekintéssel, a migrációval és a bűnözéssel kapcsolatos szakmai feladatok, az Európai Unió csatlakozás követelményei, együttműködési lehetőségek feltárása, szakmai tanulmány utak és fórumok szervezése, tudomány napi megemlékezések, hagyományápolás, minőségfejlesztés, veszélyhelyzetek megelőzésének és a kárelhárításának lehetőségei, a komplex biztonság kérdései és más aktuális szakmai feladatok feldolgozása.

A szakosztály rendezvényeiről rendszeresen jelentek meg tudósítások a sajtóban, a regionális televíziókban és helyi rádiók adásaiban.

A pécsi konferenciák tudományos értékeit megörökítettük a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények számaiban, amelyből 10 kötet jelent meg (HU ISSN 1589-1674), és mindenki számára hozzáférhetővé tettük a www.pecshor.hu honlapon.

A Határőr Szakosztály működési rendjét megrendítette a Rendőrség–Határőrség 2008. január 1-jétől bekövetkezett szervezeti integrációja és a ZMNE Határőr tanszék 2008. évi megszüntetése.

A szervezeti keretek fenntartása és a hagyományok ápolása mellett elkötelezett Pécsi Határőr Szakcsoport az elmúlt két évben is színvonalasan működött, megtartotta hagyományos, Szent László tiszteletének jegyében indított konferencia-sorozatának aktuális rendezvényeit. Terveik között szerepel az MHTT tagság fenntartása és a tudományos munka kiteljesítése, a társaság népszerűsítése.

Összefoglalásként megállapítható, hogy a Határőr Szakosztály munkája kimagasló volt, hozzájárult, szervezeti keretet adott jelentős rendvédelmi, rendészeti tudományos eredmények eléréséhez. Köszönet illeti az MHTT mindenkori vezetőit, hogy támogató együttműködéssel segítettek a határőrök tudományos tevékenységét, és nagy örömeinkre szolgál, hogy együtt ünnepelhetjük a tudományos társaság megalakulásának húsz éves évfordulóját. Minden tagtársunknak jó egészséget, sikeres munkát kívánunk!

*Dr. Zámbo Péter rendőr ezredes,
Határőr Szakcsoport elnöke*

Hírszerzés-történeti Szakosztály

Szakosztályunk létrejöttének külső oka az, hogy bizonyos, többnyire liberálisnak mondott, szabadelvűséggel mindazonáltal nem vádolható körök húsz-huszonöt esztendeje rendszeresen és módszeresen azt sugalmazzák, hogy a titkosszolgálat, vagyis mind a hírszerzés, mind pedig az elhárítás bolsevik machináció, szocialista csökevény, amelynek felszámolására – természetesen – sürgősen szükséges lenne.

Belső oka pedig egyrészt szakmabeliek, másrészt kívülállók fenti nézetekkel szembenálló azon véleménye, miszerint hatékony titkos-szolgálat fenntartása alapvető nemzeti érdek. Társaságunk, illetve szakosztályunk célja és feladata a megfogalmazott nemzeti érdek lehetőségei szerint mért, tőlünk kitelő szolgálata kutatások, előadások kiadványok útján, tudományos és népszerűsítő eszközökkel.

Rövid tájékoztató, helyzefelmérés nyomán 2000. április 14-én tartottuk meg szakosztályunk alakuló gyűlését. Neve fennállásunk első hat-hét évében Hírszerző Szakosztály volt, melyet azután 2007-tel Hírszerzés-történeti Szakosztály megnevezésre változtattunk.

Beiratkozott tagságunk: Szakosztályvezető: Csóka Ferenc. Vezetőség: Zsigovits László, Kósa László, Kálóczi József, Kemény János. Tagok: Böll Gábor, Csóka Györgyi, Farkas László, Horváth László, Jávori Endre, Kántor Rezső, Liktor Lajos, Molnár István, Simon Ferenc, Toronyi Kristóf, Varga Sándor.

Szakosztályunk megalakulása óta eltelt tíz év alatt a hírszerzés és az elhárítás kérdéskörét érintő rendezvényeken alábbi tárgykörök szerepeltek.

2000. május 26-án Bebesi Zoltán dél-amerikai tapasztalatait ismertette velünk emlékezetesen érdekes előadásában. Megtudhattuk tőle, hogy 1995-ben Bolíviában, Kolumbiában és Venezuelában a különlegesen kiképzett kábítószer-felderítő egységek munkáját tanulmányozta. Legrészletesebben a bolíviai Santa Cruz melletti Garras de Valor nevű kiképzőtáborban töltött 76 napjáról és az ottani kiképzésről beszélt nekünk. Figyelemre méltók voltak persze azok is, amiket a kolumbiai Bogotában a városi gerillaharcról, valamint a kábítószerfelderítés titkos műveleteiről és a venezuelai Caracasban a kábítószer-csempészetéről látott-hallott dolgokról számunkra elmondott.

2001. júniusból Liktor Lajos „Német hírszerzés a II. világháborútól napjainkig” című előadása érdemel említést. Szakosztályüléseink leírására nézvést, különösen előadásokkal kapcsolatban megjegyzem: Hogyha a megértéshez időpont, név és cím megadása elegendőnek látszik, akkor további magyarázkodásba nem bocsátkozom.

2002-ben ismételten felmerült egy titkosszolgálati (hírszerző és elhárító) szótár, illetve lexikon elkészítésének gondolata. Természetesen örömmel nyugtáztuk a gondolatot, miután ezzel kapcsolatban már korábban jelentős könyvészeti, szótári, illetve lexikográfiai anyaggyűjtést végeztünk. Mivel az illetékes vezetők a felmerült tervet nem találták elég fontosnak a szép terv ezúttal is csak terv maradt.

2003. február: Csóka Ferenc: „Közelebbi és távolabbi feladataink”; április: Urbán Attila: „Hazánk titkosszolgálati rendszerének jelenlegi helyzete és jövő kilátásai”; október: Zsigovits László: „Magyar határőrfelderítés, 1960–1990”; december: Csóka Ferenc: „Biztonságpolitikai fogalmak, ezek jelentősége”.

2004. február: Székely Zoltán: „Számítógépes bűnözés korunkban”; április: Csóka Ferenc: „Hírszerzés a Honvédelmi Minisztérium égíse alatt”; október: Boda József: Mélységi felderítés tegnap, ma, holnap”; december: Zsigovits László: „Magyar határőr-elhárítás, 1971–1990”.

2005. január 17: Urbán Attila: „Magyarország biztonságpolitikai irányelvei”; február 8: Papp Gábor „Az ügynök élete” című filmjének megtekintése és megvitatása; szeptember 28: Csóka Ferenc: „Ország, társadalom mint hírfeldolgozási rendszer”; december 30: Csóka Ferenc: „Régi magyar kémregények, régi magyar kémfilmek”.

2006. április 25: Urbán Attila: „Terrorelhárítás Magyarországon”; május 23: „Kemény János: Kiadatás titkosszolgálatok között”. Hozzá kell tenni, hogy ezen 2006. évben komolyan felmerült a Nemzetbiztonsági Szakosztállyal történő egyesülés gondolata. Mivel az egyesülést a két szakosztály, pontosabban a két szakosztály vezetősége eltérően értelmezte ezért végül nem került rá sor. Talán nem is baj!

2007. június: Urbán Attila: „Titkosszolgálati reformtörekvések”; december: Fuchs János: „Magyar Határőrség műszaki felszerelése”.

2008. május: részvétel Tóth András „Paradigmaváltás a hírszerzésben” című előadásán; szeptember 28: Zsigovits László: „Tudományos háttérmunka titkosszolgálatoknál”; november 13: Urbán Attila: Titkosszolgálati reformkísérlet Magyarországon 2006-2007-ben”; december: Csóka Ferenc: „Tudástársadalom, hírfeldolgozás legújabb kérdései szakirodalmunk tükrében”.

2009. május 5-én társaságunk Informatikai Szakosztályával közösen megtartott rendezvényünkön következő előadások hangzottak el: 1. Riedl László: Hagyomá-

nyos és számítógépes titokvédelem; 2. Peszleg Tibor: A számítógépes és internetes bűnözés története, jelene; 3. Krasznay Csaba: A magyar elektronikus közigazgatás biztonsága; 4. Székely Zoltán: Jogi kérdések az informatikai bűnözés területén; 5. Gyáni Sándor: Tartománynév-szolgáltatás elleni támadások; 6. Illési Zsolt: Krimináltechnika az informatikai biztonságban; 7. Zsigovits László: Informatikai biztonság a gyakorlatban.

2009. október 12.: Kemény János: „Hírszerzés az iraki háborúban, 2002–2003”; november 26: Varga Attila: „Kisorosz titkosszolgálat, 1991–2009”; december 17: Csóka Ferenc: Dzierżyński Félix élete és működése, 1877–1926”.

2010. április 21-én megtartott „Titkosrendőrség Magyarországon, 1785–1990” című, Rácz Lajos elnökletével megtartott rendezvényünk műsora: 1. Csóka Ferenc: „Titkosrendőrség kérdése Magyarországon, 1785–1848”; 2. Soós István: „József nádor rendőri megfigyelése, 1805–1825”; 3. Pajkossy Gábor: Sedlnitzky József rendőrniszter magyarországi hálózata 1848 előestéjén”; 4. Urbán Aladár: „Levéllenőrzés 1848-ban”; 5. Deák Ágnes: Államrendőrség Magyarországon, 1849–1867”; 6. Ress Imre: Andrássy Gyula külügyminiszter és a hírszolgálat átalakítása, 1871–1879”; 7. Csóka Györgyi: „Magyar elhárítás, 1878–1918”; 8. Varga Krisztián: Baloldaliak megfigyelés alatt, 1919–1945”; 9. Néma Sándor: „Győri rendőrség a hungarista tisztviselők ellen, 1938–1944”; 10. Müller Rolf: „Politikai rendőrség megszervezése, 1945–1946”; 11. Takács Tibor: „A Belügyminisztérium Politikai Nyomozó Főosztálya, 1957–1962”; 12. Varga Attila: „A Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnöksége, 1962–1990”. Fentírt, sikeresnek bízást mondható rendezvényünk anyagát megfelelő támogatás megnyerése esetén szeretnénk kötet formájában kiadni.

Végeredményben itt tartunk mostanság szakosztályunk tízesztendő fennállása nyomán, 2010. július 8-án. Jóslással ugyan mindeddig nem foglalkoztunk, mindazonáltal bizonyos, hogy feladatokban szűkölködni nem fogunk továbbra sem. Talán elegendő magára a Budapesti Detektívtestület megalapításának 2011. április 17-i 125. évfordulójára rámutatnunk, mely önmagában is elég sok feladatot biztosít.

*Csóka Ferenc
szakosztályelnök*

Humánerőforrás-fejlesztési Szakosztály

Szakosztályunk egyike a Magyar Hadtudományi Társaság legrégebben alakult tagszervezeteinek. Tagjaink között ma is vannak még néhányan, akik valamilyen formában jelen voltak a Társaság megalakulásánál.

Humánerőforrás-fejlesztési Szakosztály elődje, a Kiképzési, Nevelési és Felkészítési Szakosztály 1992-ben alakult a Magyar Honvédség Parancsnokság Szárazföldi és Kiképzési Főcsoportfőnökségének bázisán. Létrejöttét erőteljesen motiválták azok a kihívások, amelyek a rendszerváltás utáni honvédséget érték. A korábbi szövetségi rendszerből kilépő ország biztonságát, területének védelmét új alapokra kellett helyezni. Ezek nagyon komoly szakmai dilemmákat vetettek fel, hiszen átalakulóban volt a teljes biztonságpolitikai környezet is. A honvédelmi minisztérium, a hon-

védség vezetése részéről egyértelműen megfogalmazódott, hogy a változások kulcsa a megfelelő szakmaisággal rendelkező személyi állomány. A szakosztály kezdeti tevékenysége elsősorban a képzéssel, kiképzéssel foglalkozó szakembereknek a közös gondolkodásba való bevonására irányult. A tudományos tevékenység fókuszában a tiszt és tiszthelyettes képzés megújítása során felmerülő különböző szakmai kérdések elemzése és az ezzel összefüggő kidolgozói munka támogatása és az ehhez kapcsolódó publikációs tevékenység szervezése állt.

A szakosztályi munka során is egyértelműen láthatóvá vált, hogy egyre komplexebbek a kihívások. A változások átfogó igénye miatt a válaszokat is szélesebb körben és összefüggésekben kellett keresni, illetve megadni. Ennek megfelelően alakult át a honvédség felső vezetése is. 1995-ben létrejött a Humán Főcsoportfőnökség, amely magában foglalta a személyügyi, a tanügyi és oktatásszervezési, valamint a humánszolgálati csoportfőnökségeket és – háttérintézményként – az MH Humánszolgáltató Központot. Változtak a szakosztályban tevékenykedő szakemberek szolgálati beosztásai, feladatai. Kézenfekvően adódott, hogy a környezeti módosulásokat mind a megnevezésében, mind pedig a profiljában „kövesse le” a szakosztály is.

Ezeknek az esedékessé vált feladatoknak az elrendezésére az akkor aktuális tisztújító közgyűlés kínált lehetőséget. A szakosztály megnevezése *humánerőforrás-fejlesztés* megnevezésre módosult, illetékességi körét pedig lényegében a humánpolitika valamennyi területére (ti. az erőforrás-gazdálkodásra, az erőforrás-fejlesztésre és az azokhoz kapcsolódó humánszolgálatra, szociálpolitikára) terjesztette ki a tagság. A profilváltást egy széleskörű civil szakemberekre is építő konferenciával alapoztuk meg, amelynek szakmai tartalmát külön kiadványban is megjelentettük.

A profilváltásnak megfelelően módosult, illetve bővült a tagság szakmai összetétele, miközben lényegesen gyarapodott létszáma. Gazdagodott a vizsgálandó témák köre is, csakúgy, mint az alkalmazott munkaformák. Hangsúlyosabbá vált a szakértői tevékenység, amely rendszeresen szakosztályunk kisebb csoportjait, illetve tagjait érintette. A szakosztály elnöksége jó kapcsolatokat alakított ki más szellemi műhelyekkel, illetve a tárca tudományos és szakmai szerveivel.

A '90-es években szakmai munkánk központjában a haderő átalakításának, fejlesztésének és az állományszerkezet változásának kérdései, illetve a NATO-csatlakozás személyi állományt érintő kihívásai álltak. Tagságunk jelentős része közvetlenül is bekapcsolódott a különböző védelmi felülvizsgálatok tervező munkáiba. Részt vettünk a honvédség, a minisztérium és háttérszervei létszámcsökkentéséhez kapcsolódó rekonverziós feladatok tervezésében.

Ezekből is elsősorban azokra az elméleti munkákra koncentráltunk, amelyek közvetlenül kapcsolódtak a honvédség fejlesztésének hosszú távú elvi kérdéseihöz, közöttük az első humán stratégiához. A minisztérium illetékes szakmai szervei – a dolog természeténél fogva – egy-egy döntés meghozatala előtt számos szakértő véleményét kérték ki a különböző munkafázisokban. Ezek között tagjaink számos esetben kerültek megkeresésre. Örömdetes (és számunkra megtisztelő) módon az előterjesztésre kerülő anyagok rendszerint „megfordultak” szakosztályi fórumainkon is, ahol a gondolatok rendszerint célirányosabbá, az alkalmazásra javasolt eljárások finomabbakká váltak. Ezek közül nyilvános szakosztályi fórumaikön az új szolgálati törvény koncepcionális kérdéseit és az etikai kódex tervezetét is

megtárgyaltuk. Ezen túl tagjaink szakérőként részt vettek az értékelési rendszer kimunkálásában, valamint a honvédség munkaköri követelményrendszerének kidolgozásában.

A napirendre tűzött vitatémákon túl fórumainkon rendszeres tájékoztatást kaptunk a honvédség illetékeseitől azokról az aktuális kérdésekről, feladatokról, amelyek a honvédség előtt állnak. Az évek során szorosabbá vált a kapcsolatunk a Honvédelmi Minisztérium kutató intézményeivel is.

Fontos fejlődési lépés volt szakosztályunk életében, hogy adott problémakör vizsgálatát követően megszerveztük a feltárt új ismeretek közreadását a honvédség valamelyik tudományos folyóiratában, ami már szélesebb körű hadseregen belüli és kívüli hozzáférhetőséget is lehetővé tett munkánkhoz. Az elvégzett szellemi alkotó munka eredményeit részben a Hadtudomány, másrészt egyéb szakmai folyóiratokban adtuk közre. A szakosztály életében, munkájában sajátos szerepet játszott az időközben a minisztérium által megalapított Humán Szemle című humánpolitikai szakfolyóirat, amely a közreadott tanulmányok, szakmai anyagok révén részint serkentette a gondolkodást, részint – ha megjelenési gyakorisága miatt korlátozottan is – fórumot biztosított a szakmai vitákra, illetve módot adott az aktuálissá váló kérdések minél szélesebb körű bemutatására, a megoldási módok felvázolására, álláspontok, vélemények kifejtésére. Ebben a folyóiratban rendszeresen módunk volt a szakosztályban folyó munka tükröztetésére.

Jelentősnek ítéelhető meg szakosztályunk pályázati tevékenysége is. Szinte minden évben volt olyan pályamunka, melyet valamelyik tagtársunk írt a Társaság pályázatára és közöttük több esetben voltak díjazottak is. Meg kell említeni, hogy rendszeresen adott ki olyan pályázati témát a Társaság, melyet szakosztályunk javasolt, és amelyek közül többeket nyilvánosan is feldolgoztunk.

A szakosztály szakmai tevékenységében az évek során kialakultak azok a közkedvelt munkaformák, amelyek lehetővé teszik egy-egy probléma igényes vizsgálata mellett a téma iránt érdeklődő szakemberek rugalmas és szelektív mozgósítását. A szakosztály elnöksége mindig ügyelt arra, hogy a rendezvényeket kívülállók, és úgymond „laikusok” is látogathassák. Éppen ezért a programokat rendszerint idejekorán meghirdettük a honvédség különböző kiadványaiban, amelynek keretében tájékoztatást adtunk azok céljáról, a téma előterjesztőiről, a rendezvény helyéről és időpontjáról. Így lehetővé vált, hogy a szakosztály tagjai közül – akiket külön is értesítettünk – elsősorban azok jöjjenek el, akiket a téma ténylegesen érdekel, motivál, másfelől olyanok is részt vehessenek a vitában, esetleg az azt követő kutató, kidolgozó munkában, akik nem kívánnak állandó jelleggel részt venni a szakosztály tevékenységében, de a terület szakértői. Már a '90-es években felvettük a kapcsolatot a terület civil szakértőivel, illetve szervezeteivel, köztük a Humánszakemberek Országos Szövetségével.

Új kihívásunkat jelentettek szakosztályunk felé is az önkéntes haderőre való áttérést érintő döntések. Bekapcsolódtunk az önkéntes haderő kialakításának koncepciójával, a kidolgozó munka fő irányaival kapcsolatos előkészítő munkákba is. Az elmúlt évtized szakmai munkájának legfontosabb kihívásainak azok – a nemzetközi kutatásokat is érintő – szakmai munkák tekinthetők, melyek megalapozták azokat a döntéseket, amelyek kijelölték az új típusú haderő működési kereteit. Ebben

szinte minden mozzanatban szerepet kaphatott a szakosztály, illetve különböző szakértői.

Tevékenységünket akkor is eredményesnek kell ítélnünk, ha a döntések és a gyakorlat nem minden esetben követték javaslatainkat és ma már jól látszik további korrekciókat igényelnek az önkéntes haderő működési folyamatai.

Sajátos területe szakosztályi munkánknak tagjaink fejlődésének támogatása. Ennek érdekében rendszeresen szervezünk olyan fórumokat, ahol új, vagy speciális szakmai kérdéseket, anyagokat dolgozunk fel. Ezekre rendszeresen meghívunk külső szakértőket, kutatókat. Rendezvényeink között visszatérőek azok is amelyek különböző kutatási eredmények, nemzetközi tapasztalatok mélyebb megismerését szolgálják. Így többek között időszakonként feldolgozzuk a különböző a honvédségi, vagy az általános ifjúság érintő szociológiai kutatásokat is. Ezek sorában többek között megismertettük tagságunkat a Visegrádi országok önkéntes haderőihez kapcsolódó empirikus anyagokkal, az állomány foglalkoztatását meghatározó aktuális kérdésekkel, illetve a nagymintás Ifjúság kutatásokkal, vagy éppen a honvédségi nyugdíjasok helyzetét bemutató kutatási anyagokkal.

Fennállásunk alatt több ízben részt vettünk a közigazgatás, köz- és védelemigazgatás különböző kormányzati programjai háttéranyagainak kimunkálásában is, mellyel értékes szakmai tapasztalatokat is nyerhettünk azokról a folyamatokról, melyek hazai, vagy Uniós szinten is központi kérdések lesznek a jövőben.

Mint minden szervezetnél nálunk is fontos kérdés a generációváltás, szervezeti megújulás. A honvédség forszírozott szervezeti változásai és az azokhoz kapcsolódó létszámcsökkentések erőteljesen érződtek szakosztályunk állományánál is. Többen vannak, akik korhatár előtt kilépve a honvédség kötelékéből, új életpályát kezdtek és megszakították kapcsolataikat velünk is. Mások úgy érezték, hogy ismereteik, gyakorlati tapasztalataik már nem kamatoztathatók az új típusú haderőben és fokozatosan eltávolodtak a kapcsolódó tudományos munkától is. Természetesen mások időnként életkorukat is meghaladó aktivitással hozzájárultak, hogy túl segítsenek bennünket a hullámvölgyeken és a nyilvánosság előtt is megméretve magukat mozgósítják a fiatalabb generációkat is. Néhány éve erőteljesebben napirenden van a megújulás, a szerkezetváltás. Napjainkra tagtoborzó és építkező folyamataink lassan beérnek. Az elmúlt években már több új tagunk lett, de ezek mellett úgy ítéljük meg, hogy a honvédség egyes szakmai szerveinél nagyon sok jól képzett fiatal szakember jelent meg és szerzett szakmai elismertséget is, akikre soraink között is jobban számíthatnánk. Ebből kiindulva továbbra is aktív tagtoborzást, szakosztályépítő munkát tervezünk.

Szakmai építkezésünk azért is fontos, mert azt is látjuk, hogy az immár öt éves önkéntes haderő működése sok olyan szakmai kérdést felvet, amelyben szükség van a szélesebb szakmai háttérmunkára, összefogásra is. Az önkéntes haderő létrehozása és működtetése valóságos kultúraváltást igényelt volna a szervezeti lét minden területén. Ez a váltás sem a társadalmi-kormányzati¹², sem a belső feltételekben, folyama-

12 Többek között az önkéntes haderő létrehozására vonatkozó 2043/2003 (III.14) kormányhatározat – más tárcákra vonatkozó – több pontja nem lett végrehajtva.

tokban nem lett átfogóan végrehajtva. Bizonyos területeken alapelvek is tisztázatlanok maradtak. Ezekből következően sem a jelennek, sem a jövőnek nem felelnek meg a működési módok, az állomány szerkezete és foglalkoztatása. A jelzett kihívásokra adandó válaszok, a döntések előkészítése átfogó elemzéssel alapozhatók meg, melyet az önkéntes haderő öt éves működési tapasztalatainak feltárása is indokol. Ezekben a Társaság és a szakosztály szakmai képességei hasznosíthatók.

*Dr. Krizbai János nyá. ezredes,
szakosztályelnök*

Katasztrófa- és Védelem-egészségügyi Szakosztály

A Magyar Hadtudományi Társaság Katasztrófa és Védelem-egészségügyi Szakosztálya 2008 január elején a Vegyivédelmi és Környezetbiztonsági Szakosztályból kivált orvoscsoporthoz alakult meg, dr. Kórodi Gyula orvos alezredes hatékony közreműködésével és vezetésével 5 fővel. A szakosztály elnöke dr. Székely György főorvos, egyetemi docens, titkára dr. Bedros J. Róbert főigazgató főorvos, főtanácsos.

A szakosztály fő céljai: a katasztrófa orvostan önálló továbbvitele és népszerűsítése illetve a tudományos munkák összehangolása. Szoros kapcsolat ápolása a Vegyivédelmi és Környezetbiztonsági Szakosztállyal.

A Vegyi-, és Katasztrófavédelmi Intézet, Katasztrófa-, és Védelem-egészségtudományi Tanszékkal szoros a szakmai együttműködés, különös tekintettel arra, hogy a tanszék vezetője, Gyarmati János professzor is tagja a szakosztálynak.

A szakosztály által szervezett különböző rendezvényeken felkért előadók aktuális védelem-egészségügyi kérdésekről (témákból) színvonalas előadásokat tartottak. A rendezvényekre szakmabeli nyugdíjasokat is meghívtunk. Minden ilyen találkozó a további együttműködés lehetőségét is szolgálta.

A múlt évben felvettük a kapcsolatot a Nemzetközi Kábítószer- és Terrorellenes tisztek Szövetségével, melynek keretében belül orvos szakmai, katasztrófa-, orvostani ismereteket adunk át, illetve nyújtunk segítséget.

A szakosztály létszámának bővítése mellett a továbbiakban is szeretnénk hatékony és gyümölcsöző munkát végezni a szakismeretek átadásával. Ehhez a Zrínyi Miklós Egyetem minden segítséget megad, az egyetem oktatói is készek velünk együttműködni.

*Dr. Székely György főorvos,
szakosztályelnök*

Légierő Szakosztály

A szakosztály első évtizede

Szakosztályunk, mely 1998 óta viseli a Légierő Szakosztály nevet, azt megelőzően repülő, légvédelmi és űrhajózási szakosztályként alakult meg. Már az első évben kialakította tevékenységének fő irányait és aktivizálta a jelentős számú, már nyugdíjas és még aktív, főként a ZMKA-n működő, jól felkészült, a tudomány és fegyverneveink iránt elkötelezett szakembereket, kutatókat és érdeklődőket. Mindannyiukat a tenniakarás, a repülés és a légvédelem jelentősége, szeretete inspirált és nem kevésbé a tettvágy, hogy valamilyen módon részt vehessünk a jövő alakításában, mindenekelőtt a tudomány gyarapítása és célirányos kutatása révén.

Tevékenységünkben kezdettől fogva jelen volt az oktatási intézményekkel, a repülő és légvédelmi csapatokkal, és mindenekelőtt a haderőnem, a fegyvernevek, repülő parancsnoki szerveivel való kapcsolattartás, együttgondolkodás igénye. Ez ezáltal az élet szükségének, problémáinak és a helyzetnek az ismerete, a valóság közvetlen formálása tette lehetővé, hogy a 10 évet – ez időnkénti hullámzások ellenére is – összességében sikeresnek ítéljük meg.

Sikerünket nagyszámú tagságunk és annak aktivitása, számos hazai és nemzetközi jellegű tudományos konferencia, az 1993-as, 1996-os, valamint az 1998-as év kiemelkedő és nagyhatású rendezvény, számtalan tudományos publikáció, folyóiratok különszámjai, közös VK-kiadványok, tagjaink pályázati sikerei és egyéni disszertációi fémjelzik.

Az elmúlt 10 évben szakosztályunk tevékenységének fókuszában: a rendszerváltás utáni honvédség repülő- és légvédelmi csapatai, hadművelleti művészetének átalakítása és fejlesztése; a VSZ-ből fakadó már időszerűtlen fogalomrendszer ártékelése és újrafogalmazása; az európai szintű haderőnemmé válás elősegítése; a NATO harmonizáció igényéből, majd a NATO-tagságból fakadó követelmények tudományos megközelítése és ezzel együtt „harc” a légierő jövőjéért, objektív átalakításának és „karcsúsításának” ésszerűségéért, technikai korszerűsítéséért.

1992-ben megtartott első nagyszabású konferenciánk mottója a „légierő és/vagy légvédelem” volt, ahol magas színvonalú vitában ütköztek a jól felkészült előadók és résztvevők nézetei, melyeket nemcsak az 1991-es Öböl-háború jelentős tapasztalatai, hanem fegyverneveink tényleges helyzete, aránya, súlya és jövője motivált. Akkor még hazai és csapatlégvédelmi erők vadász- és csapatrepülő alakulatok, két haderőnemhez való tartozás, magasabbegységek alkotta bonyolult rendszer élt és működött, mely kemény vitákat váltott ki a konferencia résztvevőiből.

Úgy érzékeljük, hogy akkori tevékenységünk jótékony hatással volt nemcsak a hadtudományra, hanem az MH-ra is, erősítette a légierőben, annak jövőjében való gondolkodást, a két haderőnem szoros kapcsolatát és megszívlelendő ajánlásokat fogalmazott meg nemcsak a haderőnem, hanem az MH felső vezetése számára is. Erre alapozva a következő években további konferenciákon elemeztük a repülő- és légvédelmi csapatok helyzetét, hadművelleti művészetét, harci alkalmazásának és vezetésének a kérdéseit. E konferenciáknak és tagjaink, kiemelkedő kutatóink mint pl. dr. Kormos László, dr. Szabó József, dr. Iván Dezső, dr. Galovicz János munkássá-

gának köszönhető, hogy a '90-es évek közepére sokoldalúan kimunkált légierő-haderőnem elmélet, hadművészeti és harcászati elvek (eljárások) álltak rendelkezésre és készen arra, hogy sokirányú felhasználást nyerjenek.

Az 1995-tel kezdődő második időszak tevékenysége szorosan kapcsolódott a 88/1995. Országgyűlési határozattal beindított haderő átalakításhoz, melyhez közvetett módon ugyan a szakosztály előbb említett produktuma, valamint egy-két tagja hozzájárult az átalakítás koncepciójának tudományos megalapozásához. Ennek jegyében került sor 1997 tavaszán a „Magyar Honvédség repülőcsapatai országunk védelmére történő felkészítésének jelene és jövője” témájú konferenciánkra, amelynek teljes anyaga hasonlóan az előzőhöz önálló Hadtudományi Tájékoztatóban került kiadásra. A konferencia a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen közösen került megrendezésre.

A konferencia és az ehhez kapcsolódó szakosztályi munka egy korszerű magyar légierő tudományos megalapozását kívánta szolgálni. Ekkor értek be korábbi elméleti törekvéseink, mivel haderőnemünk sok évtized után ismét visszanyerte egyetlen logikus elnevezését, mint Légierő. Az elnevezésen túlmenően sokkal fontosabb, hogy ezáltal nemcsak érzelmi, hanem objektív és szervezeti feltételek teremtődtek a haderőnem lényegének újrafogalmazására egy európai eszmeiségű légierő szemlélet és gyakorlat kialakítására. Ekkor tekintettük át szakosztályunk különféle munkaformáiban a NATO tagságra való felkészülés elvi-elméleti kérdéseit is, melyet több tanulmány és kutatómunka is szolgált, különös tekintettel az egyre szükségesebbé váló technikai fejlesztés, valamint a katonai felsőfokú képzés kérdésköreire. Ez utóbbiban különösen Szolnoki tagjaink jeleskedtek, akiket a légierő humán jövője, a tisztis és tiszthelyettesi képzés körüli növekvő feszültségek és viták is inspiráltak.

Ebben az időszakban vált igazán szorossá a már korábban kialakult kapcsolat a haderőnem vezető szerveivel, mindenek előtt a Veszprémben megalakult Légierő Vezérkarral, amellyel közös elképzeléseket és terveket dolgoztunk ki és nagyrészt meg is valósítottunk.

A szakosztály tevékenységének harmadik időszaka a szakosztály élén történő változásokkal veszi kezdetét. Hosszú és eredményes évek után dr. Kormos László a szakosztály elnöke, illetve dr. Zimics Rezső titkár leköszöntek tisztségükről és helyükbe a tagság dr. Galovicz Jánost és dr. Óvári Gyulát választotta meg. A szakosztály tevékenysége új lendületet vett, nem csak a létszáma nőtt meg, hanem jelentősen fel is készült, egy sor fiatal valamint a polgári életben tevékenykedő új tag lépett soraink közé és kibővült a sajtóval is a kapcsolatunk. Szakosztályunk működésének szervezeti kereteit is bővítettük, Szolnokon és Veszprémben szekciók alakultak és terveink között szerepelt a légierő fontosabb bázis helyőrségében is helyi szakcsoportok létrehozása.

Szakosztályunk tevékenységét teljes mértékben haderőnemünk aktuális és jövőbe mutató feladatainak a szolgálatába igyekeztünk állítani. Ezt fémjelezték jelentős, közte nemzetközi részvételű tudományos konferenciáink is, melyek közül kiemelkedett a Szolnokon rendezett: „*Merre, hová helikopter*”, valamint a Veszprémben rendezett: „*A harcászati repülő helye, szerepe és feladatai, valamint fejlesztésük szükségességei és lehetőségei a NATO taggá vált Magyarországon*” témában.

A szolnoki konferencián a Légierő Vezérkar vezető tisztjeinek a vezetésével elméleti és gyakorlati szinten elemeztük a helikopternek, mint harceszköznek illetve

a helikopter csapatoknak a helyzetét és jövőjét. A következtetések tudományos alapot szolgáltatnak nemcsak a harci alkalmazás, hanem a döntéshozatal tekintetében is, kiemelve és kihangsúlyozva, hogy e harceszköz a Magyar Honvédség nélkülözhetetlen eleme, mely nélkül sem az ország védelmének, sem a válságkezelésnek, sem pedig a szövetségi kötelezettség teljesítésnek a feladatai sem valósíthatók meg.

A szakosztály 10 éves tevékenységének egyik legkiemelkedőbb tevékenysége a Veszprémi nemzetközi részvételű tudományos konferencia volt, melyet nem titkoltan azzal a céllal szerveztünk, hogy tudományos igényességgel és széles körű nemzetközi részvétellel tekintsük át a harcászati repülőket, illetve repülőgépek helyzetét, jövőjét, mindenek előtt a Magyar Honvédség tekintetében. A konferencián a Légierő Vezérkarától a Műszaki Egyetemig bezárólag hazai szakértők java fejtette ki véleményét és mondta el javaslatát, melyhez a világ 4 legnagyobb repülőgépgyártó vállalatai: SAAB British Aerospace, Lockheed Martin, a Boeing és MacDonal Douglas és a DASA felelős képviselői járultak hozzá magas színvonalon a fenti célkitűzéshez. A konferencia jelentős mértékben öregbítette a szakosztályt, és ezen keresztül a Hadtudományi Társaság hírnevét nemzetközileg is, de legalább is hozzájárult megismertetéséhez.

A szolnoki és a veszprémi konferencia teljes anyagát különböző kiadványokban jelentettük meg, melyet széles körben terjesztettünk eljuttatva azokat a HM és a Magyar Honvédség vezető állományának is.

2000-re, vagyis fennállásunk 10. évébe fordulva szakosztályunk, de úgy vélem, hogy a Hadtudományi Társaság egésze is bizonyos fordulóponthoz érkezett. Ahhoz, hogy továbbra is eredményesen tudja szolgálni a hadtudományt és a Magyar Honvédséget, megújulásra, változtatásra van szükség, mind a munka tartalmát, mind pedig annak formáit és módszereit illetően és további fiatalításra van szükség. A honvédség folytatódó szinte teljes körű átalakítása, ennek 10 éves programja, NATO tagságunkból fakadó követelmények teljesítése a tudományos tevékenységgel szemben is új, elsősorban minőségi követelményeket támaszt. Ha ehhez nem tudunk alkalmazkodni, vagyis megújulni szakosztályunkra és a társaságra is lassú vegetálás vár, amely méltatlan lenne az elmúlt 10 év sikereihez.

Ekkor, 200-ben elhatároztuk, hogy szakosztályunk a jövőben mindent megtesz a megújulás érdekében. Tovább kívánjuk folytatni tagságunk frissítését fiatal, érdeklődő, tehetséges erők bevonását és módszereinknek a lehetőségekhez és az igényekhez történő hozzáigazítását.

*Dr. Galovicz János nyá. ezredes,
a szakosztály volt elnöke*

A Légierő Szakosztály második évtizede

A szakosztályt 2006-ig elnökként dr. Galovicz János ny. ezredes vezette, mellette a titkári feladatokat, dr. Óvári Gyula okl. mk. ezredes látta el. Ezt követően dr. Óvári Gyula vette át az elnöki és dr. Ruttai László mk. alezredes a titkári, majd alelnöki posztot. A szervezeti élet 1997 évig eredeti formájában – 2–3 havonta a ZMNE-en megtartott szakosztály rendezvényekkel – fennmaradt. Ezt követően színtere döntően Szolnokra, a volt Repülőműszaki Főiskola, illetve utód-intézményeinek (RMI, RLI) bázisára helye-

zódott át, közben profilja is lényegesen megváltozott. Ez, gyakorlatilag az évenként önállóan megrendezett országos (két alkalommal nemzetközi), illetve a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen, a GTE Repülési Szakosztályával („International Conference on Unconventional Flight Analysis” alkalmanként, „Repüléstudományi Napok” évente), valamint 2006-tól az MTA DAB Műszaki Szakbizottság, Repülőműszaki Albizottságával is közösen szervezett további (pl. „Műszaki Tudomány az Észak Alföldi Régióban 2009” 2010. 5. 19-én, Nyíregyházán) – egyébként igen sikeres – konferenciákra, tudományos ülésekre, szimpóziumokra módosult.

A leírtak sajnálatos következménye, hogy a légierő haderőnem rakéta és rádiótechnikai fegyvernemei számára mindezek csak korlátozott szakmai kapcsolódási, ezáltal részvételi lehetőséget biztosítottak. Sajnos ugyan ez vonatkozott budapesti, főként nyugdíjas tagjaink egy részére is. Kedvezőtlen továbbá, és a széleskörű információ áramlást is nehezítette, hogy a postaköltségek drágulása és átháríthatatlansága miatt a levélben történő kiértesíthetőség lehetősége megszűnt, csak az e-mail maradt, adminisztratív kapacitás hiányában az is döntően úgy, ha az érdeklődő maga tájékozódott a szolnoki intézeti honlapjáról (www.szrfk.hu). Mindezek természetesen csak részlegesen mentesítik a szakosztály – időközben gyors nyugdíjba vonulások okán – egy főre, az elnökre apadt (sajnálatosan adminisztratív segítség nélkül is maradt) vezetését, aki több mint két éve nem talált megoldást e problémák orvoslására.

Ami eredményünknek tekinthető az elmúlt évtizedben, önálló országos és nemzetközi konferenciáink, amelynek anyaga kezdetben nyomtatott, az utóbbi években elektronikus formában is rendelkezésre áll ([www.szrfk.hu/Repüléstudományi Közlemények](http://www.szrfk.hu/Repuléstudományi_Közlemények)):

- 2000 – A megújuló magyar repülőszakember képzés;
- 2001 – A XX. század haditechnikai forradalmának hatása a XXI. század katonai repülésére;
- 2002 – FAT 2002 „Future Aviation Technologies” első nemzetközi szimpózium;
- 2003 – 100 éves a géprepülés;
- 2004 – Gazdaságosság, hatékonyság és biztonság a repülésben;
- 2005 – Fél évszázad forgószárnyakon a magyar katonai repülésben;
- 2006 – Új évszázad, új technológia. Gripenek a magyar légtérben (nemzetközi);
- 2007 – Pilóta nélküli és szállító repülőgépek katonai alkalmazhatósága;
- 2008 – 70 éves a légierő;
- 2009 – 50 év hangsebesség felett a magyar légtérben;
- 2010 – 60 éves a szolnoki repülőtisztképzés. 30 éve járt az első magyar a világűrben.

Terveink szerint valamennyi előző konferencia anyaga, illetve a Repüléstudományi Közlemények korábbi számai is elérhetővé válnak digitalizált formában az RLI honlapján.

Szakosztályunk két évtizedes munkáját – eredeti, tudományos, alkotó műhelymunkát is igénylő célkitűzéseit is figyelembe véve – csak részben tekinthetjük eredményesnek, az előzőekben is taglalt, meglévő szervezési hiányosságok mellett, sajnálatos külső, objektív okok miatt is. Közülük a legfontosabb a krónikusan elhúzódó haderő-átalakítás, mely tagságunk egy jelentős hányadánál egzisztenciális bizonyta-

lanságot eredményezett, ami nem kedvez a tudományos aktivitásnak. Megérthető, hogy többeket elkedvetlenít az a tény is, hogy a meghirdetett reformoknak alig van olyan (legalább is publikus!) szegmense, amelynek kidolgozásába – akár felkérés nélkül is – kapcsolódhatnánk, kimunkálásában a nem aktív állományú, de nagy tapasztalatú, tudományos felkészültségű tagjaink nagyobb létszámban részt vehetnének.

Az elkövetkező időszak elodázhatatlan feladata – a meglévő, megmaradt értékek megtartása mellett, egy megújuló, megfiatalított vezetéssel – megtalálni a budapesti és más helyőrségekben élő tagjaink, esetleges új érdeklődők, valamint a légierő rakéta és rádiótechnikai fegyvernemeiben jelenleg és/vagy korábban szolgálatot teljesítettek be-/visszakapcsolásának lehetőségét a tartalmas szervezeti munkába.

*Dr. Óvári Gyula mk. ezredes,
szakosztályelnök*

Logisztikai Szakosztály

A Magyar Hadtudományi Társaság Logisztikai Szakosztályának történetének vizsgálata alkalmas arra, hogy a Magyar Honvédség anyagi-technikai szolgálatán belül 1989 óta végbement szervezeti és funkcionális feladatrendszerrel érintő változásokat modellezni lehessen. Az MHTT szakmai műhelyének számító szervezeti egység jogelődje 1991 márciusában alakult meg Hadtáp Szakosztály néven. Az alapításkor a Logisztikai Szakosztály elnevezés szóba sem jöhetett, hiszen a Magyar Honvédség integrált anyagi-technikai szolgálatát hadászati szinten 1989 decemberében, hadműveleti és harcászati tagozatban pedig 1990-ben hozták létre. A logisztikai elnevezés már azért sem merülhetett fel, mert a fogalom és annak tartalma az 1980-as évek végén és az 1990-es évek elején honosodott meg Magyarországon.

A szakosztály alakuló ülésén az alapítók legfontosabb célként fogalmazták meg, hogy a Magyar Honvédség integrált anyagi-technikai szolgálatán belül a folyamatosan változó körülmények között elemezzék a hadtápbiztosítás helyét és szerepét, illetve feladatrendszerét. A tudományos igényű vizsgálatra akkor szükség is volt, hiszen a „hadtápszakma” szakemberei joggal várták el egy szakmai-tudományos szervezettől, hogy segítsen meghatározni a hadtápszolgálat identitását.

A szakosztály alapítói már az alakuló ülésen elhatározták, hogy elsősorban a tartalmas műhelymunka végzését szolgáló rendezvényeket szervezzen a vezetőség. Ez azt jelentette, hogy a szakmai-tudományos konferenciák megrendezése mellett a hangsúlyt elsősorban a tudományos igénnyel megtartott előadásokra és vitafórumokra kell helyezni. A tagság már az alapításkor is fontos célként fogalmazta meg, hogy teret ad a tudományos fokozat megszerzése előtt álló tagoknak a kutatási eredményeik megvitatására és publikálására.

A szakosztály a Magyar Honvédségben végbement szervezési változások és a logisztikai integrációt követően 1999-ben vette fel a Logisztikai Szakosztály nevet. Nem egyszerűen névváltoztatásról és körülményekhez való igazodásról volt szó. A szakosztály tagjai aktívan részt vettek a Magyar Honvédség kialakuló logisztikai rendszerét megalapozó elméleti kutatásokban.

A szakosztály szervezeti élete és tagságának létszáma eléggé változatosan alakult. A szakosztály tagjai kezdetben a központi és hadtápvezető szervek, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Hadtáp Tanszék és a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola Hadtáp- és Pénzügyi Tanszék aktív- és nyugállományú szakembereiből, illetve oktatóiból állt össze. Az alakuló ülésen jelenlevők egyetértettek abban, hogy a szakmai munka színvonalát csak úgy lehet garantálni, ha a kutatómunkát és a szervezeti életet Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Hadtáp Tanszékén fogják össze. Az alakuló ülésen az akadémia hadtáp tanszékének vezetőjét, dr. Szenes Zoltán ezredest választották meg elnöknek, titkárnak Duchaj István őrnagyot.

A vezetőséget 1993-ban meg kellett újítani, mert a szakosztály elnöke dr. Szenes Zoltán ezredest időközben a Magyar Honvédség Hadtáp Csoportfőnökévé nevezték ki és a szolgálati feladatait nem tudta összeegyeztetni az elnöki teendőivel. A szakosztály tagsága az 1993. április 2-ai ülésén a következő vezetőséget választotta meg: elnöknek Báthy Sándor alezredest, elnökhelyettesnek dr. Hautzinger Gyula alezredest, titkárnak Nebhaj József alezredest, elnökségi tagoknak Böröcz Ferenc alezredest és Boros János nyá. alezredest. A szakosztály vezetéséből tartós külszolgálati vezénylés miatt 1998-ban távozott dr. Hautzinger Gyula ezredes. Az 1999-ben végbe ment logisztikai integráció több vezetőségi tagot is érintett, akik nyugállományban már nem kívántak szakmai közéleti szerepet vállalni. Ezért 1999. december 15-én az alábbi összetételű vezetőség kezdte meg a munkáját: elnök dr. Báthy Sándor ezredes, titkár Fleishhacker Ferenc őrnagy, vezetőségi tag Boros János nyá. alezredes. Ez az összetételű vezetés 2007 februárjáig működött, a tagság az akkori tisztújításon a következő vezetőséget választotta meg: elnöknek dr. habil Horváth Attila alezredest, titkárnak Szászi Gábor mk. alezredest, vezetőségi tagnak dr. Fleishhacker Ferenc ezredest.

A tagok létszáma az elmúlt húsz esztendőben 30–40 között mozgott, az ezredforduló után fokozatosan 22-re csökkent. A 2007-es vezetőség választáson elemezve a kialakult helyzetet, a régi és új vezetők értékelése alapján, a taglétszám csökkenése a következő összetett okokra vezethető vissza:

1. A Budapesten kívüli helyőrségekben dolgozó logisztikai szakemberek nehezen tudják a társasági életet a szolgálati feladataikkal összeegyeztetni;
2. A katonai logisztikai szakemberek körébe is „begyűrözött” az társadalmi szinten általánosságban tapasztalható közöny, amely a szakmai tudományos egyesületek munkáját megnehezíti.
3. A tagutánpótlást a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem katonai logisztikához kapcsolódó hallgatók annak ellenére nem jelentettek, hogy aktívan részt vettek a szakosztály rendezvényein.

A szakosztály kiemelkedő rendezvényei voltak:

- 1991 október 3-án Tatán, „Hadtápbiztosítás és anyagi-technikai biztosítás, avagy mit hoz a jövő” címmel szakmai-tudományos konferencia az MH Anyagi-Technika Főcsoportfőnökségével közös szervezésben;
- 1993. június 3-án Székesfehérváron, „Anyagi-technikai integráció és a csapatgazdálkodás” címmel szakmai-tudományos konferencia az MH Szárazföldi

- Csapatok Parancsnokságával és az MHTT Védelemgazdasági Szakosztályával közös szervezésben;
- 1994. május 17-én Veszprémben, Hadtápbiztosítás (ellátás), hadtápvezetés időszerű kérdései” címmel szakmai-tudományos konferencia;
 - 1994. október 12-én Szentendrén, „Magyar Honvédség ruházati ellátását meghatározó szabályzók és lehetőségek” címmel szakmai-tudományos konferencia és bemutató a Kossuth Lajos Katonai Főiskolával közös rendezésben;
 - 1997 novemberében a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen „Az anyagi-technikai integráció következő állomása a logisztika” címmel szakmai-tudományos konferencia és fórum;
 - 1998. június 5-én Székesfehérváron, „A közlekedés helye, szerepe a logisztikai támogatás rendszerében” címmel szakmai-tudományos konferencia és fórum az MH Szárazföldi Vezérkar Logisztikai Csoportfőnökséggel közös rendezésben;
 - 2007. december 6-án a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen „A misszók logisztikai támogatása” címmel szakmai-tudományos konferencia a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökséggel, illetve az Összhaderőnemi Parancsnoksággal közös rendezésben;
 - 2008. május 29–30-án a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen, „Missziós feladatok védelemgazdasági nézőpontból (a fókuszban Afganisztán)” címmel nemzetközi tudományos konferencia az MHTT Védelemgazdasági Szakosztályhoz társrendezőként csatlakozva;
 - 2008. október 15-én Székesfehérváron, „A missziós feladatok védelemgazdasági összefüggései” címmel szakmai-tudományos konferencia az MHTT Védelemgazdasági Szakosztállyal és Összhaderőnemi Parancsnoksággal közös rendezésben;
 - 2008. december 5-én a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen, „A katonai Logisztika időszerű kérdései” címmel szakmai-tudományos konferencia az MHTT Védelemgazdasági Szakosztállyal és Összhaderőnemi Parancsnoksággal közös rendezésben;
 - 2009. december 4-én a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen A katonai Logisztika időszerű kérdései” címmel szakmai-tudományos konferencia a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökséggel, az MHTT Védelemgazdasági Szakosztállyal és Összhaderőnemi Parancsnoksággal közös rendezésben.

A konferenciákon a Magyar Honvédség logisztikai szolgálatának vezetői és elismert szakemberei mellett előadónak kértük fel a fiatalabb kollégákat és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem doktoranduszait is. A szakmai-tudományos konferenciáink iránt jóval nagyobb érdeklődés mutatkozott, azokon a logisztikai szakembereken kívül rendszeresen társszakmák képviselői is részt vettek.

A két-három havonta sora kerülő szakmai előadásokon és vitákon elsősorban a logisztikai rendszer béke- és minősített időszaki kérdései mellett, a csapatgazdálkodás és a kiképzés problémakörét dolgoztuk fel. A Magyar Köztársaság NATO-csatlakozása után vizsgáltuk a szövetségi logisztikai rendszer illeszthetőségét a Magyar Honvédségben. A szövetséges kötelezettségeinkkel összefüggő béketámogató missziós kötelezettségek fontosságának növekedése után hadszíntéri tapasztalatokkal rendelkező szakembereket hívtunk a rendezvényeinkre annak érdekében, hogy

a tagságunk tájékozott legyen a többnemzeti kötelékben végrehajtott béketámogató műveletek logisztikai támogatásának körülményeiről és kihívásairól.

A szakosztályunk rendszeresnek tekinthető kapcsolatot épített ki a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség különböző szintű logisztikai szervezeteivel. A pontos szervezeti elnevezések felsorolására sem terjedelmi sem a haderő folyamatos átalakulása miatt nincs lehetőség. A felsorolás helyett azonban kijelenthető, hogy a katonai logisztikai és védelemgazdasági szervekkel tartalmas és folyamatos kapcsolatot épített ki a szakosztály.

A polgári logisztikai szervezetek közül főként a Magyar Logisztikai Egyesülettel alakítottunk ki munkakapcsolatot. Tagjaink nem csak részt vesznek a szervezet munkájában, hanem a rendezvényeiken rendszeresen előadnak, illetve a kiadványaikban publikálnak. A szakosztály Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem logisztikai szaktanszékei által szervezett FOURLOG és MAGLITE nemzetközi gyakorlatoknak köszönhetően jó együttműködést szervezett a brit, a cseh, illetve az osztrák haderő tanintézményei logisztikai és védelemgazdasági tanszékeivel is.

A 2007-ben megújuló vezetés a tagság egyetértésével azt a célt tűzte ki, hogy elmélyíti a kapcsolatait az MHTT Védelemgazdasági Szakosztályával és megvizsgálja a két szervezet egyesülésének lehetőségét. 2007-től kezdődően az addig is jónak minősíthető együttműködés szorosabbá vált. A szervezeti élet hatékonyabbá és a szakmai munka színvonalának emelése miatt a két szakosztály a 2010. február 4-én tartott közös ülésén elhatározta a két szakosztály egyesülését. Az új szervezete neve Védelemgazdasági és Logisztikai Szakosztály. A jelen körülmények között a tagság úgy látta jónak, hogy a dezintegráció helyett az integrációt választja. A célunk, hogy a két szakosztály hagyományaira építve közösen tegyünk a védelemgazdaság és a katonai logisztika ügyéért.

*Dr. Horváth Attila alezredes,
szakosztályelnök*

Műszaki Szakosztály

A Magyar Hadtudományi Társaság Műszaki Szakosztálya – mint a társaság egyik alapító szakosztálya – 1991. március 25-én alakult meg 21 fő alapító tag egyhangú akaratával. Az alakuló ülésen a résztvevő tagok az alábbi szakosztály vezetőséget választották meg:

- Elnök: dr. Bodrogi László mk. alezredes, a hadtudomány kandidátusa, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, Műszaki tanszék, tanszékvezető egyetemi docense.
- Elnökhelyettes: Vörös István alezredes, a Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Műszaki tanszék, tanszékvezető-helyettese.
- Titkár: dr. Szabó Sándor őrnagy, a hadtudomány kandidátusa, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, Műszaki tanszék, tanszékvezető-helyettese, egyetemi adjunktus.

A szakosztály tevékenységének alapvető célja, hogy a hadtudományon belül – ma már a NATO fogalomrendszerének megfelelően – a műszaki támogatással – korábban

műszaki biztosítással – és a hozzá kapcsolódó tudományterületekkel foglalkozó szakembereket összefogja. Ugyanakkor a szakosztály létrehozásának további célkitűzése volt, – és jelenleg is az – hogy megfelelő fórumot biztosítson tagjai számára ismereteik bővítésére, kutatásaik segítésére, elért eredményeik ismertetésére, szakmai megmérettetésére és nem utolsósorban azok publikálására.

A szakosztály munkáját a fenti célkitűzések figyelembevételével a Magyar Hadtudományi Társaság Elnökségének útmutatásai, valamint az évente megtartásra kerülő beszámoló közgyűléseken elfogadott munkatervek alapján végezte és végzi jelenleg is.

Munkatervünkben a szakosztály előtt álló fő feladatokat az alábbiakban határoztuk meg:

- a Magyar Hadtudományi Társaságon keresztül bekapcsolódni a magyar hadtudomány fejlesztésébe, a Magyar Honvédség struktúrájának, a műszaki alegységek alkalmazása és technikai fejlesztési koncepciója tudományos igényű megalapozásába;
- kölcsönösen hasznos együttműködés kialakítása a Társaság szakosztályaival és más – a műszaki támogatás egyes területeihez kapcsolódó – tudományos társaságokkal, polgári szervezetekkel és tanintézetekkel;
- színvonalas szakosztályrendezvények megtartásával fórumot biztosítani tagjaink számára szakmai kérdések megvitatásához, véleményezéséhez, kutatási eredményeik közreadásához;
- szakosztályunk folyóiratának hasábjain lehetőséget biztosítani a publikálásra, valamint a széles érdeklődésre számot tartó események, eredmények megjelentetésére;
- mozgósítani és részt venni a Magyar Hadtudományi Társaság központi, illetve más szakosztályok rendezvényein.

A Műszaki Szakosztály megalakulását követően hozzákezdett a szervezeti élet feltételeinek megteremtéséhez és a szakosztály rendezvények megszervezéséhez. A szervező munka során elsődleges feladatnak tekintettük a szakosztály létszámának növelését, és azt, hogy a műszaki csapatok és szervezetek minden szintjéről legyenek a szakosztálynak tagjai. Ennek megfelelően széleskörű propagandát folytattunk, amelynek során népszerűsítettük a Társaságot és a frissen megalakult szakosztályunkat.

A népszerűsítő munka során a szakosztály alakuló gyűlését követően felhívást tettünk közzé a Magyar Honvéd XIV. számában, melyben beszámoltunk szakosztályunk megalakulásáról és legalapvetőbb célkitűzéseiről, felszólítva minden szakma iránt érdeklődőt a csatlakozásra. Hasonló propagandát folytattak szakosztályunk tagjai is, melynek egyik legfontosabb eseménye az Ercsiben megtartott nyugdíjas műszaki tisztek találkozója volt.

Ilyen előkészítés után szakosztályunk létszáma folyamatosan gyarapodott. Az áldozatos szervezőmunka eredményeként szakosztályunk taglétszáma kisebb hullámzásokat követően az 60–65 fős létszám körül stabilizálódott. Sikerült elérnünk, hogy szakosztályunk tagságában szinte valamennyi műszaki szervezet képviselteti magát. Tagjaink közül 18-an rendelkeznek tudományos fokozattal, a nyugdíjasok és az aktív dolgozók/diákok aránya 50–50%. Több tagunk is részt vett külföldi katonai missziókban Boszniában, Irakban, Afganisztánban, ahol műszaki szakmai és parancsnoki ismereteikkel nemzetközi elismerést vívtak ki.

A szakosztály tevékenységéhez szükséges anyagi források a szponzorok felajánlásai alapján, illetve a Társaság költségvetéséből minden esetben rendelkezésre álltak és biztosították a szakosztály rendezvények színvonalas végrehajtását.

A szakosztályi élet megalapozásával és rendszeressé tételével párhuzamosan jelentkezett egy olyan igény, hogy a szakosztály a tagság tájékoztatása, a kutatási eredmények publikálása, a tapasztalatok közreadása céljából jelentessen meg egy szakosztály folyóiratot. Az ötletet tettek követték és így a társaság történetében először szakosztályunk 1991-ben életre hívta a *Műszaki Katonai Közlöny* című folyóiratát, melyet az 1923-ban hasonló címmel megjelent és a műszaki csapatok életével, tevékenységével foglalkozó lap utódjának tekint.

Az 1923-ban megjelent újság első számát *József főherceg, tábornagy* az alábbi gondolatokkal indította útjára: *„A mai nappal meginduló Műszaki Katonai Közlöny hivatva van olyan katonai tudományt fölkarolni és olvasói elé tárni, mely Magyarországra a legnagyobb fontossággal bír... Maga a természet végezte a legnagyobb munkálatokat és így alkotta meg országunkat, hogy a mi hivatásunk a békés élet és nem a támadó háború, hanem a körülbástyázott önvédelem... Ha egyszer erőre kapott lesz e lap, akkor fogják csak látni azok, kik tán ma kételkedőleg veszik kezükbe, hogy mily igen nagy jelentősége van e szakmának.”*

A folyóirat 5 fős szerkesztőbizottsága fáradságot nem ismerve rendezte és rendez jelenleg is nyomda alá az újságot. A lap sajátossága, hogy publikálási lehetőséget biztosít a szakosztály valamennyi tagja, sőt a műszaki támogatás szakmai problémáival foglalkozó külföldi szakemberek számára is. Az újság további érdekessége, hogy a publikációk szerzői honoráriumot nem kapnak. Az újságcikkek írása és szerkesztése társadalmi munkában valósul meg, amely nem megy a színvonal rovására. Sőt, a minél nívósabb publikációk megjelentetése érdekében rendszeresen szakosztály pályázatot írtunk ki a legszínvonalasabb publikációt közlétező publicistánk számára.

A *Műszaki Katonai Közlöny* – amely 1995-óta ISSN számmal is rendelkezik és eljut az ország harminc legnagyobb könyvtárába is – az eltelt húsz év alatt több mint 400 publikációnak adott helyet és tette lehetővé hazai és külföldi szakemberek számára gondolataik, kutatási eredményeik, és tapasztalataik közreadását.

Folyóiratunk a publikálási lehetőség mellett nagyon fontos szerepet töltött és tölt be jelenleg is a tagság tájékoztatásában. Minden évben az első megjelenő számunkban közzétesszük az előző évi beszámoló anyagát és a tárgyévi munkatervünket, mely megfelelő tájékoztatást ad a tagság számára a szakosztály tervezett rendezvényeiről.

A szakosztály éves beszámoló gyűlésein három évenként a beszámoló megtartása és a munkaterv vitája mellett a szakosztály vezetősége is újból megválasztásra került.

Jelenleg 4 fős vezetőség irányítja a szakosztály tevékenységét:

- Elnök: dr. Szabó Sándor, a hadtudomány kandidátusa;
- Elnökhelyettes: dr. Tóth Rudolf, a hadtudomány PhD fokozatos és dr. Kovács Tibor, a hadtudomány PhD fokozatos;
- Titkár: dr. Kovács Zoltán, a hadtudomány PhD fokozatos.

A szakosztály tevékenységének minőségét, színvonalát az évente megtartott rendezvények fémjelzik. Elmondható, hogy szakosztályunk évi rendszerességgel 6–8 ren-

dezevényt szervez, melyek között szakmai napok, bemutatók, tudományos konferenciák és tanácskozások is találhatóak. Az elmúlt húsz év alatt szakosztályunk közel 130 rendezvény megszervezését és lebonyolítását hajtotta végre sikeresen.

Jövőbeni terveink között szerepel a tagságunk bővítése, tagjaink aktivizálása a rendezvényeinken, valamint folyóiratunk évközi számának elektronikus formában történő megjelentetése.

Tervezzük egy szakosztály internetes honlap kialakítását is, melynek segítségével egyrészt javíthatjuk tagjainkkal a kapcsolattartást, másrészt hatékonyabban fenntarthatjuk és fejleszthetjük hazai, illetve nemzetközi kapcsolatainkat. A jövőben továbbra is részt kívánunk venni a Társaság és más szervezetek által kiírt tudományos pályázatokon.

A szakosztály tevékenységét mind a szakmai körök, mind a Magyar Hadtudományi Társaság elnöksége minden évben kiemelkedőnek ítélte, melyre igen büszkék vagyunk. Szeretnénk munkánkat a jövőben is úgy végezni, hogy kivívott jó hírnevünket megőrizzük és a műszaki szakma megbecsülését tovább növeljük.

*Dr. Szabó Sándor mk. ezredes,
szakosztályelnök*

Nemzetbiztonsági Szakosztály

A Nemzetbiztonsági Szakosztály csaknem egyidős a Magyar Hadtudományi Társasággal. 1991 februárjában a Magyar Hadtudományi Társaság elnökségének felkérésére a BM Közrendvédelmi és Szakoktatási Kutatások Programirodája szervezésében együttes ülés keretében megalakult a Közrendvédelmi és Nemzetbiztonsági, valamint a Határrendészeti Szakosztály. A két szakosztály együttes létszáma 70 fő volt. Az alakuló ülésen részt vett dr. Móricz Lajos ezredes az MHTT elnöke, dr. Kovács Attila a társaság főtitkára, dr. Gyaraki Károly ezredes a Katonai Biztonsági Hivatal vezetője, Borsányiné dr. Czégény Julianna rendőr ezredes az ORFK Igazgatásrendészeti főosztály vezetője, János Valér rendőr ezredes, a BM Rendőrségi és Határrendészeti főosztály helyettes vezetője és több más magas rangú belügyi és nemzetbiztonsági vezető. A szakosztály megalakuló gyűlésén az Információs Hivatal képviselőjeként dr. Kovács Károly ezredes vett részt, aki bejelentette, hogy a Hivatal részéről többen kívánnak belépni a Közrendvédelmi és Nemzetbiztonsági Szakosztályba.

A megalakult szakosztály munkatervében különböző fórumok keretében, az alábbi témák megvitatását tűzték ki:

- szervezett bűnözés és annak kapcsolata a nemzetközi bűnözéssel,
- a rendészeti és a rendészeti jellegű szervezetek együttműködésének kérdései a közrendvédelem érdekében,
- demokrácia a totalitárius szervezetekben,
- a rendészeti törvényből adódó tudományos kutatási és gyakorlati feladatok, az önkormányzati és a rendőri együttműködés kérdései,
- határrendészeti törvényből adódó feladatok,
- közrendvédelmi és határrendészeti együttműködés.

A szakosztályok külön szekciók keretében vitatták meg a titkosszolgálatok fejlesztésének és új szervezeti formáinak témáját. 1991 áprilisában dr. Stefán Géza ezredes javaslatára, a nagy létszámra való tekintettel, az MHTT előzetes hozzájárulásával a szakosztályok külön váltak.

A Nemzetbiztonsági Szakosztály vezetésére dr. Kovács Károly ezredes az Információs Hivatal osztályvezetője kapott megbízást. A szakosztály tagjai lehettek a nemzetbiztonsági szolgálatok munkatársai. A taglétszám 30 fő körül mozgott, célként tűzték ki a tudományos életben való aktív részvételt. A tagság zömében a katonai nemzetbiztonsági szolgálatok munkatársai közül került ki, a polgári szolgálatok kevésbé érdeklődtek a szakosztály munkája iránt. A megvitatott témák szolgálati jellegűek voltak, azzal a céllal, hogy fórumot biztosítsanak a szakmai munka iránt érdeklődők számára. Fontos célkitűzésként került megfogalmazásra az egyéni tudományos képzés segítése. Aktívan segítették a szakosztály működését dr. Gergely Attila, dr. Stefán Géza és dr. Balogh Sándor.

Rendezvényekre általában kéthavonta, illetve negyedévenként került sor. A nemzetbiztonsági szolgálatok anyagilag is támogatták, segítették a szakosztály működését, ezen kívül lehetőséget biztosítottak a nyílt és zárt terjesztésű szakmai folyóiratokban történő publikálásra.

A 2000-es évek elején a szakosztály tevékenysége lelassult, a rendezvények száma és az érdeklődés csökkent.

2006-tól, elsősorban dr. Héjja István ezredes aktív tevékenységének köszönhetően a szakosztály tevékenysége fellendült. Ehhez jelentősen hozzájárult az is, hogy a ZMNE-en elkezdődött a nemzetbiztonsági képzés, ami önálló szak indításához vezetett. Jogosan merült fel az igény arra, hogy a szakosztály rendszeresen tartson rendezvényeket. A rendezvények témakörei a nemzetbiztonsággal, biztonságpolitikával, a nemzetközi szervezetek munkájával, a béketámogatással és aktuális világpolitikai eseményekkel kapcsolatos kérdéseket fogták át. A bevezető előadást a szakterületet művelők tartották, amit vita és véleménycsera követett.

2006-tól a szakosztály elnöke dr. Kis-Benedek József ezredes, titkára pedig Simon László alezredes. A szervezet célul tűzte ki a hallgatók szakmai fejlődésének segítését, ehhez aktuális témákban az oktatási időben havonta kerül sor rendezvényekre. A taglétszám jelenleg 33 fő.

2009 novemberében az MHTT, a Biztonságpolitikai, és a Nemzetbiztonsági Szakosztály, a ZMNE Központi Könyvtára, valamint a Biztonságpolitikai Szakkollégium Együttműködési Megállapodást írtak alá. (Erre utalás van dr. Héjja Istvánnak a Kiss Károly Hadtudományi Klub tevékenységéről számot adó írásában is.) A Felek megállapodtak abban, hogy évente hét alkalommal, változó elnökséggel, nyilvános rendezvényt tartanak. A rendezvények színhelyét a ZMNE Központi Könyvtára biztosítja. Az előadások témáit az éves tervekben a szakosztályok rögzítik.

A jövőben tehát a Nemzetbiztonsági Szakosztály a fent hivatkozott megállapodás szellemében, az együttműködő felekkel történt munkamegosztásban vesz részt a közös rendezvényeken.

*Dr. Kiss-Benedek József ezredes,
szakosztályelnök*

Polgári Védelmi Szakosztály

Megalakulás, induló célok, feladatok

A *Polgári Védelmi Szakosztály* (a továbbiakban: szakosztály) 2000. február 25-én jött létre 21 fő alapító taggal. Mindenképpen meg kell azonban jegyezni, hogy az alapítók közül többen ott bábáskodtak a Magyar Hadtudományi Társaság 1990. évi létrehozásánál, mi több a társaság szellemi atyjának tekinthető Kis Károly Hadtudományi Klub 1983. évi megalakításánál is többen közreműködtek a szakosztály tagsága részéről.

Összegezve tehát, a szakosztály alapításakor már – az előzményeket is figyelembe véve – 18 esztendőes tudományos munka állt az alapító tagság mögött, melyhez olyan sikeres rendezvények fűződtek, mint a Paksi Atomerőmű meglátogatása, a Bécsi Hadtörténelmi és a Prága melletti Hadirepülés-történelmi Múzeumok megtekintése. A múlthoz tartozik még a Társaság által kiadott lexikonokban való aktív közreműködés és a polgári védelmi szakterülethez kapcsolódó számos tanulmány és cikk megjelentetése a Társaság folyóiratában, a Hadtudományban és további mértékadó szakmai lapokban.

A megalakulással kapcsolatban mindenképpen meg kell említeni dr. Pataky Iván ny. pv. ezredes kiemelkedő tudományos- és tudományszervezői tevékenységét, amelynek elismeréseként 1995-ben Tanárky-díjban részesült.

A szakosztály alapításával és további működésével összefüggésben a megbecsülés és a tisztelet hangján kell megemlékezni dr. Sztanek Endre ny. pv. ezredesről, aki szakosztályunk első elnöke volt haláláig viselte ezt a funkciót.

Az induló célok között kiemelt hangsúlyt kapott a polgári védelmi szakma tudományos kutatásával és műszaki fejlesztésével foglalkozó kutatók, doktoranduszok, szakemberek munkájának összefogása, kutatási céljaik megvalósításának támogatása, az eredmények gyakorlatban való alkalmazásának segítése.

A szakosztály tevékenysége során mindvégig magas szakmai színvonal elérésére való törekvést és a hagyományőrzést tűzte ki alapcéllul. *Fő feladatainknak tekintettük:*

A megfelelő fórum biztosítását a polgári védelem területén dolgozók részére ismereteik bővítésére, szakmai színvonaluk emelésére, kutatásaik segítésére, szakmai tudományos eredményeik terjesztésére, publikálására.

A polgári védelem hagyományainak ápolásával összefüggő tudományos, ismeretterjesztő tevékenységet és az ezzel összefüggő rendezvények megszervezését.

A polgári védelem céljaival, feladataival, tevékenységével kapcsolatos tudományos munka támogatását, a szakmai propaganda kiadványok létrehozását a lakosság és a tanulóifjúság részére.

A szakosztály által szervezett foglalkozásokon az aktuális polgári védelmet érintő témák feldolgozását, egy a témában jártas, szakmailag jól felkészült előadó felkérésével, majd ezt követően az adott problémakör megvitatását a tagsággal.

Az anyagi források függvényében szakmai konferenciák szervezését, tanulmányi kirándulások végrehajtását.

A polgári védelem jogelőd szakmai és társadalmi szervezetei (Magyar Légoltalom, Magyar Légoltalmi Liga) évfordulóinak méltó megünneplését és a tágabb értelemben vett hagyományőrzést.

A szakosztály eredményei, kiemelt feladatai

Az elmúlt időszak kiemelkedő rendezvénye volt a szakosztály szervezésében, a Magyar Hadtudományi Társaság támogatásával 2001. november 29-én megrendezett „A tömegpusztító fegyverek elterjedésével együtt járó veszélyek elleni védelem, különös tekintettel a lakosság sebezhetőségére” című nagy sikerű konferencia. A konferenciáról külön kiadvány készült, mely tartalmazza az elhangzott előadásokat és a szakemberek hozzászólásait az adott témákhoz.

A 2005. év fő rendezvénye a magyar polgári védelem 70. évfordulójáról való méltó megemlékezés volt. Az egész év szakmai-tudományos munkáját ezen évforduló méltó megünneplésének a szolgálatába állítottuk, összefogva a Magyar Polgári Védelmi Szövetséggel, együttműködve az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósággal, valamint a fővárosi polgári védelmi és a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokkal.

A rendezvénysorozat keretében széleskörű tájékoztató munkával a 70 év története bemutatása mellett fel kívántuk hívni a lakosság figyelmét a polgári védelem fontosságára és a lakosság felkészítésével kapcsolatos feladatokra is. A rendezvénysorozat alapját a Fővárosi Polgári Védelmi Szövetséggel közösen 2005. május 14–21. között Budapesten a Citadellában megrendezett „70 éves a Magyar Polgári Védelem” című nagyszerű kiállítás anyaga adta. Az ünnepség-sorozat zárásaként együttműködve a Magyar Polgári Védelmi Szövetséggel 2005. december 1-jén Debrecenben vándorkiállítással összekapcsolva szakmai konferenciát tartottunk 78 fő – zömmel polgármesterek – részvételével.

A rendezvénysorozat bebizonyította szakosztályunk számra, hogy lényegesen nagyobb eredményeket tudunk elérni akkor, ha terveinket, erőfeszítéseinket összehangoljuk a Magyar Polgári Védelmi Szövetséggel.

Kiemelt rendezvényként 2007. december 5-én az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumban egynapos nemzetközi katasztrófavédelmi konferencia került lebonyolításra az Magyar Polgári Védelmi Szövetség és a Polgári Védelmi Szakosztály szervezésében, az MPVVSZ jogelődjének a Magyar Légoltalmi Liga megalakulása 70. évfordulója alkalmából.

A következő fontos, kerek évfordulóhoz kapcsolódó megemlékezésre 2010. március 3-án került sor a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeumban a Magyar Polgári Védelmi Szövetség és az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság közös szervezésében – a magyar polgári védelem létrejöttének 75. évfordulója alkalmából, megemlékezve a légvédelemről szóló 1935. évi XII. törvénycikk elfogadásáról – „*Velünk élő légoltalom, polgári védelem*” címmel szakmai, tudományos konferenciát tartottak. Az igen nívós rendezvény szervezésében és a konferencián részt vettek a szakosztály, és a Szövetség tagjai is.

2007-től évente a balatonföldvári Hotel Jogar Továbbképző Központban – együttműködve a Somogy Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatósággal, valamint a Balaton Térségi Katasztrófa és Polgári Védelmi Egyesülettel – az OKF és a Magyar Polgári Védelmi Szövetség támogatásával a polgári védelmi kirendeltség vezetők részére országos szakmai konferenciák és továbbképzések szervezésében vettünk részt, melyen előadásokat tartottunk.

A kiemelt rendezvényeinken túl a szakosztály tagsága az elmúlt években szerteágazó tudományos tevékenységet folytatott, melynek keretén belül részt vett a polgári védelmi ismeretek felelevenítését, megújítását célzó módszertani anyagok kidolgozásában, a települési vezetők polgári védelmi felkészítésében. Tagtársaink segédanyagokat dolgoztak ki a polgármesterek, valamint a polgármesterek segítői részére a veszélyhelyzet-kezelési tevékenység segítésére.

Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság stratégiai céljaként szerepelő, a polgári védelem helyének, szerepének, cél- és feladatrendszerének, valamint szervezeti struktúrája korszerűsítése, melynek szakmai megalapozásában a szakosztály az elmúlt időszakban folyamatosan közreműködött.

A Magyar Polgári Védelmi Szövetséggel közösen 2008-tól kiadtuk – a Magyar Tudományos Akadémia által mértékadónak minősített – tudományos folyóiratunkat a Polgári Védelmi Szemlét, amelyben helyet, fórumot biztosítottunk a saját és külsős kutatók szakmai tudományos publikációinak.

A Magyar Polgári Védelmi Szövetséggel és a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokkal, kirendeltségeikkel együttműködve részt vettünk az érintett önkormányzati vezetőkkel a kistélepülési polgári védelmi szervezetek felkészítését célzó gyakorlatok szervezésében.

A szakosztály tagjai közül többen – főként a tudományos fokozattal rendelkezők – részt vettek a különböző szakirányú felsőoktatási intézmények (ZMNE, RTF) oktatási munkájában. A szakosztály éves munkateveiben foglaltaknak megfelelően a szakmai foglalkozásokon permanensen végeztük az aktuális polgári védelmet érintő témák feldolgozását.

Az elmúlt években szakosztályi vitafórumok keretében korunk globális kihívásaival összefüggő polgári védelmi feladatok újragondolásával összefüggő témákat dolgoztuk fel, így többek között a terrorcselekmények esetén bekövetkező helyzetek kezelésével összefüggő lakosságvédelmi feladatok lehetséges szakmai megoldásait. A kritikus infrastruktúrák elemzését és védelme során jelentkező lakosság védelmével összefüggő komplex feladatrendszerhez kapcsolódó újszerű kihívásokat.

A fentiekén túl részt vettünk különböző hazai és nemzetközi konferenciákon, ahol több alkalommal szakmai előadásokat tartottunk, tanulmányokat készítettünk. Részt vettünk különböző szakmai projektekhez kapcsolódó kidolgozói munkában, számos alkalommal bíráltunk PhD értekezéseket, Tudományos Diákköri dolgozatokat és részt vettünk PhD védések bizottságaiban. Folyamatosan végeztük a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem katasztrófavédelmi szakirányán oktatott polgári védelmi tantárgyak gondozását, a különböző polgári védelmi tantárgyat oktató főiskolák, egyetemek hallgatóinak tanítását, vizsgáztatását.

Rendszeresen publikáltunk különböző tudományos és más szakmai folyóiratokban, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság felkérésére szakanyagokat, jogszabály-tervezeteket véleményeztünk együttműködve az Magyar Polgári Védelmi Szövetséggel.

Összességében elmondható az elmúlt tíz év szakmai tudományos tevékenységéről, a szakosztályi munkáról, hogy az sokszínű képet mutat. Míg a megalakulást követő években a közösségi jellegű tevékenység volt a jellemző, – köszönhetően talán a tagság magasabb szintű igényére, törekvéseire, a szervezett szakosztályi

munkára, a különböző szakmai tudományos jellegű rendezvényekre, kirándulásokra, addig a 2000-es évek második felétől elsősorban a tagság által egyénileg végzett tudományos munka dominált.

A szakosztály megalakulása óta eltelt időszak fent leírt eredményes tudományos munkája azt igazolja, hogy a Polgári Védelmi Szakosztály összességében sikeres évtizedet zárt. Ezek a sikerek számos tagtársunk hatékony szakmai közösségi és egyéni munkájának, továbbá a Magyar Polgári Védelmi Szövetség hathatós támogatásának és együttműködésének is köszönhető, amellyel a szakosztály megalakulása óta közösen végezte a polgári védelem feladat rendszerének civil oldalról történő népszerűsítését, segítségét.

A jövőt tekintve a Polgári Védelmi Szakosztály egyetért a Magyar Hadtudományi Társaság stratégiai elgondolásaival, mely szerint a szakosztályok összefogottabb vezetése, áttekinthetősége, az egységes arculat kialakítása, az átfogóbb, összehangoltabb tudományos tevékenység érdekében célszerű a hasonló, vagy „rokon”, illetve szorosabban együttműködő szakosztályok összefogásának, „klubokba” való rendeződése lehetőségeinek megvizsgálása.

Szakosztályunk részéről ilyen jellegű integráció – figyelemmel a közös és általános szakmai gyökerekre –, a Műszaki-, a Vegyivédelmi és környezetbiztonsági-, illetve a Katasztrófa- és Védelem-egészségügyi Szakosztályokkal célozható meg a jövőben.

A Polgári Védelmi Szakosztály részéről különösen indokolt ez abból a szempontból is, hogy 2010-ben megalakult a „MAGYAR POLGÁRI VÉDELMI TUDOMÁNYOS EGYESÜLET”, amely rokon célokat tűzött ki, így, a jelenlegi alapító tagság tekintetében szoros átfedések vannak, mind a szakosztállal, mind a szövetséggel, ezen szervezetek céljaival, feladataival.

A jövőben mindenképpen fontos a szakosztály tudományos munkájában egyfajta profil-tisztítás, amely szerint a szakosztály szakmai tevékenységi körét a polgári védelemnek a lakosság háborús oltalmazási feladatrendszerére, a honvédelemmel, ezen belül a Magyar Honvédségnek hazánk védelmével együtt járó küldetésével szorosan összefüggő egyik fontos területére összpontosítani.

*Dr. Varga Imre nyá. mk. ezredes,
szakosztályelnök*

Szárazföldi Műveleti Szakosztály

A Szárazföldi Műveleti Szakosztály 2009. május 20-án alakult meg. Az időpont alapján tekinthetnénk az MHTT legfiatalabb szakosztályának is. Igazságtalanok lennénk azonban, ha így tennénk, hiszen 20 éves jubileumi évfordulóról van szó, s ebben a két évtizedben az új szakosztály elődjei a Hadművészeti Szakosztály és a Hadműveleti-harcászati Szakosztályok előttünk járva sokat tettek a hadtudomány e fontos területeit érintő kérdések, témák művelésében. Azt sem hagyhatjuk figyelem nélkül, hogy a jelenlegi szakosztály tagjainak többsége is az említett két szakosztály tagjai közül kerültek ki. Ezért röviden összefoglaljuk az elődök 1991 és 2009 között végzett tevékenységének a lényegét.

Hadművészeti Szakosztály

A *Hadművészeti Szakosztály* működése során – jellegéből adódóan – közvetlenül is szolgálta a Hadtudományi Társaság célkitűzéseinek megvalósítását. A szakosztály tevékenységének fő erőfeszítése működésének első felében; a magyar hadtudomány, ezen belül a hadászat elméleteinek átalakítására és megújítására; a honvédelem önálló nemzeti alapokra helyezésére; a Magyar Honvédség átalakításának elvi alapozására; az önálló honvédelmi stratégia és a honvédelem rendszere elvi és gyakorlati kérdéseinek kutatására és kimunkálására irányult.

A szakosztály tevékenysége első időszakában megkülönböztetett figyelmet fordított a honvédelemre, a hadügyi, mindenek előtt a katonai védelem és a katonai stratégia kérdéseinek tudományos igényű megválaszolására, ide értve a NATO tagságból adódó feladatokat és problémákat is. Ezzel egy időben szakmai fórumot biztosított tagjai részére ismereteik bővítésére, tudományos munkájuk segítésére és kutatási eredményeiket összefoglaló tanulmányaik, tudományos írásaik megvitatására és publikálására is. A kollektíva tevékenységére a honvédelem iránt érzett elkötelezettség és felelősség, a hadművészet vitatott témaköreinek tudományos igényű kutatása és a problémáinak megoldására való törekvés, az alkotó szakmai vita volt jellemző. A szakosztály tagjai eredményesen vettek részt a Társaság, a Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar által meghirdetett tudományos pályázatokon.

A szakosztály életének szerves részét képezték az önállóan, vagy más tudományos műhelyekkel szervezett és lebonyolított konferenciák, szakmai rendezvények, melyek előkészítése, tartalma, szervezetsége, szakmaisága minden alkalommal eredményes és hasznos volt. Ezek a rendezvények a szakosztály korlátozott lehetőségei mellett is – a kollektív vita és az együttgondolkodás révén – hozzájárultak a hadtudomány és a honvédelem időszerű és vitatott stratégiai kérdéseinek megoldásához.

A Hadművészeti Szakosztály 2006. évi évzáró ülésén felmerült a szakosztály hatékonyabb működésének igénye. Ennek lehetőségét többen a más szakosztályokkal való szorosabb együttműködésben, közös rendezvények szervezésében és olyan témák napirendre tűzésében látták, amelyek közelebb állnak a szakosztály tagjaihoz, tehát közérdeklődésre számot tartóak. A vita során az új helyzetre való tekintettel az is felvetődött, hogy a szakosztály egyesüljön a Hadműveleti-harcászati Szakosztállyal. A két szakosztály új névvel, Műveleti Szakosztályként alakuljon meg a közös tagságból, amely a honvédség mai helyzetét, feladatát és gyakorlati tevékenységét illetően kész és képes a szárazföldi műveletekkel kapcsolatos kérdéseket elméleti és tapasztalati úton vizsgálni, abból érdemleges következtetéseket levonni. Magyar István alezredes, a Hadművészeti Szakosztály titkára egy korábbi érdeklődő megbeszélés során említést tett arról, hogy a Hadműveleti-harcászati Szakosztály vezetése és több tagja pozitívan állt az ötlet mellé és teljes fogadókészséget tanúsítottak, támogatják a két szakosztály egyesülését.

Az egyesítés indokai voltak, hogy az utóbbi két évben a szakosztály aktív tagjainak száma jelentősen csökkent. Olyan résztvevők és hozzászólók, mint Lőrincz Kálmán és dr. Deák János, Háber Péter és más személyek teljesen eltűntek. Az aktivitás, a lemorzsolódás oka a napirendre tűzött témák érdektelenségében, sokszor ismétlődésében keresendő. Továbbá sokan szóvá tették, hogy úgysem hallja meg senki a

„köznép” hangját, hiszen a vélemények nem jutnak el az illetékesekhez, senki sem kíváncsi mások véleményére. A névváltoztatás mellett szól az is, hogy alapjaiban megváltozott a haderő feladata, a nem háborús műveletekben a katonai erők alkalmazása során elmosódnak az úgynevezett hagyományos jellemzők. A tevékenységek során tehát nincsenek jelen a korábban külön kezelt elméleti felosztások, azok az esetek többségében a műveletekben együtt jelennek meg. Következésképpen az ilyen tevékenységek elméleti és gyakorlati kérdéseit együtt kell vizsgálni. Ennek a folyamatnak látjuk a magvalósulását az oktatásban a gyakorlati megvalósításban és a HM, HVK, ÖHP működésében, szervezésében is, amit követni kell.

A megbeszélés során a felsorolt indokok alapján a két szakosztály egyesülését Katonai Műveleti Szakosztály megnevezéssel mindenki támogatta.

Hadműveleti-harcászati Szakosztály

A hadművészet, ezen belül a hadműveleti-harcászati szintű kérdések tudományos igényű művelése érdekében 1996. május 10-én a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia és az akkori Kossuth Lajos Katonai Főiskola oktatói, hallgatói (17fő) egyhangúan és egyértelműen kinyilvánították akaratukat, amely szerint az érintett tárgyban a jövőben végzendő tudományos szintű kutatói munkáikat össze kívánják hangolni. Ezért kérték felvételüket a Magyar Hadtudományi Társaság önállóan működő Hadműveleti-harcászati Szakosztályba.

A szakosztály tevékenységét tekintve, tagjai aktívan vettek részt a különböző tudományos konferenciákon és rendezvényeken, valamint sikeresen pályáztak a meghirdetett pályázatokra. A szakosztály tagjai a HVK Tudományos Munkaszervezési Osztályához, az MHTT-hez, az Új Honvédségi Szemle szerkesztőségéhez három-három, a Szárazföldi Csapatok Parancsnokságához egy pályamunkát nyújtottak be. A szakosztály a megalakulása óta egy kisebb megtorpanással aktív tudományos értékű, szervezett tagsági életet folytatott. Taglétszámát folyamatosan gyarapítva szervezetébe integrálta (2004) Kósa Sándor vezetésével a Klapka György Könnyűlövész Dandár törzs állományának jelentős részét, akikkel az átalakulások ellenére is megmaradt a munkakapcsolat. Kísérletet tettünk az ÖHP valamint a Bocskai dandár törzsével történő együttműködési megállapodás alapján, egy kihelyezett szakosztály létrehozására, de sajnos a kapcsolattartók áthelyezése következtében sikertelen volt a próbálkozás.

A szakosztály fórumot és lehetőséget biztosított 30–40 fiatal kutatónak tudományos eredményeik közzétételéhez, pályázatokon való részvételével hozzájárult a Magyar Honvédség haderőreformjával kapcsolatos hadműveleti-harcászati jelentőségű kérdések tisztázásához és a feladatok tudományos értékű megoldásához. A szakosztály szoros együttműködést tartott fenn az egyetem tanszékeivel, tudományos kutatóival, akiket számos esetben kért fel rendezvényein előadások megtartására. Különösen jó kapcsolatot tartott és tart fenn a Szárazföldi Műveleti Tanszék és jogelődei vezetőivel, valamint tagjaival, akik közül többen a szakosztálynak tagjai, vezetői. A szakosztály taglétszáma éveken keresztül folyamatosan 20–30 fő között mozgott, annak ellenére, hogy az átszervezések és létszámleépítések jelentősen érintették a tanszékkel együtt a szakosztályt is. Megoldást jelentett a tudományos kuta-

tómunkát vállaló doktoranduszok, valamint az MSc képzésben résztvevő hallgatók tagjaink sorába történő felvétele.

A szakosztály rendszeresen részt vett az egyetemi tudományos élet fórumain, munkatervében rendszeresen szerepelt a tudományos rendezvényeken való közreműködés, konferenciák vagy szervezési jellegű feladatokban történő részvétellel. Alapvetően a tagság szakmai érdeklődési körébe tartozó témákban tartott konferenciákat (Válságreagáló műveletek, ezen belül békefenntartás, terrorizmus elleni harc). A meghívott előadók, résztvevők nagy érdeklődéssel fogadták a meghirdetett témákat, különösen a 2006-ban rendezett békeműveletek támogatása érdekében szervezett rendezvényünket. Az érdeklődés meglátzotta a résztvevők létszámában és hozzászólásaikban.

A haderő feladatrendszerének megváltozása, valamint a tagság igényeinek változása találkozott a Hadművészeti Szakosztály vezetése által 2007-ben felvetett kérdéssel, kéréssel, miszerint a szakosztályok egyesítése mindenképpen előre vinné a két területen közösen végzett tudományos kutatómunka magas szintű végzését.

Az előkészítő munka megkezdődött, melynek eredményeként 2009-ben megtörtént a szakosztályok egyesítése.

Szárazföldi Műveleti Szakosztály

A két szakosztály tagjai akaratának valamint a vezetőség munkájának köszönhetően 2009. május 20-tól, a Szárazföldi Műveleti Szakosztály, ideiglenesen megválasztott vezetőséggel megkezdte munkáját. Az elmúlt év fő feladata a működés alapjainak lerakása, a fő célkitűzések kialakítása volt. A munkatervnek megfelelően a 2010. évi Tudományos rendezvények keretén belül kíván bemutatkozni a tagság „*A béketámogató műveletek időszerű kérdései, különös tekintettel a lövész kötelekek alkalmazásának lehetőségeire békefenntartás során.*” címmel rendezendő konferencián.

Továbbra is fontos feladatnak tekintjük a szakosztály tatai csoportjával való szoros együttműködés fenntartását, valamint további csapattagozatban tevékenykedő csoportok létrehozását. Ennek érdekében 2011-ben felvesszük a kapcsolatot az 5. Bocsikai István Lövészdandár vezetésével.

A „régij új” szakosztály további eredményes működése természetesen lehetetlen a tagság aktív részvétele, valamint a vezetőség célorientált munkájának elvégzése nélkül. A kutatási téma adott, hiszen ismét jelentős átalakítások előtt áll a haderő, ezért továbbra is fontos kérdések maradnak: a feladatok végrehajtásához szükséges korszerű haditechnikai eszközök megléte; a feladatokat végrehajtó szervezetek kialakítása; az alkalmazás elveinek korszerűsítése.

Az alkalmat felhasználva az újonnan alakult szakosztály elnöksége nevében megköszönjük az előttünk járó, jól működő szakosztályok vezetőinek többéves alapozó és építő munkáját.

*Dr. Juhász József alezredes,
szakosztályelnök*

Tüzér Szakosztály

Felemelő pillanat volt a tüzér fegyvernem tudományos életének történetében amikor 1998. december 4-én, húsz alapító tag létrehozta a tüzér szakosztályt. Az alapítók szándéka szerint a szakosztály azzal a céllal jött létre, hogy *tudományos alapossággal művelje a fegyvernem feladatait megalapozó elméleti tevékenységet*, gyűjtse maga köré az elméleti kérdésekkel foglalkozó, továbbá a kiképzést és a gyakorlati munkát irányító szakemberek népes csoportját, oldja az elméleti és gyakorlati kérdésekkel foglalkozók soraiban tapasztalható ellenérzéseket.

Az alapítók egy olyan sikeres szakmai közösség alapjait rakták le, amely még ma is sikeresen küzd a méltánytalanul leírt tüzér fegyvernem létjogosultságáért. Előrelátásukkal, elhivatottságukkal méltán megérdemlik, hogy név szerint megemlítsük őket: Kálmán Ferenc dandártábornok, dr. Enzsöl Gyula nyá. ezredes, Imre Jenő ezredes, dr. Szendy István alezredes, dr. Sajtos Sándor alezredes, Bogos István alezredes, Mlinárik László alezredes, Tamás Attila alezredes, Horváth Mihály alezredes, dr. Iványosi Szabó István alezredes, dr. Erdélyi Sándor alezredes, dr. Varga Béla alezredes, Felházi Sándor mk. őrnagy, Furján Attila őrnagy, dr. Kovács Vilmos őrnagy, dr. Bús János őrnagy, Takács Tamás őrnagy, Szabó Tibor őrnagy, Merth Balázs hadnagy, Tóth Barnabás hallgató.

A szakosztály 1998-ban egyhangúlag ideiglenes elnökséget választott: első elnöknek Kálmán Ferenc dandártábornokot, alelnöknek dr. Szendy István alezredest, titkárnak Felházi Sándor mk. őrnagyot. A 2001-es tisztújításkor részben megújult a szakosztály elnöksége: elnöknek választották dr. Szendy István ezredest, alelnöknek Szelei György alezredest, míg a titkárnak dr. Felházi Sándor mk. alezredest.

2005-ben lejárt az elnökség mandátuma, így ismét tisztújításra került a sor. Az elnök dr. Felházi Sándor mk. alezredes, az alelnökök dr. Szabó Tibor alezredes és Szelei György alezredesek, míg a titkár Petrovics Mihály őrnagy lett.

2008-ban dr. Felházi Sándor mk. alezredest és dr. Szabó Tibor alezredest megerősítették posztjukon, a másik alelnöki posztot Eckhardt Zoltán alezredes kapta, míg titkárrá Berta Gábor főhadnagyot választották. Ettől az időponttól a szakosztályunkat ők vezetik. A szakosztály eredményes működésének feltétele az agilis vezetés. Megállapíthatjuk, hogy mindig jól választottunk, mert akiket a többség megválasztott fáradhatatlanul tették a dolgukat és ez úton is megköszönjük tevékenységüket.

A szakosztályunkban folyó pezsgő életet a létszámviszonyaink is jól tükrözik. A kezdeti húsz fő, a csalogató témák hatására, több mint negyven főre bővült, amely kisebb ingadozással még napjainkban is megmaradt.

A szakosztályi élet szervezésére és működésére vonatkozó elgondolás kidolgozása és az éves kutatási tervek elkészítése után gondot fordítottunk a tervszerű munkára. A terveinket többnyire tartani tudtuk, azonban a napi élet diktálta információigény arra kényszerített bennünket, hogy az átlagosnál több rendezvényt iktassunk be. Átlagban éves szinten négy-öt rendezvényt tartottunk, amelyek között rendszeresen tudományos konferenciákat is szerveztünk. A szakosztály üléseink témái átfogták az egész tüzérségi rendszert a szervezetek felépítésétől, az új kihívásoknak megfelelő alkalmazási elvek megvitatásán keresztül, a humán erőforrás-technikai fejlesztések, a képzés korszerűsítéséig.

A Tüzér Szakosztály megalakulása időszakában a NATO-hoz való csatlakozással izgalmasan alakult az MH élete, ezért „A tüzér fegyvernem fejlesztési lehetőségei a XXI. század elején” címmel egy nagysikerű rendezvényt tartottunk. Ennek a témának aktuális alapjaként, a tüzér fegyvernem jövőjét is meghatározó Haderő–2013 fejlesztési koncepció képezte. A szakosztály klubnapok központi témája volt a tüzér fegyvernem fejlesztésének lehetősége a szervezeti rendszer mielőbbi megfeleltetése a NATO normatíváknak. Ennek megfelelően tudományos fórumokat biztosítottunk tagtársainknak a tudományos életbe való bekapcsolódásra. Egy tagtársunk, dr. Kende György a szakosztály által feldolgozott ismereteket is felhasználva MTA nagydoktori fokozatot, valamint öt tagunk az értékelési időszakban, élve a lehetőségekkel, PhD tudományos fokozatot szerzett.

A posztgraduális képzés támogatása mellett gondot fordítottunk a káderképzés folyamatos figyelemmel kísérésére is, amelynek keretében a szakosztályunk meghallgatta Eckhard Zoltán őrnagy előadását, „A tüzér tiszt- és tiszthelyettes képzés a NATO szervezetén belül. A tüzérség együttműködésének lehetőségei a szervezetben”, amelyet a külföldi tanulmányutakon szerzett tapasztalatai alapján állított össze. A témában kialakult vita eredményei beépültek a hallgatók képzésébe.

A tüzérség csökkentésére irányuló politikai szándék okozta hiányosságok ellensúlyozására, kerestük azokat a lehetőségeket, amelyekkel hatékonyabbá tehető a tüzérség rendszere. Ezért igyekeztünk felkutatni olyan technikai rendszereket, amelyek elérhetőnek tűntek az MH számára és nagymértékben növelik a vezetés és alkalmazási hatékonyságot is.

Ennek megfelelően kiállításon bemutattuk az ausztrál haderőben rendszeresített *Kishatósugarú tábori mobil digitális telefonrendszer*, amelyet a Kommunikációs és Rendszerszervező Tansékkal közösen szerveztünk. A szakosztályüléseinken több alkalommal napirendre tűztük „Az ÁRPÁD M1 korszerűsítésének helyzetét a tűztámogatás rendszerében” ugyanis ebben az időszakban az elképzeléseink szerint a magyar fejlesztésű vezetési rendszert gondoltuk a tüzér fegyvernem automatizált vezetési rendszerének. A modern felderítési rendszerek közül bemutattuk az ARTHUR tűzvezető lokátort, a VISALA meteorológiai állomást, a gyalogsági eszközök közül a Corner Schoot, Panzerfaust 3 és számos lőszer típust stb. A számítógéppel támogatott képzés, kiképzés vonatkozásában menedzseltük a TOPCCIS fejlesztését, a BAGLYAS és a KRONOSZ 2009 szimulátorok széleskörű alkalmazását.

A napirendre tűzött témák kidolgozásában alapvetően a ZMNE Művelési Támogató Tanszék tüzér tisztjeire építettünk, de örömdetes a csapattagozatban dolgozó tagtársaink aktivitása is. A *csapattagozatban dolgozó tisztek által kidolgozott főbb témák a következők voltak:*

„Lőelemszámítás LZ 64 PSION mikroszámítógéppel, tűzáthelyezés szélvektor módszerrel”; „A gépesített lövészdandár tűztámogatásának megtervezése és végrehajtása”. Többek között beszámoltak az IRON DRAGON számítógéppel támogatott törzsvezetési gyakorlat; az „ARDENT GROUND 2000” gyakorlat; „A DELTA 2001 gyakorlat tűztámogatásának végrehajtása a 101. Szigetvári Zrínyi Miklós Vegyes Tüzérdandár szemszögéből”, az első magyar OMLT tapasztalatairól.

A NATO STANAGEK feldolgozása vonatkozásában hozzájárultunk az alkalmazási elvek mielőbbi adaptálásához. Ebben a témakörben feldolgoztuk a *tüzérségi tűz*

helyesbítésének matematikai kérdéseit. Megállapítottuk, hogy a kompatibilitás megteremtése érdekében át kell venni azokat az alapvető ballisztikai megállapodásokat, amelyekre a NATO lőtáblázatok épülnek. Továbbá értelmeztük a NATO-ban alkalmazott lőtáblák általános felépítését és használatuk rendjét, valamint a NATO STANAG meteorológiai jelentések (üzenetek) felépítését és azok alkalmazhatóságát a fegyverrendszereinkre. Rendszeresen figyelemmel kísértük a NATO törzsekben, NATO tanfolyamokon tanuló, és a missziókban szolgálatot teljesítő tagtársaink ismereteit, tapasztalatait. Az új ismeretek rendszerezésében legaktívabb tagtársaink a következő személyek voltak: Kovács Gyula, Somogyi János, dr. Felházi Sándor, dr. Furján Attila, dr. Mlinárik László, dr. Szendy István, dr. Szabó Tibor, Petrovics Mihály, dr. Pirooska György, Ruszin Romulusz, Pölöskei János, Tamás Attila, Fodor Mihály.

A tudományos ismeretek rendszerezésének legfontosabb színterének a tudományos konferenciák sorozatát tartottuk. 1999 óta évről évre összehívtuk a tüzér szakmai közönséget és igyekeztünk kitekinteni a nagyvilágba és figyelemmel kísérni a fejlődési trendeket. A konferenciáink nagy része nemzetközi szintű volt, ugyanis több hadiipari céggel álltunk közvetlen kapcsolatban. A konferenciáink legfontosabb témái voltak: *„Az MH tüzérsége az ezredforduló után”, „Tűztámogatás, mint a magyar tábori tüzérség alapvető feladata”, „Pilóta nélküli felderítő repülőgépek alkalmazása háborús és nem háborús műveletekben”, „A magyar tüzérség képességeinek fejlesztése a jövő kihívásainak tükrében”, „A műveleti támogatás (tűztámogatás) aktuális problémái a NATO és a nemzeti műveletek végrehajtása során”, „Korszerű technikai fejlesztések irányjai a nemzetközi missziókban résztvevő erők biztonságának fokozásában”.*

A konferenciáink nem titkolt célja az volt, hogy pro és kontra érvek felsorakoztatásával sikerüljön olyan közös szakmai nevezőre jutni az adott témában, amelyek alkalmasak lesznek javaslatok megfogalmazására a tüzérségi rendszer fejlesztésével kapcsolatban.

A konferenciákkal egy időben, azok társrendezvényeként szakmai kiállításokat szerveztünk, ahol vezető német hadiipari cégek mutatták be tevékenységüket, a tüzérséggel kapcsolatos fejlesztéseiket és eszközeiket. Ezek között a korszerű tüzérségi gyűjtőtől, az MLRS sorozatvető gyártásán keresztül a PzH 2000 típusú lövegig sokfajta érdekességgel ismerkedhettek meg az érdeklődők.

A tudományos konferenciák előadásait az esetek többségében publikációkban is viszont láthattuk. A beszámolási időszakban a szakosztály tagjai közel 200 cikket tettek közé, amelyekkel jelentősen hozzájárultak a tüzér szakma iránti érdeklődés fenntartásához.

Nem kizárólag a Tüzér Szakosztály szervezésében, de jelentős támogatásával és részvételével évről-évre ünnepeltük a Szent Borbála tiszteletére megrendezett fegyvernemi napokat. Napjainkban tapasztalható szakmai elsekélyesedés mellett rendkívül fontosnak tartjuk a jövőben is hagyományos tüzér erények életben tartását, a hagyományok ápolását.

Az elvégzett színvonalas munka elismerését fontosnak tartottuk, ezért évről-évre elismeréseket adtunk át a legaktívabb tagtársainknak, a szakosztály vezetésében huzamosabb időn át átlagon felüli munkát végző személyeknek. Különösen büszkék vagyunk, hogy tagjaink közül Tanárky-díjjal jutalmazták dr. Felházi Sándor

mk. ezds és Életmű-díjjal ismerték el dr. Enzsöl Gyula tudományos munkásságát. Az utóbbit későn, mert eltávozott közülünk.

Szakosztályunk kiterjedt hazai és nemzetközi kapcsolatot épített ki és amelyből széleskörűen profitált. Ezúton is köszönetet mond támogatóinak – *Hazai vonatkozásban* PINTÉR MŰVEK; ERICSSON Magyarország Kft.; WEBASTO – Hungária Kft.; Artifex Kft.; TELMEX Rt.; ESRI Magyarország Kft., és a MH Elektronikai Igazgatóság Rt.-vel.; *Külföldi cégekkel a Pálos Mérnöki Irodán keresztül* a Dynamit Nobel Defence; DIEHL VA System; Lockheed Martin; DIEHL Munitionssystem; Rheinmatall Landsystem; Rheinmatall Defence Electronik GmbH; Jungmans Feinwerttechnik; EADS GmbH (Hálózatos vezetési rendszerek) és Krauss-Maffei Wegman. – hogy lehetővé tették rendezvényeink színvonalas lebonyolítását.

*Dr. Szabó Tibor ezredes,
szakosztályelnök*

Vám- és Pénzügyőr Szakosztály

A Vám- és Pénzügyőr Szakosztály az elmúlt években megalakulásától napjainkig, több perióduson ment keresztül. Ezen periódusokat a taglétszám ingadozása, és a feladatokból fakadó kötelezettségek minimális teljesítése jellemezte. Sajnos nem rendelkezünk megfelelő apparátussal. A paradigma váltás korszaka a közösségünk életét is áthatotta. A minőségi munka fontosabbá vált a mennyiségnél.

A technikai fejlődésnek köszönhetően szakosztály a legkorszerűbb számítástechnikai berendezések igénybevétele mellett tudja a munkáját ellátni, így előtérbe helyeződött a modern technológiák alkalmazása a vizsgálati módszerekben. A szakosztály feladatát, küldetését, amely a technikai kérdéseken túl, szervezeti, szervezési és vezetési kérdésekre is kiterjedt, az alábbiakban fogalmazta meg: a kor követelményeinek megfelelő, magas szintű tudományos műhely kialakítása, ami lehetővé teszi tagjai számára a szakmai-tudományos véleményalkotást azzal a céllal, hogy segítsék a felső vezetés döntéseit és olyan vonzó, alkotó környezet létrehozása, amely elősegíti a tagjai szakmai fejlődését.

A szakosztály tudományos felfogása és érdeklődése nyitott a hadtudomány és más tudományágak legújabb eredményei iránt. E téren feladata, hogy tagságán (szakértőin) keresztül a hadtudomány különböző szakterületeit tudományos alapos-sággal és hozzáértéssel művelje. Arra törekszünk ezután is, hogy meggyőződéses, küldetéstudattal rendelkező, önmagukat folyamatosan továbbképző tagjaink, szakmai-tudományos véleményalkotással és kutatómunkájukkal támogassák a vezetést a szakmai döntések előkészítésében.

Közösségünk azokat a kutatókat kívánja összefogni, akik tenni is kívánnak az ország védelme érdekében. Az önkéntes alapon létrejött szerveződés nem a pénzügyőrség napi, operatív feladatait akarja megoldani, hanem elméleti kutatások segítségével, alternatívákkal kívánja támogatni a döntéshozókat.

A gazdaságot átható gyors változásokból kiindulva a vezetőség fontos kérdésnek tartotta, hogy a tagok számára megfelelő iránymutatást tudjon adni. Ezt a olyan

könnyedebb formájú baráti összejövetelk szervezésével kívánjuk elérni, amelyek hozzájárulnak a tagok tudományos szakmai felkészültségének emeléséhez és az olyan közvetlenebb légkör kialakításával, amely erősíti ragaszkodásukat a szakosztályhoz. Kis közösségünk várakozással telve tekint a jövőbe, remélve, hogy tagjai előbb utóbb elfoglalhatják méltó helyüket a tudomány neves képviselői között.

Lovas Lejla
szakosztályelnök

Védelemgazdasági Szakosztály

A Védelemgazdasági Szakosztály a Társaság alapító szakosztályainak egyike. Vizsgálódásunk területét – a névnek megfelelően – a védelem és a gazdaság viszonyrendszere képezi, beleértve a katonai és más fegyveres testületi szervezetek belső gazdálkodás is. A Társaság céljainak megvalósítása érdekében fórumot biztosítunk a védelemgazdasági kérdések iránt (a védelmi szektor költségvetési sajátosságai, a haditechnikai eszközök gyártásának, forgalmazásának eltérései a szokásos ügyletektől, a minősített időszakokra történő felkészülés közgazdasági tartalma stb.) érdeklődő tagtársainknak ismertetik bővítésére, kutatásaik segítésére, szakmai eredmények terjesztésére.

Ennek során kiemelten kezeljük: a fegyveres erők és a rendvédelmi szervek, de különösen a Magyar Honvédség gazdálkodását érintő, főleg a mikro- és makrogazdasági kihatású kérdésköröket; a főfeladatokhoz kapcsolódó tevékenységek piacosításának hatásait; a nagyobb fejlesztési projektek megvalósulását; a globalizációs hatásokra adható/adandó nemzeti válaszok kérdését stb.

A szakosztály létszáma 30 fő körül változott úgy, hogy a tagság felét a jubileumi évben is alapító tagjaink adták. A szakosztályunk tagjai katonák, a rendvédelmi szervek tisztjei, az államigazgatásnak, az oktatásnak és az iparnak a védelemhez kötődő területin dolgozó civilek, akiket a (közgazdaság) tudomány iránti érdeklődés és a fegyveres szolgálat iránti elkötelezettség köt össze.

A szakosztály elnöki tisztségét megalakulástól 1998-ig dr. Várhelyi István vörgey., 1998–2001. között dr. Mátyás Mihály ezds., 2001–2010. között dr. Király László látta el. A szakosztály titkára 2001–2010. között dr. Jászay Béla ezds. volt.

Szakosztályunk tagjai fontos tisztségeket töltöttek/töltenek be a Társaság vezetésében. Így az Intéző Bizottság tagjai (gazdasági elnökhelyettesek) voltak: Antal Erika, Fodor Péter, dr. Gruber Nándor, dr. Horváth József, dr. Turák János tagtársaink; a Felügyelő Bizottságban pedig dr. Csontos András, dr. Gruber Nándor, dr. Turák János tagtársaink végezték a Társaság egésze érdekében fontos és felelősségteljes munkát.

A szakosztály mindig fontosnak tartotta a problémák sokirányú (multidiszciplináris) megközelítését, tárgyalását ezért nyitott az együttműködésre, amelyet elsődlegesen a Társaság társszakosztályaival és a témakörökben érintett kutató műhelyekkel és szervezetekkel tartott kapcsolat jelentette, ami garancia volt a rendezvények szakmai eredményességére.

Tudományszervező munkánk fontos kérdésének tartjuk, hogy folyamatosan élő, tartalmas együttműködési kapcsolatot alakítsunk ki és tartsunk fenn a védelemgazdasági diszciplína érintett egyetemi tanszékek és a velünk hasonló célkitűzéseket valló más társaságokkal és tudományos műhelyekkel (pl. TIT HABE, BHKK, Biztonságpolitikai Alapítvány Szeged) is. A felsorolás teljességének igénye nélkül említénénk kapcsolatunkat a Társaság Hadtáp-, majd Logisztikai Szakosztályával, a Hadi-technikai, a Vám- és Pénzügyőri Szakosztályokkal. Katonai szervezetekkel tartott kapcsolataink közül ki kell emelni a Szárazföldi Hadsereg Parancsnokságával (1992), az Összhaderőnemi Logisztikai Támogató Parancsnokság (ÖLTP) Tudományos Tanácsával (2004–2006), majd az Összhaderőnemi Parancsnoksággal (ÖHP), a Fejlesztési és Logisztikai Ügynökséggel (FLÜ) (2008–2009) kialakított kapcsolatot, ami közös konferenciákon és más kisebb rendezvényekben realizálódott.

A szakosztály két évtizedes tevékenységén mindvégig *központi kérdés volt a „Gazdaság-Védelem-Biztonság” szlogennel összefoglalható témakör, valamint a védelmi tervezés*. Említeni kell az *„Anyagi-technikai ágazatok integrációja”* (1992); az *„Új kihívások a védelemgazdaságban”* (1997); a *„Védelemgazdaság időszerű kérdései”* (2002); *„A védelem gazdasági feltételei”* (2004), *„Gazdálkodási stratégiák és alkalmazási lehetőségük a honvédelmi tárcánál”* (2005); *„Piaci módszerek-katonás szabályok az erőforrás-gazdálkodásban”* (2006) és az *„Energiabiztonság – 2009”* konferenciát, amely az energiabiztonság és a katonai biztonság összefüggéseivel foglalkozott. A rendezvények szervezésében, előadásainak megtartásában kiemelkedő szerepet vállaltak: dr. Alkéri István, Gáspár Tamás, Fodor Péter, dr. Jászay Béla, dr. Király László és dr. Turák János tagtársaink.

Másik kiemelt témának tekinthető a védelmi tervezés, amely 1998 óta folyamatosan napirenden volt önálló rendezvényként, illetve a gazdálkodási témájú nagyrendezvények részeként. Így a „Védelmi tervezés helye, szerepe és feladatai a NATO-csatlakozás területén” (1998); *„A védelmi tervezés és annak gazdasági vetülete”* (2004); az *„Országos Védelmi Tervező Rendszer koncepciója”* (2005); *„A feladatalapú tervezés és finanszírozás elvi és módszertani lehetőségei a védelmi tervezésben”* (2006) című rendezvényeinkben dr. Alkéri István, dr. Csontos András, dr. Gruber Nándor, Gáspár Tamás, dr. Király László, dr. Mátyás Mihály, dr. Medveczky Mihály tagtársaink tűntek ki aktivitásukkal. A fenti rendezvények során jó munkakapcsolat alakult ki a Belügyminisztériummal, a Magyar Rendészettudományi Társasággal és a Pénzügyminisztériummal is.

A '90-es években az anyagi-technikai biztosítás rendszere, a logisztika, a NATO csatlakozásra való felkészülés, majd maga a csatlakozás adta a témákat; a XXI. század első évtizedében pedig már a szövetségi rendszerekben (NATO, EU) való részvételünk, az önkéntes haderőre való áttérés és a hadsereg arculatát egyre jobban meghatározó missziós részvétel és a valós piaci viszonyok közötti gazdálkodás adták. Így került sor *„A gazdaság globalizációjának hatásai a védelmi szervezetek eszközbeszerzési politikájára. A beszerzési/logisztikai ügynökségek feladatrendszerei, tevékenységük a NATO-ban, EU-ban és a nemzeti hadseregben”* (2007) téma megtárgyalására, melynek kidolgozásában Ébert László és Varga László tagtársaink vállaltak szerepet.

A szakosztály 2008. évi tevékenységének középpontjában, amelyet a Társaság elnöksége is kiemelten kezelt, a „Missziós feladatok védelem-gazdasági nézőpontból– Missziós feladat, többletköltség vagy beruházás a jövőbe(fókuszban Afganisztán)?” című konferencia előkészítése, lebonyolítása állt. A missziós tevékenységek évtizedes felhalmozódott tapasztal-

talatai (Ciprus, Sínai-félsziget, Bosznia, Koszovó, Irak Afganisztán) tervezési, logisztikai és költségadatai már lehetővé teszik, hogy azokat az MH gazdálkodási rendszerében elemezzük, illetve megvizsgáljuk a nemzetgazdaság más alrendszerével való kapcsolatait is. A nemzetközi összehasonlítás segíthet annak megítélésében, hogy ezt a jelentős feladatcsoportot „túl drágának”, avagy költségeit figyelembe véve helyénvalónak ítéljük meg.

Az extrém körülmények között végrehajtott missziós feladatok gazdasági, pénzügyi tervezésének tapasztalata, az „ad hoc” megoldásoktól a tervezés rendszerébe illesztése lehetővé és indokolttá teszi az ez irányú tapasztalatok összegzését. A konferencia szlogenje „Missziós feladat-többletköltség vagy beruházás a jövőbe?” azt sugallja, hogy az előadók ne csak a múltat elemezzék, hanem jövőre nézve is fogalmazzanak meg tudományosan megalapozott ajánlásokat.

Fontos annak kiemelése, hogy – a szervezők eredeti szándékának megfelelően, de annál, ha lehet még szélesebb körben – az előadások tematikájában és az előadók személyében egyaránt érvénysült a multidiszciplináris megközelítés. Az előadók a politikatudomány, a logisztika, az informatika, a makrogazdasági összefüggések oldaláról elemezték a témakört. A konferencia célkitűzései között fontos szerepet kapott annak vizsgálata, hogy a missziós tevékenységben és a missziós területen milyen mértékben és mélységben kaphat szerepet a vállalkozásorientált szemlélet, de ennek kifejtésével a konferencia adós marad.

A szervezők arra törekedtek, hogy minél szélesebb körben váljék megismerhetővé és felhasználhatóvá a tanácskozás anyaga. Ezért 2008 októberében a tudomány és a gyakorlat közelítése érdekében az MH Összhaderőnemi Parancsnoksága munkatársainak részvételével az MHTT előadói ismertették a konferencia főbb tanulságait. Ezt követően műhelyvitán elemeztük azok gyakorlati alkalmazhatóságát. A konferencia tapasztalatainak és tudományos eredményeinek ismertetését szolgálták azok az előadások is, amelyeket a BHKK „A Magyar Köztársaság szerepvállalása a békemisszióban” és a Cseh Védelmi Egyetem „Managerial Economics and Managerial Accountign int he NATO Armies” című konferenciáin tartottunk. A missziós feladatok védelemgazdasági nézőpontból című konferencia teljes anyagának szerkesztett változata és a szakosztálynak a témával és az rendezvénnel kapcsolatban tett közérdekű információ megjelentek a Társaság fórumában, a Hadtudományban.

A Logisztikai Szakosztállyal való együttműködés jegyében 2007 óta minden évben megrendezésre került „A katonai logisztika időszerű kérdései” konferencia, ahol már doktoranduszaink (Benicsák Péter, Csaba Zágon, Fodor Péter) is jól szerepeltek.

2009-ben a Társaság hadtudomány elméleti konferenciáin aktív szerepet vállalt szakosztályunk, ahol „A hadtudomány fogalmának és tartalmának változásairól” címen belül a „védelemgazdaság” fogalomkörét elemeztük (Király László), majd „A hadtudomány és a katonai műszaki tudományok kölcsönkapcsolata” kérdéskörben a „Gazdasági biztonság és védelmi potenciál”-ról értekeztünk (Jászay Béla – Király László).

Szakosztályunk tagjai mindig fontos kérdésnek tekintették az *oktatásban való részvételt és szükséges tankönyvek kidolgozását*. Így a '90-es években a BKE Védelemgazdasági Tanszékének gondozásában megjelent Védelemgazdaság makro folyamatai és a Katonai gazdálkodás című tankönyvek megírásában Bognár Ferenc, Fodor Péter, dr. Király László és dr. Turák János tagtársaink vettek részt.

A ZMNE felkérésére 2009-ben Király László és Medveczky Mihály a „Védelemgazdasági ismeretek önkormányzati válságmenedzsmek (védelmi igazgatási referensek) számára”, Csontos András a „Védelmi tervezési ismeretek védelmi igazgatási vezetők számára” című egyetemi jegyzeteket írták meg.

2010-ben a Védelemgazdasági Szakosztály egy sikeres korszaka lezárult, mivel a tudományos integráció és a humánerőforrás koncentráció jegyében egyesült a Logisztikai Szakosztállyal és új néven, „Védelemgazdasági és Logisztikai Szakosztály”-ként folytatják a munkát. A két szakosztály tagságának és vezetőségének elhatározott szándéka, hogy az elődök sikeres munkáját folytatja a Társaság küldetésének teljesítése érdekében.

*Dr. Király László
szakosztályelnök*

Vegyivédelmi és Környezetbiztonsági Szakosztály

Szakosztályunk 1991. február 28-án alakult meg, 40 fős taglétszámmal. Az akkori vezetőség a szakosztály alakuló ülésen többek között célul tűzte ki: figyelmet fordít a harc- és a hadművelleti támogatásra, ezen belül kiemelten a vegyivédelmi biztosítás kutatására; a vegyi, sugár- és biológiai harcanyaggal való szennyeződés, az ipari katasztrófák, a nukleáris balesetek, valamint a tüzek megelőzésének, káros következményeik felmérésére; a felszámolás, a védelem eljárásainak, és módszereinek korszerűsítésére. Célul tűzte ki továbbá, hogy a kutatások gyújtópontjába helyezve kiemelt figyelmet fordít a következőkre:

- a természetes és mesterséges ködök harcban való alkalmazására;
- a gyújtófegyverek harci alkalmazására, a csapatok gyújtófegyverek elleni védelmére;
- a katonai környezetvédelem vegyivédelmi szakmai területének vizsgálatára;
- a vegyivédelmi szaktechnikai eszközök, berendezések és eszközrendszerek fejlesztését alapozó szakmai előkészítő munkára;
- a vegyivédelmi szolgálat történetének feltárására, hagyományainak ápolására.

A megalakulást követő éveket, mint ahogy az egész Társaságot az útkeresés jellemezte, így az első időszak főleg alapozó munkával telt el. Három, egymáshoz nem éppen közel lévő helyőrségben szolgáló vagy nyugdíjas éveit töltő szakosztályi tagokkal kellett egyeztetni a teendőket, és olyan működési formát kialakítani, amely lehetővé tette a szakosztály együttélését, tevékenységét, ugyanakkor biztosította a különálló helyőrségben lévő tagok közreműködését is bizonyos feladatokban. Ilyen előkészítő, alapozói munka után vált a szakosztály tevékenysége folyamatossá és a kollektív erőfeszítéseket jobban kifejező, reprezentáló rendezvény-centrikussá.

Szakosztályunk a célkitűzéseknek megfelelően fórumot biztosított tagjai tudományos eredményeinek a terjesztésére, publikálására, szakmai érdekeik képviselőit, valamint szervezte tagjai részvételét a társaság központi, és az egyes szakosztályok fontosabb rendezvényein.

Önállóan is rendezett konferenciákat, szakszemináriumokat, klubdelutánokat, valamint felkérés alapján részt vett hadtudományi kutatások, fejlesztések elméleti megalapozásában, és elemzésekkel, javaslatokkal segítette a gyakorlati megvalósításokat.

Szakosztályunk tagjai aktívan kiveszik részüket az egyébként 1970-től 5 évente megrendezésre kerülő országos vegyivédelmi találkozó szervezésében és lebonyolításában, a vegyivédelmi szakgyűjtemény időszaki és állandó kiállításainak megrendezésében, illetve a gyűjtemény gyarapításában, és fenntartásában.

A Társaság szakirodalmi tájékoztató rendszeréhez kapcsolódva, annak központi forrásait igénybe véve kialakította saját tájékoztató rendszerét, és részt vett a tudományos képzést segítő feladatok végrehajtásában (vizsgáztatás, disszertációk bírálata, védések levezetése stb.). Szoros kapcsolatot tartott fenn a Társaság elnökségével és egyes szakosztályaival, valamint a katonai és a polgári tudományos intézetekkel és szervezetekkel. Több ízben elősegítette tagjai külföldi konferenciákon, bel- és külföldi tanulmányutakon való részvételét.

Összehasonlítva az elmúlt évek munkaterveinek fő célkitűzéseit, megállapítható, hogy azokban visszatérő elemként az alábbi célkitűzések és az azok teljesítésére utaló megállapítások mindig jelen voltak:

- a szakosztály létszámának, megtartása, illetve bővítése;
- a tagdíjfizetési fegyelem erősítése;
- az együttműködés fenntartása és bővítése a külső szervezetekkel;
- a szervezeti élet rendszeressé tétele;
- a történelmi emlékek kutatása, a tárgyi emlékek összegyűjtése, a tapasztalatok összegzése és átadása a fiatalabb nemzedéknek, a hagyományápolás;
- a tudományos kutatómunka segítése, az elért eredmények felhasználása, illetve közzététele;
- az általános és szakmai ismeretek bővítése.

A MHTT megalakulásának 10 esztendő jubileuma (2000) óta eltelt éveket a stabilitás jellemezte, sikerült a tagság létszámát 30 fő felett tartani, annak ellenére, hogy ebben az időszakban jelentős szervezeti változások zajlottak le mind a Magyar Honvédségben, mind pedig a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen. Mindezek ellenére sikerült minden évben színvonalas, tartalmas és eredményes rendezvényeket szervezni.

Az elmúlt 20 évben a Magyar Honvédség jelentős változáson ment keresztül. Az önkéntes haderőre történő átállás is újabb problémák megoldását követelte. A Magyar Köztársaság NATO-hoz való csatlakozása magával hozta a Magyar Honvédség feladatainak kibővítését. A jelenkori hadsereg nemzetközi szerepvállalása, a szervezeti struktúra és feladatrendszer módosulása, valamint a haditechnikai, vegyivédelmi technikai és műszertechnikai eszközpark változása – a különböző szakmai területek során át – a vegyivédelem számára is új irányvonalat jelölt meg, ehhez igazodva szakosztályunknak is meg kellett határozni a főbb kutatási irányokat. Ebben az időszakban a változások által megkövetelt újítási igény tagjainkra ösztönző hatással volt, számos új, a tudományos bírálóbizottságok által elfogadott tudományos eredményt hozott.

A nyugdíjas tagok aktivitása kiemelendő, többségük a rendezvényeken megjelenik és tevékenyen részt is vesz a munkában. Több esetben a nyugdíjas szervezettel

kooperálva hajtottuk végre programjainkat. A fiatalok, főleg az egyetemi hallgatók bevonása nehézségekbe ütközik. Szakosztályunk mindenkori vezetősége elkötelezett a taglétszám bővítése mellett.

A vezetőség kiemelt figyelmet fordított a „külső” kapcsolatok építésére, illetve fenntartására. Kiemelkedően eredményes a szakosztály együttműködése a Kiss Károly Hadtudományi Klubbal, valamint a Nyugdíjas Klub vegyivédelmi tagozatával, illetve tagjaival.

A szakosztály által kitűzött fő célok reálisak, teljesíthetőek voltak, és teljesültek is. A szakosztály szervezeti élete folyamatos és szervezett volt. Az aktualitásoknak megfelelően elkészítette éves munkaterveik alapvetően biztosították a szervezeti élet rendszerességét. A szakosztály vezetésének határozott célja volt olyan rendezvények tervezése, melyek lebonyolítása előreláthatóan biztosított volt, ezért évente egy beszámoló közgyűlést, egy-két nagyobb rendezvényt és négy-hat szakmai látogatást vagy vitafórumot terveztünk.

Az elmúlt évtizedekben a szakosztály életében számos fontos rendezvényre került sor. Szakmai konferenciák visszatérő témája volt: a tisztképzés jövője, a szakmai fejlődés iránya; a szaktechnikai eszközök kutatási eredményeinek az ismertetése széles szakmai közönség előtt; kiemelten kezelt téma volt, a CBRN-fegyverek fejlődése, valamint megsemmisítésükkel kapcsolatos problémakör feltárása. Ez utóbbi jelenleg is élő projekt a nemzetközi ellenőrzés területein tevékenykedő vegyivédelmi szakemberek beszámolóinak feldolgozására építve.

Szakosztályunk társasági életének meghatározó elemét képviselték azok a találkozók, beszélgetések, melyeken a beosztást váltó vegyivédelmi szakállomány tapasztalatot cserélhetett a szakmai munkája sikeres művelése érdekében.

A nemzetvédelmi egyetem polgári élet felé történő nyitásának kezdeti időszakában, a 2000-es évek elején a szakosztály életét a stagnálás jellemezte. Három év alatt kétszer kellett vezetőt választani, a Magyar Honvédség átszervezésével kapcsolatos költözések, leépítésekkel egyidejűleg a tagkiáramlás is jelentős volt. Ami nem változott az elmúlt tíz évben: szakosztály tagjai között évről évre kevesebb a fiatal aktív tiszt, a rendezvényeinket gyakran a nyugdíjas szervezetekkel együtt tartjuk. A fiatalok, hallgatók bevonása a közösségi munkába nagyon nehézkes.

A jövőbeni terveket illetően elmondhatjuk, hogy fő feladatunknak tartjuk a társasági élet élénkítését szakmai-tudományos rendezvényeinken. Tagjaink aktivitásának növelése és szakosztályunk fiataljainak létszám-bővítése érdekében a következő években a vegyivédelmi hallgatók képzése során rendszeresen tervezünk szemináriumokat hallgatóink részére, a szakmai határterületek jelenlegi kutatóinak, valamint a szakterületet korábban művelő nyugdíjasaink bevonásával. Továbbra is hasznosnak és szükségesnek tartjuk megfelelő rendszerességgel szakmai konzultációk levezetését tapasztalatcsere, valamint a vegyivédelmi és környezetbiztonsági szakterületek egyes specialitásainak megismertetése céljából.

Kívánatosnak tartjuk dr. Madaras Péter által vezetett „szakmai életút” program, valamint a külföldi vegyivédelmi szakmai beosztásokat ellátott tisztekkel készített „interjúorozat” egyes fázisaiban azok néhány elemének a bemutatását hallgatóink számára szakmai szocializációs programunk keretében. Bízunk abban, hogy a következő években szakosztályunk megalakulásakor kitűzött és az elmúlt esztendőik vál-

tozásainak megfelelően kialakított célokat tartani tudjuk. Reménykedünk abban is, hogy tagjaink tevékenységeinek köszönhetően a vegyivédelmi és környezetbiztonsági tudományterület továbbra is eredményekben gazdag marad.

*Dr. Grósz Zoltán nyá. ezredes,
szakosztálytitkár*

*Dr. Berek Tamás őrnagy,
szakosztályelnök*

Debreceni Tagozat

A Debreceni Tagozat az MHTT elnökének, dr. Szabó József vezérőrnagynak a felhívására alakult meg 1998-ban a vezetésemmel. A tagozat munkájában néhány volt beosztott tisztemmel (részben hivatásos vagyis még aktív, részben pedig nyugdíjas állományúakkal) kezdtük el a munkát, majd a feladatok végrehajtásába több területről vontunk be különböző fegyveres és civil szervezeteket, amelyek a vezetőikkel együtt – főleg a Kossuth Lajos Tudományegyetem, valamint az Agrártudományi Egyetem hallgatói és fiatal tisztjei az 5. Bocskai dandár állományából – igen aktívan végezték a feladatokat.

A tagozat tevékenységébe sikerült bevonni: az 5. Bocskai gépesített dandárt; a HB Megyei Hadkiegészítő Parancsnokságot; a Debreceni Nyugdíjas Tagozatot; a HB Megyei és Debrecen Városi Rendőrkapitányságot; a HB Megyei Vám- és Pénzügyőrséget; a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemet és Agrártudományi Egyetemet; a Debreceni Akadémiai Bizottságot (DAB); a debreceni, és a HB megyei Polgárőrséget; a Simonyi Albert Egyesületet; a Városi nemzetőrséget; a Megyei és Városi Tűzoltó és Katasztrófa elhárító parancsnokságokat, valamint több középiskolát.

Ezen kívül kapcsolatunk volt a Déri Múzeummal, a helyi újságokkal és TV-vel, a Református kollégium könyvtárral és levéltárral, a Bocskai Szövetséggel, a Nyíregyházi Megyei Múzeummal valamint a nyírbátori határőr parancsnoksággal.

Általában évente 15–25–30 fős tagsággal rendelkezünk. Ezek között főleg egyetemi hallgatók voltak.

A tagozat az alábbi feladatokat hajtotta végre:

- évente rendeztünk különböző tárgykörökből vetélkedőket a középiskolák részvételével (általában 15–20 iskola volt, de volt amikor 35 iskola vett részt ezeken 5–7 fős csapatállománnyal);
- több tudományos rendezvény volt a DAB szervezettel közösen: pl. Bocskai Szabadságharc, a 48-as szabadságharc, Debreceni páncélos csata 1944-ben;
- a hajdúk szerepe a Bocskai szabadságharcban;
- Kossuth jubileumi megemlékezés;
- Magyarország katonapolitikájának feladatai és annak hatása Közép-Európában.

Tagozatunk és az egyetem közös szervezésében az alábbi ismert személyek, politikusok és szakemberek – közöttük dr. Szabó József nyá. vörög, az MHTT elnöke – tartottak nálunk előadásokat:

- Dr. Barta János KLTE Tört. Tanszék, prof.
- Dr. Tóth Sándor r.ezds. debreceni rendőrkapitányság
- Benkő Tibor ddtbk.

- Dr. Isaszegi János ddtbk.
- Hegedűs Gyula Nemzetbiztonsági ov. DAB elnöke
- Dr. Simicskó István HM Parlamenti Államtitkár
- Dr. Zachar József Hadtörténeti Intézet nyugállományú főigazgató
- Dr. Papp Klára, egyetemi docens
- Layer József HB megyei közgyűlés elnöke
- Dr. Sztanek Endre nyá. ezds.
- Dr. Bögös József tü. ezds.
- Jakubinyi Béla nyá. ezds.
- Dr. Kardos Sándor HBM Bíróság elnökhelyettes

Az előadások témái voltak:

- A magyar katonaelmélet területén történt változások
- A NATO és a magyar haderő
- Széchényi István és Simonyi József hatalmi tevékenysége
- A külszolgálatra tervezett katonai erők felkészítése
- A Magyar Köztársaság nemzetbiztonsága
- A terrorizmus elleni harc
- A HBM- Rendőr Főkapitányság szervezete, feladata és együttműködése a VÁPP-pal a tűzoltósággal, katasztrófavédelemmel és a polgárőrséggel
- NATO-országok hadseregeiben folyó kiképzés tapasztalatai
- Rákóczy szabadságharc katonai vonatkozásai
- Úrdinamika, a világűr felhasználásának gazdasági és katonai lehetőségei
- Megemlékezés a tábori lelkészi szolgálat újraalakulásának 10. évfordulójáról
- Az 5. Bocskai dd. laktanyájának és kiképzőbázisának bemutatása
- Az I. világháború politikai-katonai jelentősége és hatása a trianoni békeszerződésre
- Magyarország katonapolitikájának hatása Közép-Európára
- NATO tagsággal járó kötelezettségek
- Ezeregyszáz év honvédelme Magyarországon, DAB
- Honvédség és Nemzetőrség
- Katasztrófavédelem története Magyarországon.

Az előadásokon a tagozat tagjain kívül az egyetem hallgatói közül többen is részt vettek, főleg olyanok, akiket a téma érdekelt. Az MHTT debreceni tagozata feloszlóban van, mivel tagozatunk úgy értékeli, hogy a Társaság nem végez olyan munkát amely elősegítené a Magyar Honvédség hadrafoghatóságát, a nemzetbiztonsági- a biztonságpolitikai- a geostratégiai és politikai, valamint a nemzeti katonai stratégia feladatainak megoldását, a fiatalok hazaszeretetre való nevelését, a tartalékállomány képzését stb.

A jövőben bizonyos vagyok abban, hogy sok minden változni fog általában a honvédelem, a honvédség építése, fejlesztése területén, a ZMNE-en, a tisztképzés, a felsőfokú képzés, a kiképző és a kiképzendő állomány helyzete stb. vonatkozásában és mindez hatással lesz az MHTT munkájára, vezetésére és szervezetére is.

*Jakubinyi Béla nyá. ezredes,
a tagozat elnöke*

Dél-Dunántúli Tagozat

A Magyar Hadtudományi Társaság Dél-Dunántúli Tagozata 2004 decemberében alakult meg a Pécsi Tudományegyetemen. A létrehozásban egyetemi oktatók, hallgatók és helyi lakosok vettek részt. A tagság célul tűzte ki, hogy tevékenységével megteremtse a lehetőséget mindazon állampolgárok számára, akik érdeklődnek a hadtudomány és a katonai műszaki tudományok egyes részterületei iránt. A cél elérése érdekében a tagozat életében meghatározóak voltak azok a programok, amelyek folyamatosan lehetővé tették a tudományos előadásokon, konferenciákon való részvételt és kiállítások látogatását. Az érdeklődőknek és a rendezvények résztvevőinek szervezett programok mellett kiemelt fontosságúak voltak azok a hadszíntérkutatások, amelyeket együttműködve a Társaság Csata- és Hadszíntérkutató Szakosztályával, a tagozat tagjai végeztek a Mecseken és a Dráva-melléken. Az eredmények, rendezvények a médiában és a szakfolyóiratokban is megjelentek. A Dél-Dunántúli Tagozat külön elismerése lehet, hogy „fiatal kora” ellenére bekerült a 2010 őszi megjelenő Pécs Lexikonba.

A tagozat életében a folyamatosságot jelentették azok a programok, amelyek rendszerességgel kerültek lebonyolításra az időszakos előadások, konferenciák, vagy éppen kiállítások mellett. A hadtörténelem, hadtechnika és biztonságpolitika kérdései számítottak a legsikeresebb választásnak az állandó rendezvények között. A „*Hadtörténelmi esték*” elnevezésű előadássorozat 2006. február 22-vel vette kezdetét és a mai napig tart. A hosszabb nyári szüneteket leszámítva kilenc szezonon keresztül, 50 alkalommal és ennél is több előadással fogadta a látogatókat. Az érdeklődők köre sokszínű volt. Az általános és középiskolai diákok, egyetemi hallgatók mellett környékbeli lakosok és nyugdíjasok is kíváncsiak voltak a tematikus és változatos rendezvényre.

A különálló biztonságpolitikai előadássorozat a politológus hallgatóknak, illetve a politológia, biztonságpolitika iránt érdeklődőnek nyújtott ismeretszerzési lehetőséget. Az elmúlt években, meghívott szakemberek tartottak előadást Afganisztánról, Kínáról, vagy éppen Iránról. A program kísérleti jelleggel indult és azt a cél szolgálta, hogy felkeltse a figyelmet napjaink biztonságpolitikai és honvédelmi kérdései iránt, illetve megteremtse a lehetőséget hasonló tematikájú konferenciák tartására.

A tagozat hat jelentős konferenciát rendezett, alkalmanként más szervezetekkel közös együttműködésben. Utóbbiak egytől egyig magas színvonalon számoltak be a választott témáról, illetve az országos közszolgálati és kereskedelmi hírcsatornák figyelmét is felkeltették. Hazai és nemzetközi tudományos rendezvényeink voltak: az *Afganisztán, 1979–89–99–2009* (2009. október 29.); *Az első világháború magyar, európai és tengerentúli dimenziói, 1914–1918* (2008. november 7.); *Biztonság és haderő – Magyarország ma és holnap* (2008. október 30.); *Magyar kontingens Afganisztánban* (2007. november 7.) elnevezésű konferenciák, egy fórum az *'56-os napok* rendezvénysorozat részeként (2006. november 8.–november 10.), illetve a második világháború befejezésének évfordulóján megrendezett *60 éve történt... had- és politikátörténelmi konferencia* (2005. április 25–26.).

A konferenciák mellett, illetve azoktól függetlenül tartottunk hosszabb-rövidebb ideig látogatható kiállításokat Pécsen, Kaposváron, és egy alkalommal Budapes-

ten: *Biztonság és haderő – Magyarország ma és holnap* (2008. október 30.); *Missziós feladatok védelemgazdasági nézőpontból* (2008. május 19–20.) című konferenciák kísérő tárlataként, *Néphadseregből forradalomba* (2007. október 1.–október 25.); a „*mecseki láthatatlannok*” nyomában... (2006. október 30.–december 9.) és a „*60 éve történt...*” (2005. április 25.–április 26.) elnevezésű kiállítások.

Somogy-megyében Kaposváron fejtett ki tevékenységet a Tagozat. Itt nélkülözhetetlen kapocsként szolgált a helyi honvédségi alakulat. Minden évben részt vettünk az MH 64. Boczonádi Szabó József Logisztikai Ezred nyílt napján az esemény kivitelezésében. Az együttműködés első sikeres, médianyilvánosságot kapott megnyilvánulása egy közös kiállítás volt, ami a Kaposvári Helyőrségi Klubban került berendezésre. A *Néphadseregből forradalomba* elnevezésű kiállítás az 1945 és 1956 közötti időszakot mutatta be filmen, fényképeken, nyomtatott forrásokon, egyenruházati és felszerelési darabokon keresztül. A 2007. október 1. és 25. között megvalósított program szemléltette a demokratikus honvédség és a forradalom között eltelt időszak tárgyi kultúráját.

Az előadássorozatok tekintetében említést érdemelnek az ezred laktanyájában, 2007-től meghatározott időközönként tartott hadtörténeti és haditechnikai előadások. Utóbbi esetben külön csoportot képeztek azok a foglalkozások, ahol a Magyar Honvédségben nem rendszeresített kézi lőfegyverek kerültek bemutatásra. Az eladások alapját a közel-keleti és közép-ázsiai térségnek az ellenállók fegyverzetére vonatkozó információk, számítógépes bemutatók jelentették. A 2009 tavaszán indult program a NATO Response Force, kaposvári Nemzeti Támogató Zászlóalj állományának szolt.

A tagozat a megalakulása óta eltelt évek során a Magyar Hadtudományi Társaság szellemiségének kívánt megfelelni célkitűzései és azok megvalósítása alatt.

Dávid Ferenc
tagozatelnök

KÖSZÖNTŐK

Tisztelt Kollégák!

Rohan az idő! Nem régen ünnepeltük a 10 esztendő Magyar Hadtudományi Társaságot, s most itt az újabb évforduló: a 20., ami már majdnem jubileumi, sőt, pillanaton belül „emberöltőnyi idő”-ről elmélkedhetünk.

Valóban, egyre hosszabb a megtett út, sokan már alig emlékeznek a kezdetekre, pedig van mire... Sőt, még ennek előzményeire is, hiszen a Magyar Hadtudományi Társaság „alapító atyái” sem az égből pottyantak le! Többségük az 1960-as években az elsők között szerezték meg a hadtudományok kandidátusa fokozatot, s járultak hozzá a XIX–XX. század eleji nagy elődök – a Magyar Tudós Társaság, illetve a Magyar Tudományos Akadémia tagjai – tevékenységének folytatásához, a korszerű kihívásoknak minél magasabb szinten történő megfeleléshez.

Természetesen, tevékenységük alapvetően az ún. „szocialista” (szovjet) hadtudomány magyarországi, illetve néphadseregi adaptálására koncentrált, de születtek „magyar megoldások” is mind elméleti („Olaszország hadipotenciálja és mozgósítási lehetőségei”; „Nyugat-Európa katonaföldrajza”, a Magyar Néphadsereg új szervezetére történő áttérése a ’80-as évek közepén stb.), mind mérnök-műszaki téren (TS vasúti uszályhíd; „Árpád” automatikus tűzvezető rendszer lövegindikátora stb.).

A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia tudományos fokozattal rendelkező oktatóinak is oroszlánrészük volt abban, hogy a felsőfokú katonai képzésben a ’80-as években fokozatosan bevezették az ún. „kétnormás oktatást”, azaz a „szocialista” hadtudomány tételei, a Varsói Szerződésben elfogadott elvek mellett – a rendelkezésre álló anyagok függvényében – mind nagyobb részletességgel oktattuk a NATO-elveket is. A hadtudósok, a mind magasabban kvalifikált katona-pedagógusi kar tevékenységét fémjelzte a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia egyetemi rangja, valamint az egyetemi doktori fokozat adományozásának joga. Ez utóbbi felgyorsította a fiatalok fokozottabb bevonását a hadtudományi kutatásba, a hadtudományi minősítettek bázisának jelentős kiszélesítését.

Természetesen, ezek a vitathatatlanul jelentős eredmények nem mérhetők össze az 1989–1990-es rendszerváltás igényelte történelmi feladatokkal! Alapvetően megváltoztak a katonapolitikai és biztonsági viszonyok, új veszélyek születtek, vagy erősödtek fel. Megszűnt a Varsói Szerződés, új hadművészeti elvek-nézetek váltak általánosakká, tagjai lettünk a NATO-nak, illetve az Európai Uniónak. A Magyar Honvédség folyamatosan, mintegy egy hetedére zsugorodott, fegyvernemek jutottak a megszűnés határára. Mindennek következtében gyökeresen megváltoztak doktrinális alapelvei, szövetségi kötelezettségei; más lett a haderő rendeltetése, feladatrendszere, vezetési struktúrája, szervezete; módosult fegyverzete és felszerelése, az alap- és felsőfokú tisztképzés, illetve a csapatkiképzés rendszere. A hadkötelezett-

ség megszűntével egészen más alapokra kellett helyezni a személyi állomány toborzását, pályára irányítását és pályán tartását. Ez utóbbi érdekében ki kellett dolgozni a szolgálatot vállalók kiválásának, a polgári életbe történő zökkenőmentes beillesztésének humánpolitikai és gazdasági feltételeit stb.

Ezekre a nagyon fajsúlyos kérdésre – és még számtalan más probléma megoldására – választ kereső politikai és katonai vezetésnek felbecsülhetetlen segítséget nyújtott – nyújt a mai napig! – a 20 évvel ezelőtt megszületett Magyar Hadtudományi Társaság. Az elméleti kidolgozásokban, a NATO-elveknek – nem az egyszerű és szolgálai átvételében, hanem a magyar sajátosságoknak, továbbá lehetőségeknek legjobban megfelelő – tudományos adaptációjában, az ezeket szolgáló nagyszámú magyar és nemzetközi tudományos konferenciák sorozatának megszervezésével stb., oroszlánrészt vállaltak a katonatudósaink, a Magyar Hadtudományi Társaság tagjai.

Az előző jubileum alkalmából kiadott „A tízéves Magyar Hadtudományi Társaság 1990 – 2000)” zárógondolatai között szerepelt – egyebek mellett – az a megállapítás, miszerint *„Tízéves története,eredményei bizonyítják, hogy nem csak azok tudják a hadtudományt érdemben gazdagítani, akik hivatalból erre vannak kötelezve, hanem az olyan társadalmi erők, szerveződések is, amelyeknek tagjai közösségbe szerveződve önként vállalkoznak erre. A tíz év tapasztalatai igazolják, hogy vannak olyan erők, amelyek képesek és készek a haza védelmének önkéntes szolgálatára. Az ilyen szolgálatnak a demokrácia körülményei között szélesre tágultak a kapui, hiszen a katonai kérdések nem tabu témák többé, így mód és lehetőség van rá, hogy mindenki képessége és készsége szerint vegyen részt a közös alkotómunkában.”* (53. o.)

Nos, úgy vélem, hogy a fenti megállapítás az elmúlt 20 év egészére is tökéletesen igaz, legfeljebb a tevékenység eredményessége nem duplájára, hanem hatványára emelhető! Ezért, amikor szívből gratulálok a Magyar Hadtudományi Társaság minden volt és jelenlegi tagjának áldozatos és eredményes munkálkodásához, hálás köszönetet mondok önzetlen segítségéért, s egyben szerényen figyelmeztetni is szeretnék mindenkit, hogy ránk nem vonatkoznak Madách Imre halhatatlan sorai:

*„A gép forog, az alkotó pihen.
Évmillióig eljár tengelyén,
Mig egy kerékfogát ujítani kell.”*

A hadtudomány robotosai, a Magyar Hadtudományi Társaság tagjai számára, sajnos nincs megállás! Folytatni kell az újabb és újabb biztonsági kihívásokra adott tudományos válaszok kidolgozását, a magyar és egyetemes hadtudomány folyamatos továbbfejlesztését! Ehhez a megtisztelő feladathoz kívánok további sikeres évtizedeket:

*Dr. Szabó Miklós
nyá. altábornagy,
az MTA rendes tagja*

Tisztelt Tudós Társaság!

Az aktív és nyugállományú katonák nevében tisztelettel köszöntöm a jubileumi évfordulóját ünneplő Magyar Hadtudományi Társaságot. Az elismerés és a köszönet hangján kell szólnom, amikor méltatom a Társaság két évtizeddel ezelőtti megalakulását és elért eredményeit.

A Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottságának 1883. évi létrehozásával a hadi tudományok elfoglalták méltó helyüket a tudományok házában. Első elnökének, Hollán Ernő munkásságával katonatudósok százainak elismerése alapozódott meg. A tisztas hagyományokat követve egy évszázad múltán alakult meg 1983-ban a Kiss Károly Hadtudományi Klub, melyben hamarosan megszületett a honvédelem ügyét elméleti-tudományos alapon szolgálni hivatott tudományos társaság megalapításának gondolata.

Az elhivatott gondolat, szándék öltött tartalmat és formát 1990. november 18-án a Magyar Hadtudományi Társaság megalakulásával. A elkötelezett alapítók az egykori neves katonatudós, Hollán Ernő altábornagy jeles követőivé váltak azzal, hogy keretet teremtettek a hadtudomány különböző ágainak műveléséhez. A Társaság két évtizedes működése során a hadtudomány minden ágazatát és kapcsolódó tudományterületeit integrálta, képviselve és megőrizve minden fegyvernemi kultúrát. Tiszteletre méltó az az érték, mely az elmúlt 20 évben született és az a tudományos-szellemi kapacitás, melyet a mintegy 600 fős tagság képvisel.

Közhelyként hangoztatjuk, hogy napjaink önkéntes hadereje nem nélkülözheti a hivatásterület elméleti-tudományos támogatását. A professziók elméletének és gyakorlatának éppen ez a kapcsolat a meghatározó, minősítő lényege. A társadalom működését megalapozó professziók elméleti-tudományos hátterükre támaszkodva szolgálnak. A hon védelme, a hivatás, a jól kiépült küldetés-, feladat- és szabályzórendszerével igényeket támaszt és feladatot szab a tudománynak. A hadtudomány pedig szolgálja a honvédelem érdekeit, gazdagítja értékeit, értelmi és érzelmi motivációkat nyújt a haza védelmére, a katonai szolgálatra elkötelezettséget vállalókra. Az elkötelezettség vállalása, a katonai hivatás gyakorlása erős meggyőződöttséget feltételez, amelynek elérésében meghatározó szerepe van a hadtudomány egészének és ágainak. A Hadtudományi Társaság hadtörténelemtől a katonatorvoslásig széles tudományterületeket felölelő két évtizedes működése során katonanemzedékek hivatáshoz kötődését szolgálta és erősítette.

A Társaság szinte egyidős a magyar társadalom rendszerváltásával. Ez az időszak szorosan összefügg a honvédelem egésze és a Magyar Honvédség átalakulásával, a haderő nemzeti jellegének visszaállításától a professzionális működés eléréséig. A két évtized alatt a Társaság tagjai, kutatói óriási mennyiségű ismeretanyaggal, kutatási eredményekkel, javaslatokkal támogatták a nehézségekkel, áldozatokkal tarkított folyamatot.

Amikor a Magyar Hadtudományi Társaságot köszöntjük, akkor jelképesen a magyar katonatudósok nemzedékei előtt is tisztelgünk. Tesszük ezt a kötelességünket azért is, mert minden, a napjainkban birtokunkban lévő tudás, ismeret, eredmény az elődök munkásságán alapul és bázist nyújt a jövő nemzedékek kutatásai-

hoz. E tiszteletre méltó hagyomány teremtette meg a hadtudomány művelői munkásságának hazai és nemzetközi elismerését.

A társadalmi fejlődés felgyorsulása egyre nagyobb kihívások elé állítja a tudomány képviselőit. Ezért a Magyar Hadtudományi Társaságnak folyamatos feladatává vált az új megoldások, módszerek keresése. Semmivel nem pótolható, sőt elidegeníthetetlen az a szerep, melyet a fiatal tehetségek felkutatásában és gondozásában a jövő érdekében betölt.

A Magyar Hadtudományi Társaság születésnapján a ma élő katonanemzedékek nevében mondok köszönetet azoknak a lelkes és elkötelezett katonatudósoknak, akik az elmúlt két évtizedben a Társaságban és annak kapcsolatrendszerében művelték a hadtudományt és szervezték a tudományos munkát és ezzel új, maradandó értékeket teremtettek.

*Tömböl László
nyá. mk. vezérezredes*

A Társaság által alapított és adományozott díjak és elismerések

A Magyar Hadtudományi Társaság olyan társadalmi szerveződés, amelynek tagjai önként vállalják, hogy a kollektíva tagjaként részt vesznek a közös munkában, szakmai ismereteiket és tapasztalataikat, nem utolsósorban a hadtudományi kutatás terén elért eredményeiket a honvédelem erősítésének és a honvédség fejlesztésének, építésének szolgálatába állítják.

A Társaság több tagja az átlag felett teljesít, vannak akik a közösség életében kiemelkedő szerepet töltenek be:

- hosszú éveken át a Társaság különböző bizottságaiban, a szervezeti egységek fejlesztésében, tevékenységük szervezésében és irányításában kiemelkedő szerepet vállalnak;
- szakmai ismereteik és tapasztalataik tudományos igényű rendszerezésével gazdagítják a szakirodalmat;
- hozzájárulnak a hadtudomány és a katonai műszaki tudományok fejlesztéséhez;
- aktívan részt vesznek a Társaság központi rendezvényeinek a tervezésében, szervezésében;
- huzamosabb időn át kiemelkedő tudományszervezői munkát végeznek;
- vagy más, a Társaság hatékonyabb működését, szervezeti életét elősegítő javaslatokkal, elgondolásokkal élnek és azok megvalósításában is aktívan részt vesznek.

A Társaság elnöksége mindig arra törekedett, hogy a közösségi munkában kiemelkedő tagok tevékenységét – anyagi lehetőségeinek függvényében – elismerje. Ezt mutatja, hogy fennállása második évében, 1992-ben, dr. Ács Tibor kezdeményezésére, megalapította a Tanárky Sándor-díjat, majd a többi díjakat és a különböző elismerési formákat. 2003-ban az MHTT elnöksége egységesítette, rendezte az adományozható díjak és elismerések rendszerét. Ezzel együtt az elismerések adományozásának rendjét is szabályozta, többek között a javaslatok érdemi összegyűjtése és azok döntéshez történő előkészítése érdekében – az alapszabállyal összhangban – 2004-ben létrehozta az ún. Díjbizottságot, amelynek elnöki tisztségét 2010-ig dr. Héjja István, a Tár-

saság egyik aktív közszereplője látta el. Meghívottként részt vett az elnökség és az IB-ülésein, így jól ismerte a Társaság életét és szervezeti egységeinek működését. Az elnökség nevében köszönjük lelkiismeretes munkáját. A legutóbbi küldöttgyűlés – az elnökség javaslatára – dr. Felházi Sándor mk. ezredest, a Társaság egyik elnökhelyettesét kérte fel a Díjbizottság elnöki teendőinek ellátására.

Az alábbiakban bemutatjuk, hogy a Társaság elnöksége miként élt működésének húsz évében kialakított elismerési formák adományozásának lehetőségével, kik voltak azok, akik kiemelkedő munkájuk elismeréseként díjat kaptak, illetve különböző elismerésekben részesültek.

Díjak és elismerések

1. Életműdíj, emlékgyűrű (az MHTT tevékenységével kapcsolatos kiemelkedő életmű alapján kerül odaítélésre, vésett arany pecsétgyűrű MHTT szöveggel, a gyűrű átadása az évente megtartandó küldöttgyűlésen történik);
2. Tanárky Sándor-díj (az érvényes alapítási szabály szerint);
3. A Magyar Hadtudományi Társaság (elnökség) örökös tagja (a Társaság alapszabálya szerint, odaítélése a küldöttgyűlésen történik);
4. A Magyar Hadtudományi Társaság érdemes tagja cím (a Társaságban hosszú időn át végzett kiemelkedő munkáért, odaítélése a küldöttgyűlésen történik);
5. Korponay János-díj (az érvényes alapítási szabály szerint);
6. Emlékplakett, emlékérmé (az MHTT-ben hosszú időn át végzett kiemelkedő munkáért, névre szóló véséssel, átadása a küldöttgyűlésen történik);
7. Elismerő oklevél vagy tárgyjutalom (MHTT váza vagy Hadtudományi Lexikon, a Társaságban végzett kiemelkedő munkáért, átadása elnökségi ülésen vagy a küldöttgyűlésen történik).

A díjakra és elismerésekre évente a szakosztályok ajánlása alapján 3 fős bizottság – a Díjbizottság – terjeszti elő a javaslatokat az elnökség felé. Az elnökség dönt arról, hogy az adott évben mely elismerési formát adja ki a Társaság, és a javasolt személyek közül ki vagy kik kapják a díjakat és a különböző elismeréseket.

A Tanárky-díj adományozásának szabályai

Az MHTT az alapszabálya 1. fejezetének 2. § 3/f. pontja, az 1992. február 29-ei küldöttgyűlés és az 1992. október 1-jei elnökségi ülés határozatai alapján a Tanárky Sándor őrnagyról, a Magyar Tudományos Akadémia 1838. szeptember 8-án megválasztott első hadtudományi rendes tagjáról elnevezett

TANÁRKY SÁNDOR-DÍJAT megalapítja

A tudományos díj a hadtudományi kutatómunkában kiemelkedő teljesítményeket elért MHTT-tagok elismerésére szolgál, az alábbi adományozási szabályok szerint:

- 1) Az odaítélés alapja:
 - a) új eredményeket tartalmazó, magas színvonalú hadtudományi tanulmány, mű;
 - b) az utolsó öt évben nyújtott kiemelkedő hadtudományi alkotómunka;
 - c) huzamos ideig végzett kiemelkedő tudományos szervező tevékenység.
- 2) A díj odaítélését az MHTT elnöksége által három évre megbízott javaslattevő bizottság kezdeményezi. A bizottság a díj adományozására írásos javaslatait évente szeptember 30-áig terjeszti az elnökség elé.
- 3) Az MHTT elnöksége 2/3-os titkos szavazás alapján évente 1–3 díjat adományozhat, külön megállapítva a díjak összegét.
- 4) A díjakat az MHTT elnöksége minden évben a Magyar Tudomány Napjához kapcsolódó rendezvényen, ünnepélyesen adja át az elismerésben részesülő tagoknak.

Tanárky Mihály Sándor 1784-ben a Pest vármegyei Bián született, ahol apja református lelkész volt. Gondos családi nevelés és iskolai tanulmányai után lett katona, 1806. január 25-től 1838. január 17-éig, 32 éven át szolgált a cs. és kir. hadseregben. Zászlós 1809. január 10-én lett. Kiváló teljesítményei alapján három ízben soron kívül lépett elő.

Katonai szolgálata alatt tudósként művelte a hadtudományt, magyar és német nyelven írta munkáit. Tollával megtisztelő helyet vívott ki a hazai tudományos életben. 1837 nyarán – nyugdíjaztatására várva – elhatározta, hogy bekapcsolódik az MTA keretében folyó hadtudományi tevékenységbe. 1938-tól az MTA Matematikai osztály vezetője. A nagygyűlés 1838. szeptember 7-ei ülésén gróf Teleki József elnök javaslatára Tanárky Sándort rendes tagjának 24 szavazattal megválasztotta.

Tanárky nagy aktivitással folytatta tevékenységét a hadi műnyelvért. Az akadémiai közgyűlés 1839. január 7-ei ülésén Tanárky előadta hadi műnyelv fejlesztése, a műszavak gyűjtése, válogatás, elfogadása, a műszótár szerkesztése, kiadása érdekében kilencpontos programját. Életének utolsó esztendejében Tanárky szorgalmas folytatója a hadi műszavak magyarosításának és 1839 júliusában az összegyűjtött szókészletet beküldi az akadémiai szótár számára. 1939. december 29-én Budán hunyt el.

A Korponay-díj adományozásának szabályai

Az MHTT megalakulása óta lehetőségei szerint közreműködik a hadtudomány ifjú művelőinek nevelésében. A kutatói utánpótlás érdekében felkarolja a fiatal szakembereket, az egyetemi doktoranduszképzést, a kiemelkedő főiskolai és egyetemi hallgatók tudományos tevékenységét. A Társaság feladatai közé tartozik, hogy mozgósítsa elő az ifjú hadtudományi kutatók megbecsülését, a szellemi munkáik és alkotásaik elismerését és támogassa a diszciplína ifjú művelőinek tudományos munkálkodását.

A Társaság ilyen irányú céljainak és működésének érdekében az MHTT Alapszabálya, a 2000. március 31-ei küldöttgyűlés határozatai alapján Korponay Jánosról, az 1848–49-es magyar honvédsereg ezredeséről – *a hadtudományi munkásságáért*, ifjú 25 éves főhadnagyként a Magyar Tudományos Akadémia 1844. december 24-én megválasztott levelező tagjáról – elnevezett

KORPONAY JÁNOS-DÍJAT megalapítja.

A tudományos díj a hadtudományi kutatómunkában kiváló teljesítményeket elért 35 évnél fiatalabb MHTT-tagok, doktoranduszok, egyetemi és főiskolai hallgatók elismerésére szolgál, az alábbi adományozási szabályok szerint:

Az odaítélés alapja:

- 1) új eredeti tudományos értékkel bíró tanulmány, mű, találmány, újítás;
- 2) tudományszakában legalább 3 évi magas színvonalú alkotómunka;
- 3) huzamosabb ideig végzett kiemelkedő tudományszervezői tevékenység.
 - a) A díj odaítélését az MHTT elnöksége által megbízott bizottság kezdeményezi. A szakosztályok javaslata alapján a bizottság a díj adományozására írásos ajánlásait évente szeptember 30-áig terjeszti az elnökség elé.
 - b) Az elnökség 2/3 többségű titkos szavazással évente 1–2 díjat adományoz, külön megállapítva a díj összegét.
 - c) A díjat és az oklevelet az MHTT elnöksége minden évben a Magyar Tudomány Napján adja át az elismerésben részesült fiatal kutatóknak.

Korponay János 1819. május 16-án született az Abaúj vármegyei Himben. Gimnáziumi tanulmányait Kassán folytatta, ahol sikeresen abszolvált egy évet filozófiából is. Apja példáját követve, a katonatiszti pályát választotta 15 éves korában.

Korponay a 19. század első felének kitűnő egyéniségekkel bővelkedő nemzedékéhez és nemzetünk azon szellemi előharcosai közé tartozott, akiknek érdemeit csak akkor méltányolhatja az utókor igazságosan, ha tekintetbe vesszük azokat a tizenkilencedik századbeli közismert viszonyokat, amelyek között élt és szolgált, küzdött és alkotott. A tudós katona sikerekben, kudarcokban, drámai eseményekben bővelkedő élete és alkotói munkálkodása átívelte a reformkort és a szabadságharcot, az abszolutizmus és a dualizmus kezdeti időszakát.

Hazafiságát, a haladást szolgáló magatartásának erkölcsi bátorságát a honi tudományos közvélemény, az MTA és tagjai, különösen Kiss Károly, az MTA hadtudományi rendes tagja elismerték és nagyra becsülték.

Korponay egyik kiemelkedő hadtudósa volt a 19. századi Magyarországnak. Tudományos életműve bizonyítja, hogy a hazai hadtudomány honi nyelven való művelésével nagy érdemeket szerzett az önálló magyar hadügy megteremtésének szolgálatában.

Tanárky Sándor és Korponay János életútját és katonai tudományos tevékenységét jellemző néhány részletet dr. Ács Tibor történésznek a Hadtudományban megjelent tanulmányaiból idéztük (Hadtudomány, 1993/3–4. és 2001/3. szám).

A Tanárky-díj oklevele és plakettje

Az Életmű-díjasok emlékgyűrűje

A Társaság kitüntetettjei

A Társaság elnöksége 20 év alatt gazdag tudományos életútjuk és a Társaság érdekében kifejtett aktív és eredményes munkájuk elismeréseként az alábbi 40 személy részére adományozott különböző díjakat, kitüntetések:

Az MHTT Tanárky-díjban részesült tagjai:

Dr. Ács Tibor nyá. ezds.	1993
Dr. Pataky Iván nyá. ezds.	1994
Dr. Kovács Jenő nyá. altbgy.	1995
Dr. Pirityi Sándor katonai szakíró	1995
Dr. Kormos László nyá. ezds.	1996
Dr. Bognár Károly nyá. ezds.	1997
Dr. Móricz Lajos nyá. ezds.	1997
Dr. Sebesi Béla nyá. rendőr ezds.	1997
Dr. Várhegyi István nyá. ezds.	1998
Horváth István nyá. ezds.	1999
Dr. Hajma Lajos nyá. ezds.	2000
Dr. Opál Sándor nyá. rendőr alez.	2000
Dr. Turák János nyá. ezds.	2000
Dr. Héjja István nyá. ezds.	2001
Dr. Pekó József nyá. ezds.	2001
Dr. Szabó József nyá. vőrgy.	2002
Dr. Dombrády Lóránd történész	2002
Dr. Nagy László nyá. mk. ezds.	2003
Dr. Csabai Károly nyá. ezds.	2004
Dr. Berek Lajos nyá. ezds.	2005
Dr. Szenes Zoltán nyá. altbgy.	2006
Dr. Padányi József mk. ezds.	2007
Dr. Ványa László mk.alez.	2008
Dr. Felházi Sándor mk.ezds.	2009
Szabóné dr. Szalánczi Erika	2009

Korponay-díjasok:

Magyar Ferenc mk. alezds.	2001
Kovács Zoltán őrgy.	2001
Kállai Attila mk. őrgy.	2002
Ruszin Romulusz őrgy.	2003
Németh József	2007

Életmű-díjasok:

Dr. Móricz Lajos nyá. ezds.	2003
Dr. Szabó József nyá. vőrgy.	2005
Dr. Hajma Lajos nyá. ezds.	2007
Horváth István nyá. ezds.	2008
Dr. Várhegyi István nyá. ezds.	2008
Dr. Enzsöl Gyula nyá. ezds.	2009
Dr. Pirityi Sándor katonai szakíró	2009
Dr. Pataky Iván nyá. ezds.	2010

A Társaság örökös tagjai:

Dr. Móricz Lajos nyá. ezds.	1996
Dr. Szabó József nyá. vőrgy.	2004
Dr. Móricz Lajos nyá. ezds.	85. születésnapja alkalmából és
Dr. Szabó József nyá. vőrgy.	80. születésnapja alkalmából
	névre szóló vésett ezüst
	emlékérmét kapott 2008-ban.

A fenti díjakon kívül a Társaság tagjai közül – kiemelkedő munkájuk elismeréseként – közel száz fő részesült miniszteri vagy államtitkári elismerésben.

A Társaság elnöke ünnepélyes évfordulókon és rendezvényeken köszönte meg, többek aktív és eredményes tevékenységét, elismerő oklevél vagy egy jelképes emléktárgy átadásával.

A jubileumi év kitüntetettjei

Tanárky Sándor-díjas

Turcsányi Károly nyá. ezredes, egyetemi tanár

1966-ban vette át kitüntetéses tiszti oklevelét az Egyesített Tiszti Iskolán. Csapatoknál harcokszó tisztként dolgozott. 1975-ben jeles diplomával végezte el a Budapesti Műszaki Egyetem Közlekedésmérnöki Karát.

Okleveles mérnök katonaként több évet csapatoknál, üzemeltető mérnöki beosztásokban töltött. Ezt követően egy évtizeden át a Honvédelmi Minisztériumban dolgozott.

A 80-as évek közepén a moszkvai Malinovszkij Páncélos Akadémiát arany medál kitüntetéssel végezte el. A ZMNE-n a katonai felsőoktatásba oktatóként, tanszékvezetőként és dékán-helyettesként töltött be beosztásokat.

1987-től bekapcsolódott a Kiss Károly Hadtudományi Klub munkájába. 1989-ben alapítója volt a Láhner György Haditechnikai Klubnak, amelynek 1991-től a mai napig elnöke. Vezetésével a klub 1991-ben csatlakozott a MHTT-hez és munkáját azóta a Társaság keretében végzi. Évente 3–5 szakmai előadást és egy szakmai kirándulást szervez a hadtudományi és a haditechnikai kultúra terjesztése érdekében. Szoros együttműködést alakított ki a Kiss Károly Hadtudományi Klubbal és a Polgári Védelmi Szakosztállyal. Folyamatosan részt vett az MHTT elnökségi munkájában, szakmai témákban több alkalommal volt a társaság konferenciáinak előadója. Alkotó tagja volt a Hadtudományi Lexikon elkészítésének.

Kandidátusi tudományos fokozatát 1990-ben szerezte. 1998-ban négy esztendőre elnyerte a Széchenyi Professzori Ösztöndíjat, 2003-ban pedig a Pro Universitate et Stientia díj tulajdonosa lett. 2009-ben 100%-os értékeléssel védte meg MTA doktori értekezését. Tagja az MTA Hadtudományi Bizottságának, alelnöke az MTA Logisztikai Tudományos bizottságának. Több mint 10 egyetemi jegyzetet készített és öt szakkönyve jelent meg haditechnikai és hadtudományi témákban. Publikációi száma meghaladja a 200-at, amelyből 15 idegen nyelven, többségében külföldön jelent meg.

Alapító tagja a Katonai Műszaki Doktori Iskolának, a haditechnika tudomány-szak vezetője.

Három cikluson keresztül választották meg az Egyetemi Habilitációs Bizottság elnökévé. 2008-ban vezette az egyetem akkreditációs beadványának elkészítését. 2009-ben és 2010-ben irányította az egyetem Felsőoktatási Minőség Díj pályázatának kidolgozását, amelyekkel az egyetem mindkét alkalommal elnyerte az OKM bronz fokozatú elismerő oklevelét.

2009-ben megkapta a Bolyai János gyémánt fokozatú témavezetői díjat, 2010-ben pedig átvehette az 56-os Magyar Szabadságharc Lovagkereszt kitüntetést.

A szakma és a hadtudomány, ezen belül a katonai műszaki tudományok elkötelezettje, ismert és elismert kutatója, tudományszervezője és aktív közéleti szereplője.

Életmű-díjasok

Dr. Bognár Károly nyá. ezredes

1926-ban született, Lepsényben. A gimnáziumi érettségi után 1948-ban vonult be a hadseregbe. 1949-ben avatják tiszté a Kossuth Akadémián. 1959–1962 között elvégzi a ZMKA-t, 1968-ban a hadtudomány kandidátusa, 1994-ben az MTA doktora lesz. A ZMKA-tanulmányai előtt és után a csapatoknál szolgál, majd a VK. Hadművelési Csoportfőnökségen különböző beosztásokat lát el. Néhány éves külszolgálat után 1982-ben nyugállományba vonul.

Szolgálati feladatait kiválóan ellátó katona a biztonság- és védelempolitika, hadászati kérdések ismert publicistája. E témakörökből 10 könyve és kétszázat közelítő tanulmánya, cikke jelent meg. A megtisztelő Tanárky-díjat 1997-ben kapta a biztonság és védelem alapkérdéseinek kimunkálásában való alkotó aktív részvételéért, valamint a haderőreform megoldási módozataival foglalkozó színvonalas tanulmányaiért. Írásai és hozzászólásai révén a Társaság ismert és elismert személyisége. Súlyos betegsége ellenére mindig voltak és még ma is vannak a 85. évébe lépő kutatónak a honvédelemmel, a honvédség fejlesztésével kapcsolatos hasznos gondolatai.

Dr. Pataky Iván nyá. ezredes

1930-ban született. Érettségi után, elvégezte a Honvéd Kossuth akadémiát, 1949-ben avatták fel. Csapattisztként kezdte, majd a II. Rákóczi Ferenc katonai Középiszkolán szolgált, közben az ELTE-n magyar-történelem szakos tanári diplomát szerzett. 1960–1985 között különböző csapatbeosztásokat lát el, majd a tiszti főiskolán tanszékvezetőként, és a PVOP-n osztályvezető-helyettesként, a Polgári Védelem című hetilap főszerkesztőjeként dolgozott. 1955 óta folyamatosan publikál hazai és külföldi lapokban: polgári védelem, katasztrófavédelem, biztonságpolitikai és hadtörténelem témákban. 1975-ben lett a hadtudomány kandidátusa.

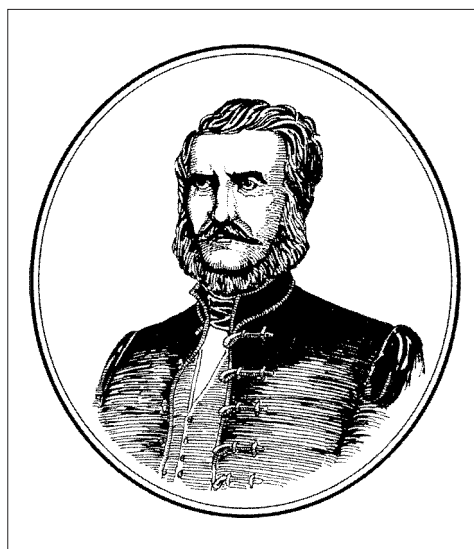
A polgári védelmi tudományos élet aktív és elismert résztvevője. Tagja volt a Honvédelem, a Honvédségi Szemle és jelenleg is tagja – a Társaság alapításától – a Hadtudomány és a Magyar Polgári Védelem szerkesztőbizottságainak. Részt vett a Kiss Károly Hadtudományi klub, az MHTT és a magyar Polgári Védelmi Szövetség megalakításában. Több könyve jelent meg. Eredményes tudományos munkája, munkássága, aktív közszereplői tevékenysége elismeréseként, 1994-ben kapta meg a Tanárky-díjat. Ma is részt vesz a katasztrófaelhárítással, a migrációval, a polgári védelem általános és háborús feladataival kapcsolatos kérdések kutatásában.

Az MHTT elnöke 2010. március 29-ei küldöttgyűlésen, ünnepélyes keretek között adta át a 80 éves Pataky Ivánnak az Életmű-díjat.

KÉPEK A TÁRSASÁG ÉLETÉBŐL

A Kiss Károly Hadtudományi Klub

A Kiss Károly Hadtudományi Klub megalakulásának 25. évfordulója alkalmából a klub tagjai megkoszorúzták a névadó emléktábláját a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen

A Magyar Hadtudományi Társaság elnökei

Dr. Móricz Lajos nyá. ezds.
a Társaság alapítója és első
elnöke 1990 és 1995 között

Dr. Szabó József nyá. vörgy.
1995 és 2004 között
volt elnök

Dr. Nagy László nyá. ezds.
2004-től elnöke
a Társaságnak

A 2004. évi küldöttgyűlésen dr. Szabó József nyá. vörgy. a Társaság elnöke lemondott.
Utódjának a küldöttek dr. Nagy László nyá. ezredest választották

Láhner György Haditechnikai Klub

Dr. Ács Tibor, az MTA HB volt elnöke és
Turcsányi Károly, a Láhner György
Haditechnikai Klub vezetője

1997-ben a klub tagjai
lerótták kegyeletüket Aradon,
a vértanúk emléktáblájánál

A csoportkép 2005-ben készült Erdélyben, Gábor Áron szobrának koszorúzása alkalmából

Fotók a Társaság rendezvényeiről

A katonai erő
újszerű alkalmazása
a 21. század elején
című konferencia,
2005. november 3.

A hazai katonai felsőoktatás helyzete, perspektívái és a tisztképzés sajátosságai konferencia, 2007. október 10.

Missziós feladatok védelemgazdasági nézőpontból című konferenciánkat megtisztelték a hazánkba akkreditált katonai attasék is, 2008. május 29–30-án

A 21. századi hadtudomány irányvonalairól című konferencián
dr. Csery Péter, Szabóné dr. Szalánczyi Erika és dr. Solymosi József, 2009. február 26-án

Küldöttgyűlés, 2010. március 29.

A jubileumi év feladataival kapcsolatos kérdésekről tárgyalt az MHTT elnöksége 2009. december 11-én

A Hadtudomány folyóirat szerkesztőbizottságának ülése, 2010. február 9.

A MAGYAR HADTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
2002 – 2010 KÖZÖTT MEGJELENT
KIADVÁNYAINAK

REPERTÓRIUMA

Bevezető

A fennállásának huszadik évfordulóját ünneplő Magyar Hadtudományi Társaság elnöksége a jeles évforduló méltó megünneplése alkalmából megjelentetett ünnepi Hadtudományban folytatni kívánta azt a munkát, amelyet a tízéves évforduló alkalmával összeállított repertórium alapozott meg. A 2002/1. számban Varga Mihálynak köszönhetően megjelentetésre került a Hadtudomány folyóirat 1991–2001 között megjelent számainak repertórium.

Jelen repertórium a 2002/1. és 2010/1–2. szám között megjelent 34 szám anyagát dolgozza fel. Alapvető célja, hogy hasznos, gyorsan áttekinthető adatokkal szolgáljon a hadtudomány művelői és a hadtudomány iránt érdeklődők számára. a 453 sorszámmal megjelölt mintegy 600 címleírás és a szerzői névmutató.

A repertórium felépítése és kivitele mintegy folytatása az első ilyen összeállításnak, hogy ezzel is megkönnyítsük az olvasók eligazodását. Bízunk benne, hogy a repertórium hasznos segédeszköze lesz az olvasóknak, kutatóknak.

Ezúton is köszönetet mondok Molnár Éva kolléganőmnek, aki sokat segített a feldolgozásban.

Dr. Ványa László
a repertórium összeállítója

Használati útmutató

Az I. rész: A Hadtudomány könyvészeti leírása

A repertórium első része a Hadtudomány könyvészeti leírását tartalmazza, a legfontosabb adatok mellett időrendben végigkövethető a Szerkesztőbizottság összetételének változása.

Az II. rész: Címleírások

Ez a rész a folyóirat rovatai szerinti csoportosításban, időrendben tartalmazza a megjelent írásokat. Minden sorszám alatt feltüntettük a szerzőt, a címet és a fellelhetőség pontos helyét. A korábbi repertóriumban található jelentős számú egyéb kiadvánnyal ellentétben most csupán két külön kiadványt kellett feldolgoznunk, ugyanakkor megjelentek az internetes számok, amelyeket ugyanabban a rendben kezeltünk, mint a külön kiadványokat, vagyis kaptak egy főszámot és minden írás főszám/alszám rendben került leírásra.

A III. rész: Szerzői névmutató

A szerzői névmutató a szerzők vezetékneve szerinti alfabetikus rendben tartalmazza az adott szerzőhöz tartozó írások előfordulását évfolyam/szám formátumban. Az olyan írások, amelyeknek nem volt szerzőjük feltüntetve az adott számban, azok sz.n. jelölést kaptak.

I. rész: A Hadtudomány könyvészeti leírása

Megjelenési helye: Budapest

Megjelent:

2002-ben 4: 1. sz. 164 p., 2. sz. 132 p., 3. sz. 128 p., 4. sz. 132 p.
 2003-ban 3: 1. sz. 132 p., 2. sz. 136 p., 3–4. sz. 136 p.
 2004-ben 3: 1. sz. 132 p., 2. sz. 136 p., 3–4. p. 164 p.
 2005-ben 4: 1. sz. 132 p., 2. sz. 136 p., 3. sz. 132 p., 4. sz. 224 p.
 2006-ban 3: 1–2. sz. 152 p., 3. sz. 132 p., 4. sz. 132 p.
 2007-ben 4: 1. sz. 132 p., 2. sz. 140 p., 3. sz. 156 p., 4. sz. 108 p.
 2008-ban 2: 1–2. sz. 156 p., 3–4. sz. 162 p.
 2009-ben 2: 1–2. sz. 144 p., 3–4. sz. 184 p.
 2010-ben 1: 1–2. sz. 184 p.

A 2002–2010 első feléig terjedő időszakban, 26 kötetben 34 szám jelent meg, továbbá 2 külön kiadvány, összesen 3798+59+186=4043 oldalon.

A szerkesztőség levélcíme: 1581 Budapest, Pf.: 15.

A szerkesztőbizottság és kiadó: Budapest X., Hungária krt. 9–11.

ISSN 1215-4121

Felelős kiadó:

2002. 1. számtól 2004. 1. számig Szabó József, a társaság elnöke
 2004. 2. számtól Nagy László, a társaság elnöke

A szerkesztőbizottság elnöke:

2002. 1. számtól 2004. 1. számig Nagy László, a társaság alelnöke
 2004. 2. számtól Padányi József, a társaság elnökhelyettese

Elnökhelyettes: Horváth István főszerkesztő

A szerkesztőbizottság tagjai:

(A 2002. 1. számban induló összetételt tüntettük fel, majd jeleztük a bekövetkezett változásokat.)

2002. 1. sz. Ács Tibor, Barna Géza, Bertalan György, Gáspár Tibor, Kovács Tibor,
 Opál Sándor, Pataky Iván, Pekó József, Turák János, Várhegyi István.

2004. 1. sz. Kimaradtak: Ács Tibor, Gáspár Tibor, Opál Sándor, Turák János.

Új tagok: Kádas Géza, Király László, Kovács István, Oroszi Antal.

2008. 1–2. sz. Barna Géza elhunyt

Nyomdai előkészítés és gondozás:

2002. 1. számtól 2006. 4. számig: BAUSZ Kft.

2007. 1. számtól: nincs feltüntetve

Nyomtatta:

2002. 1. számtól 2006. 1–2. számig: Nagy és Társa Kft.

2006. 3. sz., 4. sz. nincs feltüntetve

2007. 1. számtól: László és Társa Nyomda

II. rész: Címleírások

ELŐSZÓ – VEZÉRCIKK

1. *Ács Tibor*: Kossuth és a hadtudomány – 2002. 2. sz. 3–10. p.
2. *Szabó József*: Gondolatok a haderő fejlesztéséről – a NATO stratégiájának tükrében – 2003. 1. sz. 3–16. p.
3. *Komor Levente*: Az önkéntes haderőre áttérés aktuális kérdései – 2003. 2. sz. 3–8. p.
4. *Deák Péter*: Haderőn kívüli feltételek és hatások a Magyar Honvédség reformjában – 2004. 1. sz. 3–16. p.
5. *Szabó Miklós*: A hadtudomány jelenkori felelőssége, lehetőségei és határai – 2006. 1–2. sz. 3–8. p.
6. *Szenes Zoltán*: A békefenntartás hatása a magyar haderőre – 2006. 3. sz. 3–14. p.
7. *Ruzsás Lajos*: Új országgyűlési határozat a Magyar Honvédség további fejlesztésének irányairól – 2007. 2. sz. 3–10. p.
8. *Szabó János*: Stratégiai építő kiinduló pontok a nemzetvédelmi felsőoktatás átalakításában – 2007. 2. sz. 11–30. p.
9. *M. Szabó Miklós*: A Varsói Szerződés és a Magyar Néphadsereg viszonyrendszerének néhány kérdése az 1960-as években – 2008. 1–2. sz. 3–19. p.
10. *Harai Dénes*: Halak a hálóban – 2008. 1–2. sz. 20–24. p.
11. **MTA HADTUDOMÁNYI KÖZTESTÜLETI TAGSÁG KONFERENCIÁJA**
 - 11/1. *Ács Tibor*: A hadtudomány magyar iskolájának két évszázados történetéről – 2008. 1–2. sz. p. 25–29.
 - 11/2. *M. Szabó Miklós*: Katonai felsőoktatás 1947–2007 – 2008. 1–2. sz. p. 30–36.
 - 11/3. *Siposné Kecskeméthy Klára*: A Nemzetvédelmi Egyetem jelene és jövője a felsőoktatás reformfolyamatában – 2008. 1–2. sz. p. 37–44.

HADTUDOMÁNY, HONVÉDELEM, REFORM

12. *Ács Tibor*: „Borúra derű” – 2007. 1. sz. 3–7. p.
13. *Kőszegvári Tibor*: A hadtudomány mai problémái, területei és új fogalma – 2007. 1. sz. 8–13. p.
14. *Szerkesztőség*: Az MTA Hadtudományi Bizottsága és köztestületi tagsága II. tudományos konferenciájának állásfoglalása – 2007. 1. sz. 14. p.

BIZTONSÁGPOLITIKA

15. *Nagy László*: Európai biztonságpolitikai intézmények múltja és jelene – 2002. 2. sz. 11–26. p.
16. *Pohl Árpád*: Az új osztrák biztonsági és védelmi doktrína – 2002. 2. sz. 27–35. p.
17. *Katona Magda*: A talibok és Pakisztán katonai együttműködése – 2002. 2. sz. 36–48. p.
18. *Pirityi Sándor*: Érdekek „határok nélkül” – érdekkvívítés és geopolitika – 2002. 3. sz. 3–18. p.
19. *Pirityi Sándor*: NATO a Keleti-tengertől a Fekete-tengerig – Gyorsmérleg a prágai csúcstalálkozóról – 2002. 4. sz. 3–14. p.
20. *Kőszegvári Tibor*: A 21. század világmérete és veszélyei – 2002. 4. sz. 15–24. p.
21. *Kővári László–Nagy László*: A nemzetközi terrorizmus és Oroszország – 2002. 4. sz. 25–36. p.

22. *Kővári László – Nagy László*: A nemzetközi terrorizmus moszkvai megítélése – a csecsen válság – 2003. 1. sz. 17–28. p.
23. *Deák János*: A nukleáris fegyver a 21. században – 2003. 1. sz. 29–40. p.
24. *Szabó János*: A terrorizmus politikai és kriminológiai értelmezése – 2003. 2. sz. 9–18. p.
25. *Pirityi Sándor*: Búcsú a fegyverektől vagy – a leszereléstől? – 2003. 2. sz. 19–32. p.
26. *Farkas Roland–Szép László*: Az Európai Unió katonapolitikai aktualitásai – 2003. 2. sz. 33–40. p.
27. *Szabó János*: Védelmi kihívások az iraki hadműveletek után – 2003. 3–4. sz. 3–16. p.
28. *Demkó Attila* : A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezetének változásai – 2004. 1. sz. 17–26. p.
29. *Szabó A. Ferenc*: Nemzetközi migráció és biztonság – 2004. 1. sz. 27–38. p.
30. *Nagy László*: Az EU közel fél évszázados történetéből – 2004. 2. sz. 3–12. p.
31. *Gyarmati István*: A Magyar Honvédség az Európai Unióban – 2004. 2. sz. 13–20. p.
32. *Bencze József*: A vámszolgálatok a világkereskedelem biztonságának fenntartásában – 2004. 2. sz. 21–30. p.
33. *Szabó János*: Biztonságpolitikai körkép – 2004. 3–4. sz. 3–15. p.
34. *Pirityi Sándor*: NATO–csúcs a Boszporusznál – 2004. 3–4. sz. 16–28. p.
35. *Petheő Ádám*: A bosznia–hercegovinai békefolyamat helyzete – 2004. 3–4. sz. 29–38. p.
36. *Katona Magda*: Beludzsisztán a nyugtalan tartomány – 2004. 3–4. sz. 39–52. p.
37. *Pirityi Sándor*: Az állam fegyveres önvédelmi joga – az erőalkalmazás jogrendje és etikája – 2005. 1. sz. 3–15. p.
38. *Hadnagy Imre József*: A háború és a terrorizmus. Változnak–e a háborúval kapcsolatos elméletek – korunk egyik legnagyobb kihívása a terrorizmus tükrében – 2005. 1. sz. 16–28. p.
39. *Szenes Zoltán*: A NATO jövője. Új stratégiai koncepcióra van szükség – 2005. 2. sz. 3–14. p.
40. *Gyarmati István*: Nem csak a NATO jövője a tét! – 2005. 3. sz. 3–7. p.
41. *Deák Péter*: Biztonságoptimizmus – atlantiszkepticizmus – 2005. 3. sz. 8–13. p.
42. *Tóth László*: A balkáni békefolyamat a biztonsági világhelyzet környezetében – 2005. 3. sz. 14–22. p.
43. *Szabó János*: A NATO megújulásának esélye a transzatlanti viszonyok új rendező elveinek kialakításában rejlik – 2006. 1–2. sz. 9–20. p.
44. *Kis–Benedek József*: A transzatlanti és az európai együttműködés az új kihívások tükrében – 2006. 3. sz. 15–22. p.
45. *Molnár István*: Békepartnerség az IFOR misszióban – a NATO megújulásának egyik mutatója – 2006. 3. sz. 23–37. p.
46. *Farkasné Zádeczky Ibolya*: A biztonságot veszélyeztető globális kihívások – 2006. 3. sz. 38–50. p.
47. *Izsa Jenő*: Javaslatok a nemzetbiztonsági/titkosszolgálati stratégia kidolgozásához – 2007. 1. sz. 15–29. p.
48. *Vida Csaba*: A regionális biztonsági komplexum elmélete és alkalmazása Közép–Európára – 2007. 1. sz. 30–40. p.
49. *Kemény János*: Az USA terrorizmusellenes háborújának kezdete – 2007. 1. sz. 41–50. p.
50. *Molnár István*: A Magyar Köztársaság és az elfelejtett békepartnerség – 2007. 2. sz. 31–40. p.
51. *Pirityi Sándor*: Európa, mint transzatlanti atomhíd – 2007. 3. sz. 3–13. p.
52. *Molnár István*: Korunk katonai fenyegetései és az észak–atlanti térség – 2007. 3. sz. 14–23. p.

53. *Tüttő Szabolcs*: A nemzetbiztonsági szolgálatok feladatrendszere az új kihívások tükrében – 2007. 3. sz. 24–36. p.
54. *Pirityi Sándor*: Nyugat–Európa: atom–triumvirátus az idők végezetéig? – 2008. 1–2. sz. 45–54. p.
55. *Deák János*: A katonai stratégiák változásai és fejlődésük lehetséges irányai – 2008. 1–2. sz. 55–69. p.
56. *Nagy László – Rácz Lajos*: Nemzetközi erőközpontok a 21. század elején – 2008. 1–2. sz. 70–82. p.
57. *Deák Péter*: Helyzetelemzéstől a jövőképig – Gondolatok a Nemzeti Katonai Stratégiáról – 2008. 1–2. sz. 25–32. p.
58. *Padányi József*: Éghajlatváltozás és a biztonság összefüggései – 2008. 1–2. sz. 33–46. p.
59. *Lőrincz Kálmán*: Geopolitikai–geostratégiai helyzetünk alakulása – 2009. 3–4. sz. 45–56. p. http://mhtt.eu/hadtudomany/2009/3_4/2009_3_4_3_44.pdf
60. *Márton Andrea*: Finnország részvétele a békefenntartó műveletekben – 2009. 3–4. sz. 57–67. p.
61. *Lőrincz Kálmán*: Szabálytalan hadviselés – 2010. 1–2. sz. 59–70. p.
62. *Kemény János*: Az iraki hadsereg feloszlata (2003. május) – 2010. 1–2. sz. 71–84. p.

HADTUDOMÁNY–HADÜGY

63. *Kőszegvári Tibor*: A nemzetközi terrorizmus elleni harc katonai feladatai – 2002. 1. sz. 3–14. p.
64. *Pekó József*: A haza katonai védelme modernizációjának alapkérdései – 2002. 1. sz. 15–29. p.
65. *Jároscsák Miklós*: A fogyasztói logisztikai rendszer fejlesztésének irányai – 2002. 1. sz. 30–44. p.
66. *Munk Sándor*: Az információs műveletek típusai és modelljei – 2002. 1. sz. 45–56. p.
67. *Hajma Lajos*: A váratlanság szerepe az USA hadművészetében – 2002. 2. sz. 49–60. p.
68. *Páwel Zahradnicek*: Atomerőművekben keletkezett károk, rombolások hatásai a harcoló csapatok tevékenységére – 2002. 2. sz. 61–72. p.
69. *Pekó József*: A nemzeti katonai stratégiaalkotás és modernizáció alapkérdései – 2002. 3. sz. 19–42. p.
70. *Háber Péter – Kiss Jenő*: Professzionális, hivatásos vagy önkéntes...? – 2002. 3. sz. 43–51. p.
71. *Hautzinger Gyula*: Önkéntesség alapján szerveződő új típusú fegyveres erő – 2002. 3. sz. 52–62. p.
72. *Páwel Zahradnicek*: Vegyi üzemek rombolásának várható hatásai a csapatok tevékenységére – 2002. 3. sz. 63–70. p.
73. *Bognár Károly*: A háború és a hadtudomány fogalmának és tartalmának metamorfózisa – 2002. 4. sz. 37–51. p.
74. *Lits Gábor*: Fenyeget-e még a baktériumfegyver veszélye? – 2002. 4. sz. 52–64. p.
75. *Vasvári Tibor*: A légierő fejlesztésének főbb irányairól – 2002. 4. sz. 65–72. p.
76. *Pekó József*: A honvédelem alkotmányi és politika–stratégiai modernizációja – 2003. 1. sz. 41–52. p.
77. *Varga László*: A légvédelmi rakétadandár strukturális kérdései – 2003. 1. sz. 53–58. p.
78. *Pataky Iván*: Lakosságvédelem az aszimmetrikus hadviselés kihívásainak tükrében – 2003. 1. sz. 59–66. p.
79. *Gelsei András*: A békeműveletek néhány aktuális kérdése – 2003. 2. sz. 41–49. p.

80. *Briák Ottó*: A katonai termékazonosítás útkeresése – 2003. 2. sz. 50–62. p.
81. *Lükő Dénes*: A légierő támogató légi hadműveletei – 2003. 2. sz. 63–72. p.
82. *Bimbó József*: A légierő az iraki háborúban – 2003. 2. sz. 73–80. p.
83. *Várhegyi István*: Organikus és programvezérelt haderőfejlesztés a 21. században – 2003. 3–4. sz. 17–26. p.
84. *Ungvár Gyula*: Fegyverzetfejlesztés és –korszerűsítés lehetőségei, feltételei – 2003. 3–4. sz. 27–35. p.
85. *Karvaly Gellért–Halász László–Fűrész József–Solymosi József*: Szaddam Huszein vegyi fegyverei – 2003. 3–4. sz. 36–45. p.
86. *Deáki Endre*: Néhány gondolat a hivatásos hadseregről – 2003. 3–4. sz. 46–52. p.
87. *Szabó József*: A magyar légierő és a típusváltás – 2004. 1. sz. 39–52. p.
88. *Pekó József*: A haderőreform néhány stratégiai kérdése – 2004. 1. sz. 53–67. p.
89. *Krizsbai János*: Kihívások előtt a honvédség foglalkoztatáspolitikája – 2004. 1. sz. 68–75. p.
90. *Hajma Lajos*: Új tendenciák a haderők fejlesztésében – 2004. 1. sz. 76–86. p.
91. *Nagy Gábor*: Haderő-átalakítás és haderő fejlesztés – 2004. 2. sz. 31–41. p.
92. *Felházi Sándor–Mlinárik László*: A tüzérség korszerűsítésének és fejlesztésének alternatívái – 2004. 2. sz. 42–53. p.
93. *Szabó Sándor–Kovács Tibor*: A műszaki támogatás új elvei – 2004. 2. sz. 54–68. p.
94. *Ács Tibor*: Jubilál az MTA Hadtudományi Bizottsága – 2004. 3–4. sz. 53–66. p.
95. *Kőszegvári Tibor*: A terrorizmus elleni harc katonai tapasztalatai Afganisztánban – 2004. 3–4. sz. 67–74. p.
96. *Kovács Zoltán*: A műszaki záruk alkalmazási lehetőségei a nem háborús katonai műveletekben – 2004. 3–4. sz. 75–86. p.
97. *Deák János*: Napjaink és a jövő háborúja – 2005. 1. sz. 29–49. p.
98. *Kovács Gyula*: A terrorizmus elleni küzdelem és az átalakuló haderő – 2005. 1. sz. 50–63. p.
99. *Jakus János*: A Magyar Honvédség a rendszerváltástól napjainkig – 2005. 1. sz. 64–76. p.
100. *Kovács Zoltán*: Az MH műszaki zárási képességeinek fejlesztése és a NATO-elvek adaptálása – 2005. 1. sz. 77–94. p.
101. *Ács Tibor*: A hadikultúra históriájához – 2005. 2. sz. 15–26. p.
102. *Hajma Lajos*: A háborúval kapcsolatos elméletek változásai – 2005. 2. sz. 27–36. p.
103. *Kovács Gyula*: Tűztámogatás és mélységi harc az összhaderőnemi műveletekben – 2005. 2. sz. 37–45. p.
104. *Bartha Tibor*: A nem halálos eszközök fejlesztésének tendenciái – 2005. 2. sz. 46–55. p.
105. *Bimbó József*: A jövő háborúiról – 2005. 3. sz. 23–27. p.
106. *Bognár Károly*: Néhány gondolat a „*Napjaink és a jövő háborúja*” című cikkhez – 2005. 3. sz. 28–29. p.
107. *Kőszegvári Tibor*: A katonai felderítés aktuális kérdései a terrorizmus elleni harcban – 2005. 3. sz. 30–41. p.
108. *Kósa Sándor – Ruszin Romulusz*: A harcászati feladatok osztályozása és tartalmuk meghatározása – 2005. 3. sz. 42–48. p.
109. *Kőszegvári Tibor*: A különleges katonai műveletekről – 2006. 1–2. sz. 21–31. p.
110. *Munk Sándor*: A Magyar Honvédség informatikai interoperabilitási politikája – 2006. 1–2. sz. 32–42. p.

111. *Felházi Sándor – Ruszin Romulusz*: A tüzérséggel szemben támasztott 21. századi követelmények és feladatok – 2006. 1–2. sz. 43–52. p.
112. *Turcsányi Károly–Hegedűs Ernő*: A légideszant csapatok fejlesztésének irányai – 2006. 1–2. sz. 53–64. p.
113. *Szabó János*: Önkéntes haderő – a védelmi szektor kultúráváltása Magyarországon – 2006. 3. sz. 51–67. p.
114. *Kőszegvári Tibor*: Gondolatok az úrhadviselésről – 2006. 3. sz. 68–78. p.
115. *Krizbai János*: A képesség alapú önkéntes haderő kulcsa a szervezeti teljesítmény javítása – 2007. 1. sz. 51–61. p.
116. *Tomolya János*: A „34 napos” izraeli-libanoni háború – 2007. 1. sz. 62–73. p.
(teljes cikk: http://www.zmne.hu/kulso/mhht/hadtudomany/2007/1/2007_1_8.pdf)
117. *Turcsányi Károly – Hegedűs Ernő*: A légideszantcsapatok rendvédelmi–karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban – 2007. 1. sz. 74–84. p.
118. *Deák János–Szternák György*: Az orosz katonai gondolkodás új elemei a doktrína tervezésében – 2007. 2. sz. 41–49. p.
119. *Kovács László–Ványa László*: Pilóta nélküli repülőgépek kutatás–fejlesztési tapasztalatai Magyarországon – 2007. 2. sz. 50–61. p.
120. *Felházi Sándor–Ruszin Romulusz*: A tüzérségi támogatás feladatrendszer az új kihívások tükrében – 2007. 2. sz. 62–70. p.
121. *Haig Zsolt*: Az információs társadalmat fenyegető információalapú veszélyforrások – 2007. 3. sz. 37–56. p.
122. *Kovács Tibor*: A NATO műszaki támogatásának aktuális kérdései – 2007. 3. sz. 57–67. p.
123. *Mező Ferenc*: Szociális befolyásolásra törekvő lélektani műveletek (PSYOPS) – 2007. 3. sz. 68–78. p.
124. *Matus János*: A katonai gondolkodás új irányzatai – 2008. 1–2. sz. 83–94. p.
125. *Munk Sándor*: A kritikus infrastruktúrák védelme információs támadások ellen – 2008. 1–2. sz. 95–106. p.
126. *Varga Attila*: A NATO művelet–végrehajtási szabályainak esszenciája – 2008. 3–4. sz. 45–58. p.
127. *Koller József*: Helikopterek alkalmazása az aszimmetrikus hadviselés korában – 2008. 3–4. sz. 59–70. p.
128. *Mező Ferenc*: Az attitűdváltoztatást, –konzerválását célzó lélektani műveletek (PSYOPS) – 2008. 3–4. sz. 71–82. p.
129. *Kádár Pál*: Megjegyzések az önkéntes tartalékos rendszer felülvizsgálatának margójára – 2008. 1–2. sz. 47–56. p.
130. *Ronkóvics József*: A 21. század hadviselésének néhány főbb jellemzője – 2008. 1–2. sz. 57–62. p.
131. *Kőszegvári Tibor*: Gerilla–hadviselés a városokban – 2008. 1–2. sz. 63–71. p.
132. *Izsa Jenő*: A hírszerzés céljáról és rendszeréről – 2008. 1–2. sz. 72–83. p.
133. *Szabó Miklós*: A hadtudományi munka a Magyar Néphadseregben az 1950–es évek második felében – 2009. 3–4. sz. 68–80. p.
134. *Harai Dénes*: Tábornok, hadsereg és társadalom – 2009. 3–4. sz. 81–90. p.
135. *Szternák György*: Szélsőséges mozgalmak és cselekmények a demokratikus társadalmakban – 2009. 3–4. sz. 91–101. p.

136. *Lóderer Balázs*: Demográfia – a néma háború, avagy Koszovó függetlensége – 2009. 3–4. sz. 102–110. p.
137. *Kiss Álmos Péter*: Ál-gerillák – nélkülözhetetlen erők az aszimmetrikus hadviselésben – 2010. 1–2. sz. 85–96. p.
138. *Szabó Miklós*: A tudományos munka kibontakoztatása és a hadtudományi aspirantúra megszervezése az 1960-as évek első felében – 2010. 1–2. sz. 97–110. p.

VEZETÉS–FELKÉSZÍTÉS

139. *Kanyó Lászlóné*: A tiszti hallgatók pályaválasztásának néhány jellemzője – 2002. 1. sz. 57–63. p.
140. *Kassai Károly*: A minősített információk és adatok védelme – 2002. 1. sz. 64–70. p.
141. *Szabó Miklós*: A Honvéd Törzstanfolyam története – 2002. 2. sz. 73–87. p.
142. *Ruttai László–Krajnc Zoltán*: Gondolatok a légierő vezetéséről – 2002. 2. sz. 88–92. p.
143. *Padányi József–Harai László*: Az Essential Harvest hadművelet műszaki támogatása, a magyar fegyvermegsemmítő csoport tevékenysége – 2002. 2. sz. 93–106. p.
144. *Gál Anna*: Gondolatok a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem átalakításáról – 2002. 3. sz. 71–82. p.
145. *Szelei Ildikó*: A katonai főiskolai hallgatók pályamotívumainak jellemzői – 2002. 3. sz. 83–94. p.
146. *Kassai Károly*: Az elektronikus információk védelmének területei – 2002. 3. sz. 95–102. p.
147. *Farkas Zoltán*: A hivatásos állomány felkészítéséről, kiképzéséről – 2002. 4. sz. 73–78. p.
148. *Kiss Sándor*: A biztonságtechnikai képzés fejlesztése – 2002. 4. sz. 79–85. p.
149. *Petrovics Mihály*: Számítógépes harcvezető rendszer a Magyar Honvédség részére – 2002. 4. sz. 86–89. p.
150. *Hadnagy Imre József–Palik Mátyás*: A repülőszakember-képzés helyzete – 2003. 3–4. sz. 53–60. p.
151. *Kassai Károly*: Az információk, a híradó és informatikai rendszerek eszközeinek védelme – 2003. 3–4. sz. 61–68. p.
152. *Lits Gábor*: A katonai gyakorlóterek környezetbarát fenntartása – 2003. 3–4. sz. 69–76. p.
153. *Seebauer Imre*: A katonai vezetéselmélet a védelmi felülvizsgálat tükrében – 2004. 1. sz. 87–98. p.
154. *Tomolya János*: A tapasztalatok hasznosítása és a katonai szaknyelv fejlesztése – 2004. 2. sz. 69–76. p.
155. *Lippai Péter*: A küldetésorientált vezetés történelmi tapasztalatai – 2004. 2. sz. 77–89. p.
156. *Hangya Gábor – Kende György*: Az információk növekedésének kora – a számítógépes forráskutatás ideje – 2004. 3–4. sz. 87–98. p.
157. *Padányi József*: A katonai műveletek műszaki támogatásának tapasztalatai – 2005. 2. sz. 56–68. p.
158. *Kovács Zoltán – Kovács Tibor – Vincze Árpád*: Vegyi monitoring és térinformatika – 2005. 2. sz. 69–76. p.
159. *Kiss Sándor – Simon Ákos*: A terrorizmus hatása a biztonságtechnikára és a biztonságtechnikai mérnökképzésre – 2005. 2. sz. 77–84. p.
160. *Kádár Pál*: A katonai felsőszintű vezetés integrációjáról – 2005. 3. sz. 49–60. p.

161. *Jakus* János: A VSZ gyakorlatainak jellemző vonásai a feltételezett délnyugati hadszíntéren – 2005. 3. sz. 61–67. p.
162. *Izsa* Jenő: A katonai elhárító tisztek képzéséről – 2005. 3. sz. 68–76. p.
163. *Nagy* Gábor – *Kovács* Tibor: A szcintillációs detektorok jelene és jövője – 2005. 3. sz. 77–84. p.
164. *Szabó* György: A NATO béketámogató műveleteinek tervezési és döntéshozatali eljárásai – 2006. 1–2. sz. 65–77. p.
165. *Örley* György: A katonai vezetés a műveleti központok rendszerén keresztül – 2006. 1–2. sz. 78–89. p.
166. *Bartha* Tibor: A nem halálos fegyverek alkalmazásának etikai és jogi aspektusai – 2006. 1–2. sz. 90–100. p.
167. *Kende* György: A sakk, mint hadijáték és a képességfejlesztés eszköze – 2006. 1–2. sz. 101–110. p.
168. *Bukovics* István: Logikai „nemvalószínűségi” kockázatelemzés – 2006. 3. sz. 79–88. p. (A teljes anyag a társaság honlapján)
169. *Palai* Attila: A katonai vezetés információ (GIS) alapú tervezésének folyamata – 2007. 2. sz. 71–82. p.
170. *Varga* Attila: Gondolatok a repülőgépvezető képzéséről – 2007. 3. sz. 79–91. p.
171. *Kiss* Gabriella: A többnemzetiségű kultúrák együttműködéséből fakadó kihívások és konfliktusok kezelésének módjai – 2007. 3. sz. 92–100. p.
172. *Mucsi* József: A hadsereg szervezeti kultúrája és a szabadidős művelődés – 2008. 1–2. sz. 107–113. p.
173. *Hegedűs* Henrik: Integrálódni az élethosszig tartó tanulás folyamatába – 2008. 1–2. sz. 114–122. p.
174. *Kádár* Pál: A Magyar Honvédség új szervezetéhez kapcsolódó felső szintű vezetés-irányítás jogi keretei – 2008. 3–4. sz. 83–90. p.
175. *Benkő* Tibor: Gondolatok az ideális parancsnokról – 2008. 3–4. sz. 91–103. p.
176. *Ács* Tibor: Törvény a Nemzeti Katonai Akadémiáról. Az 1808. évi VII. törvénycikk – 2008. 3–4. sz. 104–109. p.
177. *Kassai* László – *Ocsovai* János: A területi katonai igazgatás új szervezeti rendje – 2008. 1–2. sz. 84–95. p.
178. *Kádár* Pál: A Magyar Honvédség irányításának és vezetésének jogi és igazgatási problémái – 2009. 3–4. sz. 111–120. p.
179. *Ujj* András: Versenyezni, de miben? – 2009. 3–4. sz. 121–128. p.
180. *Oroszi* Antal: A fegyvernemi tisztiiskolák felállítása (1949–1951) – 2009. 3–4. sz. 129–137. p.
181. *Magyar* Ildikó: Az állami személyügyi munka új vonásai a Magyar Néphadseregben az 1960-as években – 2009. 3–4. sz. 138–147. p.
182. *Földesi* Ferenc: Értékek és kérdések – A toborzás irányelveiről – 2010. 1–2. sz. 111–123. p.
183. *Haid* Tibor: Az összehasonlító jogtudomány időszerűségéről – 2010. 1–2. sz. 124–130. p.

VÉDELEMGAZDASÁG

184. *Gazda* Pál – *Medveczky* Mihály: A gazdaságfelkészítés és –mozgósítás tervezésének egyes módszertani kérdései és azok elméleti vonatkozásai – 2003. 1. sz. 67–78. p.
185. *Gazda* Pál – *Király* László: A védelemgazdaság időszerű kérdései – 2003. 2. sz. 81–106. p.

186. *Jároscsák Miklós*: A haderő-fejlesztési kísérletek gazdasági tervezésének tapasztalatai – 2004. 1. sz. 99–107. p.
187. *Lakner Zoltán – Jászay Béla*: A stratégiai termék termelése és kereskedelme a globalizálódó világban – 2004. 3–4. sz. 99–110. p.
188. *Briák Ottó*: A beszerzések céginformációs rendszerének működéséről – 2005. 1. sz. 95–106. p.
189. *Bognár Ferenc*: Controlling alkalmazása a katonai gazdálkodásban a védelmi szolgáltatás minőségének javítása érdekében – 2005. 2. sz. 85–94. p.
190. *Antal Erika*: A védelmi teljesítménymérés eljárásai és hazai bevezetésük esélyei – 2005. 3. sz. 85–94. p.
191. *Alkéri István*: A HM Pénzügyi és Számviteli Szolgálat szervezeti modernizációja – 2007. 1. sz. 85–90. p.
192. *Király László*: Védelemgazdasági kérdések egy német konferencia kapcsán – 2007. 1. sz. 90–92. p.
193. *Varga László*: Beszerzés–politikai kihívások a védelem területén – 2007. 2. sz. 83–96. p.
194. *Luboš Stancl*: A hivatásos hadsereg – a közsféra gazdasági szubjektuma – 2008. 1–2. sz. 123–130. p.
195. *Jászay Béla – Babos Sándor*: A honvédelmi kiadások néhány közgazdasági és társadalmi kérdése – 2008. 1–2. sz. 96–104. p.
196. *Fodor Péter*: Az energiabiztonság megnövekedett jelentőségéről – 2010. 1–2. sz. 131–144. p.

HADTÖRTÉNELEM

197. *Zachar József*: Szabadságharcok és honvédelem – 2004. 3–4. sz. 111–119. p.

RENDVÉDELEM

198. *Endródi István*: Katasztrófavédelmi információs rendszer – 2002. 1. sz. 71–78. p.
199. *Gaál Gyula*: Embercsempészés és az ellene való fellépés hazánkban – 2003. 1. sz. 79–88. p.
200. *Horpácsi Ferenc*: Határavadászszázadok az európai uniós csatlakozás küszöbén – 2003. 1. sz. 89–96. p.
201. *Sallai János*: A magyar–ukrán határ az euroatlanti csatlakozás tükrében – 2003. 2. sz. 107–116. p.
202. *Oravecz István*: Válságkezelési rendszerek korszerűsítése – 2003. 3–4. sz. 77–88. p.
203. *Sallai János*: Németország határ menti rendőri együttműködésének tapasztalatai – 2004. 1. sz. 108–114. p.
204. *Orovecz István*: Gondolatok a dél–kelet–ázsiai szökőár–katasztrófa kapcsán – 2005. 2. sz. 95–103. p.
205. *Grónás József – Sallai János*: Kishatárforgalom története és jövője az EU-ban – 2005. 2. sz. 104–109. p.
206. *Hadnagy Imre József*: A hazai légi kutató–mentő rendszer megújításának szükségessége – 2006. 1–2. sz. 111–124. p.
207. *Hadnagy Imre József*: A katasztrófavédelem gyakorlatának néhány kérdése – 2007. 1. sz. 93–106. p.
208. *Hornycsek Júlia–Veres Viktória*: Katasztrófák, sebezhetőség, biztonság – 2007. 3. sz. 101–113. p.

209. *Prukner Attila*: Románia és Bulgária Európai Unió csatlakozásának hatása a magyar vámigazgatás szervezetére – 2007. 3. sz. 114–123. p.
210. *Csapó Csaba*: Távlatos gondolkodás – a korszerű rendőrség alapja – 2008. 1–2. sz. 131–143. p.
211. *Csutorás Gábor*: Terrortámadásból származó tüzek oltása katonai repülőtereken – 2008. 3–4. sz. 110–121. p.
212. *Benicsák Péter*: Rendőri békefenntartó és válságkezelő missziók logisztikai támogatása – 2008. 3–4. sz. 122–126. p.
213. *Lipics László*: Fegyveres szervek-e a rendvédelmi szervek? – 2010. 1–2. sz. 146–162. p.

FÓRUM

214. *Móricz Lajos*: Van múltja és jövője a hadtudománynak! – 2002. 1. sz. 79–80. p.
215. *Bimbó József*: Az Afganisztán elleni légi hadművelet – 2002. 1. sz. 81–85. p.
216. *Szabó A. Ferenc*: Tudományos szimpózium a magyar 56 nemzetközi jelentőségéről – 2002. 1. sz. 86–90. p.
217. *Zsigmond Gyula*: A komplex villamos rendszerek minőségszemléletű elemzéséről – 2002. 1. sz. 91–93. p.
218. *Iffj. Szabó Miklós*: Entebbe ostroma – 2002. 1. sz. 94–99. p.
219. *Vasóczy Zsuzsa*: NATO Védelmi Akadémia – 2002. 1. sz. 100–103. p.
220. *Oroszi Antal*: Honvédelmi reformok, haderő-átalakítás – 2002. 1. sz. 104. p.
221. *Varga Mihály*: Konferencia az etikai kódexről – 2002. 2. sz. 107–109. p.
222. *Frigyesi F.–Lévai Z.–Rónaky J.–Solymosi J.*: Radioaktív hulladékok biztonságos hazai elhelyezése – 2002. 2. sz. 110–117. p.
223. *Bajó József*: A frekvenciadíjazás és a katonai frekvenciahasználat – 2002. 3. sz. 103–118. p.
224. *Csabai György*: A megerősített és operatívabb békepartnerség – 2002. 3. sz. 119–121. p.
225. *Varga Mihály*: A vezérkar hadtudományi alapítványa – 2002. 4. sz. 90–97. p.
226. *Hangya Gábor*: A biztonságpolitika hatása a haditechnikára – 2002. 4. sz. 98–105. p.
227. *Kovács Tibor*: Mérgező anyagok fizikai elvű kimutatása – 2002. 4. sz. 106–114. p.
228. *Kovács Csaba*: A „Doktrínafejlesztés 2002.” tudományos konferenciáról – 2002. 4. sz. 115–117. p.
229. *Varga Mihály*: A Hadtörténeti Intézet és Múzeum tevékenységéről – 2002. 4. sz. 118–120. p.
230. *Kozma Gábor*: A NATO tudományos programjai és szervezetei – 2003. 1. sz. 97–108. p.
231. *Bajó József*: Az információs társadalom fejlődésének mérése – 2003. 1. sz. 109–118. p.
232. *Kassai Károly*: Az információs rendszerek védelméről – 2003. 1. sz. 119–126. p.
233. *Báthori Béla*: A PM Vám- és Pénzügyőrség Etikai Kódexéről – 2003. 2. sz. 117–120. p.
234. *Mészáros Judit*: A honvédelmi tárca tevékenysége a roma integráció területén – 2003. 2. sz. 121–124. p.
235. *Nagy László*: Gondolatok a hadtudományról és a Társaságról – 2003. 3–4. sz. 89–92. p.
236. *Hautzinger Gyula*: Az önkéntes amerikai katona – 2003. 3–4. sz. 93–100. p.
237. *Pócsmegyeri Gábor*: A katonai közlekedés és szállítás néhány elvi és gyakorlati kérdése – 2003. 3–4. sz. 101–110. p.
238. *Opál Sándor*: A bioenergetika szerepe a különleges hadviselésben – 2003. 3–4. sz. 111–116. p.

239. Kovács Tibor–Lionel Bertrand: A fotoakusztikus mérési módszer a mérgező anyagok kimutatására – 2003. 3–4. sz. 117–121. p.
240. Nagy György: Százéves a magyar útlevéltörvény és a határrendőrség felállításáról szóló törvény – 2003. 3–4. sz. 122–126. p.
241. Kovács Tibor: A túlélőképesség fokozásának műszaki feladatai – 2004. 1. sz. 115–122. p.
242. Oroszi Antal: Hadtudomány–történeti unikum – 2004. 1. sz. 123–125. p.
243. Padányi József: Egy könyv margójára – 2004. 1. sz. 125–126. p.
244. Siposné Kecskeméthy Klára: A Mediterrán Párbeszéd a biztonság és az együttműködés erősítésében – 2004. 2. sz. 90–97. p.
245. Bartha Tibor: Személyek elleni akusztikus fegyverek, mint nem halálos eszközök – 2004. 2. sz. 98–109. p.
246. Lendvay Marianna–Zsigmond Gyula: Komplex villamos rendszerek megbízhatóság–elemzési módszerei – 2004. 2. sz. 110–116. p.
247. Dárdai Árpád: Új eljárások a védelmi célú mobil távközlésben – 2004. 3–4. sz. 120–132. p.
248. Mészáros Judit: Kisebbségpolitika kis lépésekben – 2004. 3–4. sz. 133–141. p.
249. Lits Gábor: A csökkenő vízlelőhelyek lehetnek-e veszélyforrások? – 2004. 3–4. sz. 142–150. p.
250. Kemény János: Az al–Kaida mozgalom – 2005. 1. sz. 107–117. p.
251. Zhu Ruichen: Az észak–koreai atomfegyverkezésről – 2005. 1. sz. 118–124. p.
252. Kósa Sándor – Ruszin Romolusz – Petrovics Mihály: A Magyar Honvédség könnyű lövészászlóalj doktrína kidolgozása – 2005. 2. sz. 110–116. p.
253. Siposné Kecskeméthy Klára: Információcsere a minőség érdekében – 2005. 2. sz. 117–122. p.
254. Lits Gábor: ABV–fenyegetettség napjainkban – 2005. 2. sz. 123–130. p.
255. Pirityi Sándor: Latin–Amerika – az „elfelejtett földrész” porondra lép – 2005. 3. sz. 95–109 p.
256. Madar Imre: A NATO szerepvállalása az iraki biztonság megteremtésében – 2005. 3. sz. 110–116. p.
257. Szabó Mária: Ki volt Guido Romanelli? – 2005. 3. sz. 117–127. p.
258. Pataki István: A Varsói Szerződésről és a délnyugati hadszíntérről – 2006. 1–2. sz. 125–130. p.
259. Jakus János: Reflexió egy bírálatra, avagy a bírálat bírálata – 2006. 1–2. sz. 130–132. p.
260. Kozma Gábor: A honvédelmi tárca tudományos tevékenységéről – 2006. 1–2. sz. 133–138. p.
261. Huszár Katalin: Könyvtári helyzetkép a haderő–átalakítás tükrében – 2006. 1–2. sz. 139–143. p.
262. Nagy László: Azerbajdzsáni helyzetkép – 2006. 3. sz. 89–102. p.
263. Németh József: 2001. szeptember 11. – Egy vizsgálat anatómiája – 2006. 3. sz. 103–111. p.
264. Kemény János: A terroristák kiadatása és a terrorizmusellenes háború – 2006. 3. sz. 112–125. p.
265. Szerkesztő: A Hadtudományok Bolyai János Kutatási Ösztöndíjasai 2006 – 2006. 3. sz. 126–127. p.
266. Négyesi Lajos: A csata– és hadszíntérkutatás módszereinek alkalmazása Zrínyi–Újvár kutatása során – 2006. 3. sz. 128–130. p.
267. Siposné Kecskeméthy Klára: Az Európai Biztonsági és Védelmi Akadémia – 2007. 1. sz. 107–113. p.

268. *Farkas Lóránt*: A szovjet T-62-es közepes harckocsi múltja és jelene – 2007. 1. sz. 114–120. p.
269. *Mező Ferenc*: Az emberi szükségletekre irányuló lélektani műveletek (PSYOPS) – 2007. 1. sz. 121–125. p.
(teljes cikk: http://www.zmne.hu/kulso/mhht/hadtudomany/2007/1/2007_1_15.pdf)
270. *Varga Mihály*: Hatvan éves az Új Honvédségi Szemle – 2007. 1. sz. 126–129. p.
271. *Nagy László*: Gondolatok a Társaságról és a hadtudományról – 2007. 2. sz. 97–106. p.
272. *Farkasné Zádeczky Ibolya*: Hozzászólás *A hadtudomány mai problémái, területei és új fogalma* című cikkhez – 2007. 2. sz. 107–116. p.
273. *Mészáros Judit*: Az Új Magyarország Fejlesztési Terv (2007–2013) – 2007. 2. sz. 117–125. p.
274. *Ébert László*: Hozzászólás az *Azerbajdzsáni helyzetkép* című cikkhez – 2007. 2. sz. 126–130. p.
275. *Király László*: A berlini védelemgazdasági (katonai) szimpózium – 2007. 2. sz. 131–132. p.
276. *Pataky Iván*: Hozzászólás a Társaságról és a hadtudományról megjelent cikkekhez – 2007. 3. sz. 124–131. p.
277. *Lénárt Ferenc*: Változó világ – fejlődő hírszerzés és elhárítás – 2007. 3. sz. 132–138. p.
278. *Vida Csaba*: A Szlovák Köztársaság államiságának megteremtése – 2007. 3. sz. 139–149. p.
279. *Tüttő Szabolcs*: Az öngyilkos terrorizmus a gyengék fegyvere – 2008. 1–2. sz. 144–151. p.
280. *Bódi Stefánia*: A halálbüntetés nemzetközi története és megítélése – érvek és ellenérvek – 2008. 3–4. sz. 127–139. p.
281. *Gligor János*: A tudományos kutatás és a publikálás etikai kérdéseiről – 2008. 3–4. sz. 140–152. p.
282. *Forgács Balázs*: In memoriam Kovács Jenő – 2008. 1–2. sz. 105–112. p.
283. *Juhász Zsolt*: A katonák fizikai alkalmasság-vizsgálatával foglalkozó forrásmunkákról – 2008. 1–2. sz. 113–118. p.
284. *Papp Ferenc*: A tiszti kaszinók szerepe a művelődésben – 2009. 3–4. sz. 148–158. p.
285. *Lits Gábor*: Küzdelem Nyugat-Magyarorszáért, 1921 – 2009. 3–4. sz. 159–164. p.
286. *Csaba Zágon – Király László*: A cseh haderő külföldi misszióinak gazdasági vonatkozásai című nemzetközi konferenciáról – 2009. 3–4. sz. 165–167. p.
287. *Hetzmann Diána*: A CIMIC és a PSYOPS képesség fejlesztésének irányai – 2009. 3–4. sz. 168–171. p.
288. *Majer Milán*: Az afrikai Maghreb-országokban működő terror szervezetekről – 2010. 1–2. sz. 163–169. p.
289. *Ligetvári-Takács Krisztina*: Az ivóvíz meghatározó szerepe az afrikai fegyveres konfliktusok kialakulásában – 2010. 1–2. sz. 170–178. p.

SZEMLE – KÖNYVSZEMLE

290. *Veress D. Csaba*: A mezőkeresztesi csata, 1596 – 2002. 2. sz. 118–119. p.
291. *Pataky Iván*: Figyelemre méltó kezdeményezés – 2002. 2. sz. 120–121. p.
292. *Pataky Iván*: A nemzetbiztonsági szolgálatokról – 2002. 3. sz. 122–124. p.
293. *Sz.n.*: A HM Oktatási és Tudományszervező Főosztály kiadványairól – 2002. 3. sz. 125–126. p.
294. *Rosta István*: Egy könyv margójára – 2003. 3–4. sz. 127–129. p.
295. *Mészáros Judit*: Tavaszi szél, 2003. – 2003. 3–4. sz. 129–130. p.

296. *Oroszi Antal*: A katonai felsőoktatás elkötelezett robotosainak. *M. Szabó Miklós*: A magyar katonai felsőoktatás története 1947–1956. – 2005. 1. sz. 125–128. p.
297. *Oroszi Antal*: Rögös út a katonai felsőoktatásban – 2007. 3. sz. 150–153. p.
298. *Oroszi Antal*: Egy dinamikusan fejlődő korszak történetéről – *M. Szabó Miklós*: A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia története 1961–1969 – 2008. 1–2. sz. 119–122. p.
299. *Hautzinger Gyula*: Gondolatok egy amerikai tábornok könyvének elolvasása után – *Sanchez Ricardo*: Bölcsebb a harcban: egy katona története – 2008. 1–2. sz. 123–131. p.
300. *Oroszi Antal*: Katonaként is magyar. Gondolatok Ács Tibor legújabb könyvéről – 2010. 1–2. sz. 179–182. p.

A TÁRSASÁG HÍREI

301. *Szerkesztő*: Akadémiai székfoglaló . . . – 2002. 1. sz. 105. p.
302. *Varga Mihály*: Hadtudományi konferencia – 2002. 1. sz. 106–109. p.
303. *Szerkesztőség*: A társaság intézőbizottságának üléséről – 2002. 1. sz. 110. p.
304. *A társaság elnöksége*: 2001. évi pályázati eredmények – 2002. 1. sz. 110. p.
305. *A társaság elnöksége*: A társaság pályázati felhívása 2002. évre – 2002. 1. sz. 111. p.
306. *Szerkesztő*: Megalakult a társaság 23. szakosztálya – 2002. 1. sz. 112. p.
307. *Sz.n.*: Élő történelem a Komáromi Erődben – 2002. 1. sz. 112. p.
308. *Varga Mihály*: A küldöttgyűlés tanulságai – 2002. 2. sz. 122–123. p.
309. *Szabó József*: Az MHTT szabadegyetemi előadás-sorozatáról – 2002. 2. sz. 124–126. p.
310. *Nagy László*: Az Intézőbizottság üléséről – 2002. 2. sz. 126. p.
311. *Szabó József*: Az MHTT 2002. április 5-i küldöttgyűlésének határozatai – 2002. 2. sz. 127. p.
312. *MHTT elnöksége*: A MHTT közhasznúsági jelentése a 2001. évről – 2002. 2. sz. 128–129. p.
313. *A szakosztályok rendezvényei*
 313/1. *Pekó József*: A Hadművészeti szakosztály vitafóruma – 2002. 2. sz. p. 129–131.
 313/2. *Király László*: A Védelemgazdasági szakosztály üléséről – 2002. 2. sz. p. 131–132.
 313/3. *Petrovics Mihály*: A Tüzérszakosztály üléséről – 2002. 2. sz. 132. p.
314. *Petrovics Mihály*: A tüzér szakosztály rendezvényei – 2002. 3. sz. 127–128. p.
315. *Sz.n.*: Az Etikai Kódex kérdései a fegyveres erőknél – 2002. 3. sz. 128. p.
316. *Horváth István*: A magyar tudomány napja, 2002, ünnepi hadtudományi rendezvény-sorozat – 2002. 4. sz. 121–122. p.
317. *Sz.n.*: A Magyar Hadtudományi Társaság kitüntetettjei – 2002. 4. sz. 123–124. p.
318. *Horváth István*: Az MHTT elnökségének és intézőbizottságának üléseiről – 2002. 4. sz. 125. p.
319. *Sz.n.*: Beérkezett pályázatok – 2002. 4. sz. 126. p.
320. *A szakosztályok életéből* – 2002. 4. sz. 127–131. p.
 320/1. *Varga Mihály*: Kiss Károly Klub újjászervezése – 2002. 4. sz. p. 127–128.
 320/2. *Pekó József*: A hadművészeti szakosztály vitafórumáról és évzáró üléséről – 2002. 4. sz. p. 128–131.
 320/3. *Ványa László*: Az elektronikai-informatikai szakosztály üléséről – 2002. 4. sz. p. 131.
321. *Csery Péter*: Újjáválasztották a Hadtudományi Bizottságot – 2002. 4. sz. 132. p.
322. *Szabó József*: Születésnap köszöntő – *Dr. Móricz Lajos* nyá. ezredes 80 éves – 2003. 1. sz. 127. p.

323. Nagy László: Tájékoztató az Intéző Bizottság üléséről – 2003. 1. sz. 128. p.
324. Sz.n.: A 2002. évi pályázatok eredményei – 2003. 1. sz. 128. p.
325. Horváth István: A haditechnikai eszközök fejlesztésének korszerűsítésének kérdései című konferenciáról – 2003. 1. sz. 129–130. p.
326. Varga Mihály: A Hadtudományi Bizottság ülése – 2003. 1. sz. 130. p.
327. Pekó József: A hadművészeti szakosztály vitafórumáról – 2003. 1. sz. 131–132. p.
328. P. Szabó Barnabás: Egy cikk margójára – 2003. 1. sz. 132. p.
329. Horváth István: A beszámoló küldöttgyűlésről – 2003. 2. sz. 125–131. p.
330. Szabó József: A küldöttgyűlés határozatai – 2003. 2. sz. 132–133. p.
331. MHTT elnöksége: A MHTT közhasznúsági jelentése a 2002. évről – 2003. 2. sz. 133–134. p.
332. Petrovics Mihály: A tüzér-szakosztály üléséről – 2003. 2. sz. 135–136. p.
333. Szerkesztő: Az MHTT 2003. évi Tanárky Sándor-díjasa: Dr. Nagy László – 2003. 3–4. sz. 131. p.
334. Sz.n.: Szabadegyetemi előadások – 2003. 3–4. sz. 131. p.
335. Az MHTT elnöksége: Az MHTT beszámoló-vezetőségválasztó küldöttgyűlésre készül – 2003. 3–4. sz. 132. p.
336. Padányi József: A Magyar Hadtudományi Társaság Szakértője cím megújításáról – 2003. 3–4. sz. 133. p.
337. A szakosztályok életéből
- 337/1. Héjja István: A Kiss Károly Hadtudományi Klub új programja – 2003. 3–4. sz. p. 134–135.
- 337/2. Horpácsi Ferenc: A Határőrszakosztály rendezvényeiről – 2003. 3–4. sz. 135. p.
- 337/3. Petrovics Mihály: A Tüzérszakosztály üléséről – 2003. 3–4. sz. p. 135–136.
338. Sz. n.: Emlékezés Csabai Györgyre – 2003. 3–4. sz. 136. p.
339. Az MHTT elnöksége: A Magyar Hadtudományi Társaság Szakértője cím megújításának és odaítélésének rendje – 2004. 1. sz. 127–131. p.
340. Főszerkesztő: Változások a szerkesztőbizottság összetételében – 2004. 1. sz. 131. p.
341. Horváth István: A Magyar Hadtudományi Társaság küldöttgyűlése – 2004. 2. sz. 117–126. p.
342. Nagy László: A küldöttgyűlés érdemi (nem ügyrendi) határozatai – 2004. 2. sz. 127. p.
343. MHTT elnöksége: A Társaság közhasznúsági jelentése a – 2003. évről 2004. 2. sz. 128–129. p.
344. Sz.n.: A Társaság tisztségviselői a beszámoló és tisztújító küldöttgyűlés után – 2004. 2. sz. 130. p.
345. MHTT elnöksége: A Magyar Hadtudományi Társaság pályázati felhívása a 2004. évre – 2004. 2. sz. 131. p.
346. Pekó József: A Hadművészet i Szakosztály vitafóruma – 2004. 2. sz. 132–133. p.
347. Király László: A Védelemgazdasági Szakosztály ülése – 2004. 2. sz. 134. p.
348. Sz.n.: Emlékezzünk munkatársunkra... – 2004. 2. sz. 134. p.
349. Kolossa Sándor: Egy hiánypótló könyv – 2004. 2. sz. 135. p.
350. MHTT elnöksége: Pályázat – BTR-80 harcjármű fejlesztési lehetőségei a kor kihívásainak tükrében – 2004. 2. sz. 136. p.
351. Varga Mihály: Az érték, amit teremtettünk, ne vesszen és nem is veszhet kárba – Interjú a Magyar Hadtudományi Társaság elnökével – 2004. 3–4. sz. 151–154. p.
352. Varga Mihály: A tudóstársadalom büszkesége és felelőssége – 2004. 3–4. sz. 155–157. p.
353. Sz.n.: Beérkezett pályázatok – 2004. 3–4. sz. 157. p.

354. *Sz.n.*: A Magyar Hadtudományi Társaság kitüntetettjei – 2004. 3–4. sz. 158. p.
355. *MTA IX. Osztály Hadtudományi köztestületi tagjai: Az MTA hadtudományi köztestületi tagok első tudományos konferenciájának állásfoglalása* – 2004. 3–4. sz. 159–160. p.
356. *Király László: A védelmi tervezés és annak gazdasági vetülete* – 2004. 3–4. sz. 161–162. p.
357. *Petrovics Mihály: A tüzér szakosztály üléséről* – 2004. 3–4. sz. 163–164 p.
358. *Sz.n.*: A 2004. évi pályázatokról – 2005. 1. sz. 129. p.
359. *MHTT elnöksége: Az MHTT pályázati felhívása a 2005. évre* – 2005. 1. sz. 130. p.
360. *Király László: A Védelemgazdasági szakosztály üléséről* – 2005. 1. sz. 131. p.
361. *Padányi József: Öt éves a Honvéd Altiszti Folyóirat* – 2005. 1. sz. 131–132. p.
362. *Sz.n.*: Cikkek, tanulmányok közlési feltételei – 2005. 1. sz. 132. p.
363. *Nagy László: Az MHTT 2005. évi küldöttgyűléséről* – 2005. 2. sz. 131. p.
364. *Nagy László: http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2005/1/2005_1_11.html küldöttgyűlés érdemi (nem ügyrendi) határozatai* – 2005. 2. sz. 132. p.
365. *MHTT elnöksége: A társaság közhasznúsági jelentése a 2004. évről* – 2005. 2. sz. 133–134. p.
366. *Felházi Sándor: A katonai erő újszerű alkalmazása a XXI. század elején* című tudományos konferencia programja – 2005. 2. sz. 135. p.
367. *Pataky Iván: Emlékezzünk rájuk* – Dr. Sztanek Endre – 2005. 2. sz. 136. p.
368. *Barta Vilmos László: Emlékezzünk rájuk* – Dr. Párdi Mátyás – 2005. 2. sz. 136. p.
369. *Sz.n.*: Cikkek, tanulmányok közlési feltételei – 2005. 3. sz. 128. p.
370. *Felházi Sándor: Újjáalakult a Hadtudományi Bizottság* – 2005. 3. sz. 129–130. p.
371. *Sz.n.*: „A katonai erő újszerű alkalmazása a 21. század elején” című tudományos konferencia programja – 2005. 3. sz. 131–132. p.
372. *MHTT elnöksége: AZ MHTT PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA A 2006. ÉVRE* – 2005. 4. sz. 224–225 p.
373. *Horváth István: Az MHTT 2006. évi küldöttgyűléséről* – 2006. 1–2. sz. 144–145. p.
374. *Nagy László: Egyszeres könyvvitelt vezető egyéb szervezetek közhasznú egyszerűsített beszámolójának mérlege 2005. év* – 2006. 1–2. sz. 146. p.
375. *Nagy László: Egyszeres könyvvitelt vezető egyéb szervezetek közhasznú egyszerűsített beszámolójának eredménylevezetése 2005. év.* – 2006. 1–2. sz. 147–149. p.
376. *Nagy László: Magyar Hadtudományi Társaság 2006. március 31-én megtartott küldöttgyűlésének érdemi (nem ügyrendi) határozatai* – 2006. 1–2. sz. 150. p.
377. *Medveczky Mihály: Az Országos Védelmi Tervező Rendszerről* – 2006. 1–2. sz. 150–151. p.
378. *Jászay Béla: A Védelemgazdasági Szakosztály a nemzetközi tudományos kapcsolatok fejlesztéséért* – 2006. 1–2. sz. 152. p.
379. *Sz.n.*: A NATO feladatrendszerében az elkövetkező tíz évben várható változások című konferencia programja – 2006. 3. sz. 131–132. p.
380. *Szerkesztő: Az MHTT publikációs lehetőségei az interneten* – 2006. 3. sz. 132. p.
381. *Juhász József: A fegyveres erő jelene és jövője a válságreakáló műveletek tükrében* – 2006. 4. sz. 131–132. p.
382. *Szerkesztő: Az MHTT publikációs lehetőségei az interneten* – 2006. 4. sz. 132 p.
383. *Szerkesztő: Az MHTT készül a beszámoló és tisztújító küldöttgyűlésre* – 2007. 1. sz. 130–131. p.
384. *Ványa László: A 2006. évi pályázatok eredményei* – 2007. 1. sz. 131. p.
385. *Szerkesztő: Az MHTT publikációs lehetőségei az interneten* – 2007. 1. sz. 132 p.

386. *Szerkesztőség*: Az MHTT 2007. évi Tanárky Sándor-díjasa: Dr. Szenes Zoltán – 2007. 2. sz. 133. p.
387. *MHTT* elnökség: Magyar Hadtudományi Társaság közhasznú egyszerűsített beszámolójának eredménylevezetése, valamint mérlege – 2006 év – 2007. 2. sz. 134–135. p.
388. *Szerkesztőség*: A Magyar Hadtudományi Társaság 2007. március 30-án megtartott küldöttgyűlésének határozatai – 2007. 2. sz. 136–137. p.
389. *Szerkesztő*: A Magyar Hadtudományi Társaság 2007. évi kitüntetettjei – 2007. 4. sz. 107–108. p.
390. *Király* László: A Védelemgazdasági Szakosztály rendezvénye – 2008. 1–2. sz. 152. p.
391. *Szerkesztő*: Kegyeleti hír Barna Géza elhunytáról – 2008. 1–2. sz. 152. p.
392. *MHTT* elnökség: Az MHTT pályázati felhívása a 2008. évre – 2008. 1–2. sz. 153. p.
393. *Szerkesztőség*: Elismerések – 2008. 3–4. sz. 153–154. p.
394. *Nagy* László: A Magyar Tudomány ünnepének rendezvényeiről – 2008. 3–4. sz. 155–156. p.
395. *MHTT* elnökség: Kegyeleti értesítés Iván Dezső haláláról – 2008. 3–4. sz. 156. p.
396. *Szerkesztőség*: A folyóirat elektronikus mellékletében megjelent tanulmányok – 2008 – 2008. 3–4. sz. 157–160. p.
397. *Szerkesztőség*: ABSTRACT A lapszám tartalmának összefoglalója angolul – 2008. 3–4. sz. 161–163. p.
398. *Szerkesztő*: Az MHTT 2009. évi küldöttgyűléséről – 2009. 1–2. sz. 132–133. p.
399. *MHTT* elnökség: Közhasznúsági jelentés – 2008 év – 2009. 1–2. sz. 133. p.
400. *MHTT* elnökség: Kimutatás a beérkezett támogatásokról és juttatások felhasználásáról – 2009. 1–2. sz. 134. p.
401. *MHTT* elnökség: A Magyar Hadtudományi Társaság küldöttgyűlésének határozatai – 2009. 1–2. sz. 135. p.
402. *MHTT* elnökség: Az MHTT pályázati felhívása a 2009. évre – 2009. 1–2. sz. 136. p.
403. *Szerkesztőség*: A Magyar Hadtudományi Társaság kitüntetettjei – 2009. 1–2. sz. 137. p.
404. *Czene* Gréta: 25 éves a Kiss Károly Hadtudományi Klub – 2009. 1–2. sz. 138–140. p.
405. *MHTT* elnöksége: A Magyar Hadtudományi Társaság elektronikus kérdőíve – 2009. 1–2. sz. 141. p.
406. *Szerkesztőség*: ABSTRACT A lapszám tartalmának összefoglalója angolul – 2009. 1–2. sz. 142–144. p.
407. *Szerkesztőség*: A társaság kitüntetettjei – 2009. 3–4. sz. 172–173. p.
408. *Intéző bizottság*: Előzetes információ a 2010. évi tervekről – 2009. 3–4. sz. 173. p.
http://mhtht.eu/hadtudomany/2009/3_4/2009_3_4_168_171.pdf
409. Az *MHTT* tudományos pályázatairól
409/1. *Ványa* László: 2009. évi eredmények – 2009. 3–4. sz. 174. p.
409/2. *Szerkesztőség*: A pályázatok felhasználása – 2009. 3–4. sz. 174. p.
410. *Héjja* István: 25 éves a Kiss Károly Hadtudományi Klub – 2009. 3–4. sz. 175. p.
411. *Szerkesztőség*: A folyóirat elektronikus mellékletében megjelent tanulmányok – 2009 – 2009. 3–4. sz. 176–182. p.
412. *Szerkesztőség*: ABSTRACT A lapszám tartalmának összefoglalója angolul – 2009. 3–4. sz. 183–185. p.
413. *Szerkesztőség*: ABSTRACT A lapszám tartalmának összefoglalója angolul – 2010. 1–2. sz. 183–185. p.

A HADTUDOMÁNYI BIZOTTSÁG ÜLÉSE

414. *Varga Mihály*: Milyen lesz a XXI. századi Magyar Honvédség? – 2004. 1. sz. 132. p.

REPERTÓRIUM

415. *Varga Mihály*: A Magyar Hadtudományi Társaság 1991–2001 között megjelent kiadványainak repertórium – 2002. 1. sz. 113–164. p.

ROVATOKON KÍVÜLI ANYAGOK

416. *Szabó József*: Tisztelt Tagtársunk! – 2002. 2. sz. hátsó borító, külső oldal.
417. *Cikkek*, tanulmányok közlési feltételei – 2002. 3. sz. 118. p.
418. *Sz. n.*: Tájékoztató a közhasznú szervezet támogatóit megillető kedvezményekről – 2002. 3. sz. hátsó borító, külső oldal.
419. *Szabó József*: Felhívás a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlására – 2002. 4. sz. hátsó borító külső oldal.
420. *Sz. n.*: Tájékoztató a tagsági díj befizetéséről – 2003. 1. sz. hátsó borító külső oldal.
421. *Sz. n.*: Kossuth Lajos – Hadviselés és csatatan elemei – 2003. 2. sz. hátsó borító külső oldal.
422. *Szabó József*: Felhívás a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlására – 2003. 3–4. sz. hátsó borító külső oldal.
423. *Sz. n.*: Tájékoztató a tagsági díj befizetéséről – 2003. 1. sz. hátsó borító külső oldal.
424. *Tájékoztató* a tagsági díj befizetéséről – 2003. 3–4. sz. 76. p.
425. *Sz. n.*: Tájékoztató a tagsági díj befizetéséről – 2004. 1. sz. hátsó borító külső oldal.
426. *Göncz Árpád et. al.*: A második világháború befejezésének 60. évfordulós ünnepségeit előkészítő Emlékbizottság felhívása a magyar társadalomhoz – 2004. 2. sz. hátsó borító külső oldal.
427. *Nagy László*: Felhívás a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlására – 2004. 3–4. sz. hátsó borító külső oldal.
428. *Nagy László*: Felhívás a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlására – 2005. 1. sz. hátsó borító külső oldal.
429. *Rendező bizottság*: A Magyar Tudomány Ünnepe kiemelt rendezvénye felajánlására – 2005. 2. sz. hátsó borító külső oldal.
430. *Rendező bizottság*: A Magyar Tudomány Ünnepe kiemelt rendezvénye felajánlására – 2005. 3. sz. hátsó borító külső oldal.
431. *Nagy László*: Felhívás a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlására – 2005. 4. sz. hátsó borító külső oldal.
432. *Nagy László*: köszönet az 1%-ékért, és tájékoztató konferenciáról – 2006. 1–2. sz. hátsó borító külső oldal.
433. *Rendező bizottság*: Meghívó konferenciára – 2006. 3. sz. hátsó borító külső oldal.
434. *Nagy László*: Köszönet az 1% felajánlásáért és Tájékoztató a tagsági díj összegéről és annak befizetéséről – 2006. 4. sz. hátsó borító külső oldal.
435. *Nagy László*: Felhívás a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlására – 2007. 1. sz. hátsó borító külső oldal.
436. *Rendező bizottság*: Meghívó tudományos szakmai konferenciára – 2007. 2. sz. hátsó borító külső oldal.

437. *Rendező bizottság*: Meghívó tudományos szakmai konferenciára – 2007. 3. sz. hátsó borító külső oldal.
438. *Nagy László*: Köszönet az 1% felajánlásáért és Tájékoztató a tagsági díj összegéről és annak befizetéséről – 2007. 4. sz. hátsó borító külső oldal.
439. *Nagy László*: Felhívás az 1% felajánlására és Tájékoztató a tagsági díj összegéről és annak befizetéséről – 2008. 1–2. sz. hátsó borító külső oldal.
440. *Nagy László*: Felhívás az 1% felajánlására és Tájékoztató a tagsági díj összegéről és annak befizetéséről – 2008. 3–4. sz. hátsó borító külső oldal.
441. *Nagy László*: Felhívás az 1% felajánlására és Tájékoztató a tagsági díj összegéről és annak befizetéséről – 2009. 1–2. sz. hátsó borító külső oldal.
442. *Nagy László*: Felhívás az 1% felajánlására és Tájékoztató a tagsági díj összegéről és annak befizetéséről – 2009. 3–4. sz. hátsó borító külső oldal.
- 443. A katonai erő újszerű alkalmazása a 21. század elején** című
2005. november 3-án megtartott konferencia teljes anyaga.
- 443/1. *Szerkesztőség*: Előszó – 2005. 4. sz. p. 3–4.
- 443/2. *Nagy László*: Köszöntő – 2005. 4. sz. p. 5–6.

BEVEZETŐ ELŐADÁSOK

- 443/3. *Braun László*: A magyar katonai erő újszerű alkalmazása a 21. században – 2005. 4. sz. p. 7–12.
- 443/4. *Nagy Zoltán*: A 21. század fegyveres küzdelmeinek irányai és kihívásai a NATO szemszögéből – 2005. 4. sz. p. 13–18.
- 443/5. *Szenes Zoltán*: Katonai kihívások a 21. század elején – 2005. 4. sz. p. 19–30.
- 443/6. *Deák János*: A katonai műveletek hadászati jellemzői napjainkban – 2005. 4. sz. p. 31–34.
- 443/7. *Ormos Mária*: A háborúról és a terrorizmusról – 2005. 4. sz. p. 35–44.

ELSŐ SZEKCIÓ

- 443/8. *Molnár István*: A jövő háborújáról, fegyveres konfliktusáról – 2005. 4. sz. p. 47–53.
- 443/9. *Makk László*: A katonai erő alkalmazása a 21. században – 2005. 4. sz. p. 54–59.
- 443/10. *Rácz Lajos*: A kínai stratégiai gondolkodás központi fogalma: az össznemzeti erő – 2005. 4. sz. p. 60–63.
- 443/11. *Pirityi Sándor*: A terrorizmus manipulatív kezeléséről – 2005. 4. sz. p. 64–65.
- 443/12. *Pataky Iván*: Katasztrófavédelem és honvédelem – 2005. 4. sz. p. 66–70.
- 443/13. *Szternák György*: A nem háborús műveletek kutatásának irányairól – 2005. 4. sz. p. 71–74.

MÁSODIK SZEKCIÓ

- 443/14. *Isaszegi János*: A honvédség részvétele a nemzetközi békeműveletekben (Tények, lehetőségek, tapasztalatok) – 2005. 4. sz. p. 75–79.
- 443/15. *Talla István*: A multinacionalitás elve a NATO-ban – 2005. 4. sz. p. 80–95.
- 443/16. *Németh István*: Multifunkcionális képességek fejlesztése a szárazföldi erőkből – 2005. 4. sz. p. 96–103.

- 443/17. *Tóth* András: A válságreakgáló műveletek felderítő támogatásának néhány tapasztalata – 2005. 4. sz. p. 104–107.
- 443/18. *Hautzinger* Gyula: Magyar katonai részvétel az Iraki Szabadság műveletben – 2005. 4. sz. p. 108–119.
- 443/19. *Padányi* József: A nemzetközi katonai műveletek műszaki támogatásának tapasztalatai – 2005. 4. sz. p. 120–123.
- 443/20. *Felházi* Sándor – *Mamusich* György: Az ARTHUR tüzérségi felderítő radar alkalmazása békeműveletekben – 2005. 4. sz. p. 124–131.

Két kiegészítés:

- 443/21. *Héjja* István – 2005. 4. sz. p. 132.
- 443/22. *Kántor* Rezső – 2005. 4. sz. p. 133–134.

HARMADIK SZEKCIÓ

- 443/23. *Szeles* Péter: Kommunikációs paradigmaváltás szükségessége a Magyar Honvédségben – 2005. 4. sz. p. 135–141.
- 443/24. *Matus* János: A biztonság és védelem problémái a változó nemzetközi rendszerben – 2005. 4. sz. p. 142–147.
- 443/25. *Lattman* Tamás: A terrorizmussal szembeni fellépés kérdései a nemzetközi hadijog területén – 2005. 4. sz. p. 148–151.
- 443/26. *Himmer* Péter: Etika és katonai cselekvés – 2005. 4. sz. p. 152–160.
- 443/27. *Varga* Krisztián: A katonai szolgáltatóipar – 2005. 4. sz. p. 161–167.
- 443/28. *Farkasné Zádeczky* Ibolya: A katona hatékony felkészítéséről – 2005. 4. sz. p. 168–170.
- 443/29. *Mezey* Gyula: Egy gyors testületi döntéshozatalt támogató szakértői rendszerről – 2005. 4. sz. p. 171–172.
- 443/30. *Kiss* Kálmánné: A háború és a hadviselés politikatudományi kérdéseiről – 2005. 4. sz. p. 173–181.
- 443/31. *Kiss* Zoltán László: A terrorizmus elleni küzdelem szociológiai természetű kihívásai – 2005. 4. sz. p. 182–187.
- 443/32. *Porkoláb* Imre: Aszimmetrikus hadviselés: az ortodox és a gerilla kultúra összecsapásai – 2005. 4. sz. p. 188–193.
- 443/33. *Tálas* Péter: A terrorizmus elleni küzdelem néhány dilemmájáról – 2005. 4. sz. p. 194–202.
- 443/34. *Deák* János: A SZEKCIÓ MUNKÁJÁNAK ÉRTÉKELÉSE – 2005. 4. sz. p. 203–204.
- 443/35. *Braun* László: A SZEKCIÓ MUNKÁJÁNAK ÉRTÉKELÉSE – 2005. 4. sz. p. 205–207.
- 443/36. *Harai* Dénes: A SZEKCIÓ MUNKÁJÁNAK ÉRTÉKELÉSE – 2005. 4. sz. p. 208–210.
- 443/37. *Solymosi* József: ZÁRSZÓ – 2005. 4. sz. p. 211–212.
Szerzők, előadók, felszólalók – 2005. 4. sz. p. 213–214.
FOTÓK – 2005. 4. sz. p. 215–223.

HADTUDOMÁNY 2006/4.

444. „A NATO feladatrendszerében az elkövetkező tíz évben várható változások” című, 2006. szeptember 27-én szervezett tudományos–szakmai konferencián elhangzott előadások és hozzászólások.

444/1. Szerkesztőség: Előszó – 2006. 4. sz. p. 3.

444/2. Szabó Miklós: Köszöntő – 2006. 4. sz. p. 5–6.

444/3. Nagy László: Megnyitó – 2006. 4. sz. p. 7.

VITAINDÍTÓ ELŐADÁSOK

444/4. Martinusz Zoltán: A NATO stratégiai megújulásának várható irányai a jelenleg folyó műveletek tükrében – 2006. 4. sz. p. 9–17.

444/5. Siklósi Péter: A NATO és a tagállamok képesség–kialakítási és katonai alkalmazási tevékenységében várható változások – 2006. 4. sz. p. 18–22.

444/6. Szenes Zoltán: Magyar Honvédség a NATO-ban. Mit várhatunk Rigától? – 2006. 4. sz. p. 23–40.

A SZEKCIÓK ÜLÉSEI – 2006. 4. sz. p. 41.

ELSŐ SZEKCIÓ

444/7. Király László: A NATO–műveletekben (az afganisztáni PRT-ben) való részvételünk – 2006. 4. sz. p. 43–44.

444/8. Solymos András: Jelenlegi helyzet a NATO szempontjából – 2006. 4. sz. p. 45–49.

444/9. Csery Péter: A nemzeti és a szövetségi jogszabályok integrálásáról – 2006. 4. sz. p. 50–51.

444/10. Berki Tamás: Nemzetközi szerepvállalás Afganisztánban és Irakban, a jövő biztonsági trendjei – 2006. 4. sz. p. 52–54.

444/11. Bognár Károly: A biztonság és a biztonságpolitika tartalmának bővülése – 2006. 4. sz. p. 55–56.

444/12. Pírityi Sándor: Változások és kihívások a NATO feladatrendszerében – 2006. 4. sz. p. 57–62.

444/13. Nagy László: A NATO átalakításáról, a változás igényéről – 2006. 4. sz. p. 63–65.

444/14. Siposné Kecskeméthy Klára: A Szövetség partnerkapcsolatainak áttekintése a rigai csúcstalálkozó fényében – 2006. 4. sz. p. 66–70.

MÁSODIK SZEKCIÓ

444/15. Hautzinger Gyula: Riga előtt: a NATO és Magyarország – néhány összefüggésben – 2006. 4. sz. p. 71–74.

444/16. Németh István: Filozófia–váltást az érdekek védelmében – 2006. 4. sz. p. 75–77.

444/17. Ványa László: A kutató és az oktató munka eredményeiről – 2006. 4. sz. p. 78–80.

444/18. Szép László: A NATO ambíciószint változások és a védelmi követelmények felülvizsgálata – 2006. 4. sz. p. 81–86.

444/19. Gere János: A magyar légierő a Szövetség egységes légvédelmi rendszerében – 2006. 4. sz. p. 87–88.

444/20. Tóth István: Az iraki hadsereg tisztjeinek felkészítéséről – 2006. 4. sz. p. 89–90.

- 444/21. *Czuprák Ottó*: A tartalékerő szerepe a védelem hatásalapú képességének alakításában – 2006. 4. sz. p. 91–96.
 444/22. *Vígh Attila*: Változóban a közlekedési szolgálat – 2006. 4. sz. p. 97–98.

HARMADIK SZEKCIÓ

- 444/23. *Kárpáti György*: A nemzetbiztonsági szolgálatok szervezeteinek racionalizálása – 2006. 4. sz. p. 99–101.
 444/24. *Tóth András*: Az afganisztáni PRT–tevékenység felderítő biztosításáról – 2006. 4. sz. p. 102–104.
 444/25. *Urbán Attila*: A Magyar Köztársaság NATO–tagságából fakadó nemzetbiztonsági kihívások – 2006. 4. sz. p. 105–108.
 444/26. *Izsa Jenő*: A titkosszolgálati/nemzetbiztonsági ágazati stratégiáról – 2006. 4. sz. p. 109–113.

A SZEKCIÓK MUNKÁJÁNAK ÉRTÉKELÉSE

- 444/27. *Siklósi Péter*: Az első szekció ülésének összefoglalója – 2006. 4. sz. p. 115–116.
 444/28. *Deák János*: A második szekció ülésének összefoglalója – 2006. 4. sz. p. 114–119.
 444/29. *Kovács Károly*: A harmadik szekció ülésének összefoglalója – 2006. 4. sz. p. 120–122.

ZÁRSZÓ

- 444/31. *Nagy László*: Elnöki zárszó – 2006. 4. sz. p. 123.
 444/32. *Szerzők*, előadók, felszólalók – 2006. 4. sz. p. 125–126.
 444/33. *Képek a konferenciáról* – 2006. 4. sz. p. 127–130.

HADTUDOMÁNY 2007/4.

445. A hazai katonai felsőoktatás helyzete, perspektívái és a tisztképzés sajátosságai című 2007. október 10-én megtartott konferencia teljes anyaga.

- 445/1. *Szerkesztőség*: Előszó – 2007. 4. sz. p. 3–4.
 445/2. *Nagy László*: Megnyitó – 2007. 4. sz. p. 5–6.

ELŐADÁSOK, KORREFERÁTUMOK

- 445/3. *Vadai Ágnes*: A Honvédelmi Minisztérium elgondolásai a katonai felsőoktatás helyzetéről – 2007. 4. sz. p. 7–10.
 445/4. *Manherz Károly*: A magyar felsőoktatás reformja – 2007. 4. sz. p. 11–16.
 445/5. *Palásti Ferenc*: A honvéd vezérkar főnökének elvárásai a jövő tiszttjével és a tisztképzéssel szemben – 2007. 4. sz. p. 17–22.
 445/6. *Siposné Kecskeméthy Klára*: A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem fejlődési perspektívái – 2007. 4. sz. p. 23–31.
 445/7. *Ujj András*: A tudományos tevékenység és a doktori képzés perspektívái az Egyetemen – 2007. 4. sz. p. 32–36.
 445/8. *Siposné Kecskeméthy Klára*: A NATO és a katonai felsőoktatás – 2007. 4. sz. p. 37–48.
 445/9. *Szendy István*: A katonai vezetői képzés jelene és jövője a magyar katonai felsőoktatásban – 2007. 4. sz. p. 49–55.

- 445/10. *Szegedi Péter*: Tisztképzés és civilképzés a Bolyai János Katonai Műszaki Karon – 2007. 4. sz. p. 56–61.
- 445/11. *Harai Dénes*: Társadalom- és humántudományok az egyetemi képzésben – 2007. 4. sz. p. 62–67.
- 445/12. *Bakos Klára*: Az Egyetemi Központi Könyvtár helye és szerepe a katonai felsőoktatásban – 2007. 4. sz. p. 68–71.
- 445/13. *Kovácsné Nábrádi Márta*: Új kihívások a hallgatói nyelvképzés új rendszerében – 2007. 4. sz. p. 72–78.
- 445/14. *Mézes István*: Az egyetemi oktatás informatikai háttere – 2007. 4. sz. p. 79–80.

HOZZÁSZÓLÁSOK

- 445/15. *Lükő Dénes*: A mérnök–parancsnok, illetve a közgazdász–parancsnok képzésről – 2007. 4. sz. p. 81–83.
- 445/16. *Szternák György*: Gondolatok a katonai felsőoktatás jövőjéről – 2007. 4. sz. p. 84–87.
- 445/17. *Hautzinger Gyula*: Kútba esett a Nemzetvédelmi Egyetem és a Rendőrtiszti Főiskola integrációja! – 2007. 4. sz. p. 88–91.
- 445/18. *Kassai László*: A honvédelmi igazgatás és a tisztképzés – 2007. 4. sz. p. 92–93.
- 445/19. *Seebauer Imre*: Gondolatok a bolognai folyamatra épülő tisztképzés sajátosságairól – 2007. 4. sz. p. 94–102.
- 445/20. *Nagy László*: Zárszó – 2007. 4. sz. p. 103.
- 445/21. *Fényképek* a konferenciáról – 2007. 4. sz. p. 104–106.

446. HADTUDOMÁNY 2008. ELEKTRONIKUS SZÁM

- 446/1. *Hadnagy Imre József*: Mennyire biztos, vagy mennyire bizonytalan a biztonság napjainkban
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_1.pdf
- 446/2. *Haig Zsolt – Várhegyi István*: A cybertér és a cyberhadviselés értelmezése
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_2.pdf
- 446/3. *Hautzinger Zoltán*: A katonai büntetőjog fogalma és forrásai
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_3.pdf
- 446/4. *Kádár Pál*: A Magyar Honvédség 2007. évi átalakítása és a Honvédelmi Minisztérium új szervezete
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_4.pdf
- 446/5. *Lénárt Ferenc*: Magán titkosszolgálatok hazai megjelenése és működése
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_5.pdf
- 446/6. *Gulyás Attila*: Halálbüntetés Magyarországon
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_6.pdf
- 446/7. *Tüttő Szabolcs*: A terrorizmus és a média szimbiózisa
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_7.pdf
- 446/8. *Háda Béla – Kemény János*: Az iraki és a sri-lanka-i harci csoportok kommunikációs tevékenységének összehasonlítása
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_8.pdf
- 446/9. *Sticz László – Csák Zoltán*: A katonai döntéshozatali folyamat tendenciái napjainkban
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_9.pdf

- 446/10. *Turcsányi* Károly – *Hegedűs* Ernő: Nehézharckocsi-fejlesztések a német és a szovjet haderőben (1939–1945)
http://mhtt.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_10.pdf
- 446/11. *Szatmári* László: A NATO – Oroszország Tanács
http://mhtt.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_11.pdf

HADTUDOMÁNY 2008/3–4.

447. MHTT-konferencia – Missziós feladatok védelemgazdasági nézőpontból

2008. május 29-én és 30-án

- 447/1. Missziós feladatok védelemgazdasági nézőpontból – 2008. 3–4. sz. p. 3–4.
- 447/2. *Bali* József: A NATO afganisztáni szerepvállalásának keretei, a bővüléséhez vezető tényezők – 2008. 3–4. sz. p. 4–9.
http://mhtt.eu/hadtudomany/2008/3_4/2_7.pdf
- 447/3. *Szenes* Zoltán: A NATO békeműveletek Afganisztánban (ISAF) és a védelemgazdaság kérdései – 2008. 3–4. sz. p. 10–14.
- 447/4. *Zbyšek* *Korecki*: A logisztikai támogatás az ISAF-ban – 2008. 3–4. sz. p. 14–17.
- 447/5. *Nico* *Schmeja*: A nemzetek biztonsága a globalizáció korszakában – 2008. 3–4. sz. p. 18–21.
- 447/6. *Marton* Péter: Az afganisztáni misszió értékelése költség–haszon szempontból
http://mhtt.eu/hadtudomany/2008/3_4/16_19.pdf – 2008. 3–4. sz. p. 21–23.
- 447/7. *Jürgen* *Schnell*: A konfliktus–megelőző műveletek költségtervezése és hatékonyságának mérése – 2008. 3–4. sz. p. 24–28.
- 447/8. *Csaba* Zágón: A logisztikai támogatást biztosító eszközök és azok alkalmazása – 2008. 3–4. sz. p. 28–32.
- 447/9. *Elvira* *Kuhn* – *Benedikt* *Irsch* – *Christopher* *Terfer*: A „tudásmenedzsment” – információs technológia – 2008. 3–4. sz. p. 32–33.
- 447/10. *Nagy* Károly – *Karasszon* Anna: Segélygazdaság – a globalizáció hiánya – 2008. 3–4. sz. p. 34–36.
- 447/11. *Lakner* Zoltán – *Kasza* Gyula: A külföldi katonai missziók áttételes gazdasági hatásai – 2008. 3–4. sz. p. 36–42.
- 447/12. *Szerkesztőség*: A konferencia befejezéséről néhány értékelő gondolat – 2008. 3–4. sz. p. 43.
- 447/13. *Képek* a konferenciáról – 2008. 3–4. sz. p. 44.

HADTUDOMÁNY 2009/1–2.

448. Az MHTT konferenciája a 21. századi hadtudomány irányvonalairól

- 448/1. *Szerkesztő*: Az MHTT konferenciája a 21. századi hadtudomány irányvonalairól – 2009. 1–2. sz. p. 3–5.
- 448/2. *Nagy* László: A hadtudomány tárgyának kibővülése – új kutatási területek – 2009. 1–2. sz. p. 5–7.
- 448/3. *Kőszegvári* Tibor: A hadtudomány időszerű problémái és fogalma – 2009. 1–2. sz. p. 8–10.
- 448/4. *Solymosi* József: A katonai műszaki kutatások legújabb eredményei – válaszok a kor kihívásaira – 2009. 1–2. sz. p. 10–12.

- 448/5. *Matus János*: A biztonságfelfogás új elemeinek hatása a katonai gondolkodásra – 2009. 1–2. sz. p. 12–15.
- 448/6. *Resperger István*: A 21. század fegyveres konfliktusainak hatása a hadtudományra – 2009. 1–2. sz. p. 15–17.
HOZZÁSZÓLÁSOK – 2009. 1–2. sz. p. 17–24.

449. HADTUDOMÁNY 2009. ELEKTRONIKUS SZÁM

TARTALOM

- 449/1. *Kádár Pál*: Megjegyzések az önkéntes tartalékos rendszer felülvizsgálatának maradjára http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_1.pdf
- 449/2. *Hautzinger Gyula*: Gondolatok egy amerikai bestseller kapcsán http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_2.pdf
- 449/3. *Kassai László – Ocsovai János*: A területi katonai igazgatás új szervezeti rendjének kialakítása http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_3.pdf
- 449/4. *Tóth Csaba Mihály*: A nemzetbiztonsági szakmai tevékenységhez kötődő törvényi alapelvek, felügyeleti és ellenőrzési rendszer, valamint jogorvoslati utak http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_4.pdf
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2009_e_3.pdf
- 449/5. *Szabó Sándor*: Speciális műszaki technikai eszközök és felszerelések alkalmazási lehetőségei a katasztrófavédelemben http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_5.pdf
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2009_e_3.pdf
- 449/6. *Mikulás Sándor*: Verseny a legjobb harckocsi címért http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_6.pdf
- 449/7. *Farkas László*: Írásanalitika, mint az ember megismerésének módszere http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_7.pdf
- 449/8. *Kiss Álmos Péter*: Átvihetők-e az aszimmetrikus hadviselés tapasztalatai? http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_8.pdf
- 449/9. *Magyar Ildikó*: A káderképzés alapelvei a Magyar Néphadseregben az 1975–80-as években http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_9.pdf
- 449/10. *Vogel Dávid*: Bolívia: az indiánok és a koka földje http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_10.pdf
- 449/11. *Kádár Pál*: A Magyar Honvédség irányításának és vezetésének időszerű jogi és igazgatási problémái – Gondolatok egy doktori értekezés kapcsán http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_11.pdf
- 449/12. *Bukovics István – Padányi József*: Az éghajlatváltozás biztonsági kérdései http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_12.pdf
http://mhht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2009_e_11.pdf
- 449/13. *Lits Gábor*: Velence ostroma 1849 http://mhht.eu/hadtudomany/2009/2009_elektronikus/2009_e_13.pdf

HADTUDOMÁNY 2009/3–4.**450. MHTT–konferencia****A hadtudomány és a katonai műszaki tudományok kölcsönkapcsolata**

- 450/1. *Szerkesztőség*: A hadtudomány és a katonai műszaki tudományok kölcsönkapcsolata – 2009. 3–4. sz. p. 3–4.
- 450/2. *Solymosi József*: A katonai műszaki tudományok legújabb kutatási eredményei – 2009. 3–4. sz. p. 5–14.
- 450/3. *Szabó János*: A katonai műszaki tudományok és a hadtudomány diszciplináris részesevé a biztonságstudományok rendszerében – 2009. 3–4. sz. p. 15–17.
- 450/4. *Turcsányi Károly*: A katonai makro–minőségügy szerepe a hadtudományban és a katonai műszaki tudományokban – 2009. 3–4. sz. p. 18–22.
- 450/5. *Tólas Péter*: A hadtudomány és a terrorizmus viszonya – 2009. 3–4. sz. p. 22–27.
- 450/6. *Svéd László*: A védelem–egészségtudomány kihívásai – 2009. 3–4. sz. p. 28–30.
- 450/7. *Jászay Béla – Király László*: Gazdasági biztonság és védelmi potenciál – 2009. 3–4. sz. p. 31–34.
Hozzászólások–vita – 2009. 3–4. sz. p. 35–41.
Zárszó – 2009. 3–4. sz. p. 42–44.

HADTUDOMÁNY 2010/1–2.**451. MHTT–konferencia – A béketámogató műveletek: helyük a hadtudományban, nemzetközi és hazai jogi háttérük**

- 451/1. A béketámogató műveletek: helyük a hadtudományban, nemzetközi és hazai jogi háttérük – 2010. 1–2. sz. p. 3. http://mhtt.eu/hadtudomany/2009_3_4_175.pdf
- 451/2. *József Péter*: A konfliktusok (ezen belül a békeműveletek) újszerű szereplői és kihívásai a nemzetközi hadijog tükrében – 2010. 1–2. sz. p. 4–8.
- 451/3. *Isaszegi János*: A békeműveletek általános jellemzése, trendek – 2010. 1–2. sz. p. 9–10.
- 451/4. *Padányi József*: A béketámogató műveletek helye, megjelenése a hadtudományi kutatásokban – 2010. 1–2. sz. p. 11–14.
- 451/5. *Boda József*: A katonai, rendőri és civil (nem katonai) feladatok kölcsönkapcsolata, komplex értelmezése – 2010. 1–2. sz. p. 15–26.
- 451/6. *Végh Károly*: A nemzetközi békeműveletek végrehajtásának nemzetközi jogi keretei – emberi jogoktól a humanitárius nemzetközi jogig – 2010. 1–2. sz. p. 27–43.
- 451/7. *Varga Attila Ferenc*: A békeműveletek végrehajtási szabályai és a parancsnoki döntéshozatal korlátai – 2010. 1–2. sz. p. 44–49.
- 451/8. *Hozzászólások* – 2010. 1–2. sz. p. 50–57.
- 451/9. *Szenes Zoltán*: Zárszó – 2010. 1–2. sz. p. 58.

452. Konferencia – A tömegpusztító fegyverek elterjedésével együttjáró veszélyek elleni védelem, különös tekintettel a lakosság sebezhetőségére (különkiadásban megjelent) Budapest, 2001. november 29.

- 452/1. Szabó József: Köszöntő 2. p.
 452/2. Deák Péter: Aszimmetrikus kihívások évtizedünkben p. 3–13.
 452/3. Klotzka Mihály: A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság minősített időszaki feladatai különös tekintettel a lakosság TÖPFE elleni védelmére p. 13–24.
 452/4. Sztternák György: A tömegpusztító fegyverek proliferációja p. 24–28.
 452/5. Bognár Botond: A vegyi fegyverek és vegyi anyagok elterjedése p. 28–38.
 452/6. Faludi Gábor: A biológiai fegyverek és a biológiai anyagok a terrorizmus kezében p. 39–89.
 452/7. Várhegyi István: Információs környezetvédelem p. 92–120.
 Hozzászólások:
 452/8. Kovács Lajos p. 121–125.
 452/9. Bertalanits Szilárd p. 126–128.
 452/10. Pataky Iván p. 128–129.
 452/11. Gallai János 130. p.
 452/12. Bíróné Ósz Julianna 131. p.
 Válaszok:
 452/13. Deák Péter p. 132–137.
 452/14. Klotzka Mihály p. 138–139.
 452/15. Sztternák György 140. p.
 452/16. Faludi Gábor p. 141–143.
 452/17. Várhegyi István p. 143–145.
 452/18. Pataky Iván 145. p.
 452/19. Sztanek Endre p. 146–147.
 452/20. Fehérvári Pál p. 147–156.
 452/21. Sztanek Endre 157. p.
 452/22. Farkas József: Egészségügyi ellátás problémái a tömegesen jelentkező sérültek ellátása esetén p. 158–163.
 452/23. Borbáth Pál: Az egyéni védőeszközök a lakosság szolgálatában p. 165–171.
 452/24. Pataky Iván: A lakosság felkészítése p. 173–182.
 452/25. Zárszó: Szabó József p. 183–186.

453. Az etikai kódex kérdései a fegyveres testületeknél, különkiadás, Budapest, 2002

- 453/1. Előszó 4. p.
 453/2. Szabó János: Az etikai szabályozás szükségességéről p. 5–7.
 453/3. Szilágyi Tivadar: Az etikai magatartási formák lehetséges szabályozási rendszere a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen p. 7–9.
 453/4. Fejes Antal: A Vám- és Pénzügyőrség Etikai Kódexe p. 10–15.
 453/5. Horváth József: Az etikai magatartás lehetséges szabályozása a fegyveres erőknél és a rendvédelmi szerveknél, különös tekintettel a Rendőrségre p. 16–26.
 453/6. Erdélyi Lajos: Az etikai szabályozásról p. 27–32.

- 453/7. *Lunczner Károly*: Az etikai szabályzat előkészítésének tapasztalatai a Határőrség-nél p. 33–41.
Kérdések, hozzászólások:
- 453/8. *Kürti István* p. 42–43.
- 453/9. *Hautzinger Gyula* p. 44–45.
- 453/10. *Ujj András* p. 45–46.
- 453/11. *Lőrincz Kálmán* p. 46–49.
- 453/12. *Báthori Béla* p. 49–52.
- 453/13. *Varga Mihály*: Az etikai normák horizontális és vertikális határai (írásban leadott hozzászólás) p. 52–58.
- 453/14. *Zárszó*: Szabó József 59. p.

III. rész: Szerzői névmutató

- Ács Tibor 1., 11/1., 12., 94., 101., 176.
 Alkéri István 191.
 Antal Erika 190.
 Babos Sándor 195.
 Bajó József 223., 231.
 Bakos Klára 445/12.
 Bali József 447/2.
 Barta Vilmos László 368.
 Bartha Tibor 104., 166., 245.
 Báthori Béla 233., 453/12.
 Bencze József 32.
 Benedikt Irsch 447/9.
 Benicsák Péter 212.
 Benkő Tibor 175.
 Berki Tamás 444/10.
 Bertalanits Szilárd 452/9.
 Bimbó József 82., 105., 215.
 Bíróné Ósz Julianna 452/12.
 Boda József 451/5.
 Bódi Stefánia 280.
 Bognár Botond 452/5.
 Bognár Ferenc 189.
 Bognár Károly 73., 106., 444/11.
 Borbáth Pál 452/23.
 Braun László 443/3., 443/35.
 Briák Ottó 80., 188.
 Bukovics István 168., 449/12.
 Czene Gréta 404.
 Czuprák Ottó 444/21.
 Csaba Zágon 286., 447/8.
 Csabai György 224.
 Csák Zoltán 446/9.
 Csapó Csaba 210.
 Csery Péter 321., 444/9.
 Csutorás Gábor 211.
 Dárdai Árpád 247.
 Deák János 23., 55., 97., 118., 443/6., 443/34., 444/28.
 Deák Péter 4., 41., 57., 452/2., 452/13.
 Deáki Endre 86.
 Demkó Attila 28.
 Ébert László 274.
 Előszó 453/1.
 Endrődi István 198.
 Erdélyi Lajos 453/6.
 Faludi Gábor 452/6., 452/16.
 Farkas József 452/22.
 Farkas László 449/7.
 Farkas Roland 26., 268.
 Farkas Zoltán 147.
 Farkasné Zádeczky Ibolya 46., 272., 443/28.
 Fehérvári Pál 452/20.
 Fejes Antal 453/4.
 Felházi Sándor 92., 111., 120., 366., 370., 443/20.
 Fodor Péter 196.
 Forgács Balázs 282.
 Földesi Ferenc 182.
 Főszerkesztő 340.
 Frigyesi Ferenc 222.
 Fűrész József 85.
 Gaál Gyula 199.
 Gál Anna 144.
 Gallai János 452/11.
 Gazda Pál 184., 185.
 Gelsei András 79.
 Gere János 444/19.
 Gligor János 281.
 Göncz Árpád 426.
 Grónás József 205.
 Gulyás Attila 446/6.
 Gyarmati István 31., 40.
 Háber Péter 70.
 Háda Béla 446/8.
 Hadnagy Imre József 38., 150., 206., 207., 446/1.
 Haid Tibor 183.
 Haig Zsolt 121., 446/2.
 Hajma Lajos 67., 90., 102.
 Halász László 85.
 Hangya Gábor 156., 226.
 Harai Dénes 10., 134., 443/36., 445/11.
 Harai László 143.
 Hautzinger Gyula 71., 236., 299., 443/18., 444/15., 445/17., 446/3., 449/2., 453/9.
 Hegedűs Ernő 112., 117., 446/10.
 Hegedűs Henrik 173.
 Héjja István 337/1., 410., 443/21.
 Hetzmann Diána 287.
 Himmer Péter 443/26.
 Hornyacsek Júlia 208.
 Horpácsi Ferenc 200., 337/2.
 Horváth István 316., 318., 325., 329., 341., 373.

- Horváth József 453/5.
Hozzászólások 451/8.
Huszár Katalin 261.
Ifj. Szabó Miklós 218.
Intéző bizottság 408.
Isaszegi János 443/14., 451/3.
Izsa Jenő 47., 132., 162., 444/26.
Jakus János 99., 161., 259.
Jároscsák Miklós 65., 186.
Jászay Béla 187., 195., 378., 450/7.
József Péter 451/2.
Juhász József 381.
Juhász Zsolt 283.
Kádár Pál129., 160., 174., 178., 446/4., 449/1.,
449/11.
Kántor Rezső 443/22.
Kanyó Lászlóné 139.
Karasszon Anna 447/10.
Kárpáti György 444/23.
Karvaly Gellért 85.
Kassai Károly 140., 146., 151., 232.
Kassai László 177., 445/18., 449/3.
Kasza Gyula 447/11.
Katona Magda 17., 36.
Kemény János 49., 62., 250., 264., 446/8.
Kende György 156., 167.
Király László 185., 192., 275., 286., 313/2.,
347., 356., 360., 390., 444/7., 450/7.
Kis-Benedek József 44.
Kiss Álmos Péter 137., 449/8.
Kiss Gabriella 171.
Kiss Kálmánné 443/30.
Kiss Sándor 148., 159.
Kiss Zoltán László 443/31.
Klotzka Mihály 452/3., 452/14.
Koller József 127.
Kolossa Sándor 349.
Komor Levente 3.
Korecki, Zbysek 447/4.
Kósa Sándor 108., 252.
Kovács Csaba 228.
Kovács Gyula 98., 103.
Kovács Károly 444/29.
Kovács Lajos 452/8.
Kovács László 119.
Kovács Tibor 93., 122., 158., 163., 227., 239.,
241.
Kovács Zoltán 96., 100., 158.
Kovácsné Nábrádi Márta 445/13.
Kozma Gábor 230., 260.
Kőszegvári Tibor 13., 20., 63., 95., 107., 109.,
114., 131., 448/3.
Kővári László 21., 22.
Krajnc Zoltán 142.
Krizbai János 89., 115.
Kuhn, Elvira 447/9.
Kürti István 453/8.
Lakner Zoltán 187., 447/11.
Lattman Tamás 443/25.
Lénárt Ferenc 277., 446/5.
Lendvay Marianna 246.
Lévai Zoltán 222.
Ligetvári-Takács Krisztina 289.
Lionel Bertrand 239.
Lipics László 213.
Lippai Péter 155.
Lits Gábor 74., 152., 249., 254., 285., 449/13.
Lóderer Balázs 136.
Lőrincz Kálmán 59., 61., 453/11.
Lunczner Károly 453/7.
Lükő Dénes 81., 445/15.
M. Szabó Miklós 9., 11/2.
Madar Imre 256.
Magyar Ildikó 181., 449/9.
Majer Milán 288.
Makk László 443/9.
Manherz Károly 445/4.
Martinusz Zoltán 444/4.
Márton Andrea 60.
Marton Péter447/6.
Matus János 124., 443/24., 448/5.
Medveczky Mihály 184., 377.
Mészáros Judit 234., 248., 273., 295.
Mézés István 445/14.
Mezey Gyula 443/29.
Mező Ferenc 123., 128., 269.
MHTT elnöksége 312., 331., 335., 339., 343.,
345., 350., 359., 365., 372., 387., 392.,
395., 399., 400., 401., 402., 405., 409.,
444.
MHTT konferencia 450., 451.
MHTT konferencia 2008. 447.
Mikulás Sándor 449/6.
Mlinárik László 92.
Molnár István 45., 50., 52., 443/8.
Móricz Lajos 214.
MTA 355.
Mucsi József 172.
Munk Sándor 66., 110., 125.
Nagy Gábor 91., 163.

- Nagy György 240.
 Nagy Károly 447/10.
 Nagy László 15., 21., 22., 30., 56., 235., 262.,
 271., 310., 323., 342., 363., 364., 374.,
 375., 376., 394., 427., 428., 431.,
 432., 434., 435., 438., 439., 440., 441.,
 442., 443/2., 444/3., 444/13., 444/31.,
 445/2., 445/20., 448/2.
 Nagy Zoltán 443/4.
 Négyesi Lajos 266.
 Németh István 443/16., 444/16.
 Németh József 263.
 Ocsovai János 177., 449/3.
 Opál Sándor 238.
 Oravec István 202., 204.
 Ormos Mária 443/7.
 Oroszi Antal 180., 220., 242., 296., 297., 298.,
 300.
 Örley György 165.
 P. Szabó Barnabás 328.
 Padányi József 58., 143., 157., 243., 336.,
 361., 443/19., 449/12., 451/4.
 Palai Attila 169.
 Palásti Ferenc 445/5.
 Palik Mátyás 150.
 Papp Ferenc 284.
 Pataki István 258.
 Pataky Iván 78., 276., 291., 292., 367.,
 443/12., 452/10., 452/18., 452/24.
 Pekó József 64., 69., 76., 88., 313/1., 320/2.,
 327., 346.
 Petheő Ádám 35.
 Petrovics Mihály 149., 313/3., 314., 332.,
 337/3., 357.
 Pírityi Sándor 18., 19., 25., 34., 37., 51., 54.,
 255., 443/11., 444/12.
 Pócsmegyeri Gábor 237.
 Pohl Árpád 16.
 Porkoláb Imre 443/32.
 Prukner Attila 209.
 Rác Lajos 56., 443/10.
 Rendező bizottság 429., 430., 433., 436., 437.
 Resperger István 448/6.
 Rónaky József 222.
 Ronkovics József 130.
 Rosta István 294.
 Ruichen, Zhu 251.
 Ruszin Romulusz 108., 111., 120., 252.
 Ruttai László 142.
 Ruzsás Lajos 7.
 Sallai János 201., 203.
 Schmeja, Nico 447/5.
 Schnell, Jürgen 447/7.
 Seebauer Imre 153., 445/19.
 Siklósi Péter 444/5., 444/27.
 Simon Ákos 159.
 Siposné Kecskeméthy Klára 11/3., 244., 253.,
 267., 444/14., 445/6., 445/8.
 Solymos András 444/8.
 Solymosi József 85., 222., 443/37., 448/4.,
 450/2.
 Stancl, Lubos 194.
 Sticz László 446/9.
 Svéd László 450/6.
 Sz. n. 293., 307., 315., 317., 319., 324., 334.,
 338., 344., 348., 353., 354., 358., 362.,
 369., 371., 379., 418., 420., 421., 423.,
 425.
 Szabó A. Ferenc 29., 216.
 Szabó György 164.
 Szabó János 8., 24., 27., 33., 43., 113., 450/3.,
 453/2.
 Szabó József 2., 87., 309., 311., 322., 330.,
 416., 419., 422., 452/1., 452/25., 453/14.
 Szabó Mária 257.
 Szabó Miklós 5., 133., 138., 141., 444/2.
 Szabó Sándor 93., 449/5.
 Szatmári László 446/11.
 Szegedi Péter 445/10.
 Szelei Ildikó 145.
 Szeles Péter 443/23.
 Szendy István 445/9.
 Szenes Zoltán 6., 39., 443/5., 444/6., 447/3.,
 451/9.
 Szép László 26., 444/18.
 Szerkesztő 301., 306., 333., 380., 382., 383.,
 385., 389., 391., 398., 448/1.
 Szerkesztőség 14., 265., 303., 386., 388., 393.,
 396., 397., 403., 406., 407., 409/2., 411.,
 412., 413., 443/1., 444/1., 445/1., 447/12.,
 450/1.
 Szilágyi Tivadar 453/3.
 Sztanek Endre 452/19., 452/21.
 Sztternák György 118., 135., 443/13., 445/16.,
 452/4., 452/15.
 Tálás Péter 443/33., 450/5.
 Talla István 443/15.
 Társaság elnöksége 304., 305.
 Terfer, Christopher 447/9.
 Tomolya János 116., 154.

- Tóth András 443/17., 444/24.
 Tóth Csaba Mihály 449/4.
 Tóth István 444/20.
 Tóth László 42.
 Turcsányi Károly 112., 117., 446/10., 450/4.
 Tüttő Szabolcs 53., 279., 446/7.
 Ujj András 179., 445/7., 453/10.
 Ungvár Gyula 84.
 Urbán Attila 444/25.
 Vadai Ágnes 445/3.
 Ványa László 119., 320/3., 384., 409/1.,
 444/17.
 Varga Attila 126., 170.
 Varga Attila Ferenc 451/7.
 Varga Krisztián 443/27.
 Varga László 77., 193.
 Varga Mihály 221., 225., 229., 270., 302.,
 308., 320/1., 326., 351., 352., 414., 415.,
 453/13.
 Várhegyi István 83., 446/2., 452/7., 452/17.
 Vasóczki Zsuzsa 219.
 Vasvári Tibor 75.
 Végh Károly 451/6.
 Veres Viktória 208.
 Veress D. Csaba 290.
 Vida Csaba 48., 278.
 Vígh Attila 444/22.
 Vincze Árpád 158.
 Vogel Dávid 449/10.
 Zachar József 197.
 Zahradnicek, Páwel 68., 72.
 Zsigmond Gyula 246.

Content of the Volume for the Jubilee

Hungarian Association for Military Science celebrates its 20 year of existence on 18th November, 2010. During this two decades, according to its fundamental rules the membership, the leaders, the elected authorities, such as the chairmanship, committees and special divisions of the Association carried out their activity based on tradition and experience. The Association followed unchanged the intentions of its establishers: it held together communities engaging more and more in the field of military science, science of military engineering, security, defence and further connecting sciences, as well, and all those researcher, experts, who are voluntarily willing to enrich the great reservoir of science.

The chairmanship of the Association of Hungarian Military Science commemorates in the scope of the above efforts of the anniversary within the frame of the forum, the journal „Hadtudomány” (Military Science) that was established at the same time of the foundation and also in a festive occasion, a public assembly.

The aim of the remembrance is the representation of the values of the voluntary social organisation, the assessment of its activity, situation, structural life, the outlining of future directions and goals and the motivation of leading organs, committees, building elements and special departments of the association for a more effective and organised activity.

According to the above aim in a co-operation with all responsible person and organisations we compiled the jubilee volume (vol. 3. 2010) of „Hadtudomány” that presents the values, results and experiences of the two decade long activity in a particular structure; it acknowledges the integrating role of the Association for the defence sector, within this reviews emphatically the tasks which the Hungarian Defence Forces face, and also indicates the main directions of further activities of the Association.

The jubilee volume consists of three parts:

In the first part: after the congratulation by Miklós Szabó Ph.D, full member of Hungarian Academy of Science and ret. Army General László Tömböl, authors who know the structure of the Association properly review from different aspects the twenty years of activity of the Association of Hungarian Military Science; Zoltán Szenes Ph.D.: 20 years in service of military science, József Sza Ph.D.: Memories of a former chairman, József Padányi Ph.D.: Usefulness of military scientific research, László Nagy Ph.D.: Past, present and future of the Association. Following these the presidors of the Auditor and Ethical Committees report about the activity of their committees, than the deputy presider responsible for competitions reviews the competitions of the Association and the editor in chief represents the journal „Hadtudomány”.

In the second part: after the editorial preface describing the main characteristics of structural elements, presidors and secretaries of these departments, clubs, special divisions return on the activities of their communities. At the end of the second part we provide a short overview on the different awards and ways of appreciation established and conferred by the Association. Here we also introduce the prize-winners of the Association. Then photo series show the life and activity of the Association.

In the third part the repertory digests subjects of publications released between volumes 2002/1. and 2010/1–2. The contexture aligns with the overview of the publications from the first ten years issued in volume 2002/1. These two repertories provide a full overview on publications of the Association in the last two decades and assist the work of authors, readers and researchers.

The Editorial Committee seizes the opportunity to thank all who took part in the compilation of the jubilee volume which relates the activity of our community in the last two decades.